

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΛΟΓΟΙ

Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ - Μ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΤΑ
ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

Γ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - Μ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
449

ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΤ'

89

ΣΧΒ

Σημειώσεις

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΑΡΧΑΙΑ / Γ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ' 89 ΣΧΒ
Επιμορφωτική

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

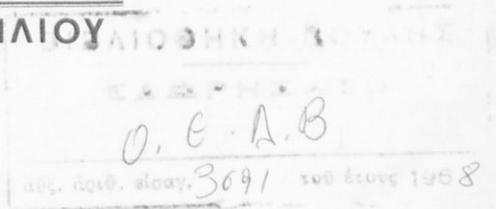

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΙ Α-Β ΚΑΙ ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΙ Α-Β)

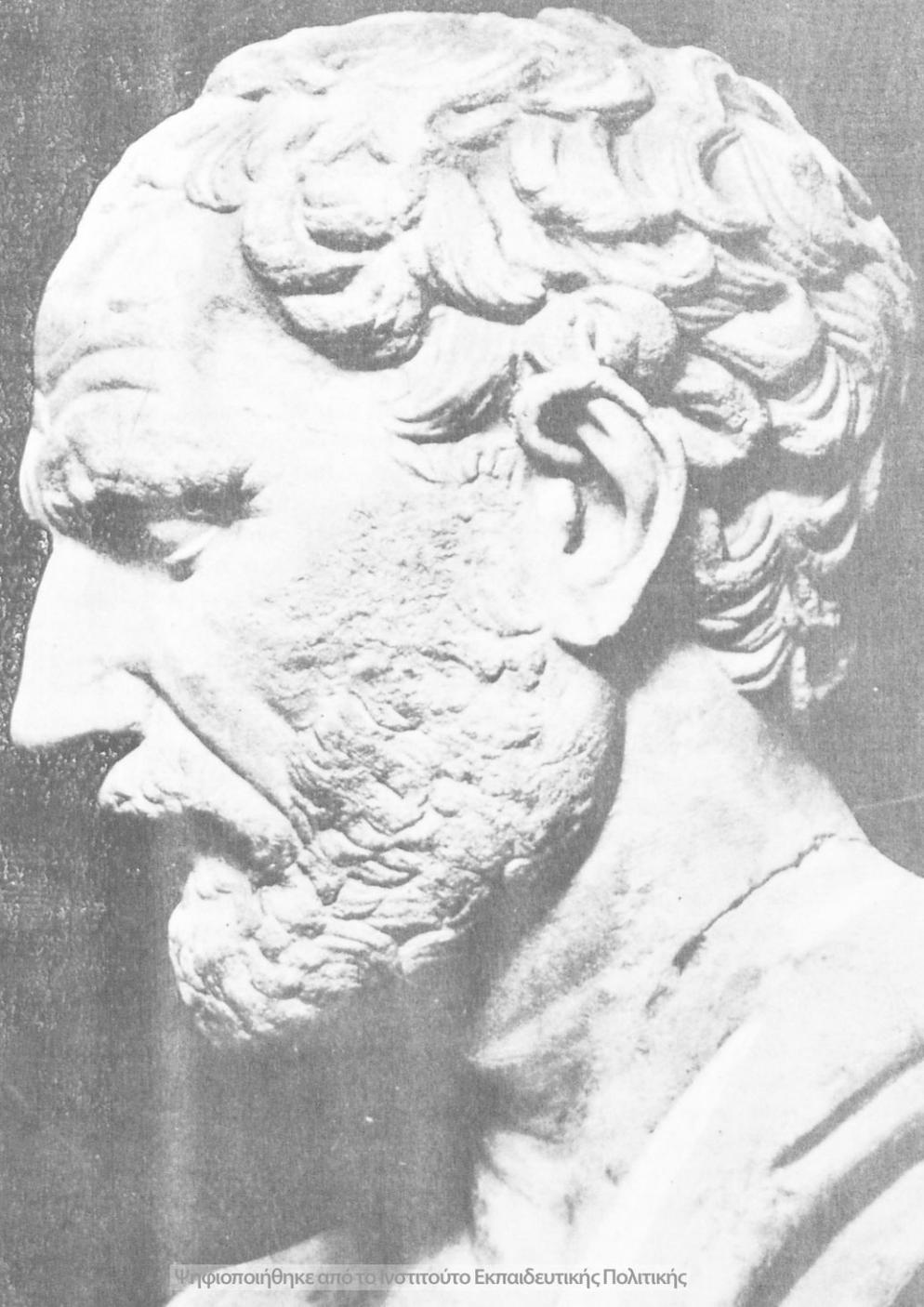

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

002
WPE
ET2B
649

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Δημοσθένους.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς Κλεοβούλης, ἐγεννήθη τὸ 383 π.Χ. Οἱ γονεῖς του ἦσαν πλούσιοι· καὶ ὁ μὲν πατήρ του κατήγετο ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιανίας, κειμένου πρὸς Α τοῦ Ὑμηττοῦ (ὅπου νῦν τὸ χωρίον Λιόπεσι), ἡ δὲ μήτηρ του ἐξ ἑλληνικῆς οἰκογενεῖας διαμενούσης ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ (νῦν Κριμαία).

Ἐπταετῆς ὁ Δημοσθένης ἔχασε τὸν πατέρα του, ὅστις ἀποθνήσκων ἀφῆκε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων τέκνων, τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐφάνησαν ἀντάξιον τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀποθανόντος· διότι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀνερχομένην εἰς δέκα πέντε τάλαντα ἐσπατάλησαν σχεδὸν τελείως. Ὡσαύτως οὗτοι καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Δημοσθένους παρημέλησαν· ἀλλ' οὗτος φιλομαθὴς ὢν καὶ ἐπιμελὴς κατῴρθωσε νὰ λάβῃ ἀρτίαν μόρφωσιν· ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ ρήτορι Ἰσαίῳ καὶ ἐμελέτησε τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, τὴν ὁποίαν, ὡς λέγεται, ὀκτάκις ἀντέγραψε καὶ μέγα μέρος αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν.

Ὅτε ἐνηλικιώθη, κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου του Ἰσαίου καὶ κατῴρθωσε μικρὸν μόνον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν' ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθεΐσης περιουσίας ἐγένετο λογογράφος· ὡς τοιοῦτος συνέτασσε λόγους δικανικοὺς χάριν ἄλλων καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν του ἀπέκτησεν ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας κατὰ τοῦ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις ὁσημέραι αὐξανόμενος διανοεῖτο νὰ κυριαρχήσῃ ὅλης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο βλέπων ὁ Δημοσθένης εἰργάζετο διὰ παντὸς τρόπου ν' ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα συμπολιτῶν του ὑπενθυμίζων εἰς αὐτοὺς τὰ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς κα-

τορθώματα τῶν προγόνων. Καί ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντηγωνίζετο πρὸς τοὺς φιλιππίζοντας ἐν Ἀθήναις ῥήτορας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐφρόντιζε ν' ἀνεύρη συμμάχους τῶν Ἀθηναίων· ὅτε δ' ἀπεστάλη πρεσβευτῆς εἰς Θήβας, κατώρθωσε νὰ συμφυλιώσῃ τὰς ἕως τότε ἐχθρικός πόλεις, Ἀθήνας καὶ Θήβας, καὶ νὰ κάμῃ αὐτὰς συμμάχους· ἀλλ' ἡ σύμμαχία αὕτη διελύθη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττης (338).

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἡτταν ὁ Δημοσθένης οὕτε ἀπεθαρρύνθη οὕτε ἔπαυσε νὰ μισῇ τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέτυχεν, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποστατήσουν ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας αὐτὰς ἐξήτησεν ἔπειτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν· διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ῥήτορος Δημάδου ἡ παράδοσις αὕτη ἀπεσοβήθη.

Τὸ 324 νέα περιπέτεια ἀνεμένη τὸν Δημοσθένη· ὁ ταμίης τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Ἄρπαλος μετὰ πολλῶν χρημάτων κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυλάκισαν μὲν τὸν Ἄρπαλον, κατέσχον δὲ τὰ χρήματα. Καὶ ὁ μὲν Ἄρπαλος κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ, τὰ δὲ χρήματα ἀριθμηθέντα εὐρέθησαν ὀλιγώτερα τῶν ὅσων ἐκεῖνος εἶχε κομίσει. Ἠγέρθησαν τότε ὑπόνοιοι, ὅτι τὸ ἐλλεῖπον ποσὸν κατηναλώθη πρὸς δωροδοκίαν τῶν ῥητόρων. Κατηγορήθη δὲ ὁ Δημοσθένης ὡς λαβῶν εἴκοσι πέντε τάλαντα καὶ κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον πεντήκοντα τάλαντων· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν αὐτό, ἔφυγεν εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζῆνα. Καὶ ἔγραφε μὲν καὶ πρὸν τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιολογούμενος καὶ παρακαλῶν ν' ἀνακληθῇ, ἀλλ' αἱ παρακλήσεις αὐταὶ εἰς μάτην ἀπέβαινον· καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθῆναι, τὸ Ἄργος καὶ ἡ Κόρινθος ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου πανηγυρικῶς.

Μετὰ τὴν ἀνάκλησίν του ὁ Δημοσθένης ἐξηκολούθη τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα· ἀλλ' ὅτε τὸ 322 αἱ Ἀθῆναι ἐκυριεύθησαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρύθη ἐν αὐταῖς, κτεδιώχθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ (νῦν Πόρφ) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος· ἐκεῖ, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν σταλέντων πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ, ἀπέθανε πῶν δηλητήριον (κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 322).

Οἱ κάτοικοι τῆς Καλαυρίας ἤγειρον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνήμα τοῦ ρήτορος καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς ἐξηκολούθουν νὰ τιμοῦν τὴν μνήμην αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ ρήτορος καὶ εἰς τὴν βᾶσιν ἐπέγραψαν τὸ πολυθρύλητον ἐπίγραμμα :

*Εἴπερ ἴσῃν ῥώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποι' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.*

2. Λόγοι τοῦ Δημοσθένους.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν 61 λόγοι· ἐκ τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι συμβουλευτικοὶ ἢ δημηγοροίαι, οἱ δὲ λοιποὶ δικανικοί. Ἐκ τῶν συμβουλευτικῶν, δηλ. τῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἶναι οἱ τέσσαρες Φιλιππικοὶ καὶ οἱ τρεῖς Ὀλυνθιακοί· τῶν δὲ δικανικῶν ἔχομεν δύο εἶδη : 1) λόγους δικανικοὺς δημοσίους, ἀπαγγελθέντας δηλ. ἐν δημοσίαις δίκαις, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότατος εἶναι ὁ περὶ τοῦ στεφάνου, καὶ 2) λόγους δικανικοὺς ἰδιωτικοὺς, ἀπαγγελθέντας δηλ. ἐν ἰδιωτικαῖς δίκαις.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Ι. ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α΄

Εἰσαγωγή. Ἡ Ὀλυνθος ἦτο μία ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐκειτο ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἐπὶ τῆς ΒΔ πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Φιλίππου καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ὀλύνθιοι συνέπραττον μετ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Φίλιππος εἰς ἀντάλλαγμα παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς δύο πόλεις, τὴν Ποτεΐδαιαν καὶ τὸν Ἀνθεμοῦντα. Οἱ Ὀλύνθιοι βλέποντες τὰς τοιαύτας πρὸς αὐτοὺς διαθέσεις τοῦ Φιλίππου ἐθεώρουν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς καὶ ἀσφαλεῖς καὶ ἐπίστευον, ὅτι ὁ Φίλιππος θὰ ἄφηγε τὴν Ὀλυνθον μετὰ τῶν συμμαχικῶν τῆς πόλεων νὰ ὑφίσταται ὡς ἀνεξάρτητος πολιτεία παρὰ τὰ σύνορα τοῦ μακεδονικοῦ βασιλείου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Φίλιππος ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Θράκην, ὅτε καθυπέταξε τὴν Θεσσαλίαν, κατέβαλε τοὺς Φωκεῖς καὶ κατέστησε φανερόν, ὅτι οὔτε φίλον οὔτε σύμμαχον σέβεται, τότε οἱ Ὀλύνθιοι ἀντελήφθησαν τὸν ἐπιχειρούμενον καὶ κατὰ τῶν ἰδίων κίνδυνον. Ἐκρίναν λοιπὸν καλὸν νὰ στείλουν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας καὶ νὰ εἰρηνεύσουν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (τὸ 352).

Τὸ διάβημα τοῦτο τῶν Ὀλυνθίων ὁ Φίλιππος ἐθεώρησε μὲν ὡς ἐχθρικόν, ἀλλὰ δὲν ἐπεχείρησε κατ' αὐτῶν πόλεμον ἀμέσως· ἠρκέσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ εἰσβάλλῃ (τὸ 351) εἰς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τοὺς Ὀλυνθίους ἀπειλητικῶς τὰς στρατιωτικὰς του δυνάμεις. Τὸ 349 ὁμοῦς, λαβὼν ὡς πρόσφασιν τὴν ἄρνησιν τῶν Ὀλυνθίων ν' ἀποδώσουν τὸν καταφυγόντα εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀδελφόν του Ἀρριδαῖον, κηρύττει ὀριστικῶς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ὀλυνθίων. Οἱ Ὀλύνθιοι

τότε ἀποστέλλουν εἰς Ἀθήνας πρέσβεις ζητοῦντες συμμαχίαν καὶ ταχεῖαν βοήθειαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν Ὀλυνθίων πρέσβειων συνέρχονται εἰς ἐκκλησίαν· κατὰ ταύτην λαβόντες τὸν λόγον πολλοὶ ῥήτορες ἐξέφρασαν ἐνδοιασμοὺς διὰ τὴν ἀποστολὴν βοηθείας εἰς Ὀλυνθον· τελευταῖος ἀναβαίνει εἰς τὸ βῆμα ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Ἀ' Ὀλυνθιακὸν — κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349—, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποδεικνύει εἰς τοὺς Ἀθηναίους τί ὀφείλουν οὗτοι νὰ πράξουν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει.

- 1 Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει, περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ' ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἀπάντων ῥαδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἴρεσιν γενέσθαι. Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρός, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ αἰδ' ὄντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά.

- Ἔστι δὴ τὰ γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταῦτόν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἣτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἰκων, ἡνίκ' ἂν τύχη, τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλον καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέψηται καὶ παρασπάσθηται τι τῶν ὅλων πραγμάτων.

- 4 Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπιεικῶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὃ δυσ-

μαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον ἓν ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῶ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγάς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτ' ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. Δῆλον γάρ 5 ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν, ἃ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῶ τὴν πόλιν καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον, οἴμαι, ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν ἔχωσι.

Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ 6 ταλλ', ἃ πρόσῃκει, πάντ' ἐνθυμουμένους, φημί δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν, χρήματ' εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. Οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. Νυνὶ 7 γάρ, ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι. Εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι τοῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν.

Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτω- 8 κότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταυτόν, ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. Εἰ γάρ, ὅθ' ἤκομεν Εὐβοεῦσι βεβοθηκότες καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμ-

βάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἦνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἶχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπη-
 9 λαγμένοι πραγμάτων. Καὶ πάλιν, ἠνίκα Πύδνα, Ποτειδαία, Μεθώνη, Παγασαί, τᾶλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων δια-
 τρίβω, πολιορκούμεν' ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἐνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥάνοι καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. Νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν αἰεὶ προτέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ' αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ἠῤῥήσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικούτον, ἡλικίος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. Νυνὶ δὲ καιρὸς ἦκει τις, οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων ἐκείνων.

10 Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηργμένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πόλλ' ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἂν τις θεῖη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ'
 11 ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε θεῖην. Ἄλλ', οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γάρ, ὅσ' ἂν τις λάβῃ, καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνήσθαι τὴν χάριν. Καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως· οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς οὐδ', εἰ συνέβῃ τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστόν, μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβάν ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται.

Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς

πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. Εἰ δὲ προησόμεθ', ὧ 12
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυν-
 θον ἐκεῖνος καταστρέφεται, φρασάτω τις ἐμοί, τί τὸ κω-
 λῶν. ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν, ὅποι βούλεται.

Ἄρα λογιζέται τις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεω-
 ρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενής ὢν τὸ κατ'
 ἀρχὰς Φίλιππος ; Τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα
 Πύδναν, πάλιν Ποτεΐδαιαν, Μεθώνην αὖθις, εἶτα Θεττα-
 λίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φεράς, Παγασάς, Μαγνησίαν, πάνθ' 13
 ὃν ἐβούλετ' εὐτρεπίσας τρόπον, ὥχετ' εἰς Θράκην· εἴτ' ἐκεῖ
 τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἡσθέ-
 νησε· πάλιν ῥαΐσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐ-
 θὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε. Τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παί-
 ονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρρύβαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παρα-
 λείπω στρατείας.

« Τί οὖν », ἂν τις εἴποι, « ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν ; » 14
 Ἵνα γινῶτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἰσθησθ' ἀμφοτέρα,
 καὶ τὸ προῖσθαι καθ' ἕκαστον αἰεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀ-
 λυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ χρῆται καὶ συζῆ Φί-
 λιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν, ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις
 ἡσυχίαν σχήσει. Εἰ δ' ὁ μὲν, ὡς αἰεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόν-
 των δεῖ πράττειν, ἐγνωκῶς ἔσται, ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντι-
 ληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθ', εἰς τί ποτ'
 ἐλπίς ταῦτα τελευτήσῃ. Πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐθήης ἐστίν 15
 ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντ', ἂν
 ἀμελήσωμεν ; Ἀλλὰ μήν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὧ
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμε-
 νοι ῥαδίως ἐπὶ μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον
 ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ
 πολλῶ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζη-
 τοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὢν οὐκ ἠβουλόμεθ' ὕστερον εἰς

ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

- 16 Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τις ἂν ῥάδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων, ὅτι δεῖ πράττειν, ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῆ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι.
- 17 Φημί δὴ διχῆ βοθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σώζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγορήσετε, ὀκνῶ, μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται. Εἴτε γάρ, ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπομείνας τοῦτ' Ὀλυνθον παραστήσεται, ῥαδίως ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔλθων ἀμυνεῖται· εἴτε, βοθηθῶντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθον, ἀκινδύνως ὄρων ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. Δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῆ τὴν βοήθειαν εἶναι.
- 19 Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήμαθ' ὑμῖν, ἔστιν, ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως, ὡς βούλεσθε, λαμβάνετε. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μὴ, προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. « Τί οὖν ; » ἂν τις εἴποι « σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά ; » Μὰ Δι' οὐκ ἔγωγε. Ἐγὼ μὲν γάρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ

ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ' οὕτω πως ἄνευ πραγμάτων λαμβάνειν εἰς τὰς ἐορτάς. Ἔστι δὴ λοιπόν, οἷμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέη, πολλά, ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλεσθ', ὅστις ὑμῖν συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἕως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι, τὰ πράγματα' ἐν 21
 ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου. Οὔτε γάρ, ὡς δοκεῖ καὶ φησεῖ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρεπῶς οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ᾠήθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιῶν ἅπαντα τότ' ἠλιπυζε τὰ πράγματα' ἀναιρήσεσθαι, κατὰ διέψευσται. Τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν. Ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ 22
 ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ' ὡσπερ ἦν, καὶ ἐστὶ νῦν τούτω. Καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν. Ἦκουον δ' ἐγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς ἐτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. Εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθῆσεται τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται.

Ἄλλὰ μὴν τὸν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἀπλῶς 23
 τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἡδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακοῦειν τινός εἰσι, καὶ ἀνθρώπος ὑβριστής, ὡς φασιν. Καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολ-

λάκις δοκεῖ τὸ φυλάζειν τὰγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.

24 Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοιμῶς συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἐτοιμῶς ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν ; Εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ', ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

25 Ἔτι τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἴρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχη τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο
26 βαδίξειν ; Θηβαῖοι ; Μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ἦ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἐτοιμῶς. Ἀλλὰ Φωκεῖς ; Οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἰοίτ' ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃτ' ὑμεῖς. Ἡ ἄλλος τις ; « Ἀλλ', ὧ τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται ». Τῶν ἀτοπωτάτων μὲντ' ἂν εἴη, εἰ, ἃ νῦν ἄνοϊαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεὶς μὴ πράξει.

27 Ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδ' ἢ 'κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. Εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκονθ' ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι καὶ ὅσ' ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ, πολεμίου λέγω, πλείον' ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσ' εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. Εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἦξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιώσεσθαι ; Καὶ πρόσσεθ' ἢ ὕβρις καὶ ἔθ' ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύνῃ, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσιν.

Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν καὶ ²⁸ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἔν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ' ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρα κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἔν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὐθυναὶ ῥάδιαι γένωνται, ὡς, ὅποῦ ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῆ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρηστά δ' εἶη παντὸς εἶνεκα.

II. ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β'

Εἰσαγωγή. Ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ Α' Ὀλυνθιακῷ ὑπέδειξεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργήσουν δραστηρίως, νὰ παρασκευασθοῦν δὲ δύο στρατοὶ πολιτῶν Ἀθηναίων — καὶ ὄχι μισθοφόρων — ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀπειλουμένην Ὀλυνθον, ὁ δὲ ἄλλος νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης δὲν εἰσηκούσθη· οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους στρατιωτικὴν βοήθειαν ἀποτελουμένην μόνον ἐκ δισχιλίων μισθοφόρων καὶ τριάκοντα τριήρων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Χάρητος. Ἡ βοήθεια αὐτὴ οὐδὲν κατώρθωσεν. Ὁ Χάρης, ἐπειδὴ δὲν εἶχε νὰ μισθοδοτῆ τὸν στρατόν, δὲν ἐπολέμει πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἐλήστενεν ἐμπορικὰ πλοῖα. Διὰ τοῦτο οἱ Ὀλυνθιοὶ στέλλουν νέαν πρεσβείαν εἰς Ἀθήνας ζητοῦντες νέαν βοήθειαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον μὲν συνείδησιν τοῦ κρισίμου τῆς περιστάσεως, ἀλλ' ἐδίσταζον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ὀλυνθίους φοβούμενοι τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Φιλίππου. Διὰ τοῦτο ὁ Δημοσθένης ἀναλαμβάνει ἐκ δευτέρου νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Β' Ὀλυνθιακόν — μετὰ παρέλευσιν ἐλαχίστου χρόνου ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ

πρώτον, ἦτοι κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349 — ἐν αὐτῷ προσπαθεῖ ὁ ρήτωρ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὑποδεικνύει εἰς αὐτοὺς τί ὀφείλου νὰ πράξουν.

- 1 Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἂν τις ἰδεῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τὴν παρά τῶν θεῶν εὐνοίαν φανεράν γιγνομένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππου γεγενῆσθαι καὶ χώραν ὄμορον καὶ δύναιμιν τινα κεκτημένους καί, τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θεῖᾳ παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. Δεῖ τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χεῖρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχυρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ὧν ἡμῶν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προῖεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν.
- 3 Τὸ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου ῥώμην διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἠγοῦμαι. Διὰ τί; Ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκεῖνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπραχθαι. Ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείον' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὐτοῦ, τοσοῦτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται· ὑμεῖς δ', ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσοῦτῳ πλείον' αἰσχύνῃν ὠφλήκατε. Ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. Καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὐτοῦ. Ὡν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσῆκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὀρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν.

ἀ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἐνὶ καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοῦναι πάν-
τας ὑμᾶς καὶ μεγάλα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαί-
νοιτ' ἂν ὀνειδῆ βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν
πειράσομαι.

Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄπιστον καλεῖν ἄνευ τοῦ τὰ 5
πεπραγμένα δεικνύουσι λαιδορίαν εἶναι τις ἂν φήσειε κενὴν
δικαίως· τὸ δὲ πάνθ', ὅσα πώποτ' ἔπραξε, διεξιόντ' ἐφ' ἄ-
πασι τούτοις ἐλέγχειν καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι
καὶ δυοῖν ἔνεχ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρηῆσθαι, τοῦ τ' ἐκείνον,
ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι καὶ τοὺς ὑπερεκ-
πεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἰδεῖν, ὅτι πάν-
τα διεξελέγηθεν, οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὔξή-
θη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἤκει τὴν τελευταίην τὰ πράγματα' αὐτῷ.

Ἐγὼ γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν ἡγοῦμην καὶ 6
αὐτὸς φοβερόν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια
πράττονθ' ἐώρων ηὔξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὐ-
ρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτ' Ὀλυμ-
θίους ἀπῆλαινον τινες ἐνθένδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆ-
ναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλού-
μενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσαι, τούτῳ προσα-
γαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυμθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτεί- 7
δαιαν οὖσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον· συμμά-
χους ὑμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλοὺς δὲ
νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι καὶ
τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι.
Ὅλωσ δ' οὐδεὶς ἔστιν, ὄντιν' οὐ πεφενάκιεν ἐκεῖνος τῶν
αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἐκάστων ἄνοιαν αἰεὶ τῶν ἀγνο-
ούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ηὔξήθη.

Ὡσπερ οὖν διὰ τούτων ἤρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι συμ- 8
φέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ῥοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ
τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ'

εἶνεχ' ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελλήλεγκται. Καιροῦ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ, παρελθὼν τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ' ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύουσιν, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιτ' ἄσμενοι.

- 9 Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἠγεῖται, οἶεται δὲ βία καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἶεται. "Ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῆ καὶ πᾶσι ταῦτα συμφέρη τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἢ πρώτῃ πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμ' ἅπαντ' ἀνεχαίτισε καὶ διέ-
- 10 λυσεν. Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιποροῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἠνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ. "Ὅσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτῳθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. Τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν νῦν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

- 11 Φημί δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηγμισμένοι Παγασὰς ἀπαι-
- 12 τεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. Σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν, ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ

τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. Πολλὴν δὲ τὴν με- 13 τάστασιν καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολήν, εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιούντας ἑτοιμῶς, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. Κἂν ταῦτ' ἐθελήσῃθ' ὡς προσήκει καὶ δὴ περαινειν, οὐ μόνον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντ' ἐξελεγχθήσεται.

Ὅλωσ μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν 14 προσθήκῃ μερὶς ἐστὶ τις οὐ μικρὰ, ὅλον ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτεΐδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφοτέρων· νυνὶ Θετταλοῖς στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησε· καὶ ὅποι τις ἂν, οἶμαι, προσθῆ κἂν μικρὰν δύνάμιν, πάντ' ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὐτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστὶ μεστή. Καὶ γὰρ οὗτος ἅπασιν τούτοις, οἷς ἂν τις 15 μέγαν αὐτὸν ἠγήσαιοτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν ἢ ὑπῆρχε φύσει κατεσκευάκεν αὐτῷ.

Μὴ γὰρ οἴεσθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φιλίππον τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ' ἐξήλωκε καὶ προήρηται πράττων καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῆ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπραξασθαι ταῦθ', ἀμηδεὶς πῶποτ' ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἠρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ 16 τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δ' αἰεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὗτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις οὗτ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίους ἐώμενοι διατρίβειν, οὐθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν οὕτως, ὅπως ἂν δύνωνται,

ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον.

- 17 Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἂν τις σκέψαιτ' οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἴου ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους. Εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα (πρὸς γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητοι εἶναι)· εἰ δὲ τις σῶφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον.

- 19 Λοιποὺς δὲ περὶ αὐτὸν εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἷους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷ ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπῆλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχυρῶν ἄσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἔνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει.

- 20 Καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρὰ τις ἠγεῖται, μεγάλ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Ἄλλ', οἴμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρῦψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνειδῆ· εἰ δὲ τι πταίσει, τότε ἀκριβῶς αὐτοῦ ταῦτ' ἐξετασθήσεται. Δοκεῖ δ' ἔμοιγ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεῖξεν οὐκ εἰς μακρὰν, ἂν οἷ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς

βούλησθε. "Ωσπερ γάρ ἐν τοῖς σώμασιν, τέως μὲν ἂν ἔρρω- 21
 μένος ἦ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ' ἀρρώστημά τι συμ-
 βῆ, πάντα κινεῖται, καὶ ῥῆγμα καὶ στρέμμα καὶ ἄλλο τι τῶν
 ὑπαρχόντων σαθρόν ἦ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράν-
 νων, ἕως μὲν ἂν ἕξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολ-
 λοῖς ἐστίν, ἐπειδὴν δ' ὁμορος πόλεμος συμπλακῆ, πάντ' ἐ-
 ποίησεν ἔκδηλα.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐ- 22
 τυχοῦνθ' ὄρων ταύτη φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει, σώ-
 φρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῶ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή,
 μᾶλλον δὲ τὸ ὄλον ἢ τύχη παρά πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων
 πράγματα· οὐ μὴν ἄλλ' ἔγωγε, εἴ τις αἵρεσίν μοι δοίη, τὴν
 τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἐλοίμην, ἐθελόντων, ἃ προσή-
 κει, ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρόν, ἢ τὴν ἐκείνου· πο-
 λὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρά τῶν θεῶν εὐνοίαν ἔ-
 χειν ὀρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἁκείνῳ. Ἄλλ', οἴμαι, καθήμεθ' οὐ- 23
 δὲν ποιῶντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ τοῖς φίλοις
 ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ τοῖς θεοῖς. Οὐ
 δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος
 αὐτὸς καὶ παρῶν ἐφ' ἅπασι, καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὥραν πα-
 ραλείπων ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφίζομένων καὶ πυνθανο-
 μένων παρχίγνεται. Οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοῦναντίον
 γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιῶντες ἡμεῖς ὦν τοῖς πο-
 λεμοῦσι προσήκει τοῦ πάντα ποιῶντος περιῆμεν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μὲν ποτ', ὦ 24
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε,
 καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξόν, οὐκ ἠθε-
 λήσατε, ἀλλ' ἴν' οἱ ἄλλοι τύχῳσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερά αὐ-
 τῶν ἀνηλίσκετ' εἰσφέροντες καὶ προυκινδυνεύετε στρατευό-
 μενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν
 ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε

πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἓν αὐτῶν ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερ'
 25 αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. Ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς
 τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογί-
 σασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ καὶ τί ποιοῦντων
 ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος. Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι
 μελλόντων αὐτῶν, ἐτέρους τινὰς ἐλπίζόντων πράξειν, αἰτιω-
 μένων ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπίζόντων, σχεδὸν ταῦθ'
 ἄπερ νυνὶ ποιοῦντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν.

26 Εἰθ' οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥσ-
 τε, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέ-
 γονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ φαύλων
 αὐτὰ χρηστά γενήσεσθαι; Ἄλλ' οὐτ' εὐλογον οὐτ' ἔχον ἐστὶ
 φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾶον ἔχοντες φυλάττειν ἢ κτήσα-
 σθαι πάντα πέφυκε. Νῦν δ' ὅ τι μὲν φυλάζομεν, οὐδέν ἐσθ'
 ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ.
 Αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ' ἤδη.

27 Φημί δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προ-
 θύμως, μηδέν αἰτιᾶσθαι, πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατή-
 σητε, τηρικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς
 μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδικοῦντας κολάζειν, τὰς
 προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γὰρ
 ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ'
 ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα.

28 Τίνος γὰρ εἶνεκ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦτον
 μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρα-
 τηγούς, ἰδίους δ' εὐρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ
 περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; Ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐστὶ τᾶθλ',
 ὑπὲρ ὧν ἐστὶν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμφίπολις καὶ ληφθῆ,
 παραχρῆμ' ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων
 ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ
 δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψα-

κος, Σίγειον, τὰ πλοῖ', ἃ συλῶσιν. Ἐπ' οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν. Ὑμεῖς δ', ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματα' 29 ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεισθηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. Πέρι-εστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως.

Πρότερον μὲν γάρ, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ συμμορίας εἰσφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡγεμῶν ἑκατέρων καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ καὶ οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσενεμήθητε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. Δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέντας καὶ ὑμῶν 30 αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους κοινὸν καὶ τὸ βουλευέσθαι καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι. Εἰ δὲ τοῖς μὲν, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὀτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ὑμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ ἡδικημένον αἰεὶ μέρος ἐλλείψει· εἴθ' ὑμῖν τούτους κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν ἐξέσται.

Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκα- 31 στος ἔχει τὸ ἴσον· πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν ἂν ἀκούσθῃ αἰρεῖσθαι, μὴ ἂν ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπη. Καὶ ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμ' ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον τῶν ὄλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

III. ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α'

Εἰσαγωγή. Ὁ Φίλιππος ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας (τὸ 359) καὶ καθυποτάξας τοὺς πλησιοχώρους ἐχθροὺς τοῦ κράτους του, τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προσέβαλε τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἔπειτα δ' ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Πύδναν (357), τὴν Ποτειδαίαν (356) καὶ τὴν Μεθώνην (353). Ἀκολουθῶς κατεπολέμησε τοὺς τυράννους τῆς Θεσσαλίας καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησεν νὰ γίνῃ κύριος τῶν Θερμοπυλῶν (352), ἵνα οὕτω δυνηθῇ εὐκολώτερον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλίππου, ὅστις ὑποχωρήσας ἄπρακτος ἐξεστράτευσε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 εἰς τὴν Θράκην πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ μικροὶ ἐκεῖ ἡγεμόνες ἤριζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον καὶ Βυζάντιον. Ἐκ τῶν διχονοιῶν τούτων ὠφελούμενος ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ἀπόλυτος τῶν χωρῶν ἐκείνων καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἐβρου ἐπολιόρησεν τὸ Ἡραῖον τεῖχος ἐπὶ τῆς Προποντιδος.

Ἡ εἰδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους, τὸ ὁποῖον ἐρησίμευεν ὡς ἀποθήκη τοῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν κομιζομένου σίτου, φθάσασα εἰς Ἀθήνας τὸν Νοέμβριον τοῦ 352 ἀνησύχησεν τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐθεωρήθη τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε ἀπεφασίσθη νὰ παρασκευασθῇ στόλος ἐκ 40 τριήρων, νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ μετάρχον τῆς ἐκστρατείας πάντες οἱ ἄνδρες μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 45 ἐτῶν καὶ νὰ εἰσπραχθῇ φόρος 60 ταλάντων. Ἀλλ' ὀλίγον μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καταφθάνουν εἰς Ἀθήνας νεώτεροι εἰδήσεις· πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ Φίλιππος ἀσθενεῖ, ἔπειτα δὲ ὅτι ἀπέθανεν· οἱ Ἀθηναῖοι εὐχαριστηθέντες μὲ τὰς διαδόσεις αὐτὰς ἐγκατέλιπον τὴν ἀποφασισθεῖσαν ἐκστρατείαν καὶ περιέπεσον εἰς ἀδράνειαν.

Ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, τὸ 351, τὸ ζήτημα τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ Φιλίππου ἤρχισεν ν' ἀπασχολῆ ἕκ νέου τοὺς Ἀθηναίους. Πολλὰι συνεδρίαί τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου κατηναλώθησαν εἰς

σχετικὰς συζητήσεις. Εἰς μίαν τῶν συνελεύσεων τούτων ὁ Δημοσθένης — νέος ἀκόμη ἄγων ἡλικίαν 32 ἐτῶν — ἐξήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἄλλων ρητόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν Ἀ' Φιλιππικόν. Ἐν τούτῳ προσπαθεῖ ὁ ρήτωρ νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῆς ἀδραναίας καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον δύνανται οὗτοι νὰ διεξαγάγουν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προυτίθετ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἄν, ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφῆναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγρον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστάς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. Ὁ γάρ ἐστι χεῖριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; Ὅτι οὐδέν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἃ προσῆκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων — ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς — ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. Τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; Ἴν' εἰδῆτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσθητε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι φοβερόν οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοι-

σθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε βίωμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν.

- 4 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἴχομεν ποθ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτειδαίαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἔθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως
- 5 ἢ κείνῳ. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἔστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτεχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὧν νυνὶ πεποίηκεν ἐπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν. Ἄλλ' εἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα τὰ χωρὶ' ἄλλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.
- 6 Καὶ γάρ τοι ταύτῃ χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἂν ἐλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρῶσι παρσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἃ χρῆ.
- 7 Ἄν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς ταύτης ἐβελήσθητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείς τὴν εἰρωνεῖαν ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικία στρατεύεσθαι — συνελόντι δ' ἀπλῶς, ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθε-

λήσητε γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερραθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κάκεινον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γὰρ ὡς θεῶ νομίζειτ' ἐκείνω τὰ παρόντα πεπηγένηαι 8
πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν, ὧ
ἄνδρες. Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων
οἰκειῶς ἔχειν· καὶ ἅπανθ', ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἐνι, ταῦτα κὰν τοῖς μετ' ἐκείνου χρῆ νομίζειν ἐνεῖναι. Κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη.

Ὅρατε γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ προε- 9
λήλυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν δίδωσι
τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστιν ἔχων, ἀ κατέστραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται καὶ κύκλω πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιτοιχίζεται.

Πότε οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ', ἀ χρῆ, πράξετε ; 10
ἐπειδὰν τί γένηται ; Ἐπειδὰν νῆ Δί' ἀνάγκη τις ᾗ. Νῦν δὲ τί
χρῆ τὰ γινόμεν' ἡγεῖσθαι ; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις
μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. Ἡ
βούλεσθ', εἰπέ μοι, περιμόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι « λέγεται
τι καινόν ; » Γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ
Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν ; « Τέθνηκε
Φίλιππος ; » « Οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ ». 11
Τί δ' ὑμῖν διαφέρει ; Καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς
ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς
πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην το-
σοῦτον ἐπηβύζεται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. Καί- 12

τοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἢ περ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο, ἴσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπανσιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσασθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἂν, ἀπρητημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

- 13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοιμῶς, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ τᾶλλ' ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεὶς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, το-
- 14 σοῦτον. Ἐπειδὴν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μὴδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἡγείσθω. Οὐ γὰρ οἱ « ταχὺ » καὶ « τήμερον » εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν (οὐ γὰρ ἂν τὰ γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλύσαι
- 15 δυνηθεῖμεν), ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. Οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταιί τι. Ἡ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.
- 16 Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πενήτηκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. Πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγ-
- 17 γοὺς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. Ταῦτα μὲν

οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ "Ολυμπον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκεῖνω τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλιάρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρῶτην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε. Οὗτοι 18 παντελῶς, οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἐγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν, ἔν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, (εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκεῖνω παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἔχη, ἢ παριδῶν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκεῖνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρόν.

Ταῦτα μὲν ἐστίν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημί δεῖν καὶ παρε- 19 σκευάσθαι προσήκειν οἶομαι· πρὸ δὲ τούτων δυναμὴν τιν', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημί προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. Μὴ μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἓνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὄντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. Καὶ τροφήν ταύτη πορίσαι κελεύω.

"Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν 20 τροφήν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐβελήσει ποιεῖν ; Ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρὶς. Ἐένους μὲν λέγω — καὶ ὅπως μὴ ποιήσῃ, ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψε· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. Λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας 21 δισχιλίουσ, τούτων δ' Ἀθηναίους φημί δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον

- τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. Καὶ μετὰ τούτων ἰππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰππαγωγούς τούτοις.
- 22 Εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι ; Ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφή γενήσεται ; Ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δεῖξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς συστρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.
- 23 Τοσαύτην μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἐνὶ νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῃ παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτὴν (οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή), οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι
- 24 δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἠγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἷδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γέγονασι. Καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ δίδόντα μισθόν.
- 25 Τί οὖν κελεύω ; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρα-

καταστήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. Εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, « εἰρήνην ἄγετ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ; » « Μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γε », εἶποιτ' ἄν, « ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν ». Οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν 26 δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγούς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους δύο ; Τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι ; Πλὴν ἐνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν ἐκπέμφητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. Οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὧ ἄν- 27 δρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἔν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις ; Ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμιον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν ; Καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾗ.

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν 28 χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. Τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. Χρήματα τοίνυν· ἔστι μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μυαῖ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίους τοσαῦθ' ἕτερα, ἕνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνη, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίους οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνη τοῦ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δὲ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν 29 εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν

έντελῆ. Ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος, εἰ μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχη. Πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

- 30 "Α μὲν ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὐρεῖν, ταῦτ' ἐστίν. Ἐπειδὴν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτ', ἐνθυμηθεῖητε, καὶ λογίσασθ', ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος, καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν' ἐπιχειρεῖ, ἥνικ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι. Δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν, (ὕστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων), ἀλλὰ παρασκευῆ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. Ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σικιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καί, ἃ χρὴ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γενέσθαι ῥάδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται.
- 33 "Α μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν βουλευσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ γὰρ γέγραφα. Ἄν ταῦτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον, ἃ λέγω, εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας, έντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ

κατακλείσθητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες. Καὶ ἔτι πρὸς 34 τούτῳ πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. Ἔστι δ' οὗτος τις ; Ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν.

Ἐπειτα τί πρὸς τούτῳ ; Τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβῶν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.

Καίτοι τί δῆποτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν 35 τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων αἰεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, ὅσῃν οὐκ οἶδ' εἴ τι τῶν ἀπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτειδαίαν ; Ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρό- 36 οιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέληται· ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόρισθ' ἅπαντα.

Τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηφάρχους καθί-

σταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετόικους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, 37 εἴτ' ἀντεμβιβάζειν· εἴτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. Ἄς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγονται. Ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

- 38 Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέ' ἀκούειν. Ἄλλ' εἰ μὲν, ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἢ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἦ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρὸν ἐστὶ φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ἂν ἦ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν 39 ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιῶσειε τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἴν', ἂν ἐκείνοις δοκῆ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζωνται διώκειν.
- 40 Ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἅπαντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσδοτον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ' εἰς

δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. Καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεῖς αἰεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν ἐτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὐτ' οἴδεν οὐτ' ἐθέλει. Καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιπ- 41 πον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοῖ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾷτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. Ταῦτα δ' ἴσως πρό- τερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν ἀκμὴν, ὥστ' οὐκέτ' ἐκχωρεῖ.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομέ- 42 νοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. Εἰ γὰρ ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἶληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀπο- χρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ' ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν αἰεὶ τινι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκ- καλέσαιθ' ὑμᾶς, εἶπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μῆτ' ἐνθυμεῖται μῆτ' 43 ὀργίζεται, ὁρῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φιλίππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μὴ τις κωλύσει. Εἴτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς ; Οὐκ ἐμβησόμεθα ; οὐκ ἔξιμεν αὐτοῖ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν 44 οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσό- μεθα ; « Ποῖ οὖν προσορμιοῦμεθα ; » ἤρετό τις. Εὐρήσει τὰ σαθρά, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς

ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτε οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.

45 "Οποὶ μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῆ, καὶ μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποιοι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ἡμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελωσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθναῖσι τῷ δέει τοιούτους ἀποστόλους.

46 Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἓν' ἄνδρα δυναθῆναί ποτε ταυθ' ὑμῖν πράξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστιν, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. "Όταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥαδίως ἐνθάδ' ὧσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ', ὅ τι ἂν τύχητε ψηφίζησθε, τί καὶ χρῆ προσδοκᾶν ;

47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται ; "Όταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξῃτε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὄραν. Νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἤκει τὰ πράγματ' αἰσχύνῃς, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γὰρ ἔστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

48 Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιμόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζουσιν, οἱ δὲ λόγους πλάττοντες ἕκα-

στος περιερχόμεθα. Ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 49
 νῆ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων
 καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρημίαν
 τῶν κωλυσόντων ὄρωντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον,
 οὐ μέντοι γε μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς
 ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος·
 ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.

Ἄλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄν- 50
 θρωπος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν
 ὕβρισε, καὶ ἅπανθ' ὅσα πάποτ' ἠλπίσαμεν τινα πράξειν ὑπὲρ
 ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὖρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστί,
 καὶ μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγ-
 κασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ'
 ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ
 γάρ, ἄττα ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσ-
 ἐχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὖ εἰδέναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτ' ἄλλοτε πάποτε πρὸς χάριν εἰλόμην 51
 λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ, νῦν θ', ἂ
 γινώσκω, πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος, πεπαρρη-
 σίασμαι. Ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλ-
 τιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλ-
 τιστ' εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶχον. Νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοισ
 οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ
 συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξῃτε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἰροῦ-
 μαί. Νικῆν δ' ὅ τι πᾶσι μέλλει συνοίσειν.

VI. ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β

Εισαγωγή. Ἡ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 348 ἄλωσις τῆς Ὀλύμπου καὶ τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων ἐπροκάλεσε τοσαύτην ἀγανάκτησιν εἰς ὄλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἀθήνας, ὥστε ἤρχισαν νὰ καταβάλλωνται προσπάθειαι ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπως αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις συνασπισθοῦν πρὸς κοινὴν καταπολέμησιν τοῦ Φιλίππου. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὗται ἀπέβησαν μάταιαι· οἱ εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποσταλέντες πρέσβεις, ὅπως παρακινήσουν αὐτὰς εἰς κοινὴν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν σύμπραξιν κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας ἄπρακτοι. Τότε μετεβλήθησαν καὶ αἱ διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων· οὔτοι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἦσαν δὲ τελείως ἐξηντλημένοι ἐκ τοῦ πολέμου πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀπεφάσισαν νὰ συνάψουν εἰρήνην μετ' αὐτοῦ. Ἡ εἰρήνη αὕτη, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ Φιλοκράτους ἐκλήθη Φιλοκράτειος, ἐγένετο τὸ 346.

Ὁ Φίλιππος καὶ μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην οὐδόπως ἠσύχασεν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ ἐργάζεται διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σχεδίων του διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτω τὸ 344 π.Χ., ἀφοῦ ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ κατέβαλεν ἐν αὐτῇ πᾶσαν ἀντίδρασιν, ἐζήτησε νὰ ἐπέμβῃ ἐν Πελοποννήσῳ, λαβῶν ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός· Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ἐπεδίωξαν καὶ πάλιν νὰ γίνον κύριοι τῆς Πελοποννήσου, οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ πιεζόμενοι ὑπὸ τούτων ἐστράφησαν πρὸς τὸν Φίλιππον ζητοῦντες τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ Φίλιππος, θεωρήσας κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, προθύμως ἐδέχθη νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους· ὅθεν διατάσσει τοὺς Λακεδαιμονίους ν' ἀφήσουν τὴν Μεσσηνίαν αὐτόνομον, ἀποστέλλει χρήματα καὶ μισθοφόρους εἰς τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους καὶ ὑπόσχεται, ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ στρατοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τοῦ Φιλίππου ἐν Πελοποννήσῳ καὶ θέλοντες νὰ ματαιώσουν αὐτὰς ἀποστέλλουν κατὰ πρότασιν τοῦ Δημοσθένους πρέσβεις εἰς τὰς πελοποννησιακὰς πόλεις· ἀρχηγὸς δὲ τῆς πρεσβείας ἦτο αὐτὸς ὁ Δημοσθένης. Οὗτος ἠγωνίσθη

νά παραστήσῃ εἰς τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους τὴν δολίαν πολιτικὴν τοῦ Φιλίππου καὶ προσεπάθησε ν' ἀποτρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ συμμαχίας. Οἱ λόγοι τοῦ ρητοροῦ ἐνεποίησαν μεγίστην αἰσθησιν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ὑπῆρξεν ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ οἱ Ἀργεῖοι, φροντίζοντες διὰ τὰ ἰδικά των μόνον συμφέροντα καὶ ὄχι διὰ τὰ κοινὰ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔπαυσαν νὰ πιστεύουν εἰς τὴν φιλίαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος ὀργισθεὶς διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τῶν Ἀθηναίων ἐν Πελοποννήσῳ, καθὼς καὶ διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευομένας καθ' ἐκάστην ἀπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ βήματος κατηγορίας τῶν ρητόρων, στέλλει πρέσβεις εἰς Ἀθήνας παραπονούμενος, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι κατηγοροῦν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι δὲν ἐξετέλεσε τὰς ὑποσχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Συγχρόνως μετὰ τῶν Μακεδόνων πρέσβειων καταφθάνουν εἰς Ἀθήνας καὶ πρέσβεις τῶν Μεσσηνίων καὶ Ἀργείων παραπονούμενοι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προστατεύοντες τοὺς Σπαρτιάτας παρακωλύουν τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Σπάρτης.

Τότε συνέρχονται εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα συσκεφθοῦν περὶ τῆς ἀποκρίσεως, ἣ ὁποία πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πρέσβεις. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Β' Φιλιππικὸν (τὸ 344), ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποδεικνύει τίνα ἀπόκρισιν ὀφείλουν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ δώσουν εἰς τοὺς πρέσβεις.

Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίνωνται περὶ ὧν Φί- 1
λιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, αἰεὶ τοὺς ὑπὲρ
ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὀρῶ φαινομέ-
νους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας αἰεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς
κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδέν, ὡς ἔπος εἴ-
πεῖν, τῶν δεόντων, οὐδ' ὧν ἕνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον. Ἄλλ' 2
εἰς τοῦτ' ἤδη προηγημένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πό-
λει, ὥσθ', ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγῃ Φί-
λιππον καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι
τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλευόντα, τοσοῦτῳ τὸ τί χρῆ ποιεῖν συμ-
βουλεῦσαι χαλεπώτερον εἶναι.

- 3 Αίτιον δὲ τούτων, ὅτι, πάντας, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δέ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἐπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτ', ἐφ' ὧν ἐστὶ νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. Συμβαίνει δὴ πρᾶγμα ἄναγκαῖον, οἴμαι, καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἅ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέρους ἔχει, ἐκείνῳ μὲν αἰ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι.
- 5 Εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιοτέρ' ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥάδιον, καὶ πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ', ὅπως τὰ παρόντ' ἐπανορθωθήσεται, δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ προελθόντ' ἔτι πορρωτέρῳ λήσει πάνθ' ἡμᾶς, μηδ' ἐπιστήσεται μέγεθος δυνάμεως, πρὸς ἣν οὐδ' ἀντᾶραι δυνησόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὅσπερ πρότερον, τοῦ βουλευέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα τῶν ῥάστων καὶ τῶν ἠδίστων προαιρετέον.
- 6 Πρῶτον μὲν, εἴ τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ, ὁρῶν ἡλικίος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ μηδέν' οἶεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει μηδ' ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεηθῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τάναντί' ἐμοὶ παρέστηκεν προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον, ἔν', ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορᾶν, ἐμοὶ πεισθῆτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσθῆσθε.
- 7 Ἐγὼ τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι· τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν

καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. Τί οὖν ; πῶς τούτοις ἐχρή-
 σατο ; "Α Θηβαίους συμφέρει καὶ οὐχ ἂ τῇ πόλει, πράττειν
 προείλετο. Τί δῆποτε ; "Οτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ
 πάνθ' ὑφ' αὐτῶ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ
 οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἶδε τοῦτ' 8
 ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ ποῖς ἦθεσι τοῖς ἡμετέ-
 ροις οὐδέν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ
 πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς
 Ἑλλήνων ἐκείνῳ πρόοισθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποι-
 ούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,
 καὶ πάνθ' ἂ προσήκει, προσορώμενοι, ὁμοίως ἐναντιώσεσθε,
 ἂν τι τοιοῦτον ἐπιχειρῇ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες
 τύχοιτε.

Τοὺς δὲ Θηβαίους ἡγεῖτο, ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἑαυ- 9
 τοῖς γιγνομένων τὰ λοιπ' ἑάσειν, ὅπως βούλεται, πράττειν
 ἑαυτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ
 συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. Καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους
 καὶ τοὺς Ἀργεῖους ταῦθ' ὑπειληφῶς εὔ ποιεῖ. "Ο καὶ μέγι- 10
 στόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· κέκρι-
 σθε γὰρ ἐκ τούτων τῶν ἔργων μόνοι τῶν πάντων μηδενὸς ἂν
 κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι, μηδ' ἀν-
 ταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς
 Ἑλληνας εὐνοίαν.

Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπέιληφε καὶ
 κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ πα-
 ρόνθ' ὄρων, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. Εὐρίσκει 11
 γάρ, οἶμαι, καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν
 αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν
 βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἤνικ'
 ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κῆρυξ,
 ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ παθεῖν ὅτιοῦν

ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ', ἃ πάντες αἰεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδείς εἰπεῖν δεδύνηται, (διόπερ κάγω παραλείψω, δικαίως· ἔστι γὰρ μείζω τὰ κείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἶποι), τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας.

12 Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας, οὐχ, ὅ τι συνοίσει κοινῇ τοῖς Ἑλλήσι, σκεψομένους. Ἐγεῖτ' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἔλοιτο, φίλους ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἰρήσασθαι, εἰ δ' ἐκείνοις προσθεῖτο, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὐτοῦ πλεονεξίας. Διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἰρεῖται. Οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὄρα πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ' ἐν μὲν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εὔρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδ' ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν.

13 « Ἀλλὰ νῆ Δί' », εἶποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς, « οὐ πλεονεξίας ἕνεκεν οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἐπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρα τοὺς Θηβαίους ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν ». Ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονίους ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν, Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδούς, τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο ;

14 « Ἀλλ' ἐβιάσθη νῆ Δία » (τοῦτο γὰρ ἐστ' ὑπόλοιπον) « καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἰππέων καὶ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθείς, συνεχώρησε ταῦτα ». Καλῶς. Οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ὑπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσι περιόντες τινές, ὡς Ἐλάτειαν τειχιεῖ.

15 Ὁ δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει γε, ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συλλαμβάνειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρή-

ματ' ἀποστέλλει καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσ-
 δόκιμος. Τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους
 ἀναιρεῖ, οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτός πρότερον Φωκέας νῦν σώ-
 ζει ; Καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν ; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν 16
 ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὐτ', εἰ τὰ πρῶτα βιασθεῖς ἄκων ἔπρα-
 ξεν, οὐτ' ἂν, εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων
 ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ', ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κάκειν'
 ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας, ἐκ πάντων δ', ἂν τις
 ὀρθῶς θεωρῆ, πάνθ', ἃ πραγματεύεται, κατὰ τῆς πόλεως
 συντάττων.

Καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τιν' αὐτῶ νῦν γε δὴ συμ- 17
 βαίνει. Λογίζεσθε γάρ. Ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγω-
 νιστὰς μόνους ὑπέληφεν ὑμᾶς. Ἄδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον,
 καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὐτῶ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμε-
 τέροις ἔχει, τούτοις πάντα τᾶλλ' ἀσφαλῶς κέκτηται· εἰ γὰρ
 Ἄμφίπολιν καὶ Ποτεΐδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν
 βεβαίως ἠγεῖτο. Ἄμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβου- 18
 λεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμ-
 βάνων δικαίως αὐτὸν μισεῖν νομίζει, καὶ παρώξυνται, πεί-
 σεσθαί τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιή-
 σας πρότερος. Διὰ ταῦτ' ἐγρήγορεν, ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πό- 19
 λει θεραπεύει τινάς, Θηβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταῦ-
 τὰ βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ'
 ἀγαπήσειν οἶεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετὰ ταῦτ'
 οὐδὲν προόψεσθαι.

Καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδεί-
 γματ' ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους καὶ πρὸς Ἀργεῖους
 ἔμοιγ' εἶπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔστιν
 εἰρησθαι.

« Πῶς γὰρ οἶεσθ' », ἔφην, « ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι, δυσ- 20
 χερῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τίς τι λέγοι κατὰ Φιλίππου

- κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα μὲν αὐτοῖς ἀφίει, οὗ πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτεΐδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνήρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι ; ἄρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοι-
- 21 αὐτα πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἂν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε ; Ἀλλ' ὅμως », ἔφην ἐγώ, « μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι πολὺν τῶν αὐτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχροῶς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες· οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὐταὶ λίαν ὀμιλῖαι.
- 22 » Τί δ' οἱ Θετταλοί ; ἄρ' οἴεσθ' », ἔφην, « ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς ; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι ; Οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν γέγονε ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι.
- 23 » Ὑμεῖς δ' », ἔφην ἐγώ, « διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρομένον ἀπεύχεσθ', εἰ σωφρονεῖτ', ἰδεῖν. Ἔστι τοίνυν νῆ Δί' », ἔφην ἐγώ, « παντοδαπά εὐρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ
- 24 τᾶλλ', ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται· ἐν δέ τι κοινὸν ἢ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτηται φυλακτῆριον, ὃ πᾶσι μὲν ἔστ' ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς
- 25 τυράννους. Τί οὖν ἔστι τοῦτο ; Ἀπιστία. Ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σφύζετε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. Τί ζητεῖτε ; » ἔφην. « Ἐλευθερίαν. Εἴτ' οὐχ ὄρατε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτη καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα ; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις

έναντίος. Οὐ φυλάξεσθ', ὅπως », ἔφην, « μὴ πολέμου ζητοῦν-
τες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὔρητε ; »

Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, καὶ θορυβοῦντες, ὡς ὀρθῶς 26
λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν πρέσβειων καὶ
παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον
ἀποσχῆσονται τῆς Φιλίππου φιλίας οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται.
Καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἄτοπον, εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων
τινὲς παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτισθ' ὀρῶσί τι πράξουσιν, ἀλλ' 27
ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες
ἡμῶν, ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν
ἤδη ποιεῖν λήσεθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομείναντες· οὕτως
ἢ παραυτίχ' ἡδονὴ καὶ ῥαστώνη μεῖζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕ-
στερον συνοίσειν μέλλοντος.

Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕ- 28
στερον βουλευέσεσθε, ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι
τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω.

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόν-
τας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπέισθητε ποιήσασθαι τὴν εἰρή-
νην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἂν ποθ' ὑπέμειν' ἀπρεσβεύειν, 29
οὔτ' ἂν ὑμεῖς οἴδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα
πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φίλιππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τού-
των ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.

Καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. Τίνας ; τοὺς, ὅτ' ἐγὼ γεγο-
νυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἡκων πρεσβείας τῆς
ἐπὶ τοὺς ὄρκους, αἰσθόμενος φεναχιζομένην τὴν πόλιν, πρού-
λεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἶων προέσθαι Πύλας
οὐδὲ Φωκέας, λέγοντας, ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως 30
δύστροπος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ',
ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἐὰν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιάς
μὲν καὶ Πλαταιάς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως,
Χερρόνησον δὲ τοῖς αὐτοῦ τέλεσι διορύξει, Εὐβοίαν δὲ καὶ

- τὸν Ὁρωπὸν ἄντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ ἅπαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταῦθα μνημονεύετ' οἷδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνησθαι.
- 31 Καὶ τὸ πάντων αἰσχιστον, καὶ τοῖς ἐγγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε.

Τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημί δεῖν τούτους; Ἐγὼ νῆ τοὺς θεοὺς τάληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς

32 καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. Οὐχ ἴν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσῶν ἐμαυτῶ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν παράσχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἴν' ὡς ἄλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἴομαί ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν, ἃ Φίλιππος πράττει, μᾶλλον ἢ τὰ

33 νυνί· τὸ γὰρ πρᾶγμ' ὄρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην μὲν ἂν εἰκάξειν ὀρθῶς, φοβοῦμαι δέ, μὴ λίαν ἐγγυς ἦ τοῦτ' ἤδη. Ὅταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαινόντων, μηδ' ἀκούηθ', ὅτι ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἐστίν, ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὄρατε καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀρ-

34 γίλους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω. Φοβοῦμαι δὴ, μὴ τῶν πρέσβειων σεσιωπηκότων, ἐφ' οἷς αὐτοῖς συνίσασι δεωροδοκηκότες, τοῖς ἐπανορθοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῆ· ὄρῶ γὰρ ὡς τὰ πόλλ' ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας.

- 35 Ἔως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ καταχοῦομεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν, καίπερ ἀκριβῶς εἰδότα, ὅμως ἐπαναμνησθαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας ὑμᾶς προέσθαι, ὧν καταστάς ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονεν, καὶ πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ' ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ

χώρα καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὴν παρῆ, γέγονε δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Εἰ γὰρ 36 μὴ παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ δῆπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἂν ποτε στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαι' ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ, δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν.

Ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνήσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς 37 δ' ἂν ἐξετασθῆι μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτ', ὧ πάντες θεοί· οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἔγωγ' ἂν, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ' ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

A

ἀγαπῶ 1) τινι ἀρκοῦμαι εἰς τι· 2) τι α) ἀγαπῶ, προτιμῶ τι· τὸ ἴδιον
 λυσιτελοῦν· β) μένω εὐχαριστημένος μέ τι· ἀγαπῶ τὰ παρόντα.

ἀγνωμόνως ἔχω εἶμαι ἀνήγχιος.

ἀγοραὶ πρόσοδοι τῶν ἀγορῶν.

ἄγω 1) τηρῶ, ρυλάττω· τὴν εἰρήνην· 2) ἄγω καὶ φέρω λεηλατῶ,
 ληστεύω.

ἀγωνίζομαι περὶ θανάτου διακινδυνεύω τὴν ζωὴν μου, ἀντιμετω-
 πίζω τὸν θάνατον πολεμῶν.

ἀδιόρθωτος ἀκανόνιστος.

ἀδολεσχῶ φλυαρῶ.

ἀδοξία ὄνειδος, ἐντροπή.

ἀήθης (μετὰ γινκ.) ἀσυνήθιστος εἰς τι.

αἵρεσις ἐκλογὴ· ὥστε ἐξ ἱπνάντων (δηλ. τῶν λεχθέντων) γενέσθαι
 ὑμῖν ῥαδίαν τὴν αἵρεσιν τοῦ συμφέροντος· Ὅλ. Α, 1· αἵρεσις
 ἐστὶ τινι προβάλλεται εἰς τινα ἢ ἐκλογὴ, ἔχει τις νὰ ἐκλέξῃ· δι-
 δωμι αἵρεσίν τινι δίδωμι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς εἰς τινα, ἐπι-
 τρέπω εἰς τινα νὰ ἐκλέξῃ.

αἴρομαι ὑψοῦμαι, αὐξάνομαι· μετ' ἐπιθ. : αἴρομαι μέγας αὐξάνομαι
 καὶ γίνομαι μέγας.

αἰροῦμαι 1) τι ἐγκρίνω τι· Φιλ. Α, 20· 2) τι ἀντί τινος προτιμῶ τι
 ἀντί τινος· ἡρημένος ἀντί τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς τὴν δόξαν τοῦ
 διαπράξασθαι ταῦτα· 3) τι ἢ τι προτιμῶ τι ἀπὸ (ἄλλο) τι·
 ἐλοίμην ἂν τὴν τύχην τῆς ὑμετέρας πόλεως ἢ τὴν (τύχην)
 ἐκείνου· 4) ἀντί πολλῶν χρημάτων εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑπο-
 βληθῶ εἰς μεγάλας χρηματικὰς θυσίας· νομίζω ὑμᾶς ἐλέσθαι ἂν
 (= ὅτι ὑμεῖς ἐλοισθε ἂν) ἀντί πολλῶν χρημάτων.

αἰσχύνη· ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη ἢ ἔνεκα τῆς (κακῆς) κατα-
 στάσεως τῶν πραγμάτων καταίσχύνη.

ἀκαιρία ἔλλειψις εὐκαιρίας, κακὴ περίστασις.

ἀκέραιος ἀβλαβής.

ἀκμή, κυρίως : ἡ κόψις (τοῦ μαχαιριοῦ)· ἔπειτα: τὸ κρίσιμον σημεῖον.

ἀκρασία ἀκολασία.

Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Ἀμύντου, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, φίλος τῶν Ἀθηναίων· ἐλθὼν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης (479) ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Μαρδονίου εἰς Ἀθήνας ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν μετὰ τῶν Περσῶν συμμαχίαν.

Ἀλιάρτος πόλις τῆς Βοιωτίας· ἐν αὐτῇ τὸ 395 οἱ ἡνωμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λακεδ. φονεύσαντες καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Λύσανδρον.

ἀλλὰ μὴν πρὸς τούτοις δέ.

ἄλλως 1) ἐν γένει· 2) **ἄλλως τε καὶ** καὶ μάλιστα· **ἄλλως τε κἂν** καὶ μάλιστα ἐάν.

ἀλυσιτελής ἀνωφελής, ἐπιζήμιος.

ἄμα· ἄμα... καὶ πρὸς δῆλωσιν δύο συγχρόνων πράξεων· **ἄμ' ἀκηκόα- μέν τι καὶ καθέσταμεν** μόλις ἔχομεν ἀκούσει τι (δηλ. πολεμικὴν τινα ἐνέργειαν τοῦ Φιλ.) καὶ (εὐθύς) διορίζομεν.

ἄμαχος ἀκαταμάχητος, ἀκαταγώνιστος.

ἄμελῶ (μετὰ γνκ.) ἀδιαφορῶ διὰ τι.

ἄν· οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἄν τοῦτο (δηλ. τὸ ὀρμηῆσαι ἐπ' αὐτὸν) καὶ ἂν τυχὸν ἀκόμη δὲν ἠθέλατε κάμει τοῦτο (καὶ δύνασθε νὰ μὴ τὸ κάμετε).

ἄν = ἄ ἄν.

ἀναιρῶ καταστρέφω· **Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ** σκέπτεται νὰ καταστρέψῃ τοὺς Λακεδ.—Μέσον: **ἀναιροῦμαι** (μετ' αἰτ.) 1) ἀναλαμβάνω· **τὸν πόλεμον** (δηλ. τὸν ἤδη κατὰ τοῦ Φιλίππου διεξαχόμενον)· Ὀλ. Α, 7· **ἀνήρητο τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς** εἶχεν ἐπισύρει κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν ἐκ μέρους ἡμῶν ἔχθραν· Φιλ. Β, 20· 2) ἀναρπάζω τι, γίνομαι κύριός τινος· Ὀλ. Α, 21.

ἀνάστασις καταστροφή· **ἀλλὰ (πολεμοῦσιν ὑπὲρ) ἀναστάσεως** ἀλλὰ (πολεμοῦν), διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν καταστροφὴν.

ἀναχαιτίζω ἀνατρέπω.

ἀνδραποδισταὶ σωματέμποροι, δηλ. οἱ ἀπάγοντες τοὺς ἐλευθέρους εἰς δουλείαν ἢ ἀποσπῶντες εἰς ἑαυτοὺς τοὺς δούλους ἐκ τῶν κυρίων τῶν κατὰ τῶν ἀνδραποδιστῶν ἢ τιμαυρία ἦτο θάνατος.

ἀνεξέταστος· οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέ-
ληται (ἐν συντόμῳ) οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ
εἶναι ἀνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον.

ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος· πολλακίς οὕτω περιφρονητικῶς ὀνομάζει τὸν
Φίλιππον ὁ Δημοσθένης.

ἀνθῶ ἀκμάζω· (τὰ τοιαῦτα) **σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι**
(ἢ διὰ τοιούτων μέσων ἀποκτηθεῖσα δύναμις) πολὺ μάλιστα ἀκμά-
ζει στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἐλπίδων.

ἄνοια· **ἐξαπατῶ τὴν ἄνοιάν τινος** ἐκμεταλλεύομαι τὴν ἀνοησίαν τι-
νός καὶ ἐξαπατῶ αὐτόν· **αἰεὶ ἐξαπατῶν τὴν ἄνοιαν ἐκάστων** (= **ἐκάστου**) **τῶν ἀγνοούντων αὐτόν καὶ προσλαμβάνων** (αὐ-
τούς).

ἀνταίρω 1) **τινὶ ἐξεγείρομαι, ἀναλαμβάνω πόλεμον ἐναντίον τινός·**
εἰ Λακεδαιμονίους ἀντήρατέ ποτε (δηλ. κατὰ τὸν Βοιωτικὸν
πόλεμον, τὸ 378)· 2) **πρὸς τινα ἀνθίσταμαι κατὰ τινος.**

ἀντεμβιβάζω ἐμβιβάζω τινὰ εἰς πλοῖον ἀντὶ ἄλλου τινός· **εἴτ' ἀν-
τεμβιβάζειν = εἴτ' ἀνθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐμβιβάζειν** (τοὺς
μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας).

ἀντέχω διαρκῶ· **τὰ τοιαῦτα ... ἀντέχει** ἢ διὰ τοιούτων μέσων (δηλ.
δι' ἀδικίας, ἐπιπορκίας καὶ ψεύδους) ἀποκτηθεῖσα δύναμις...—Μέ-
σον: **ἀντέχομαι** (μετὰ γνκ.) κρατοῦμαι στερεὰ ἀπὸ κάτι (διὰ νὰ
σωθῶ).

ἀντὶ (μετὰ γνκ.) πρὸς δῆλωσιν ἀνταλλαγῆς· **ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς**
γιγνομένων εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὠφελειῶν, τὰς ὁποίας ἤθελον ἔχει.

ἀντίδοσις διαδικασία τις παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις, κατὰ
τὴν ὁποίαν πᾶς πολίτης προσκαλούμενος εἰς **λειτουργίαν** τινὰ
δυσανάλογον πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ καλέσῃ πάντα
ἄλλον πολίτην, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε πλουσιώτερον ἑαυτοῦ, ν' ἀνταλ-
λάξουν τὰς περιουσίας των ἢ νὰ ὑποβληθῆ ἑκείνος εἰς τὸ βῆρος
τῆς λειτουργίας· **ποιοῦμαι ἀντίδοσίν τινι** ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ
κάμῃ **ἀντίδοσιν**.

ἀντιλαμβάνομαί τινος, κυρ. : πιάνομαι ἀπὸ τινος· ἔπειτα : ἐπιλαμ-
βάνομαί τινος, ἀναμειγνύομαι, ἐπεμβαίνω ἐνεργῶς εἰς τι ρημηκ.
ἐπίθ. : **ἀντιληπτέον ἐστὶν ὑμῖν αὐτοῖς** (=δεῖ **ἀντιλαβέσθαι**
ὑμᾶς αὐτούς) **τῶν πραγμάτων ἐκείνων** (τῶν ἐκεῖ, δηλ. ἐν
'Ὀλύμπῳ, πραγμάτων)· οὐδενὸς τῶν πραγμάτων **ἀντιληπτέον**

(ἐστὶ) = δεῖ ἡμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι .

ἀντιληπτέον, βλ. ἀντιλαμβάνομαι

ἀντιποιοῦμαι (μετὰ γνκ.) ἐγείρω ἀξιώσεις ἐπὶ τινος, διεκδικῶ τι.

ἀντίρροπος ἰσόσταθμος, ἴσου βάρους· **συμμαχία ἀντίρροπός τινος**
συμμαχία δυναμένη ν' ἀντισταθμίση τι.

ἀξιῶ ἀπαιτῶ· **ἔπραξε ταῦτα τῷ ἀξιῶν** (δτκ. αἰτίου) **τοὺς Θηβαίους δικαιοτέρα ἢ ὑμᾶς**. Οἱ Θηβαῖοι ἀπῆρτον ν' ἀποδοθοῦν εἰς αὐτοὺς αἱ πόλεις Ὀρχομενὸς καὶ Κορώνεια, τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ Φωκεῖς.

ἅπαξ· εἰς ἅπαξ διὰ μίαν φοράν.

ἀπαρτῶ (-ᾶω) ἀποχωρίζω· πθτικ. πρκμ: **ἀπῆρτημαι εἶμαι μακράν· ἀπῆρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις** διότι εἴσθε μακράν (τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς σκέψεις.

ἄπειμι εἶμαι μακράν, ἐλλείπω· **ἄπεστι τὰ πράγματα ἐλλείπουν τὰ ἔργα** (αἱ πράξεις).

ἀπελαύνω ἐκδιώκω· **ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπῆλαυνόν τινες ἐνθένδε**· τὸ 357, ὅτε ὁ Φίλιππος ἐπολιόρκει τὴν Ἀμφίπολιν, οἱ Ὀλυνθιοὶ φοβούμενοι τὴν αὐξάνουσαν δύναμιν τοῦ Φιλίππου ἔπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπρότειναν εἰς τοὺς Ἀθηναίους συμμαχίαν ἐναντίον τοῦ Φιλίππου· ἀλλ' ὁ Φίλιππος θέλων νὰ ματαιώσῃ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον πρέσβεις καὶ δι' αὐτῶν ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν παράδοσιν τῆς Ἀμφιπόλεως· τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤθελον νὰ συζητήσουν μετὰ τῶν Ὀλυνθίων πρέσβειων περὶ συμμαχίας κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτούς.

ἀπέχομαι (μετὰ γνκ.) : ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τινος, ἀποκρούω τι.

ἄπιστος ἀπίστευτος· **οὐδὲν** (ἐπίρρ.) **ἄπιστόν** (ἐστὶ τοῦτο) .

ἀπλῶς 1) μὲ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, ἄνευ συγκαλύψεως αὐτῆς· Φιλ. Α, 51· 2) ἐν γένει· Ὀλ. Α, 23.

ἀπὸ (μετὰ γνκ.) πρὸς δήλωσιν τῆς πηγῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἢ διὰ τῆς ὁποίας γίνεται τι· **ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμμάχων** μὲ τὰ χρήματα τῶν συμμάχων σας (τοὺς ὁποίους διαρπάζει).

ἀπογιγνώσκω 1) μετ' αἰτιατικῆς προσ. : ἀπαρνοῦμαι τινα, ἀποσπῶμαι ἀπὸ τινος· 2) ἀμτβ. : ἀπελπίζομαι.

ἀποδείκνυμι καθιστῶ.

ἀποδίδωμι τινι (μετ' ἀπρμφ.) ἐπιτρέπω, δίδω το δικαίωμα εἰς τινα
 νά... **εἰ τοῖς μὲν** (δηλ. τοῖς ῥήτορσι καὶ στρατηγοῖς καὶ ἴσως καὶ
 τοῖς βοησομένοις) **ἀποδώσετε ἐπιτάττειν (ὑμῖν)... ἀναγ-
 κάζεσθαι... ψηφίζεσθαι... συμπονεῖν.**

ἀποκλίνω ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν τὸ ρίχνω στὴν τεμπελιά.

**ἀποκρίνομαι· ἂ ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντα ἂν εἴητ' ἐψηφισμέ-
 νοι, ταῦτ' ἤδη λέξω** ποῖαν προσήκουσαν ἀπόκρισιν πρέπει νὰ
 ψηφίσετε, εὐθὺς θὰ σᾶς εἴπω. Τὸ σχέδιον τῆς ἀποκρίσεως, τὸ
 ὅποιον ὁ Δημοσθένης μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου του παρέδωκεν εἰς τὸν
 γραμματέα πρὸς ἀνάγνωσιν ἢ ὁ ἴδιος ἀνέγνωσε, λείπει ἐν τῷ λόγῳ.

ἀπολείπω παύω.

ἀπόμισθος ἄμισθος.

ἀπόρρητος ὁ μὴ λεγόμενος, περὶ οὗ δὲν πρέπει νὰ γίνεται λόγος, μυ-
 στικός· **τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον**, οἱ Ἀθηναῖοι δια-
 καῶς ποθοῦντες τὴν ἀνάκτησιν τῆς Ἀμφιπόλεως ἔστειλαν τὸ 358
 πρέσβεις πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ συνεφώνησαν μετ' αὐτοῦ, οἱ μὲν
 Ἀθηναῖοι νὰ δώσουν εἰς τὸν Φίλιππον τὴν Πύδναν, τὴν ὅποιαν
 οὗτοι κατεῖχον ἀκόμη, ὁ δὲ Φίλιππος καταλαμβάνων τὴν Ἀμφί-
 πολιν νὰ δώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ἵνα δὲ μὴ γνωσθῇ ἡ
 συμφωνία αὕτη εἰς τοὺς Πυδναίους, δὲν ἀνεκοίνωσαν οἱ πρέσβεις
 εἰς τὸν δῆμον ταύτην, ἀλλὰ μυστικῶς ἐνήργουν μετὰ τῆς βουλῆς·
 ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμνον μὲν πολὺν λόγον περὶ τοῦ ἀνα-
 κοινωθέντος εἰς τὴν βουλήν μυστικοῦ, ἠγνόουν ὅμως τὸ περιεχό-
 μενον αὐτοῦ.

ἀπόστολος ναυτικὴ ἀποστολή.

ἀποστροφή καταφύγιον.

ἀποτρίβομαί τι ξεπλύνω τι.

ἀποφαίνομαι ὑπέρ τινος ἐκφράζω γνώμην περὶ τινος.

ἀποχρῆν, βλ. ἀποχρῶ.

ἀποχρῶ (-άω, ἀπρμφ. ἀποχρῆν) 1) ἀρκῶ· Φιλ. Α, 22· 2) ἀπρόσ.

ἀπόχρη εἶναι ἀρκετόν· **δοκεῖ μοι ἀποχρῆν ἂν ἐνίοις ὑμῶν**
 (ταῦτα), **ἐξ ὧν** νομίζω ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς θὰ ἤρκοῦντο εἰς
 αὐτὰ (=θὰ ἔμενον ἱκανοποιημένοι ἀπὸ αὐτά), διὰ τὰ ὅποια...

ἀργὴ κάθημαι ἀργός.

Ἀρτάβαζος Πέρσης σατράπης· τοῦτον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τοῦ βασι-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Γ' ἐβοήθησεν ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Χάρης μετὰ τοῦ στρατοῦ του (τὸ 356).

Ἀρύββας βασιλεὺς τῶν Μολοσσῶν (μιᾶς τῶν σπουδαιωτέρων φυλῶν τῆς ἀρχαίας Ἡπείρου).

ἀρχαῖα, τά, τὰ πατρικὰ κτήματα (ἤτοι : οἴκοι, ἀγροί, ἐπιπλα κ.τ.τ.).

ἀρχή ἀφετηρία, ἐλατήριον.

ἄρχω· πθκ. ἄρχομαι ἐξουσιάζομαι, διοικουμαι· **οἱ ἀρχόμενοι οἱ ὑπήκοοι.**

ἀσελγής αἰσχροός, ἀκόλαυτος.

αὖ προσέτι, ἀκόμη.

αὖθις μετὰ ταῦτα.

αὐξάνομαι μετ' ἐπιθ. : **αὐξάνομαι μέγας** αὐξάνομαι καὶ γίνομαι μέγας.

αὐτόματος, ον, ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενος· **γίγνεται τι αὐτόματον** γίνεται τι ἀφ' ἑαυτοῦ, μόνον του.

αὐτῶν = ἀλλήλων· περιόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν — τὸν συνήθη τόπον διατριβῆς τῶν λογοποιοούντων —) **αὐτῶν πυνθάνεσθαι.**

ἀφήμι ἀφήνω ἐλεύθερον, ἀθρώνω· πθκ. : **οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι** οἱ ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας.

ἀφίσταμαι μετὰ γνκ. : 1) παραιτοῦμαι τινος, δὲν θέλω τι· Φιλ. Β, 12· 2) ἀπέχω· **τούτων ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν = ἀφέσταμεν καὶ τοῦ γράφειν ταῦτα καὶ τοῦ συμβουλεύειν·** 3) διαφέρω ἀπὸ τι· **τὰ τότε λεγόμενα ἦν πολὺ ἀφεστηκότα τούτων** ἦσαν ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ταῦτα (δηλ. ἀπὸ τὰ νῦν πρατόμενα ὑπὸ τοῦ Φιλ.)· 4) χάνω τι· Ὀλ. Α, 15.

ἀφορμὴ 1) λόγος, αἰτία· Ὀλ. Β, 22· 2) τὰ μέσα, μετὰ τὰ ὅποια ἀρχίζει ἡ ἐπιχειρεῖ τις : πόρος, βοήθημα· Φιλ. Α, 29.

B

βασιλεὺς νοεῖται ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Ὡχος, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 359 - 338 καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ὁ Φίλ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν πρὸς τοῦτον ὁ Φίλ. ἀπέστειλε—κατὰ τὰς διαδόσεις τῶν ἐν Ἀθήναις φιλιππιζόντων—πρέσβεις, ἵνα ἀπαιτήσουν ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρας καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ πόλεις.

βέβαιος σταθερός, διαρκής· **εἰκός (ἔστιν) ἔχειν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ὀλυνθίους) βεβαίαν τὴν ἔχθραν ὑπὲρ ὧν (= ὑπὲρ**
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐκείνων, ἃ) φοβοῦνται (μὴ πάθωσι) καὶ πεπόνθασιν. Οἱ Ὀλύνθιοι φοβοῦνται μήπως ὁ Φίλιππος ὡς ἄσπονδος ἐχθρὸς πάσης ἐλευθέρως πολιτείας καταστρέψῃ τὴν πατρίδα τῶν· διὰ τοῦ πεπόνθασιν ἴσως ὑπονοεῖ ὁ Δημοσθένης τὴν στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Φίλιππος κατὰ τῆς Ὀλύνθου τὸ 351 (βλ. εἰσαγ. εἰς τὸν Α' Ὀλυνθιακόν).

βεβαίως ἀσφαλῶς.

βέλτιστος· πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει παρέχει τὰς ἀρίστας ἐλπίδας, εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον.

βιάζομαι, ἀπολ : ἐκτελῶ με βίαν· πράττει καὶ βιάζεται = πράττει βία.

βοήθειαι ἐπικουρικὰ στρατεύματα (ταχέως ἐπιστρατευόμενα καὶ προχείρως παρασκευαζόμενα).

βοηθητέον, βλ. βοηθῶ.

βοηθῶ 1) μετὰ δτκ. : βοηθῶ τοῖς πράγμασι ἐπανορθῶ τὴν (κακῶς ἔχουσαν) κατάστασιν τῶν πραγμάτων· βοηθητέον εἶναι ὑμῖν τοῖς πράγμασι = δεῖν ὑμᾶς βοηθεῖν τοῖς πράγμασιν· 2) μετὰ τῆς προθ. εἰς : στέλλω βοήθειαν εἰς.

βουλή σκέψις· ἡ βουλή ἐστὶ τινι σκέπτεται τις.

βοῶ· οἱ βοησόμενοι (εἰσιν, ὡσπερ ἦσαν οἱ) τριακόσιοι (ἐν ταῖς συμμορίαις) οἱ μέλλοντες νὰ φωνάζουν (οἱ προωρισμένοι διὰ φωνῶν νὰ ἐπιδοκιμάζουν ἢ ν' ἀποδοκιμάζουν τοὺς ἀγορεύοντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) εἶναι, ὅπως οἱ τριακόσιοι (εἰς τὸ σύστημα τῶν συμμοριῶν).

Γ

γὰρ ἐν ἐρωτήσῃ : λοιπόν.

γελῶ· ἔνεκα τοῦ γελασθῆναι (= τοῦ γενέσθαι γέλωτα) ἵνα προκληθῇ γέλωσ.

γέλωσ αἰτία διὰ γέλωτα· γέλωσ, ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι γελοῖον πρᾶγμα (γελοῖος) ὁ τρόπος, καθ' ὃν φροντίζομεν περὶ τοῦ πολέμου.

Γεραιστός ἀκρωτήριον καὶ κόμη τῆς Εὐβοίας ἔχουσα λιμένα.

γίγνομαι 1) μετὰ μτχ. : εὐρίσκομαι, φανερόνομαι ὅτι· τὸ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι... κεκτημένους καὶ... ἔχοντας τὸ ὅτι οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διεξαγάγουν πόλεμον ἐναντίον τοῦ Φιλίππου ἔχουν εὐρεθῆ (φανερῶς) ὅτι κατέ-

χουν)... και ὅτι ἔχουν...: 2) μετὰ γιν. : γίγνομαι ἑμαυτοῦ ἐξαρτῶμαι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου· 3) μετ' ἐπιρρ. : γίγνομαι ἔξω (τῆς πόλεως) μένω (στρατοπεδεύω) ἔξω τῆς πόλεως· γίγνομαι ἔξω τοῦ κακῶς πάσχειν εἶμαι μακρὰν ἀπὸ κάθε κακοπάθειαν, δὲν κακοπαθῶ, δὲν βλάπτομαι· 4) μετὰ προθ. : γίγνομαι ἐν τῇ χώρᾳ διατρίβω, διαμένω ἐν...· γίγνομαι ἐπὶ τῆς τοιαύτης γνώμης σκέπτομαι κατὰ τοιοῦτον τρόπον· γίγνομαι πρὸς τῇ γῆ προσεγγίζω, ἀποβιβάζομαι εἰς τὴν ξηράν.

γινώσκω 1) ἐνοῶ· Ὀλ. Α, 6· Φιλ. Α, 50· 2) σχηματίζω (ἔχω) τὴν γνώμην· ἐγνωκότες ἦσαν ἂν ταῦτα μέχρι τοῦ (τινός) θὰ εἶχον ταύτην τὴν γνώμην (νὰ πολεμοῦν δηλ. κατὰ τοῦ Φιλ. καὶ νὰ εἶναι σύμμαχοί μας) μέχρι τινός χρόνου (μόνον)· εἰ δέ, ὁ μὲν (δηλ. ὁ Φίλ.) ἐγνωκῶς ἔσται, ὡς δεῖ αἰεὶ πράττειν τι..., ἡμεῖς δ' (ἐγνωκότες ἐσόμεθα), ὡς οὐδενός... λέγω, ἂ γινώσκω = λέγω τὴν ἐμὴν γνώμην· ταῦτα γινώσκω ἔχω ταύτην τὴν γνώμην· 3) κρίνω· Φιλ. Α, 29.

γλίχομαι σφοδρῶς ἐπιθυμῶ.

γνώμη 1) νοῦς, διάνοια· Ὀλ. Β, 20· 2) ἐπιθυμία, θέλησις· Ὀλ. Α, 16· Φιλ. Β, 14· 3) προσδοκία· Ὀλ. Α, 21.

γράφω προτείνω ἐγγράφως.

γυμνασίαρχος ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἀσκήσιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν.

Δ

δαιμόνιος ὑπεράνθρωπος.

δεῖ· οὐδ. μτχ. ἀπολ. : δέον ἐνῶ ἔπρεπε· δέον πάντας (ἡμᾶς) κωλύειν ἔργῳ καὶ πράξεσιν οὐχὶ λόγοις τοὺς ζητοῦντας πλεονεκτεῖν.

δείκνυμι (ἀμπβτ.) φαίνομαι· (τὸ ἔργον) δείξει τὸ πρᾶγμα θὰ φανῆ.
δεινός 1) ἐπὶ προσώπων : α) φοβερός, πολὺ ἱκανός· Ὀλ. Α, 3· Φιλ. Β, 30· β) ἔμπειρος· Φιλ. Α, 35· 2) ἐπὶ πραγμάτων : δεινός εἶμι (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω μεγάλην (ἀξιοθαύμαστον) δύναμιν νά...· Ὀλ. Β, 20.

δεκαδαρχία κυβέρνησις ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀρχόντων.

δέος, ους, τό, φόβος ἔστι τοῦτο δέος = τοῦτο δεῖ ὑμᾶς φοβεῖσθαι.

δεσπότης ἀπόλυτος κυρίαρχος.

δῆ εὐθύς.

δημόσιος (δοῦλος) δοῦλος τῆς πόλεως.

δήποτε· συνήθως ἐν ἐρωτήσει : τί **δήποτε**; διατί λοιπόν ;

διά (μετ' αἰτ.) πρὸς δήλωσιν τοῦ ὄργανου ἢ μέσου = διά τινος, μέ τι.

διαβάλλω· ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν διαβάλλων ἡμᾶς εἰς τοὺς Ὀλυνθίους, ὅτι δὲν εὐρισκόμεθα πλησίον των πρὸς ὑποστήριξίν των.

διαδοχή· ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις = διαδεχομένους ἀλλήλους ἀμοιβαίως, κατὰ σειράν.

διαλλαγή συμφιλίωσις· αἱ πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγαὶ πᾶσα μετ' ἐκείνου συμφιλίωσις (διαπραγματεύσις πρὸς συμφιλίωσιν).

διασπῶ διαλύω.

διατίθεμαι παλῶ.

διατρίβω 1) μετὰ μετχ. : χρονοτριβῶ· Ὀλ. Α, 9· 2) **ἐν τινι** κατατρίβω τὸν χρόνον μου εἰς τι· 3) **ἐπὶ τινι** ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

διαφέρω· ἀπρὸς : τί ὑμῖν **διαφέρει**; τί σᾶς ὠφελεῖ (τοῦτο, ἂν δηλ. ἀπέθανεν ὁ Φίλ.);

διδάσκω τινά τι ἀναγγέλλω εἰς τινά τι.

διεξέρχομαι 1) ἐκθέτω ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς· Ὀλ. Β, 3· Φιλ. Β, 3· 2) ἐκθέτω· Ὀλ. Β, 5· 3) ἐξαντλῶ· **διεξελέλυθε πάντα (ἐκεῖνα)**, οἷς ὅλα τὰ μέσα ἐκεῖνα, μετὰ τὰ ὅποια.

δίισταμαι ἴσταμαι χωριστά· πρκμ. **διέστηκα** εὐρίσκομαι εἰς διάστασιν, διχονοῶ.

δίκη τιμωρία· **δίκην λαμβάνω** τιμωρῶ.

διοικῶ διευθύνω· μέσον : διαχειρίζομαι.

διόπερ δι' ὃν λόγον ἀκριβῶς· καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀκριβῶς.

διорύσσω διασκάπτω· **Χερρόνησον διορύξει** θὰ κατασκευάσῃ διώρυγα διὰ μέσου τῆς Θρακικῆς χερσονήσου. Διὰ τῆς διώρυγος θὰ ἀπεχωρίζετο ἡ Θρακικὴ χερσονήσος ἀπὸ τῆς λοιπῆς Θράκης καὶ οὕτω οἱ ἐν τῇ Χερσονήσῳ κατοικοῦντες Ἀθηναῖοι ἄποικοι θὰ ἀπηλλάσσοντο ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Θρακῶν.

διχῆ 1) εἰς δύο χωριστά· **δεῖ διχῆ τὴν βοήθειαν εἶναι** πρέπει νὰ εἶναι χωρισμένη εἰς δύο ἢ βοήθεια· 2) κατὰ δύο τρόπους, διὰ διπλῆς ἐνεργείας· **διχῆ... τῷ τε... σφῆζειν καὶ... στρ. ἐκπέμπειν, καὶ τῷ... κακῶς ποιεῖν** κατὰ δύο τρόπους, δηλ. ἀφ' ἐνός

μὲν μὲ τὸ (νὰ προσπαθῆτε) νὰ σώζετε... καὶ νά..., ἀφ' ἐτέρου δὲ μὲ τὸ νὰ βλάπτετε...

διώκω τι τρέχω κατόπιν τινός, ἀκολουθῶ τι.

δοκιμάζω κρίνω.

δοκῶ 1) **δοκῶ** μοι νομίζω, μοῦ φαίνεται· **ἡμεῖς δοκοῦμέν μοι ἔχειν** πρὸς αὐτὰ οὐκ οἶδα ὄντινα τρόπον ἡμεῖς ἀπέναντι αὐτῶν τῶν πραγμάτων τηροῦμεν κατὰ τὴν γνώμην μου διαγωγὴν, τὴν ὁποίαν δὲν ἤξεύρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω· 2) **δοκεῖ** φαίνεται καλόν· **τὰ γ' ἐμοὶ δοκοῦντα** = ἄ γ' ἐμοὶ δοκεῖ ἡ γνώμη μου τοῦλάχιστον· πθτκ. πρκμ. : **δέδοκται** ἔχει ἀποφασισθῆ.

δόξα φήμη.

δύναμις πεζικὴ δύναμις, πεζικόν (στράτευμα).

δύσκολος ιδιότροπος.

δύσμαχος δυσκολοπολέμητος.

δυσχερής δυσάρεστος, ἐνοχλητικός· ἐπίρρ. : **πῶς δυσχερῶς**; μὲ πόσιν δυσaréσκειαν ;

Ε

ἐγκλημα παράπονον, δυσaréσκεια· **τὰ πρὸς αὐτοὺς ἐγκλήματα** παράπονα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των, τὰ ἰδικά των.

ἐγρήγορα ἐπαγρυπνῶ.

ἐγχωρεῖ (**ταῦτα**) ἐπιτρέπονται ταῦτα.

εἰ μηδ' ἂ πάθητ' ἄν... ; = **εἰ (καίπερ) ἔχοντες καιρόν, οὐ τολμήσετε μηδὲ ταῦτα ποιῆσαι (αὐτόν), ἂ πάθοιτε ἄν (ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνου), εἰ δύναίτο ἐκεῖνος (ποιῆσαι ὑμᾶς αὐτά)** ;

εἶεν, ἐπίρρημα δηλοῦν συγκατάθεσιν μὲν τῶν εἰρημένων, συνάφειαν δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα· ἔστω, καλὰ, πολὺ καλὰ.

εἶμι Α) ὑπαρκτικόν : 1) ὑπάρχω, εἶμαι· **τὰ ὄντα τὰ ἀληθῆ· τι τῶν ὄντων ἀληθές τι**· 2) ἐπομένου ἀναφορικοῦ : **οὐκ ἔστιν ὅπως** (μετὰ μέλλ. ὀριστ.) δὲν ὑπάρχει τρόπος νά... (δὲν εἶναι δυνατόν νά...)· 3) ἀπροσ. **ἔστι (ἦν) μετ' ἀπρμφ.** : εἶναι (ἦτο) δυνατόν νά...· Β) συνδετικόν· ὑπολογίζομαι· Φιλ. Α, 28· Γ) μετ' ἐπίρρ., πτώσεως ἢ προθ. : 1) μετ' ἐπίρρ. : **ῥαδίως ἔσται** (δηλ. αὕτη ἡ δύναμις) εὐκόλως θὰ διατρίβῃ αὕτη ἡ δύναμις· **οἱ δ'...** πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι **ῥαδίως ὧσι** καὶ ὅταν εὐκόλως εὐρίσκωνται ἄνθρωποι ψευδόμενοι πρὸς σᾶς, ὅταν δηλ. πολλοὶ ἐμφανίζωνται ὡς συνήγοροι ψευδόμενοι· 2) μετὰ πτώσεως γνκ. : α) διαιρετικῆς· **ἔστι τῶν αἰ-**

- αίσχρων** ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν αἰσχρῶν πραγμάτων : εἶναι αἰσχρὸν (ἐντροπή)· β) πρὸς δῆλωσιν τοῦ ἔργου τινός· **τὸ ἐπιτιμᾶν παντός ἐστι** εἶναι ἔργον τοῦ καθενός (ὁ καθένας ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμνη)· 3) μετὰ προθ. : **ἐν ἐμοὶ ἐστὶ τι** ἐξ ἐμοῦ (καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλου) ἐξαρθᾶται τι· **εἰμὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι** καταγίνομαι εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου· **εἰμὶ ἐπὶ τινος** ἀσχολοῦμαι εἰς τι.
- εἵνεκα** μετὰ γνκ. : **χρηστά εἶη (τὰ πράγματα) παντός εἵνεκα** εἴθε ν' ἀποβοῦν τὰ πράγματα καλῶς, πρὸς τὸ καλὸν ὄλων.
- εἴπερ ποτέ καὶ νῦν** περισσώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν τώρα.
- εἰρωνεία** προσποιήσις· **ἀφείς τὴν εἰρωνείαν** τὴν συνήθη προσποιήσιν (ὅτι δὲν ἔχει χρήματα).
- εἰς** μετ' αἰτ. : 1) ἐπὶ τρόπου· συχν. περιφραστικῶς ἀντὶ ἐπιρρ. : **εἰς δέον = δεόντως· εἰς δέον τι** κάπως πρεπόντως· 2) πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ· 'Ολ. Α, 20· 3) = **διὰ** μετ' αἰτ. : **εἰς τὴν ναῦν** δι' ἕκαστον πλοῖον.
- εἶτε· εἶτε** γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου...περιέσται... = εἰ μὲν γὰρ ὑμεῖς τὴν ἐκείνου (χώραν) κακῶς ποιήσετε, ὑπομείνας τοῦτ' Ὀλυνθον παραστήσεται καὶ (εἶτα) ῥαδίως ἀμυνεῖται (ὑμᾶς) ἔλθων εἰς τὴν οἰκείαν (χώραν)· εἰ δὲ βοηθήσετε ὑμεῖς εἰς Ὀλυνθον μόνον... προσδρεῦσει τοῖς πράγμασι καὶ περιέσται.
- εἴωθα· οἱ εἴωθότες (ἀποφαίνεσθαι γνώμην)** οἱ συνήθεις (οἱ τακτικῶς λαμβάνοντες τὸν λόγον) ρήτορες.
- ἐκ** μετὰ γνκ. : 1) ἐπὶ χρόνου· **ἐξ οὔ** (δηλ. χρόνου) ἀφ' οὔτου· 2) πρὸς δῆλωσιν αἰτίας : **ἐνεκά τινος, διὰ τι**· 'Ολ. Α, 7· Φιλ. Α, 3, 46· Φιλ. Β, 27· 3) = **διὰ** μετὰ γνκ.· 'Ολ. Β, 9· 4) = **ἐν** μετὰ δτκ.· **λαμβάνειν τῶν ἐκ τῆς χώρας** (ἐκ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ προϊόντων) **ὅσ' ἀνάγκη (ἐστὶν ὑμᾶς λαμβάνειν)**· **ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου**.
- ἐκβαίνω** ἀποβαίνω, λαμβάνω ἐκβασιν.
- ἐκκαλοῦμαι** τινα ἐξεγείρω τινά (ἐκ τῆς νωθρότητος).
- ἐκλαλῶ** διασαλπίζω, διακηρύττω· **εἰ δυνηθεῖς (= ἐπειδὴν δυνηθῆ)** μὴ πράξει ταῦτα, ἃ (καίπερ) ὀφλισκάνων ἄνοιαν ὁμως **ἐκλαλεῖ νῦν**.
- ἐκλέγω** χρήματα εἰσπράττω χρήματα (ὡς λύτρα).
- ἐκπίπτω** ἐκδιώκομαι.

έκπολεμῶ (-ώ) **τινά τινι** περιπλέκω τινά εἰς πόλεμον πρός τινα.
έκφέρω πόλεμον κηρύττω πόλεμον.

Ἐλάτεια ὄχυρά πόλις τῆς Φωκίδος παρά τὸν Κηφισόν, ἡ κλεῖς τῆς Βοιωτίας· μετὰ τὸ τέλος τοῦ Φωκικοῦ πολέμου (346) κατεσκάφη κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου.

ἔλεγχος ἀπόδειξις· **τὸ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει** ἢ ἀνάπτουξις τῶν προτάσεων μου εὐθὺς θά δώσῃ τὴν ἀπόδειξιν.

ἐλέσθαι, βλ. αἰροῦμαι.

ἔλλειμμα ἔλλειψις· **τὰ καθ' ὑμᾶς ἔλλείμματα** αἱ ἐλλείψεις αἱ προερχόμεναι ἀπὸ σαῶ (ὡς ἡ μὴ συμμετοχὴ εἰς τὰς στρατείας, ἡ μὴ χορήγησις μισθοῦ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἡ σπατάλη τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων εἰς τὰς ἐορτάς κλπ.).

ἐλλείπω 1) **τι** ὕστερῶ εἰς τι· Ὀλ. Α, 6· 2) ἀπολ. : εἶμαι ἐλλιπὴς (καθυστερῶ) εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων μου· Ὀλ. Β, 30.

ἐμπίπτω εἰς λαιδορίαν παρεκτρέπομαι εἰς ὕβρεις.

ἐμπόριον ἐμπορικὸς λιμὴν.

ἐναντίος· τὸ οὐδ. **ἐναντίον** ὡς ἐπίρρ. : **βλέπω ἐναντίον** κοιτάζω (τὸν ἀντίπαλόν μου) κατὰ πρόσωπον (διὰ τὰ παρακολουθῶ τὰς κινήσεις του καὶ προφυλάσσωμαι).

ἐνδεῖ ὑπάρχει ἔλλειψις· **ἄπαντος ἐνδεῖ (ὑμῖν) τοῦ πόρου** ἔχετε ἔλλειψιν ὄλου ἐν γένει τοῦ (στρατιωτικοῦ) πόρου : σαῶ λείπουν ὅλα ἐν γένει τὰ διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας ἀναγκαιούντα χρήματα.

ἐνδείκνυμαι παρουσιάζω· **ἐνδείκνυμαι τοσοῦτον** παρουσιάζω (προτείνω) τόσον μέγα πλεονέκτημα.

ἐνδίδωμι δίδω· **καιρὸν** εὐκαιρίαν.

ἐνειμι 1) ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸ γ' ἐνικ. πρόσ. : **ἐνεσι** ἐνυπάρχει, δύναται νὰ ὑπάρξῃ· **ταῦτα ἴσως πρότερον ἐνῆν** ταῦτα (δηλ. ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ πολεμεῖν) πρότερον ἴσως ἦσαν δυνατά· 2) ἀπροσ. μετὰ δοτικ. προσ. καὶ ἀπρμφ. : ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ...

ἐνθυμητέον, βλ. ἐνθυμοῦμαι

ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι, ἀναλογίζομαι, ἔχω ὑπ' ὄψει μου· 1) μετ' αἰτ. Ὀλ. Α, 6· 2) ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως : **ἐνθυμητέον (ὑμῖν ἐστι) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ ἀναμιμνησκομένοις τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς, ἡλικίην...** πρέπει ν' ἀναλογίσεσθε σεῖς καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες (δηλ. ὅσοι εἴσθε νεώτεροι) καὶ ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην σας, ὅσοι οἱ ἴδιοι γνωρίζετε (δηλ. οἱ πρεσβύ-

τεροι), πόσον μεγάλην...

ἐνι (= ἔνεστι) 1) ἀπροσ.: εἶναι δυνατόν· 2) προσωπκ.: ὑπάρχει.
ἐντελής τέλειος, πλήρης· μισθός ἐντελής ὁ πλήρης μισθός, δηλ. καὶ
τὸ σιτηρέσιον καὶ ὁ μισθός (βλ. τὴν λ.).

ἐξαγγέλλω ἀναγγέλλω, κάμνω γνωστόν.

ἐξαιρῶ κυριεύω.

ἐξαρκεῖ (ἀπροσ.) εἶναι ἀρκετόν· ἐξαρκεῖ ὑμῖν λέγειν δικαιότερα
εἶναι ἀρκετόν εἰς σᾶς νὰ ἐκφωνήτε (μόνον) λόγους, μὲ τοὺς ὁποίους
νὰ ὑποστηρίζετε, ὅτι σεῖς ἔχετε περισσότερον δίκαιον (παρὰ ὁ Φίλ.).

ἐξεργάζομαι τινί τι κατορθώνω τι πρὸς χάριν τινός.

ἐξέρχομαι ἐξέρχομαι εἰς ἐκστρατείαν, ἐκστρατεύω.

ἐξεστί τινι μετ' ἀπρμφ. 1) εἶναι δυνατόν εἰς τινα νά· μτχ οὐδ. ἀπόλ.
ἐξόν = εἰ καὶ ἐξῆν· 2) ἔχει τις τὴν ἐξουσίαν νά 'Ολ. Β., 30.

ἐξετάζομαι 1) διὰ τῆς ἐξετάσεως ἀποδεικνύομαι ὡς ἂν ἐξετασθεῖη
μάλιστα ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο εἴθε νὰ μὴ συμβῆ ἐξετασθέντα
(ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶπον περὶ τῶν προδοτῶν) ν' ἀποδειχθοῦν ἀκρι-
βέστατα (νὰ ἐπαληθεύσουν)· 2) ἀποκαλύπτομαι, φανερόνομαι·
'Ολ. Β., 20.

ἐξόν, βλ. ἔξεστι.

ἐξουσία γίγνεται = ἔξεστι.

ἐπαναμνησκῶ ξαναενθυμίζω.

ἐπανήμι τι ἀφήνω τι κατὰ μέρος.

ἐπανορθοῦμαι τι, κυρ.: σηκώνω κάτι ποῦ ἔχει πέσει καὶ τὸ ἐπα-
ναφέρω εἰς τὴν θέσιν του· ἔπειτα: ὀρθῶς χρησιμοποιῶ.

ἐπέρχομαι ἐπέρχεται τινι (μετ' ἀπρμφ.) ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος
νὰ ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμετέρας τύχης (ἴδιον) ὑπολαμβάνω (τὸ)
ἐπελθεῖν ἂν (= τὸ ὅτι ἐπέλθοι ἂν) ἐνίοις εἰπεῖν πολλὰ
τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα.

ἐπέχω συγκρατῶ τὸν ἑαυτὸν μου· ἐπισχών (= ἐπεὶ ἐπέσχον) ἂν...
ἂν ἡσυχίαν ἦγον ἀφοῦ θὰ συνεκράτουν τὸν ἑαυτὸν μου... θὰ
ἐσιώπων.

ἐπί 1) μετὰ γνκ.: α) εἰς (μετ' αἰτ.) ἐπὶ πολλῶν (πραγμάτων) εἰς
πολλὰς περιστάσεις· β) ἐπὶ χρόνου· ἐπὶ Τιμοθέου ἐπὶ τῆς στρατη-
γίας τοῦ Τιμοθέου· 2) μετὰ δτκ.: α) χρονικῶς· ἐπὶ τῶ πράττειν
ἐπάνω εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐνεργείας, ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς τῆς
ἐνεργείας· β) πρὸς δήλωσιν αἰτίας· ἐπὶ τῶ πεπεισθαι (ἐπειδὴ

εἶμαι πεπεισμένος) ταῦτα συνοίσειν ὑμῖν· γ) πρὸς δῆλωσιν τοῦ ὅρου, ὑπὸ τὸν ὅποῖον γίνεται τι· αἰροῦμαι φίλους ἐπὶ τοῖς δικαίοις ἀποκτῶ (έχω) φίλους ὑπὸ τὸν ὅρον νά πράττω τὰ δίκαια· 3) μετὰ δτκ. καὶ μτχ. ἰσοδυναμεῖ με γνκ. ἀπόλυτον : ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς... γενησομένοις = καίπερ ἀδήλων ὄντων τῶν ἀπὸ τούτων ἑμαυτῷ γενησομένων ἂν καὶ ἀβέβαιον εἶναι, τί ἐκ τούτων (δηλ. τῶν συμβουλῶν μου) θά μοῦ συμβῆ· 4) μετ' αἰτκ. : ἐπὶ σκοποῦ· ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας στρατείας αὐτοῦ διὰ νά ἐμποδίζουσαν ταύτας — τὰς ὁποίας ὅλοι γνωρίζετε — τὰς αἰφνιδιαστικὰς ἐκστρατείας αὐτοῦ.

ἐπιβαίνω (μετὰ γνκ.) βάλλω τὸ πόδι μου, πατῶ εἰς τι.

ἐπιβουλεύομαι (πθτκ.) εἶμαι στόχος ἐπιβουλῶν, ἀπειλοῦμαι.

ἐπιεικῶς τρόπον τινά.

ἐπισκοτῶ τινι ρίπτω σκότος ἐπάνω εἰς τι, σκεπάζω τι.

ἐπιστολή· ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τῶν Ἀθηναίων μικρᾶς ἰδέας τοῦ Φιλ. ἀναγιγνώσκει ὁ Δημοσθ. ἐπιστολὴν τινὰ αὐτοῦ σταλεῖσαν πρὸς τοὺς Εὐβοεῖς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Φιλ. συμβούλευεν αὐτοὺς νά μὴ ἐλπίζουσαν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθην., διότι οὗτοι οὐδὲ τοὺς ἑαυτοῦς των δύνανται νά σφύζουσαν.

ἐπιστολιμαῖος ὁ περιεχόμενος ἐν ἐπιστολαῖς· **δυνάμεις ἐπιστολιμαῖαι** στρατεύματα μόνον εἰς ἐπιστολὰς (εἰς τὸ χαρτί) γραμμένα.

ἐπισφαλῆς ἀσθενής.

ἐπιτειχίσμα φρούριον ἢ ὀχύρωμα οἰκοδομηθὲν ἐπὶ τῶν συνόρων τοῦ ἐχθροῦ· **ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας** φρούρια ἐπαπειλοῦντα τὴν χώραν του.

ἐπιτιμῶ ψέγω, κατακρίνω.

ἐπιχειροτονῶ τὰς γνώμας ὑποβάλλω (διὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐκκλησίας) τὰς γνώμας εἰς τὴν διὰ χειροτονίας κρίσιν.

ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά· **ἐπεχείρησεν Ὀλυνθίοις**, νοεῖται ἢ στρατιωτικῇ ἐπίδειξις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Φίλιππος κατὰ τῆς Ὀλύνθου τὸ 351.

ἐπόπτης μάρτυς.

ἔργα 1) γεωργικαὶ ἐργασίαι· Ὀλ. Β, 16· 2) ἐπιχειρήσεις· Φιλ. Α, 38.

ἐρημία (παντελής) ἔλλειψις.

ἐρρωμένος, μτχ. πθτκ. πρκμ. (τοῦ ρ. ῥώννυμι) ὡς ἐπίθ. : ὑγιής, γερός· ἐπίρρ. : **ἐρρωμένως** ἐνεργῶς, δραστηρίως.

ἐσκεμμένως, βλ. σκοπῶ.

ἐτῆσται οἱ ΒΑ ἄνεμοι οἱ πνεόντες τακτικῶς κατὰ τὸ θέρος ἐν τῷ Αἰ-
γαίῳ πελάγει (τὰ τουρκιστὶ λεγόμενα μελτέμια)· οἱ ἄνεμοι οὗτοι
ἐμποδίζουν τὸν πλοῦν εἰς τοὺς πρὸς Β ἀπ' Ἀθηνῶν πλέοντας.

ἐτι τοίνυν πρὸς τούτοις δέ.

ἐτοιμῶς προθύμως· ἐτοιμότατα (= ἐτοιμότερον) εὐκολώτερον.

Εὐβοία· ὡσπερ εἰς Εὐβοίαν, δηλ. ὠρμήσατε· οἱ Ἀθηναῖοι στρα-
τεύσαντες τὸ 357 ὑπὸ τὸν Τιμόθεον εἰς Εὐβοίαν ἐνίκησαν τοὺς
κατέχοντας αὐτὴν Θηβαίους καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς ν' ἀπέλθουν ἐκ
τῆς νήσου.

εὐήθεια ἀπονηρία, ἀπλότης· (εὐρίσκω τὸν Φίλιππον) τὴν μὲν ἡμε-
τέραν εὐήθειαν προσαγαγόμενον τούτῳ, τῷ φάσκειν (μὲ
τοῦτο τὸ μέσον, μὲ τὸ νὰ βεβαιώνη δηλ.) παραδώσειν... καὶ (τῷ)
κατασκευάσαι..., τὴν δ' Ὀλυνθίων φιλίαν (προσαγαγόμε-
νον) μετὰ ταῦτα τῷ... ἐξελεῖν καὶ... Θετταλοὺς δέ (προσα-
γαγόμενον) νῦν... τῷ... ὑποσχέσθαι καὶ (τῷ) ἀναδέξασθαι.

εὐήθης ἀνόητος.

εὐθυνα (συνήθως κατὰ πληθ. εὐθυναί) λογοδοσία.

εὐπορῶ ζῶ μὲ εὐπορίαν.

εὐτρεπῆς παρεσκευασμένος.

εὐτρεπίζω 1) τακτοποιῶ· Ὀλ. Α, 13· 2) ἐτοιμάζω πρὸς ἀπόπλουν·
Φιλ. Α, 16.

ἐφίσταμαι 1) τοποθετοῦμαι ὑπεράνω τινὸς ὡς ἐπόπτης· οἱ ἐφεστη-
κότες (δηλ. τοῖς στρατεύμασι) οἱ στρατηγοί· 2) ἐπὶ ἐχθρικῆς
σημασίας· ἐμφανίζομαι (αἰφνιδίως) ἐνώπιόν τινος· ἅπασιν τοῖς
πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες ἐπελθόντες εἰς τὰ πρά-
γματα καθ' ὃν χρόνον ἔλα εὐρίσκονται εἰς ταραχὴν (ὡς ἐκ τοῦ θα-
νάτου τοῦ Φιλίππου): ἀφοῦ καταλάβετε (διὰ τῆς αἰφνιδίας ἐφορ-
μῆσεως ἐκ τινος νήσου ἢ λιμένος, ὅπου διαρκῶς θὰ παραμένετε)
τὴν γενικὴν κατάστασιν ἐν ταραχῇ διατελοῦσαν· μηδὲ (ὅπως) ἐπι-
στήσεται μέγεθος δυνάμεως (=μεγάλῃ δύνاميς)· 3) παρα-
μονεύω, καιροφυλακτῶ· Φιλ. Β, 18.

ἔχω α) μτβγκ.· παρέχω· Ὀλ. Β, 3· β) ἀμτβτ.· 1) ἀποβαίνω· Ὀλ. Α,
9· 2) διάκειμαι, εἶμαι· συχνάκις μετὰ τὰ ἐπιρρ. τρόπου· ἐναντίως
ἔχει εἶναι ἐναντίον (ἀποτελεῖ μειονέκτημα)· οὔτε εὐτρεπῶς ἔχει
αὐτῷ τὰ παρόντα (πράγματα) οὐδ' (οὔτως ἔχει) ὡς ἂν κάλ-

λιστα (ἔχοι) οὔτε προητοιμασμένα οὐδὲ κάλλιστα τακτοποιημένα εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ πράγματα αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.). τὰ ὅλα **πράγματα βέλτιον ἔχει** ἢ ὅλη κατάσταση τῆς πολιτείας εἶναι καλύτερα· **φρούλως ἔχει (τὰ πράγματα)** τὰ πράγματα εὐρίσκονται εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· **ἀργῶς ἔχω** εἶμαι νωθρός· **ταῦτα ἄμεινον ἔχει ἑκατέροις** (δηλ. ὑμῖν καὶ Φιλίππῳ) εἰς ταῦτα εὐδοκιμεῖτε ἀμφοτέρω (σεῖς καὶ Φίλιππος). — Μέσον: **ἔχομαι** (μετὰ γνκ.) πιάνομαι ἀπὸ τι· **ἔχομαι τῆς πληγῆς** πιάνομαι ἀπὸ τὸ κτυπηθὲν μέρος, φέρω τὴν χειρὰ μου εἰς τὸ κτυπηθὲν μέρος διὰ νὰ τὸ προφυλάξω ἀπὸ τὸ κτύπημα, τὸ ὅποιον ἔχει ἤδη δοθῆ).

Z

ζηλῶ τι κατευθύνω ὄλον τὸν ζῆλον μου εἰς τὴν ἀπόκτησίν τινος· **τοῦτο** (δηλ. δόξαν) **ἐζήλωκε**.

H

ἢ εἰ δὲ μή.

ἤδη εὐθύς, ἀνευ ἀναβολῆς.

ἡδύς· ἐπίρρ.: **ἡδέως ἔχω** εἶμαι εὐχαριστημένος **ἡδιον εἶναι ἂν αὐτονόμους** ὅτι εὐχαριστότερον θὰ ἦσαν αὐτόνομοι: ὅτι θὰ προετίμων νὰ ἦσαν αὐτόνομοι.

ἦκω 1) ἔχω φθάσει· πρὸς αὐτὴν τὴν τελευταίην ἦκει τὰ πράγματα αὐτῷ ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος των ἔχουν φθάσει (πλέον) τὰ πράγματα δι' αὐτόν: ἢ ἀύξησης του ἔχει φθάσει (πλέον) ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος τῆς· 2) ἔχω ἐπιστρέψει· **ὄτε ἦκομεν βεβοηθηκότες Εὐβοεῦσι** ὄτε εἶχομεν ἐπιστρέψει (ἐκ τῆς Εὐβοίας), ἀφοῦ εἶχομεν βοηθήσει τοὺς Εὐβοεῖς· ἐννοεῖται ἢ ἐκεῖ ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Τιμόθεον (357)· 3) ἔχω παρουσιασθῆ· Ὀλ. Α, 9' 4) **ἀνέβην εἰς τὸ βῆμα· εἰ ἦκει τις** ἐὰν ἀναβῆ κανεὶς εἰς τὸ βῆμα· Ὀλ. Α, 1.

ἡλικία στρατεύσιμος ἡλικία (ἀπὸ τοῦ 18 - 60 ἔτους).

ἡλίκος 1) ὅσον μέγας· Ὀλ. Α, 9' 2) ἐπὶ πλαγίας ἐρωτήσεως: πόσον μέγας· **ἡλίκα ἐστὶ τὰ διάφορα = ἡλικὴ ἐστὶν ἡ διαφορὰ**.

ἡνίκα ἐφ' ὅσον.

ἡρετό τις = ἔροιτο ἂν τις.

Θ

θαῖττον = ῥᾶον.

θαυματοποιὸς ἀγύρτης.

θεοί· τὸ τῶν θεῶν = οἱ θεοί.

θεραπεύω περιποιοῦμαι· θεραπεύει τινὰς ἐπὶ τῇ πόλει πρὸς βλάβην τῆς πόλεως (διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦς κατὰ τῆς πόλεως).

Θετταλοί· τὰ τῶν Θετταλῶν τὰ πράγματα τῶν Θεσσαλῶν, οἱ Θεσσαλοί.

θεωρῶ ἐξετάζω.

θορυβῶ, ὡς... μὲ (ἐπιδοκιμαστικὸν) θόρυβον δηλῶ, ὅτι...

θρῦλῶ τι συνεχῶς ὀμιλῶ περὶ τίνος, συχνάκις ἐπαναλαμβάνω τι.

I

ἴδιος ἰδιωτικός· τὰ ἴδια αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις·

ἰδιώτης ἄπειρος.

ἱερά τριήρης· οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον δύο ἱεράς τριήρεις, τὴν Πάραλον καὶ τὴν Σαλαμινίαν· ἐν § 34 τοῦ Α' Φιλιππικοῦ νοεῖται ἡ Πάραλος, ἡ ὁποία κατ' ἔτος μέλλουσα νὰ κομίσῃ τοὺς θεωροὺς (τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πόλεως) εἰς Δῆλον ἡγκυροβόλει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος.

ἱέραξ Ἀμφιπολίτης, ἀποσταλεὶς ὡς πρεσβευτῆς εἰς Ἀθήνας τὸ 358/7 μετὰ τοῦ Στρατοκλέους.

ἱεροποιοί· οὗτοι ἦσαν δέκα ἄρχοντες κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι διὰ κλήρου, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον τὴν διοργάνωσιν τῶν ἑορτῶν καὶ τὴν ἐποπτείαν θυσιῶν τινῶν.

Ἰλλυριὸς = Ἰλλυριοί· ἐν Ἰλλυριοῖς = ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἰλλυριῶν.

ἴσος· τὸ ἴσον τὸ ἀνάλογον μέρος· ἐξ ἴσου (ἐκείνοις, δηλ. τοῖς ἀντιπάλοις) ὁμοίως (καθὼς οἱ ἀντίπαλοί μου).

ἴσταμαι σταματῶ.

K

καθαιροῦμαι καταπίπτω, κατακρημνίζομαι (ἀπὸ τῆς θέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχω ὑψωθῆ).

καθήκω εἶμαι ἀρμόδιος, κατάλληλος· ὁ καθήκων χρόνος ὁ ὠρισμένος χρόνος.

κάθημαι 1) κάθημαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ καθήμενοι οἱ ἀκροαταί· Φιλ. Β, 3· 2) ἀδρανῶ, δὲν κάμνω τίποτε.

καθίστημι ἐγκαθιστῶ (εἰς τὴν ἐξουσίαν). — Μέσον· καθίσταμαι εὐρίσκομαι ἐν τινι καταστάσει· ἐν ᾧ καθέστηκε τὰ πράγματα Φι-

λίππου εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται τὰ πράγματα τοῦ Φιλίππου· τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις καθίσταται αὐτῷ εἰς κομιδῇ στενὸν εὐρίσκεται αὐτὸς εἰς πολὺ μεγάλην στενοχωρίαν μετὴν συντήρησιν τοῦ μισθοφορικοῦ τοῦ στρατεύματος.—Πθτκ.: διορίζομαι· ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν = ὅς ἂν καταστῆ ὑφ' ὑμῶν κύριος τούτων.

καὶ 1) ἐπιτατικός· καὶ πρῶτος πρῶτος· καὶ σφόδρα πολὺ σοβαρῶς· 2) πράγματι· Φιλ. Α, 46· 3) καὶ γάρ τοι διὰ τοῦτο λοιπόν· 4) καὶ δὴ· α) καὶ μάλιστα εὐθύς· Ὀλ. Β, 13· β) εὐθύς τώρα· Φιλ. Α, 13.

καιρὸς 1) περίστασις, κατάστασις πραγμάτων· Ὀλ. Α, 2· Φιλ. Α, 12· 2) εὐκαιρία, εὐνοϊκὴ περίστασις· τὴν ἀκαιρίαν καιρὸν νομίσαντες· Ὀλ. Α, 24· οἱ τῶν πραγμάτων (= τοῦ πράττειν) καιροὶ αἱ εὐνοϊκαὶ περιστάσεις πρὸς δρᾶσιν· Φιλ. Α, 37· οἱ ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντες (ἡμῖν) καιροὶ· Ὀλ. Β, 2.

κακοδαιμονία φρενοπάθεια.

καλῶ· ἦν μὲν οὖν δίκαιον τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις καλεῖν (ὑμᾶς) βεβαίως ἦτο δίκαιον νὰ προσκαλέσετε (διὰ νὰ σᾶς εἴπουν τί πρέπει ν' ἀποκριθῆτε) τοὺς κομίσαντας τὰς ὑποσχέσεις (τοῦ Φιλίππου)· νοοῦνται ὁ Κτησιφῶν, ὁ Ἀριστόδημος καὶ ὁ Νεοπτόλεμος, οἱ ὅποιοι κομίσαντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὰς πρώτας φιλικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Φιλίππου ἐνήργησαν νὰ σταλῆ πρεσβεία πρὸς τὸν Φίλιππον περὶ εἰρήνης.

καλῶς· ὦν (= ἄ) καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι τὰ ὅποια ἔχουν — καὶ καλὰ κάμουν (ποὺ τὰ ἔχουν).

κᾶν 1) ἔστω καί· 2) κᾶν... κᾶν... κᾶν... εἴτε... εἴτε... εἴτε...· κᾶν ῥῆγμα κᾶν στρέμμα κᾶν ἄλλο τι... ἢ (τοῦτο)· Ὀλ. Β, 21· κᾶν ὑμεῖς (= καὶ ἦ, κᾶν ὑμεῖς) ἓνα, κᾶν πλείους...· Φιλ. Α, 19.

κᾶν = καὶ ἐν.

κατὰ 1) μετὰ γινκ.: περὶ τίνος, διὰ τίνος· Φιλ. Β, 9, 10· 2) μετ' αἰτ.: α) διανεμητικῶς· καθ' ἕκαστα λέγων (αὐτὰ) ἀναφέρων αὐτὰ (τὰ ἄλλα ὀχυρὰ μέρη) ἐν πρὸς ἐν· καθ' ἓνα αὐτῶν χωριστὰ κάθε ἓνα ἐξ αὐτῶν· καθ' ἕκαστον τούτων χωρὶς ἐν ἕκαστον ἐκ τούτων χωριστὰ· β) ἐπὶ ἀπομονώσεως καὶ χωρισμοῦ· καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς βουλευσθε ὕστερον μεταξύ σας μόνοι θὰ σκεφθῆτε ὕστερον (δηλ. μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν τῶν πρέσβεων).

κατακλείω ἀναγκάζω.

κατακούω (μετὰ γνκ.) 1) ὑπακούω εἰς τινα, εἶμαι ὑπήκοός τινος· Ὀλ.

A, 23· 2) σαφῶς ἀκούω τινά· Φιλ. Β, 35.

καταλλαγαί διαπραγματεύσεις περὶ συμφιλιώσεως.

καταπτήσσω (πρκμ. **κατέπτηχα**) συστέλλομαι (ζαρώνω) ἀπὸ φόβου.

καταρραθυμῶ χάνω ἔνεκα ραθυμίας· πθτκ. : τὰ **κατερραθυμημένα**

ὅσα ἐκ ραθυμίας (ἀμελείας) ἔχετε χάσει.

καταρρέω καταπίπτω, πίπτω εἰς ἐρείπια· (**τὰ τοιαῦτα**) περὶ αὐτὰ

καταρρεῖ (ἢ διὰ τοιούτων μέσων ἀποκτηθεῖσα δύναμις) καταπίπτει φυλλορροῦσα περίξ ἑαυτῆς (μπρκ. ἐκ τῶν μαραινομένων ἀνθέων).

κατασκευάζω 1) παρασκευάζω, δημιουργῶ· Ὀλ. Α, 20· 2) ἐπινοῶ,

πανούργως μηχανεύομαι· Ὀλ. Β, 6· 3) καθιστῶ· Ὀλ. Β, 15.

καταστρέφομαι ὑποτάσσω.

κατέχω συγκρατῶ, διατηρῶ· τὰ (συμμαχικά) πράγματα τὴν (συμ-

μαχικὴν) δύναμιν.

κατορθῶ ἐπιτυγχάνω· ὄνομτκ. ἀπρμφ. : τὸ **κατορθοῦν** (αὐτόν, δηλ.

τὸν Φίλ.) αἰ ἐπιτυχίαι αὐτοῦ (τοῦ Φίλ.).

κενός ἀνωφελής· Ὀλ. Β, 12· **ψήφισμα κενόν** ψήφισμα ἀνεκτέλεστον.

κεφάλαιον = ἐν κεφαλαίῳ ἐν περιλήψει.

κινουμαι τίθεμαι εἰς κίνησιν, ἀναφαίνομαι.

κοινός· τὸ κοινόν ἢ τὰ κοινὰ τὰ δημόσια πράγματα, ἢ πολιτεία.

κομιδῆ λίσαν· **κομιδῆ δὲ** (ἄπιστα).

κομίζομαι λαμβάνω ὀπίσω, ἀνακτῶ.

κόπτομαί τινι καταπονοῦμαι μέ τι.

κορδακισμοὶ ἄσεμνοι χοροί.

κρατῶ 1) ἀπολ. : ὑπερισχύω· Φιλ. Β, 36· 2) μετὰ γνκ. : γίνομαι κύριός

τινος. — Πθτκ. : νικῶμαι.

κρίνω δικάζω· **κρινόντων** (δηλ. τοὺς στρατηγούς). — Πθτκ. : **κρί-**

νομαι περὶ θανάτου σύρομαι εἰς τὸ δικαστήριον μὲ κίνδυνον νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον, δικάζομαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Λ

λαγχάνω διὰ κλήρου ἀναδεικνύομαι.

λαμβάνω 1) λαμβάνω καὶ χρησιμοποιοῦ (δαπανῶ)· Ὀλ. Α, 19· 2) ἐν-

νοῶ· ἂν λάβοιτε δύνασθε νὰ ἐννοήσετε· Ὀλ. Α, 1. — Μέσον :

λαμβάνομαι ἐν μέσῳ τινὸς καταλαμβάνομαι, εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ τινός.

Λάμψακος πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπέναντι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου.

λανθάνω διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος· συχνότατα μετὰ μτχ. : ἂν λάθῃ ἀναλώσας ἂν ἐξοδεύσῃ ἀνεπαισθήτως (χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ)· λήσετε πάνθ' ὑπομείναντες χωρὶς νὰ τὸ καταλάβετε θὰ ὑπομείνετε πάντα.

λέγω 1) θέλω νὰ εἶπω, ἐννοῶ· μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ, πολεμίου λέγω=καὶ ἂν μηδεὶς ᾗ ἐν αὐτῇ, πολέμιος λέγω· 2) προτείνω· Ὁλ. Α, 20· Ὁλ. Β, 11, 31· Φιλ. Α, 14· 3) ἐπὶ ρητόρων : ὁμιλῶ· οἱ λέγοντες οἱ ῥήτορες.

λῆμμα κέρδος (κυρίως ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ληστείας).

Λῆμνος ἡ γνωστὴ νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀρχαία κτῆσις τῶν Ἀθηναίων· πρὸς διοικήσιν ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστελλον κατ' ἔτος σῶμα ἰππέων ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἱππάρχου· ἡ ἐκεῖ δὲ διαμονὴ τοῦ ἱππάρχου ἦτο ἄνετος.

ληστεύω ληστρικῶς (κρυφίως) πολεμῶ, κάμνω κλεφτοπόλεμον.

λιμένες πρόσοδοι λιμένων.

λογίζομαι· λιγοζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι = λογιζομένους (τοῦτο)· εἰ Φίλιππος λάβοι.

λογισμὸς 1) λόγος, αἰτία· Φιλ. Β, 6· 2) σκέψεις· πρὸς πλεονεξίαν... τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων κατευθύνων τὰς σκέψεις του πρὸς πλεονεξίαν καὶ πρὸς τὴν ὑποταγὴν τῶν πάντων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

λογιστῆς κριτῆς.

λογοποιῶ 1) ἀπολ. : πλάττω λόγους, χαλκεύω (κατασκευάζω) ψευδεῖς εἰδήσεις (φήμας)· 2) λογοποιῶ, ὡς... διαδίδω, ὅτι...

λόγος 1) δικαίωμα λόγου· δίδωμι λόγον τινί : α) δίδω τὴν ἄδειαν εἰς τινὰ ν' ἀπολογηθῇ· δόντες λόγον (αὐτοῖς)...· Ὁλ. Β, 29· β) δίδω τὴν ἄδειαν εἰς τινὰ νὰ ὁμιλήσῃ· Ὁλ. Β, 31· 2) ἐκτίμησις· τοῦ δικαίου λόγον ποιοῦμαι φροντίζω περὶ τοῦ δικαίου· 3) πρότασις· Φιλ. Β, 11· 4) λογοδοσία· Φιλ. Α, 33.

λοιδορία κακολογία· κενὴ ἀβάσιμος, μὴ στηριζομένη ἐπὶ πραγμάτων.
λοιπὸς ὑπόλοιπος· ἔστι λοιπὸν ὑπολείπεται· λοιπὸν ἔστιν (ἡμῖν) ὑπὸ τοῦ πολέμου μᾶς ἔχει ἀφήσει ὁ πόλεμος (ὁ κατὰ τοῦ Φιλίππου)· τὰ λοιπὰ εἰς τὸ ἐξῆς.

λυσιτελῶ ὠφελῶ· τὸ λυσιτελοῦν ἢ ὠφέλεια, τὸ κέρδος· τὸ ἴδιόν λυσιτελοῦν τὸ ἰδιαίτερον συμφέρον.

M

μακρὰν ἐπὶ χρόνου· οὐκ εἰς μακρὰν ὄχι μετὰ παρελευσιν χρόνου, ἐντὸς ὀλίγου.

μᾶλλον δὲ 1) διὰ τὸ νὰ εἶπω καλύτερον· Ὀλ. Α, 19· Ὀλ. Β, 2, 22· 2) ἢ καλύτερον· Ὀλ. Β, 8.

μεθύω τινί εἶμαι μεθυσμένος ἀπὸ χαρὰν διὰ τι.

Μενέλαος ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ Φιλίππου· φοβούμενος καὶ μισῶν τὸν ἀδελφόν του κατέφυγε μετὰ τῶν στρατιωτῶν του εἰς τὰ ξενικὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων, οἱ δὲ ξεναγοὶ ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ κατέστησαν ἵππαρχον.

μένω 1) μένω πιστὸς (εἰς τὴν συμμαχίαν)· Ὀλ. Β, 9· 2) ἐπὶ τινος περιορίζομαι εἰς τι· Φιλ. Α, 9.

μερὶς βοήθεια.

μέρος· τὸ ἡδικημένον αἰεὶ μέρος (τῶν πολιτῶν) οἱ ἐκάστοτε ἐπιβαρυνόμενοι μὲ ἄδικα βάρη πολῖται· ἐν μέρει ἢ κατὰ μέρος κατὰ σειρὰν (διαδοχικῶς)· ἐν μέρει οὐδενός εἰμι θεωροῦμαι ἀνάξιος λόγου, δὲν λογαριάζομαι γιὰ τίποτε.

μετάστασις ἀλλαγῆ· πολλὴν τὴν μετάστασιν καὶ μεγάλην τὴν μεταβολὴν δεικτέον (ἐστὶν ὑμῖν) πρέπει νὰ δείξετε, ὅτι πολὺ ἠλλάξατε στάσιν (διαγωγὴν) κατὰ μεγάλως μετεβλήθητε.

μέτεστί μοι τινος μετέχω τινός.

μετρίως εἰς μέτριον βαθμόν, ὀλίγον· καὶ μετρίως σωφρονοῦντες (ἄνθρωποι) καὶ ὀλίγον μόνον νοῦν ἔχοντες.

μή· 1) μή μοι ἐλλειπτικὴ φράσις = μή μοι λεγέτω τις· 2) μή τί γε δὴ (κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ) πολὺ δὲ ὀλιγώτερον βέβαια.

μικρός· ἐπιρρ. χρῆσις μετὰ προθ.: καὶ κατὰ μικρὸν ἔστω καὶ ὀλίγον.

μῖμος ὁ μιμούμενός τι· μῖμος γελοίων ὁ μιμούμενος γελοῖα (ἄξια γέλωτος), γελωτοποιός.

μισθός· εἰς τοὺς στρατιώτας ἐδίδοτο μισθός καθ' ἐκάστην καὶ σιτηρέσιον (τροφή)· οὐδέποτε ταῦτα ὁμοῦ ὑπερέβαινον τὴν δραχμὴν καθ' ἐκάστην, οὐδὲ ἦσαν ὀλιγώτερα τῶν 4 ὀβολῶν.

μνημονεύω ἐνθυμοῦμαι.

μόνος· ἐπίρρ.: **μόνον οὐχί** **μόνον** πού δέν, σχεδόν.

N

νησος· **καί ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ** (δηλ. ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει)

νήσοις· νοοῦνται αἱ νῆσοι Ἰμβρος, Σκῦρος καί Πεπάρηθος.

Νίκαια φρούριον τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν εἰς τὰς ὑπάρχειας τῆς Οἴτης καί πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν.

νικῶ· **τοὺς φίλους νικᾶ** (ὑπκμ.: **τὰ ξενικά**) **καί τοὺς συμμάχους**
νικοῦν τοὺς φίλους καί τοὺς συμμάχους (βλάπτουν δηλ. αὐτοὺς δι'
ἀρπαγῶν, ἀργυρολογίας κ.τ.τ.).

νυνί τῶρα δά.

Ξ

ξένοι μισθοφόροι, μισθοφορικὸν στράτευμα.

O

οἱ ἀναφρκ. ἐπίρρ.: πρὸς ὃ μέρος· συχν. μετὰ γνκ.: **ὄρατε... τὸ πρᾶ-**
γμα οἱ ἀσελγείας προελήλυθεν ἄνθρωπος τὸ συμβαῖνον (τὴν
κατάστασιν), μέχρι δηλ. ποίου βαθμοῦ ἀναιδείας ἔχει προχωρήσει
ὁ ἄνθρωπος.

οἷδ' ὅτι βεβαίως.

οἰκεῖος 1) ἀνήκων εἰς τινα, ἴδιος· **τὰ τῆς οἰκειᾶς ἀρχῆς καί δυνά-**
μεως τὸ ἰδιαιτέρον κράτος (τοῦ Φιλίππου) καί ἡ ἰδιαιτέρα δύναμις
του· 2) φιλικός, σύμμαχος· Φιλ. Α, 4· ἐπίρρ.: **οἰκειῶς** φιλικῶς·
πάνυ οἰκειῶς ἔχειν.

οἰκία οἰκογένεια· ἡ **τυραννικὴ οἰκία** ἡ οἰκογένεια τῶν τυράννων·
ἐννοοῦνται οἱ τύραννοι τῶν Φερῶν Λυκόφρων καί Πειθόλαος.

οἶκοι ἐν τῇ πατρίδι· **τὰ οἶκοι** τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ἡ πατρίς.
οἶος 1) μετ' ἀπρμφ. = ὥστε (μετ' ἀπρμφ.)· **οὐδαμῶς οἶος** (= τοιοῦ-
τος ὥστε) **ψεύδεσθαι** ἀνίκανος νὰ ψεῦδεται· **οἶους ὀρχεῖσθαι**
= ὥστε ὀρχεῖσθαι· **οὐχ οἶός ἐστι μένειν** = οὐκ ἐστι τοιοῦ-
τος, οἶος (= ὥστε) **μένειν**· 2) μετ' ἐπιθ.: **οἶος ἔμπειρος** ὅπως-
δήποτε ἔμπειρος· 3) **οἶός τ' εἰμι** (μετ' ἀπρμφ.)· εἶμαι ἰκανός, εἶμαι
εἰς θέσιν νά...· 4) τὸ οὐδ. **οἶον** ὡς ἐπίρρ.: καθὼς παραδείγμα-
τος χάριν.

ὀκνῶ 1) μετ' αἰτ.: φοβοῦμαι τι· **ὀκνῶ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν**

φοβοῦμαι τὸ κατ' ἐμοῦ μῖσός σας : φοβοῦμαι νὰ μὴ ἐπισύρω τὸ κατ' ἐμοῦ μῖσός σας 2) **ὄκνω μὴ...** φοβοῦμαι μήπως...

'Ολύμπιοι· τὰ τῶν 'Ολυνθίων τὰ πράγματα τῶν 'Ολυνθίων, οἱ 'Ολύμπιοι.

ὅλως γενικῶς.

ὀμιλία συναναστροφή, σχέσις· αἱ λίαν ὀμιλῖαι αἱ πολὺ στεναῖ σχέσεις.
ὀμοιος· ἐν ὀμοίῳ πολέμῳ, δι' ὄν = ἐν ὀμοίῳ πολέμῳ ἐκείνῳ,
δι' ὄν

ὄνειδος 1) προσβολή, κατηγορία· καὶ (ᾧ) φαίνοιτο ἄν (ὑμῖν) με-
γάλα ὄνειδη κατ' ἐκείνου βουλομένοις (= εἰ βούλοισθε)
δοκιμάζειν ὀρθῶς· 'Ολ. Β, 4· 2) αἰσχος· 'Ολ. Β, 20.

ὄνειροπολῶ ἐν τῇ γνώμῃ φαντάζομαι μὲ τὸν νοῦν μου.

ὄντινοῦν, βλ. ὄστισοῦν.

ὄπως 1) ἐν πλαγίᾳ ἐρωτημτκ. προτάσει: πῶς· ὄπως μὴ δόξομεν εἶναι
χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων (ἡμῖν ἐκ τῶν
θεῶν) πῶς νὰ μὴ φανῶμεν, ὅτι εἴμεθα κατώτεροι τῶν ὑπαρχόν-
των εἰς ἡμᾶς ἐκ μέρους τῶν θεῶν (ἀνάξιοι τῶν θείων εὐεργεσιῶν)
2) οὐχ... ὄπως... ἀλλὰ καὶ = οὐ μόνον οὐ... ἀλλὰ καί.

ὄρμῳ (άω) κινουῦμαι· ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς
ἄγαν... ἴσως ἂν ὀρμήσαίτε ὅτι ἀφήνοντες ταύτην τὴν ὑπερβο-
λικὴν σας ἀμέλειαν ἴσως ἠθέλετε κινήθῃ (ἀπὸ ἐδῶ ἐναντίον του) :
θὰ τὸ ἐκουνούσατε ἐπὶ τέλους.

ὄρχουμαι τοιαῦτα (= τοιαύτας ὀρχήσεις) χορεύω τοιοῦτους χορούς.
ὄστισοῦν, ἦτισοῦν, ὄτιοῦν οἰσοδῆποτε.

ὄτε (αἰτλγ.) ἀφοῦ, ἐπειδῆ.

οὐ μὴν ἀλλ' ὅμως.

οὐδεῖς· οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε = οὐ φόβος ἐστὶ μὴ δεινὸν τι
πάθητε οὐδὲν κακὸν θὰ πάθετε.

οὐδέποτε· οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων = οὐκ
ἐλπὶς ἐστὶ μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν = οὐδέ-
ποτε οὐδὲν τῶν δεόντων γενήσεται ἡμῖν (τότε) τίποτε ἀπὸ
ὅ,τι πρέπει δὲν θὰ γίνῃ ποτέ ἐκ μέρους ἡμῶν.

οὔτοι ἐπίρρ. : βεβαίως οὐχί· οὔτοι παντελῶς οὐδόλως βέβαια.

οὔτος, αὕτη, τοῦτο· καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα· ταύτη (ἐπίρρ.) διὰ
τοῦτο.

οὔτω· οὔτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους = οὔτω

(δεῖ ἀξιῶν) καὶ τῶν πραγμάτων (ἡγεῖσθαι) τοὺς (εὖ) βουλευομένους.

οὐχ ὥσπερ, βραχυλογικῶς: οὐχ ὥσπερ τὸν π. χρόνον... = οὐδὲ τὰ πράγμαθ' οὕτως ἔξει, ὥσπερ κτλ.

ὀφλισκάνω κυρ.: καταδικάζομαι εἰς χρηματικὸν πρόστιμον· ἔπειτα: ὀφλισκάνω αἰσχύνῃ ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου αἰσχύνῃ (καταπίπτω εἰς τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων)· ὀφλισκάνω ἄνοιαν ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου κατηγορίαν ἀνοησίας, κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ ἀνόητος· ὀφλισκάνω ἀνανδρίαν ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου κατηγορίαν δειλίας.

ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων καὶ (ᾧ) τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν (ἔχει), ὅσῃν οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων (οὐδ.) ἔχει καὶ αἱ ὅποια ἑορταὶ ἀπαιτοῦν τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων (δηλ. χορευτῶν, αὐλητῶν, χορηγῶν, γυμνασιαρχῶν κτλ.) καὶ τοσαύτην προπαρασκευὴν (δηλ. πολυτελεῖ σκεύη, ἐνδύματα κτλ.), ὅσῃν ἴσως οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἐν τῷ κόσμῳ (ἀπαιτεῖ).

Π

Παίων = Παίονες.

πάλιν κατόπιν· πάλιν αὖ ἔπειτα πάλιν.

παρὰ 1) μετὰ γιν.: τὸ προέρχεται ἐκ τινος προσώπου· παρ' αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὴν ἰκανότητά του· 2) μετ' αἰτ.: α) πρὸς δήλωσιν αἰτίας: ἕνεκά τινος, ἐξ αἰτίας τινός· Φιλ. Α, 11· β) πρὸς δήλωσιν χρόνου: παρὰ πάντα τὰ ἐκ τῶν ἀνθρώπων πράγματα εἰς ὅλα τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων (κυρ.: ἐν ᾧ χρόνῳ γίνονται τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων)· παρὰ τὸν καιρὸν εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν: ὅταν παρουσιασθῇ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία.

παρακαθίστημί τινά τινα τοποθετῶ τινα πλησίον τινός· στρατιώτας οἰκειούς... παρακαταστήσαντας (τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις).

παρακρούομαι ἐξαπατῶ.

παρακύπτω ἐπί τι ρίπτω παρέργως ἐν βλέμμα ἐπιπόλαιον εἰς τι.

παραπίπτω συμπίπτω· παραπεπτωκῶς καιρὸς εὐκαιρία, ἡ ὅποια ἔχει παρουσιασθῇ.

παρασκευάζομαι τριήρεις ἐτοιμάζω τριήρεις πρὸς ἀπόπλουν (διὰ τοῦ διορισμοῦ τριηράρχων).

παρατάττομαι· δύναμιν τὴν ἐκείνω (= τὴν τῆ ἐκείνου δύναμει) παραταξομένην ἱκανὴν ν' ἀντιπαραταχθῆ (νὰ πολεμήσῃ φανερά) πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνου.

παραινίκα εὐθύς· μετ' οὐσ. πρὸς δῆλωσιν βραχείας διαρκείας: ἡ παραινίκα ἡδονὴ ἢ στιγμιαία εὐχαρίστησις.

παραχρῆμα εὐθύς· ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐκ τοῦ προχείρου, ἄνευ προμελέτης.

πάρειμι (παρὰ + εἰμί) 1) εἶμαι πλησίον· πάρειμι τοῖς πράγμασι παρακολουθῶ ἐκ τοῦ πλησίον τὰ πράγματα (τὴν πορείαν τοῦ πολέμου)· 2) ἔχω φθάσει· πρὸς τοῦτο καιροῦ εἰς τοῦτο τὸ κρίσιμον σημεῖον· 3) πάρειμι ἐπὶ τὸ βῆμα ἔχω παρουσιασθῆ εἰς τὸ βῆμα.

παρέρχομαι 1) εἰσέρχομαι· ἐὰν παρέλθῃ (εἴσω Πυλῶν)· Φιλ. Β, 30· 2) ἐπὶ τὸ βῆμα ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα, ἵνα ὁμιλήσω· οἱ παριόντες οἱ ῥήτορες.

παρεῶσθαι, βλ. παρωθοῦμαι.

παρίστημι· παρίστημί τι ἐν τῇ γνώμῃ τινὸς ἐμβάλλω εἰς τὸν νοῦν τινος κάτι τι· δεῖ τοῦτο ἐκείνω ἐν τῇ γνώμῃ (= ἐν τῇ γνώμῃ ἐκείνου) παραστήσαι. — Μέσον: παρίσταμαι ὑποτάσσω· Ὀλ.

Α, 18· ἀπροσ.: παρίσταται μοι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν· Φιλ. Β, 6.

παροξύνομαι 1) ἐξεγείρομαι· Ὀλ. Α, 6· 2) ἐξοργίζομαι· Φιλ. Β, 18.

παρορῶ τι καταφρονῶ τι, ἀδιαφορῶ διὰ τι.

παρρησία τὸ νὰ λέγῃ τις ἐλευθέρως ὅ,τι φρονεῖ, ἐλευθεροστομία.

παρρησιάζομαι τι λέγω τι ἐλευθέρως.

παρωθοῦμαι (πρκμ. παρέωσμαι) παραγκωνίζομαι.

πᾶς 1) μετὰ τοῦ ἄρθρου: οἱ πάντες τὸ ὅλον, ἐν συνόλῳ· 2) οὐδ. πληθ. πάντα ὡς ἐπίρρ. = πάντως ἐξάπαντος.

πεζεταίροι ἐκλεκτοὶ πεζοὶ Μακεδόνες, ἀποτελοῦντες τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ Φιλίππου.

πείθομαι συμβιβάζομαι· Φιλ. Α, 15· πρκμ. πέπεισμαι ἔχω σχηματίσει πεποιθήσιν· τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα διότι ἄλλοι μὲν ἔχετε (ἐσχηματισμένην) αὐτὴν τὴν πεποιθήσιν, (π.χ. ὅτι πρέπει νὰ πολεμήσετε κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ νὰ βοηθήσετε τοὺς Ὀλυνθίους), ἄλλοι δὲ ἄλλην, (π.χ. ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιώξετε τὴν φιλίαν τοῦ Φιλίππου).

περαίνω 1) φέρω εἰς πέρας, ἐκτελῶ· Ὀλ. Β, 13· 2) λέγω· Φιλ. Α, 28. **περὶ** (μετὰ γνκ.): ὡς πρὸς τι, σχετικῶς μέ τι: συνοίσειν τῇ πόλει

περί ὧν (= περί τούτων, περί ὧν σχετικῶς μέ αὐτά, περί τῶν ὁποίων). Ὀλ. Α, 1· παρόμοιον (τουτό) ἐστὶ (ἐκείνῳ), ὅπερ (ἐστὶ) καὶ περί τῆς κτήσεως τῶν χρημάτων· Ὀλ. Α, 11· καὶ περί τῶν πραγμάτων οὕτως (ἐστὶ) καὶ σχετικῶς μέ τὰς δημοσίας ὑποθέσεις ἐτσι συμβαίνει· Ὀλ. Α, 11· περί πόρου χρημάτων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ πόρου (τῆς ἐξουρέσεως) χρημάτων· Ὀλ. Α, 19.

περιγίγνομαι μετὰ γνκ.: ὑπερισχύω τινός.

περίεμι (περί + εἶμι) 1) μετὰ γνκ.: ὑπερισχύω τινός· 2) περίεστί τινι (μετ' ἀπρμφ.) ὑπολείπεται εἰς τινα (ὡς κέρδος) τὸ νά...: τίποτε ἄλλο δὲν κερδίζει τις παρὰ μόνον νά... Ὀλ. Β, 29.

περίσταμαι μετ' αἰτ.: ἴσταμαι περίξ τινός, περικυκλώνω τινά: ὁποῖα ἄττα (=τινά) ἂν περιστῆ ὑμᾶς τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ ἔσσεσθαι καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς κατὰ τὴν ἔκβασιν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἔχουν διὰ σᾶς τὰ πράγματα, κατὰ ταύτην θὰ κρίνετε καὶ τὰς πολιτικὰς των πράξεις.

περιστοιχίζομαι 1) τινὰ περικυκλώνω τινά ὡς διὰ δικτύων· Φιλ. Α, 9· 2) πθκ.: περικυκλώνομαι· Φιλ. Β, 27.

πήγνυμαι (πρkm.: πέπηγα) στερεοποιῶμαι· ἐκείνῳ ὡς θεῷ πεπηγέναι ἀθάνατα ὅτι εἶναι δι' ἐκείνον, ὡσάν νά ἦτο θεός, τόσο στερεά, ὥστε νά εἶναι ἀθάνατα (ἀμετάβλητα).

πηλίνος· ὡσπερ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε... = ὡσπερ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους ταξιάρχους καὶ φυλάρχους πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν (διὰ τὴν ἀγορὰν, διὰ νά τοὺς πωλήσουν), οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς τ. καὶ τοὺς φ. εἰς τὴν ἀγορὰν (διὰ τὴν ἀγορὰν, διὰ νά συνοδεύουν δηλ. τὰς πομπὰς διὰ τῆς ἀγορᾶς).

πικρὸς δυσάρεστος· ἐπίρρ. πικρῶς ἀσστηρῶς.

πιπράσκω πωλῶ· πθκ. ἀόρ. ἐπράθην· προδοθέντες (οἱ Ὀλύμπ.) ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες, ἢ Ὀλυμπος ἔπεσε διὰ προδοσίας δύο πολιτῶν τῆς, τοῦ Εὐθυκράτους καὶ τοῦ Λασθένους, ἐξαγορασθέντων ὑπὸ τοῦ Φιλ. (τὸ 347)· ὁ δὲ Εὐθυκράτης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὀλύμπου ὄρισε καὶ τὴν τιμὴν τῶν πωληθέντων αἰχμαλώτων.

πλέον οὐδὲν ποιῶ δὲν κατορθώνω τίποτε, δὲν καταλήγω εἰς τίποτε. πλεονεκτῶ ἰδίᾳ καρποῦμαι ἀτομικὰς ὠφελείας.

πλήθος· τὰ πλήθη οἱ ἐλεύθεροι λαοί, αἱ δημοκρατίαι.

πνεύματα άνεμοι· τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τῆ βοη-
θεία τῶν (καταλλήλων) άνέμων καὶ τῶν (καταλλήλων) ἐποχῶν
τοῦ ἔτους· τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές (ἔστι) οἱ άνεμοι εἶναι
ἀσφαλεῖς (οὐδεὶς δηλ. κίνδυνος ὑπάρχει ἀπὸ τοὺς άνέμους).

ποιῶ 1) παράγω· 'Ολ. Β, 16· 2) ἐπὶ ποιητῶν: συνθέτω ποιήματα·
'Ολ. Β, 19· 3) παρέχω· **ποιῶ ἑμαυτῷ λόγον παρ' ὑμῖν** παρέχω
εἰς τὸν ἑαυτὸν μου εὐκαιρίαν τοῦ λέγειν παρ' ὑμῖν: κατορθῶν νὰ
λάβω τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιόν σας· Φιλ. Β, 32· 4) μετὰ δι-
πλῆς αἰτ.: κάμνω τι εἰς τινα· ἃ ἐποίησε τοὺς τε παραδόντας
**τῶν Ἀμφιπολιτῶν τὴν πόλιν αὐτῷ καὶ τοὺς ὑποδεξαμέ-
νους τῶν Πυθναίων**. 'Ο Φιλ. εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀμφίπολιν καὶ
τὴν Πύδναν διέταξε νὰ φονευθοῦν οἱ παραδώσαντες εἰς αὐτὸν τὰς
δύο ταύτας πόλεις· οὗτοι ἦσαν ἀρχηγοὶ τῶν ἐν Ἀμφιπόλει καὶ
Πύδνῃ δημοκρατικῶν.— Μέσον: **ποιοῦμαι ἐν ὀργῇ τινα ὀργί-
ζομαι ἐναντίον τινός· ποιοῦμαι λόγους περὶ τινος** ἔρχομαι εἰς
διαπραγματεύσεις (διαπραγματεύομαι) περὶ τινος.

πολεμῷ (πόλεμον) διεξάγω πόλεμον· **δεήσειν αὐτὸν πολεμεῖν** ὅτι
θὰ παραστῆ ἀνάγκη νὰ διεξαγάγῃ αὐτὸν (τὸν πόλεμον).

πολιτεῖαι 1) δημοκρατικὰ πολιτεύματα· 'Ολ. Α, 5· Φιλ. Β, 12· 2) = τὸ
κοινὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν Ἀρκαδίων, ὁ σύνδεσμος τῶν Βοιω-
τικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν πόλεων· Φιλ. Α, 48.

πολιτεύομαι διαχειρίζομαι τὰ τῆς πολιτείας.— Πθτικ.: **τὰ πεπολιτευ-
μένα αὐτοῖς** τὰ ἐν τῇ πολιτεῖᾳ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, αἱ πο-
λιτικά τῶν πράξεις· 'Ολ. Α, 28.

πομπή· τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν προπορεύονται τῶν πομπῶν
πρὸς εὐχαρίστησίν σας· οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν πομπὰς μεγαλοπρε-
πεῖς κατὰ τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια καὶ λοιπὰς ἑορτάς.

πορισταὶ οικονομικοὶ ἄρχοντες ἐν Ἀθήναις ἔργον ἔχοντες τὴν ὑπόδει-
ξιν δημοσίων πόρων πρὸς συναγωγὴν χρημάτων.

πότε ἐρωτημκ. μόριον: ἄραγε.

πρᾶγμα 1) ὑπόθεσις· Φιλ. Α, 1· 2) δυσκολία, στενοχωρία· Φιλ. Β, 36·
3) ἐν τῷ πληθ. **πράγματα α)** ὑποθέσεις (τῆς πόλεως)· 'Ολ. Α, 14·
Φιλ. Α, 3· β) περιπασμοί, ἐνοχλήσεις· 'Ολ. Α, 8, 20.

πραγματεύομαι ἐνεργῶ.

πραθέντες, βλ. **πιπράσκω**.

πράττω 1) μετ' αἰτ.: μηχανῶμαι τι· Φιλ. Α, 48· 2) ἀπολ.: ἐνεργῶ.
πρεσβεύομαι ἀποστέλλω πρέσβεις.

πρὸ (μετὰ γνκ.) ἐπὶ χρόνου: ὁ πρὸ τοῦ πόλεμος ὁ πρότερον πόλεμος.
προάγομαι εἰς τοῦτο περιέρχομαι εἰς τοιοῦτο σημεῖον.

προαίρεσις σκοπός· ἐκ προαιρέσεως ἀπὸ σκοποῦ.

προαιρουῖμαι· πρkm.: προήρημαι (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω ἀποφασίσει, εἶ-
μαι ἀποφασισμένος νά...

προαπόλλυμαι χάνομαι πρότερον· προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκ-
πλέωμεν ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε ἀπόπλου μας ἐκ τῶν προτέρων
ματαιοῦται.

προβάλλομαι (τὰς χεῖρας) προτείνω τὰς χεῖράς μου (πρὸς προφύλα-
ξίν μου).

προεῖτο, ἀόρ. τοῦ προῖται.

προέρχομαι προχωρῶ καὶ (ὅπως) πάντα μὴ λήσει ἡμᾶς προελ-
θόντα ἔτι πορρωτέρω καὶ πῶς τὸ κακὸν νὰ μὴ προχωρήσῃ ἐν
ἀγνοίᾳ μας ἀκόμη περισσότερον.

προέχω ὑπερέχω· πολλῶν προέχει εἶναι μέγα πλεονέκτημα.

προησόμεθα, τοῦ προῖται.

προῖται 1) μετὰ γνκ.: ἀμελῶ καὶ ἀφήνω νὰ μοῦ ξεφεύγῃ κάτι τι·
'Ολ. Β, 2· 2) μετ' αἰτ.: α) ἀφήνω τινὰ εἰς τὴν τύχην του· 'Ολ. Α, 12· β) ἐγκαταλείπω, ἀφήνω τι· τὸ προῖσθαι αἰεὶ καθ' ἕναστόν
τι τῶν πραγμάτων τὸ ν' ἀφήνωμεν πάντοτε νὰ φεύγουν ἀπὸ
μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μας αἱ παρουσιαζόμεναι εὐκαιρίαι πρὸς δρᾶσιν,
ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην· εἰ 'Αμφίπολιν καὶ Ποτειδαίαν προεῖτο·
γ) παραμελῶ· τὸ παρὸν αἰεὶ τὴν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εὐ-
καιρίαν· 3) μετ' αἰτ. καὶ δοτ.: ἀφήνω τι εἰς τὴν διάκρισιν τινός·
Φιλ. Β, 8· 4) μετ' αἰτ. καὶ γνκ. τοῦ τιμήματος· θυσιάζω τι ἀντί
τινός· Φιλ. Β, 10.

προκινδυνεύω διακινδυνεύω πρῶτος ἐν τῇ μάχῃ.

προλαμβάνω 1) μετ' αἰτ.: προκαταλαμβάνω· 'Ολ. Β, 9· 2) ἀπολ.:
κρίνω πρότερον.

προόισθε, ἀόρ. (κατὰ τὰ βαρύτερα) τοῦ προῖται.

πρὸς 1) μετ' αἰτ.: α) ἐπὶ ἐχθρικήσ σημασίας· ἐναντίον τινός· 'Ολ. Β, 14· πρὸς Ποτειδαίαν κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ποτειδαίας·
β) ὡς πρὸς τι· πρὸς τὸ πράττεσθαι τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ
κατὰ καιρὸν ὡς πρὸς τὴν ταχεῖαν καὶ ἔγκαιρον διεξαγωγὴν τῶν

- πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων· γ) συμφώνως πρὸς τι. 'Ολ. Α, 11·
 2) ἀπολ., ὡς ἐπίρρ.: προσέτι· **τάλαντα ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς καὶ προσέτι ὀλίγον ἀκόμη** (δηλ. δύο τάλαντα).
προσάγομαι δελεάζω.
προσδεῖ ὑπάρχει προσέτι ἀνάγκη· οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου δὲν χρειάζεσθε κανένα ἄλλον πόρον· οὐδὲ λόγου προσδεῖ (τοῦτο) δὲν χρειάζεται οὐδὲ νὰ λεχθῆ καν.
προσδόκιμός εἰμι περιμένομαι, ἀναμένομαι.
προσεδρεύω = **προσκαθέζομαι**· **προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι** θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πολιορκίαν (τῶν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ πόλει) καὶ θὰ ἐπιμείνῃ εἰς αὐτήν.
προσέχω (μετὰ δτκ.) 1) ἔχω ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν μου εἰς τι· 2) μετὰ τοῦ νοῦν: α) δίδω προσοχὴν (σημασίαν) εἰς τι· **εἴ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν** ἐὰν βεβαίως θέλετε νὰ δίδῃ τις προσοχὴν (σημασίαν) εἰς τοὺς λόγους σας· β) πείθομαι εἰς τινα, συμπράττω μετὰ τινος· Φιλ. Α, 6.
προσηγορίαι τίτλοι.
προσθήκη ἡ δύναμις... ἐν **προσθήκῃ** ἡ δύναμις ὡς προσθήκη προστιθεμένη εἰς ἄλλην δύναμιν.
προσκαθεδεῖται, τοῦ **προσκαθέζομαι**.
προσκαθέζομαι κάθημαι ἐνώπιον πόλεως καὶ πολιορκῶ αὐτήν.
προσκρούω ἔρχομαι εἰς σύγκρουσιν πρὸς τινα· **οἱ ἐμοὶ προσκρούσαντες ἐξ ἀρχῆς** ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀνέκαθεν ἦσαν ἀντίπαλοί μου.
προσλαμβάνω λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου.
προσπεριβάλλομαι τι ἀποκτῶ ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων καὶ νέον τι.
προσπολεμῶ πολεμῶ· **νομίζει τὸν Φίλιππον φοβερὸν προσπολεμῆσαί (τινα αὐτῷ)** φοβερὸν διὰ νὰ πολεμήσῃ τις ἐναντίον του (φοβερὸν ἀντίπαλον).
προτίθεμαι (μετ' αἰτ.) προσδιορίζω τι· πθκ. ἀπροσ.: **προτίθεται** (μετ' ἀπρμφ.) ἔχει προταθῆ (ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐκκλησίας), πρόκειται νὰ...· Φιλ. Α, 1.
πρόφασις 1) ἀφορμὴ· ἡ **πρώτη πρόφασις** ἡ τυχοῦσα ἀφορμὴ· 2) δικαιολογία, πρόφασις· **τὰς προφάσεις (τῶν στρατηγῶν) ἀφελεῖν**, οἱ στρατηγοὶ πολλάκις ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον προφασίζόμενοι ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν.
προχειρίζομαι προετοιμάζω.

πρῶτος· ὡς ἐπίρρ. : τὰ πρῶτα κατ' ἀρχάς, στήν ἀρχή· τὴν πρώτην κατὰ πρῶτον, κατ' ἀρχάς.

πταῖσμα ἀποτυχία.

πταίω τι πάσχω ἀτύχημά τι.

πυλαία τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον.

πω (πάντοτε μετ' ἀρνήσεως) μέχρι τοῦδε.

πῶποτε μέχρι τοῦδε.

πῶς ἐπίρρ. ἐρωτητκ. : πῶς ἐτοιμῶς μὲ πόσην προθυμίαν.

Ρ

ῥάδιος· συγκριτ. : ῥάων, ῥᾶον· ἐχρῶμεθα ἂν τῷ Φιλίππῳ ῥάονι (δηλ. πολεμεῖσθαι) θὰ εἶχαμεν νὰ κάμωμεν μὲ ἓνα Φίλιππον εὐκολοπολεμητότερον· ἐπίρρ. : ῥαδίως ἀπερισκέπτως.

ῥαθυμῶ ζῶ μὲ ραθυμίαν· (μὴ) φανῶμεν ἐρραθυμηκότες ἐπὶ πολ-
λῶ (τόκῳ) ὅτι μὲ μεγάλην μας θυσίαν (ζημίαν) ἔχομεν ζῆσει μὲ ραθυμίαν.

ῥαῖζω (ῥάων) καλυτερεύω, ἀναλαμβάνω ἐκ τῆς ἀσθενείας μου.

ῥαστώνη ἀνάπαυσις.

ῥῆγμα κάταγμα, σπάσιμο.

ῥήτὸς ὁ λεγόμενος, περὶ οὗ δύναται νὰ γίνηται λόγος, ὁ φανερός.

ῥήτωρ· ῥήτωρ (ἐστίν) ἡγεμῶν ἐκατέρων καὶ στρατηγός (ἐστίν) ὑπὸ τούτῳ ἓνας ῥήτωρ εἶναι ἀρχηγός ἐκάστου τῶν δύο πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἓνας στρατηγός ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ (ὅπως ἐν τῇ συμμορίᾳ ἦσαν ὁ ἡγεμῶν καὶ ὁ ἐπιμελητής).

ῥοπή ἐπιρροή, ἐπίδρασις· **μεγάλη ῥοπή** (ἐστίν ἡ τύχη) = **μεγάλην ῥοπήν ἔχει ἡ τύχη**.

Σ

σαθρὸς βεβλαμμένος· **σαθρὸν** βλάψιμον· τὰ **σαθρὰ τῶν ἐκείνου πραγμάτων** τὰ ἀσθενῆ μέρη ἐκείνου· τὰ μέρη, ὅπου ἐκεῖνος εὐκόλως δύναται νὰ προσβληθῇ.

Σίγειον πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Ἑλλάσποντον πλησίον τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου.

σκαιότης τρόπων μωρία, ἡλιθιότης.

σκέψαιτο, βλ. **σκοπῶ**.

σκήπτομαι προφασίζομαι.

σκήψις πρόφασις, δικαιολογία.

σκοπῶ 1) μετ' αἰτ.: α) προσέγω, κοιτάζω τι· Ὀλ. Β, 2· β) παρατη-
ρῶ, ἔχω ὑπ' ὄψει τι· Φιλ. Α, 4· γ) ἀποβλέπω εἰς τι· **σκοπῶ τὴν**
ιδίαν ἀσφάλειαν ἀποβλέπω εἰς τὴν ἀτομικὴν μου ἀσφάλειαν· 2)
ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως: ἐξετάζω· οὐ γὰρ δεῖ (ὕμᾱς) **σκο-**
πεῖν, ἅττα (=ἅτινα) ποτ' ἔσται (τὰ μέλλοντα), ἀλλὰ (δεῖ)
εὐ εἰδέναι, ὅτι (ταῦτα, τὰ μέλλοντα) φαῦλα ἔσται· 3) **περί**
τινος σκέπτομαι περί τινος· Ὀλ. Α, 1. — Μέσον: **σκοποῦμαι**
(μέλλ. σκέψομαι, ἄορ. ἔσκεψάμην, πρκμ. ἔσκεμμαι) 1) μετ'
αἰτ.: α) σκέπτομαι περί τινος ἐκ τῶν προτέρων· **ἐσκεμμένος χρή-**
σιμόν τι προσσκεμμένος, προμελετημένος, ἵνα προτείνῃ κάτι τι
χρήσιμον· β) ἔχω ὑπ' ὄψει τι· Ὀλ. Β, 12· γ) ἐξετάζω τι· (**τὰ πρά-**
γματα) μετ' ἀληθείας συμφώνως μετ' ἀλήθειαν (ὅπως ἀληθῶς
συνέβησαν)· Ὀλ. Β, 4· 2) ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως: σκέπτο-
μαι· Ὀλ. Α, 14· 3) **ἐκ τινος** συμπεραίνω ἐκ τινος· Ὀλ. Β, 17.

σπουδάζω περί τι προθύμως ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

στρατεύομαι ἐκπληρῶ τὴν στρατιωτικὴν μου ὑπηρεσίαν.

στρατηγοί, κατ' ἔτος ἐξελέγοντο δέκα **στρατηγοί** ἔχοντες τὴν ἀνωτά-
την ἀρχὴν ἐν τῷ πεζικῷ· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτων ἦσαν οἱ δέκα
ταξίαρχοι ἐκλεγόμενοι ἕκαστος ἐξ ἐκάστης φυλῆς. Τὴν δ' ἀνωτά-
την ἀρχὴν ἐν τῷ ἵππικῷ εἶχον οἱ δύο **ἵππαρχοι** ἐκλεγόμενοι ἐξ
ἀπάντων τῶν πολιτῶν· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἱππάρχων ἦσαν οἱ
δέκα **φύλαρχοι**.

στρατηγοῦμαι ὑπὸ τινος διευθύνομαι ὑπὸ τινος (ὡς ὑπὸ στρατηγοῦ).
τὰ στρατηγούμενα τὰ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττόμενα, αἱ πρά-
ξεις τοῦ στρατηγοῦ.

στρατιωτικός· χρήματα στρατιωτικὰ χρήματα διὰ στρατιωτικὰς
ἀνάγκας. Ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ τὰ **θεωρικά**, δηλ. τὰ χρήματα, τὰ
ὅποια ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ δημαγωγοῦ Κλεοφῶντος (422) διενέ-
μοντο κατὰ τὰς ἐορτὰς εἰς τοὺς ἀπόρους πολίτας πρὸς πληρωμὴν
τῆς εἰς τὸ θέατρον εἰσόδου καὶ πρὸς δαπάνην ἐν ταῖς ἐορταῖς. Τὰ
χρήματα ταῦτα ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν δημοσίων
εἰσπράξεων· ἐν καιρῷ ὁμοῦ πολέμου ὠρίζετο διὰ νόμου νὰ δαπα-
νῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Ἀλλ' ὅτε διηύθυνε
τὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν (ἀπὸ τοῦ 361) ὁ Εὐβουλος, ἠκυρώθη ὁ
νόμος οὗτος καὶ ἔκτοτε κατ' ἔτος, εἴτε εἰρήνη ἦτο εἴτε πόλεμος,
διενέμοντο τὰ περισσεύματα εἰς τὸν λαὸν ὡς **θεωρικά**.

στρέμμα ἐξάρθρωσις, στραγγούλισμα.

συγκροτῶ γυμνάζω· **συγκεκροτημένος τὰ τοῦ πολέμου** καλῶς γυμνασμένος εἰς τὰ πολεμικά.

συγχωρῶ παραχωρῶ.

συλλαμβάνω (μετὰ δτικ. προσωπ.) λαμβάνω μέρος μετὰ τινος ἄλλου, βοηθῶ τινα.

συμμαχικός· τὰ **συμμαχικά (πράγματα)** οἱ σύμμαχοι.

συμμορίαί ὠργανωμένοι πολιτικαὶ ὁμάδες· **κατὰ συμμορίας εἰσεφέρετε**, τὸ κατὰ συμμορίας φορολογικὸν σύστημα, ὅπερ ἐψηφίσθη τὸ 378/7, ἦτο τοιοῦτόν τι· οἱ ὑπόχρεοι νὰ εἰσφέρουν εἰσφορὰς κατενέμοντο εἰς συμμορίας — ἄγνωστον πόσας —, ἐκάστης τῶν ὁποίων προΐσταντο δύο, ὁ ἡγεμὼν καὶ ὁ ἐπιμελητής, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων· εἰς τὰς συμμορίας κατενέμοντο πολλοὶ ἢ ὀλίγοι ἀναλόγως τῶν εἰσφορῶν, τὰς ὁποίας εἰσέφερον, οὕτως ὥστε ἐξ ἐκάστης αὐτῶν εἰσεπράττετο τὸ αὐτὸ περίπου ποσὴν χρημάτων. Τὴν πρώτην τάξιν τῆς τιμῆσεως ἀπετέλουν οἱ 300 πλουσιώτατοι, κατανεμημένοι εἰς πάσας τὰς συμμορίας· οὗτοι, ἵνα θέτουν ἀμέσως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ δημοσίου τὰ ποσά, τῶν ὁποίων τοῦτο εἶχεν ἀνάγκην, ἐπλήρωνον προκαταβολικῶς τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς, κατόπιν δὲ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς αὐτοὺς μέρους εἰσέπραττον τὸ ὑπόλοιπον αὐτοὶ παρὰ τῶν συμμοριῶν τῶν ὡς προκαταβάλλοντες δὲ τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς ἦσαν οἱ 300 οὗτοι πανίσχυροι καὶ ἤγον καὶ ἔφερον τοὺς λοιποὺς συμμορίας.

συμπαρθέω τρέχω ὁμοῦ παραπλεύρως.

συμπλέκομαι ἐπὶ πολέμου· ἐκρήγνυμαι.

συμπονῶ 1) ὑφίσταμαι μαζί τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας (τοῦ πολέμου)· Ὀλ. Β, 2· 2) συνεργάζομαι· ἄλλο οὐδ' ἐτίουν συμπονῶ εἰς τίποτε ἄλλο, οὐδὲ εἰς τὸ παραμικρόν, δὲν συνεργάζομαι.

συμφέρει τί τινι εἶναι τι συμφέρον (ὠφέλιμον) εἰς τινα, ὠφελεῖ τί τινα· Ὀλ. Α, 1· Φιλ. Β, 12· ὡς **συμφέροι ἂν ὑμῖν μάλιστα** κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος παρὰ πολὺ θὰ συνέφερον εἰς σᾶς· Ὀλ. Α, 6· ἂν μὴ πεπεισμένος ᾧ καὶ συνοίσειν (ὑμῖν)· Φιλ. Α, 51· οὕτως εἰδέναι συνοῖσον (= ὅτι συνοίσει, δηλ. τὸ τὰ βέλτιστα εἰπεῖν) καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι οὕτω νὰ γνωρίζω, ὅτι ἡ ἀρίστη γνώμη θὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸν εἰπόντα αὐτήν· Φιλ. Α, 51.

συναίρομαι (= σὺν τῇ τύχῃ αἶρομαι) τὰ πράγματα με τὴν βοήθειαν τῆς τύχης ἐπιλαμβάνομαι τῶν πραγμάτων.

συναιρῶ συστέλλω, περιορίζω· **συνελόντι ἀπλῶς (εἰπεῖν)** = ἵνα **συνελὼν τὸν λόγον ἀπλῶς εἶπω** γιὰ νὰ ὁμιλήσω συντόμως καὶ ἀπλῶς (ὀρθὰ κοφτά).

συναμφότερον τοῦτο αὕτη ἡ δύναμις ἢ Μακεδονικὴ συνηνωμένη (μετὰ τῆς τῶν Ὀλυνθίων).

συναναλίσκω· **συνανήλωσε** (γνωμκ. ἀόρ.) καὶ τὸ μεμνησθαι τὴν **χάριν** μαζί με τὰ χρήματα (τὰ ὅποια ἔλαβε) ἀποβάλλει καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐεργεσίας.

σύνειμι συναναστρέφομαι· **οἱ συνόντες** οἱ μετέχοντες εἰς κάποιαν συναναστροφὴν (τὰ διάφορα πρόσωπα μιᾶς συναναστροφῆς).

συνήμι ἐννοῶ.

συνίσταμαι 1) ὀργανοῦμαι· τὰ πράγματα **συνίστανται ὑπ' εὐνοίας** ἢ σύστασις μιᾶς συμμαχίας προέρχεται ἐξ (ἀμοιβαίας) ἀγάτης· Ὀλ. Β, 9· 2) εἶμαι ἐν τῷ γίγνεσθαι· **συνίσταται τὰ πράγματα** τὰ πράγματα εἶναι ἐν τῷ γίγνεσθαι· θολώνει ὁ πολιτικὸς ὀρίζων, συσσωρεύονται τὰ νέφη· Φιλ. Β, 35.

σύνοιδα ἐμαυτῷ 1) μετ' αἰτ.: **συναισθάνομαί τι**· 2) μετὰ μτχ.: **συναισθάνομαι** ὅτι.

συνοίσειν τοῦ **συμφέρι**.

συνοῖσόν, βλ. **συμφέρι**.

συνορῶ λαμβάνω ὑπ' ὄψιν.

σύνταξις τάξις, διακανονισμός· **μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα** μία τάξις (μία διάταξις τῶν πραγμάτων) νὰ ὑπάρχη ἢ αὐτὴ καὶ εἰς τὴν λήψιν τῶν χρημάτων καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος.

συντάττω κατὰ τινος συστηματικῶς διευθύνω κατὰ τινος.

συστῆ, τοῦ **συνίσταμαι**.

σφαλερός οὐχὶ σταθερός.

σῶζω 1) διασῶζω, διαφυλάττω· Ὀλ. Α, 11· 2) ἀνορθώνω· **Φωκέας**

σῶζει σκέπτεται ν' ἀνορθώσῃ τοὺς Φωκεῖς (διὰ τῆς ἀνοικοδομησεως τῆς Ἐλατείας, ἢ ὅποια θὰ ἰσοδυναμεῖ πρὸς πολιτικὴν ἀνόρθωσιν τῶν Φωκέων).

Τ

τὰ μὲν... τὰ δέ... τὰ δέ ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ... ἄλλοτε δέ.

τακτὸς ὠρισμένος.

ταλαιπωρῶ ταλαιπωροῦμαι.

ταμίαι οικονομικοὶ ἄρχοντες ἐν Ἀθήναις ἔργον ἔχοντες τὴν ταμίευσιν τῶν εἰσπραχθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων.

τᾶν ἄκλιτον μόριον ἐν τῇ φράσει ὦ τᾶν φίλε μου.

ταξίαρχοι, βλ. στρατηγοί.

ταράττομαι περιέρχομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς.

ταύτη, βλ. οὔτος.

ταυτόν = τὸ αὐτό· μὴ πάθητε ταυτόν ὅπερ καὶ πρότερον (ἐπάθετε)· ὁ Δημοσθ. διὰ τοῦ ὅπερ καὶ πρότερον (ἐπάθετε) ὑπονοεῖ τὰς ἀπωλείας τῶν πόλεων Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Ποτειδαίας καὶ ἄλλων, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν ἀδράνειαν τῶν Ἀθηναίων.

ταχύς· τὸ οὐδ. ταχύ ὡς ἐπίρρ.: οἱ «ταχύ» καὶ «τήμερον» εἰπόντες = ὅσοι ἂν εἴπωσι «ταχύ» καὶ «τήμερον». — Ὑπερθκ.

τάχιστος· τὴν ταχίστην (δηλ. ὁδὸν) ὡς ἐπίρρ.: τάχιστα.

τεθναῖσι τῷ δέει εἶναι πεθαμένοι ἀπὸ τὸν φόβον, φοβοῦνται (τὰς ἀποστολάς αὐτάς) σὰν τὸ Χάρο.

τελευταῖος· τὰ τελευταῖα ὡς ἐπίρρ.: τὰ τελευταῖα πρῶην τελευταῖον πρὸ ὀλίγου.

τελευτῶ εἰς τι καταλήγω εἰς τι.

τέλος δαπάνη, ἔξοδον.

τέως 1) μέχρι τοῦδε· Ὀλ. Α, 7· 2) = ἕως ἐφ' ὅσον· Ὀλ. Β, 21

τηλικούτος 1) τόσον μέγας· Ὀλ. Α, 9· 2) τόσον μικρός· ἐπειδὴν διδάξω, διότι (= διατί) οἶμαι τηλικαύτην τὴν δύναμιν ἀποχρῆν.

τηνικαῦτα τότε.

τίθημι 1) μετ' αἰτ. καὶ γνκ. κατηγορηματικῆς: ἀποδίδω (καταλογίζω) τι εἰς τι· Ὀλ. Α, 10· 2) μετὰ δύο αἰτ.: θεωρῶ τι ὡς τι· τὸ μῆτε πεπονθέναι (ἡμᾶς)... θείην ἂν εὐεργέτημα τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας (προερχόμενον ἐκ τῆς εὐνοίας ἐκείνων, δηλ. τῶν θεῶν).

Τιμόθεος υἱὸς τοῦ Κόνωνος, ἐπιφανὴς στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων· ἔχων τὴν ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα ἐπολέμησε τὸ 364 κατὰ τῶν Ὀλυνθίων καὶ ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτοὺς τὰς πόλεις Ποτειδαίαν καὶ Τορώνην.

τις, τι· 1) μέγας τις, σημαντικός· 'Ολ. Β, 1, 14· Φιλ. Β, 12· 2) μετ' ἐπιθ.: λίαν, πολύ· **δύσκολός τις ἄνθρωπος**.
 τίς, τί· τὸ οὐδ. **τί** ὡς ἐπίρρ.: πῶς, διατί· μετὰ μορίου : **τί δήποτε**
 διατί ἄραγε.

τοι βεβαίως, τῇ ἀληθείᾳ.

τοιγαροῦν σύνδ. συμπερασματικ.: δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, λοιπόν.

τόπος γεωγραφικῆ θέσις· ἐν τῷ πληθ. **τόποι** ὄχυραί θέσεις.

τραχύς εἶμι ἀγανακτῶ.

τρέπομαι τρέπω μετὸ μέρος μου (πρὸς ὄφελός μου)· **(μὴ) τρέψηται**
καὶ παρασπάσηται τι τῶν ὄλων πραγμάτων. μήπως τρέψη μετὸ
 μέρος του (πρὸς ὄφελός του) καὶ παρασύρη σπουδαῖόν τι ση-
 μεῖον τῆς ὄλης πολιτικῆς καταστάσεως.

τριήραρχος ὁ ἀναλαμβάνων νὰ ἐξοπλίση τριήρη, τὴν ὁποίαν παρελάμ-
 βανε παρὰ τῆς πόλεως.

τριηραρχῶ ἐξοπλίζω τριήρη (εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου)· **τοῖς δὲ**
 (δηλ. τοῖς εὐπόροις καὶ τῇ μεσαίᾳ τάξει τῶν πολιτῶν) **ἀναγκάζε-**
σθαι τριηραρχεῖν.

τροφὴ 1) διατροφή, συντήρησις· Φιλ. Α, 28· 2) σιτηρέσιον· Φιλ. Α, 19.
 τυραννίς· ὡσπερ ἐκ τυραννίδος ὕμῶν ὡσάν νὰ ἦσαν τύρανοι ὕμῶν.
 τύχη· τὸ τῆς τύχης ἢ τὰ τῆς τύχης ἢ τύχη.

Υ

ὕβριζω (συμπερι)φέρομαι ἀθθαδῶς.

ὕβρις 1) ἀθθαδεια, θρασύτης· Φιλ. Α, 3, 37· 2) ὑπεροψία· Φιλ. Β, 30·
 3) προσβολή· 'Ολ. Α, 27.

ὕβριστῆς ὑπερόπτης καὶ ἀλαζών.

ὕπάγομαι ἐξαπατῶμαι.

ὕπαρχω 1) ἀρχίζω· πθτικ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπρηγμένα
 αἱ εὐεργεσίαι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γίνεαι εἰς ἡμᾶς αὐτοπροαιρέτως ἐκ
 μέρους τῶν θεῶν : αἱ εὐεργεσίαι, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ αὐτοπροαιρέτως
 μᾶς ἔχουν χάμει· 2) ὡς καὶ νῦν, ὑπάρχω· **τὴν ὑπάρχουσαν καὶ**
τὴν οἰκείαν ταύτην (χώραν) καρπούμενοι τὴν χώραν ταύτην,
 τὴν ὁποίαν ἔχετε καὶ ἡ ὁποία (κληρονομικῶς) σᾶς ἀνήκει· 3) ἀρχῶ·
 Φιλ. Α, 37· 4) μετὰ μετχ. ὡς περίφρασις : **ἐθέλοντας ὑπάρχειν**

= ἐθέλειν· 5) ἀπροσ. ὑπάρχει = ἔξεισι· ὑπάρχειν ὑμῖν χει-
μαδίῳ χρῆσθαι.

ὑπηργμένων, πθκμ. πρκμ. τοῦ ὑπάρχω (βλ. τὸ ρ.).

ὑπὲρ μετὰ γνκ.: 1) διὰ τὸ καλόν τινος, πρὸς ὄφελός τινος Φιλ. Β, 1·
2) πρὸς δῆλωσιν αἰτίας· διὰ τι: ἢ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰ-
σχύνῃ ἢ διὰ τὰ κακῶς γενόμενα καταισχύνη· 3) = περὶ μετὰ
γνκ.: Ὀλ. Β, 1, 3· Φιλ. Α, 1.

ὑπερβαίνω παρέρχομαι, παραλείπω· ὑπερβαίνω τι τῷ λόγῳ ἀπο-
σιωπῶ τι ἐν τῷ λόγῳ· καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται (ταῦτα)
καὶ ἡ πραγματικότης (ὅπως δηλ. καὶ ὁ ρήτωρ) θὰ ὑπερπηδήσῃ
ταῦτα (θὰ κάμῃ ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχουν, νὰ μὴ ἔχουν γίνει).

ὑπερεκπλήττομαι· οἱ ὑπερεκπεπληγμένοι τὸν Φίλιππον οἱ μετὰ
θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως προσβλέποντες τὸν Φίλ.

ὑπέχω δίκην τιμωροῦμαι.

ὑπὸ μετὰ γνκ.: ἔνεκα.

ὑπόθεσις βάσις.

ὑπολαμβάνω 1) σχηματίζω γνώμην (περὶ τινος)· Φιλ. Β, 9· 2) νο-
μίζω, θεωρῶ· Φιλ. Β, 17.

ὑπομένω μετ' ἀπρμφ. : δέχομαι νά· οὔτε αὐτὸς ἂν ὑπέμεινα πρε-
σβεύειν οὔτε ἐγὼ αὐτὸς θὰ ἐδεχόμην ν' ἀποτελέσω μέλος τῶν
(πρὸς τὸν Φίλ.) πρεσβειῶν· πρὸς τὸν Φίλ. ἀπεστάλησαν δύο πρε-
σβεῖαι τῶν Ἀθην.: ἡ πρώτη, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὰ πράγματα
πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης καὶ συμμαχίας μετὰ τοῦ Φιλ., ἡ δὲ
δευτέρα, διὰ νὰ κυρωθῇ ἡ εἰρήνη διὰ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Φιλ.
καὶ εἰς τὰς δύο πρεσβεῖας ἔλαβε μέρος ὁ Δημοσθένης.

ὑπόπτως ἔχω πρὸς τινα ὑποπτεύω τινά, δυσπιστῶ πρὸς τινα.

ὑποστέλλομαι 1) ἐκ φόβου συστέλλομαι· Φιλ. Α, 51· 2) ἀπὸ φόβον
ἀποφεύγω νὰ ὁμιλήσω· Ὀλ. Α, 16.

ὑστερίζω καθυστερῶ· ὑστερίζω ἀπάντων καθυστερῶ εἰς ὅλα (ὥστε
νὰ μὴ δύναιμι νὰ ἐπωφελοῦμαι παρουσιαζομένην τινὰ εὐκαιρίαν).

ὑστερίζω τῶν καιρῶν φθάνω ἀργά διὰ τὰς περιστάσεις, δὲν ἐπω-
φελοῦμαι τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις.

Φ

φαινόμεαι (πρκμ. πέφηναι) παρουσιάζομαι.

φαῦλος μηδαμινός, ἀνάξιος λόγου.

φενακίζω ἀπατῶ.

φημί βεβαιῶ.

φιλοπραγμοσύνη ἀκατάπαυστος ἐνασχόλησις εἰς πολλά.

φιλοτιμία φιλοδοξία: **φιλοτιμίᾳ** τινὰ ἀπωθῶ ἀπὸ φιλοδοξίαν ἀπομακρύνω τινὰ (ἀπὸ πλησίον μου): Ὀλ. Β, 18· 2) δόξα: Ὀλ. Β, 3· ἢ ἀπὸ τούτων (γιγνομένη) ἢ ἐκ τούτων τῶν κατορθωμάτων (τοῦ Φιλ.) προερχομένη: Ὀλ. Β, 16.

φροντίζω (μετὰ γνκ.) σκέπτομαι διὰ τι· **φροντίσαι ἡμᾶς τῶν λοιπῶν** (οὐδ.) νὰ σκεφθῶμεν δι' ὅ,τι μᾶς ὑπολείπεται ἐκ τῆς τύχης· ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν οἱ Ἀθῆν. ἐκ τῆς μετὰ τῶν Ὀλυνθίων συμμαχίας.

φρονῶ σκέπτομαι.

φυλάττω περιμένω.

φύομαι· πρkm. **πέφυκα** εἶμαι ἐκ φύσεως· **πολὺ ῥᾶον πέφυκε** (τὸ) **φυλάττειν** (τοὺς ἀνθρώπους) **πάντα ἔχοντας** (κάθε πρᾶγμα, ὅταν τὸ ἔχουν) ἢ (τὸ) **κτήσασθαι** (πάντα μὴ ἔχοντας).

φύσις· ἢ **φύσις τῶν εὐφρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτηται** οἱ συνειστοὶ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως ἔχουν μέσα των· **φύσιν ἔχον ἐστὶ = ἔχει φύσιν** εἶναι φυσικόν.

Φωκικὸς πόλεμος· οὗτος ἐξερράγη τὸ 355 καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ 346· εἰς αὐτόν, ὀφειλόμενον κυρίως εἰς τὴν ἐχθρὰν τῶν Θεσσαλῶν καὶ Θηβαίων κατὰ τῶν Φωκέων, ἀφορμὴν ἔδωκεν ἢ εἰς τοὺς τελευταίους ἀποδιδομένη κατάληψις τόπων τινῶν ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῶν Δελφῶν.

φωρῶμαι ἀποκαλύπτομαι, ξεσκεπάζομαι.

X

χαίρω τοῖς αὐτοῖς εὐρίσκω εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ἴδια πράγματα.

χαλεπὸς δυσάρεστος· **πολλὰ καὶ χαλεπά**· διὰ τούτων ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ τὴν εἰσφορὰν, τὴν αὐτοπρὸσωπον ἐκστρατείαν κ.τ.τ.

χάρις εὐχαρίστησις· ἢ **τῶν λόγων χάρις**... ἔργω **ζημία γίγνεται** οἱ εὐχάριστοι (διὰ τὸ περιεχόμενον των, οἱ ἀποκρύπτοντες δηλ. τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν) **λόγοι**... πράγματι καταλήγουσιν εἰς βλάβην· **πρὸς χάριν λέγω** ὁμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀχροατῶν μου.

χειμάδιον χειμαδίον.

χείρ· οἱ ὑπὸ χεῖρα οἱ ὄντες ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τινός.

χειροτονῶ τι δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω τι· **χειροτονήσετε** (ἀντὶ προσκτ.: **χειροτονήσατε**), δηλ. **ἃ ἐγὼ γέγραφα** (= τὴν πρότασίν μου).

χορηγός ὁ καταβάλλων τὴν δαπάνην πρὸς κατάρτισιν χοροῦ διὰ τὸ θέατρον.

χρῶμαι 1) μετὰ δτκ.: α) κάμνω καλὴν χρῆσίν τινος, ἐπωφελοῦμαι τι· **χρῶμαι τοῖς πράγμασι** ἐπωφελοῦμαι τὰς περιστάσεις· **ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι** (αὐτῇ, δηλ. τῇ συμμαχίᾳ)· β) ἔχω τι· Ὀλ. Α, 14· γ) κανονίζω τι· Φιλ. Β, 7· δ) ἔρχομαι εἰς σχέσεις μέ τινα· Ὀλ. Β, 7· ε) **χρῶμαι στρατοπέδῳ** διατηρῶ στρατόπεδον· ζ) **οἱ ὀρθῶς πολέμῳ χρώμενοι** οἱ θέλοντες νὰ διεξαγάγουν ἐπωφελῶς ἓνα πόλεμον· 2) μετὰ δτκ. καὶ αἰτ. (συστοίχου): **ἃ χρήσεται** (= τίνα χρήσιν [= πῶς] **χρήσεται**) **τῇ δυνάμει**.

χωρία ὄχυραὶ θέσεις.

χωρὶς χωριστά· οἱ χωρὶς οἰκοῦντες οἱ κατοικοῦντες χωριστά (ἀπὸ τοὺς μέχρι τοῦδε κυρίου των), δηλ. οἱ ἀπελευθεροί.

Ψ

ψηφίζομαι· πρὸς τὰς ἐλπίδας... ἐψηφίσασθε ἐψηφίσατε ἀποβλέποντες εἰς τὰς ἐλπίδας (τὰς ὑποίας ἐνέβαλον εἰς σᾶς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν).

Ω

ῶρα 1) ἐποχὴ τοῦ ἔτους· Ὀλ. Β, 23· 2) ἡ καλὴ ἐποχὴ τοῦ ἔτους (δηλ. τὸ ἔαρ)· Φιλ. Α, 32.

ὥς 1) ἐπίρρ.: α) καθὼς· **ὥς ἐπιὼν** ὡσὰν ἐξ ἐφόδου· τὸ πλήρες θά ἦτο· **οὕτως ὥς ἀναιρεῖταιί τις ἐπιὼν**· τὰ μὲν ὥς ἂν ἐλὼν **τις ἔχοι** = τὰ μὲν (ἔχει) ὥς τις ἔχοι ἂν (αὐτὰ) ἐλὼν **πολέμῳ**· κατ' ἔννοιαν· ἄλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ὥς οὐκ ἔδει ὅπως δὲν ἔπρεπε (κατ' ἔννοιαν· δυστυχῶς)· β) μετ' ἐπίρρ. θετικοῦ βαθμοῦ εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ· **ὥς ἀληθῶς** πράγματι, τῶ ὄντι· **ὥς ἐτέρως** ὅλως διαφορετικά· **ὑπολαμβάνω ὥς ἐτέρως** σχηματίζω γνώμην ὅλως διαφορετικὴν· **ὥς ἄλλως** ὅλως διαφορετικά· μάτην· γ) **ὥς τὰ πολλὰ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ**, συνήθως. 2) σύνδεσμος α) αἰτλγ.: **διότι**· Ὀλ. Α, 3, 28· β) συμπερασμτ. = **ὥστε** τίθεται μετὰ τοῦ ἦ

ὡς β' ὄρος συγκρίσεως· ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἶποι = ἢ ὥστε τῷ λόγῳ (τινὰ) ἂν εἰπεῖν· 3) μετ' ἀπρμφ. περιορίζει κάπως ἰσχυρισμόν· ὡς ἔπος εἰπεῖν γὰρ νὰ πῶ ἔτσι· οὐδέν ὡς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν οὐδέν· ὡς ὑπομνησαι διὰ νὰ ὑπενθυμίσω : πρὸς ὑπενθύμισιν· 4) μετὰ μτχ. : ὡς ἐγνώκτων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων διότι κατὰ τὴν γνώμην μου ἔχετε γνωρίσει καὶ ἔχετε πεισθῆ (περὶ τοῦτου, ὅτι δηλ. πρέπει νὰ θέλετε νὰ πράττετε τὰ δέοντα)· ὡς πάντα ταῦτ' εἰδῶς ὡς ἐὰν ἐγνώριζεν ὅλα ταῦτα (δηλ. τὰ μυστικά σχέδια τοῦ Φιλίππου)· 5) ἐμφαντικὸν ἐπιφώνημα: πόσον· 'Ολ. Α, 14· Φιλ. Α, 3· 6) πρόθεσις : πρὸς, εἰς ὡς τούτους... ὡς ἐκεῖνους εἰς τοῦτο τὸ πολιτικὸν κόμμα... εἰς ἐκεῖνο τὸ κόμμα. ὥσπερ ἂν εἰ (ἐλλειπτικῶς) : ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε = ὥσπερ ἂν ἐναντιωθείητε, εἰ πολεμοῦντες (Φιλίππῳ) τύχοιτε.
 ὥστε (μετ' ἀπρμφ.) = ἐφ' ὧτε (μετ' ἀπρμφ.) ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΝΙΚ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ — ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰς τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον τοῦ Λυκούργου ἡ μὲν εἰσαγωγή εἶναι ἔργασια τοῦ κ. Μ. Πετρίδου, αἱ δὲ ἐκλογαὶ τοῦ ἀρχαίου κειμένου, αἱ παρεμβαλλόμεναι περιλήψεις καὶ αἱ ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις εἶναι ἔργασια τοῦ ἀειμνήστου Ν. Φραγκίσκου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος του Λυκούργου.

Ὁ διαπρεπὴς ρήτωρ καὶ πολιτικὸς Λυκούργος ἦτο υἱὸς τοῦ Λυκόφρονος καὶ ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 390 π.Χ. Κατήγετο ἐκ τοῦ ἐπισήμου ἱερατικοῦ γένους τῶν Ἐτεοβουδατῶν, τὸ ὁποῖον ἀνῆγε τὴν ἀρχὴν του εἰς τὸν Βούτην, τὸν υἱὸν τοῦ Ἐρεχθέως. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἔτυχεν ἐπιμελημένης ἀγωγῆς καὶ συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Διετέλεσε μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος καὶ τοῦ ρητοροδιδασκάλου Ἰσοκράτους, τῶν ὁποίων τὰ σοφὰ διδάγματα καὶ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα ἐπέδρασαν μεγάλως ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτήρος του. Τοιοῦτοτρόπως ἀνεδείχθη εἰς τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, διακριθεὶς τόσον διὰ τὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν ἠτύχησε νὰ λάβῃ, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἣν ἐπέδειξεν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιόν του βίον. Ἦτο ἀφωσιωμένος μὲ εὐλάβειαν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του. Ἠγάπα μὲ πάθος τὴν πατρίδα του καὶ ἦτο πιστὸς φύλαξ τῶν νόμων καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν συμφερόντων τῆς. Ἐξετιμᾶτο πολὺ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρος του καὶ διὰ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἤθους του.

Ὅταν ὁ Λυκούργος ἔφθασεν εἰς ὄριμον ἡλικίαν, ὡς ἰδανικὸν τῆς ζωῆς του ἔταξε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του. Ἀνεμείχθη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως. Κατὰ τὸ 338 π.Χ. ἐξελέγη ταμίας τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ διεχειρίσθη ἐπὶ μίαν δωδεκαετίαν τὰ οἰκονομικὰ τῆς πόλεως κατὰ τρόπον μαρτυροῦντα ἐξαιρετικὴν ἰκανότητα, λελογισμένην φειδῶ καὶ ἄκραν τιμιότητα. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα κατάρθρωσε ν' αὐξήσῃ τὰς προσόδους τῆς πόλεως (ἀπὸ 600 εἰς 1200 τάλαντα κατ' ἔτος) καὶ δι' αὐτῶν τὴν πολεμικὴν (στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν) δυνάμιν τῆς. Ἐφρόντισε διὰ τὴν κατασκευὴν κοινωφελῶν καὶ ἐξωραϊστικῶν ἔργων. Οὕτως ἀπεπεράτωσεν ἡμιτελῆ δημόσια οἰκοδομήματα, ὡς τοὺς ὑπὸ τῶν τριάκοντα τυράννων κρημισθέντας νεωσοίκους, τὴν σκευοθήκην, ἣ ὁποία ἠδύνατο τῶρα νὰ περιλάβῃ σκεύη 1000 νεῶν, καὶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον, τὸ ὁποῖον διηύρυνε καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔστησε τοὺς χαλκοῦς

ἀνδριάντας τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ποιητῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου. Ἔκτισε τὸ Ὠδεῖον, τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον παρὰ τὸν Ἴλισσον καὶ τὸ γυμνάσιον (γυμναστήριον) τοῦ Λυκείου μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ παλαίστρας. Δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα ὁ Λυκοῦργος δύναται νὰ ὀνομασθῇ « ὁ Περικλῆς τοῦ Δ' π.Χ. αἰῶνος ».

Φιλόμουσος καὶ φιλότεχνος ὡς ἦτο ὁ Λυκοῦργος, ἐμερίμνησε ν' ἀντιγραφοῦν ἀκριβῶς τὰ ἔργα τῶν μνημονευθέντων τριῶν κορυφαίων τραγικῶν καὶ νὰ κατατεθοῦν εἰς εἰδικὸν ἀρχεῖον. Τὰ ἐπίσημα ταῦτα ἀντίγραφα θ' ἀπετέλουν τὰ αὐθεντικά κείμενα, τὰ ὅποια δὲν θὰ ἠδύναντο ν' ἀλλοιώνωνται κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν (ἠθοποιῶν), ὡς ἐγένετο μέχρι τότε συχνάκις. Ὁ Λυκοῦργος ὑπεστήριξε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κωμωδίας εἰσαγαγὼν εἰς Ἀθήνας τοὺς κωμικοὺς ἀγῶνας (διαγωνισμοὺς) κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν Ἀνθεστηρίων, τὰ ὅποια ἀπετέλουν μέρος τῶν μεγάλων Διονυσιακῶν ἑορτῶν. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὁ Λυκοῦργος ἐνήργησε νὰ κατασκευασθοῦν εἰς τὴν πολιοῦχον τῆς γενετείρας του θεῶν Ἀθηναῶν ὀλόχρυσοι Νῆκαι, σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ διὰ τὰς ἑορταστικὰς πομπὰς (π ο μ π ε ῖ α λεγόμενα) καὶ χρυσᾶ κοσμήματα δι' ἕκατὸν κατηφόρους.

Ἡ διαχείρισις τοῦ δημοσίου χρήματος ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ὑπῆρξε καθ' ὅλα συνετὴ καὶ τιμίᾳ. Οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ διατυπώσῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην κατηγορίαν ἐναντίον του δι' αὐτήν.

Ὁ Λυκοῦργος ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐξοδὸν του ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 325 π.Χ. Ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του τὸν ἔθαψε δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἀνήγειρεν εἰς αὐτὸν ἀνδριάντα εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἐπίσης ἐψήφισε νὰ δοθῇ ἰσόβιος σίτησις ἐν τῷ Πρυτανεῖῳ εἰς τὸν πρεσβύτερον ἐκ τῶν ἀπογόνων του.

2. Ἔργα τοῦ Λυκούργου.

Οἱ παλαιοὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἔγραψε περὶ τοὺς δέκα πέντε λόγους. Ἐκ τούτων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ὀλίγα ἀποσπάσματα καὶ εἰς ὀλόκληρος, ὁ κατὰ Λεωκράτους. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι διδακτικώτατος, διότι διαπνέεται ἀπὸ τὰ εὐγενέστατα συναισθήματα εὐσεβείας, φιλοπατρίας, δικαιοσύνης καὶ φιλαλληλίας, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐρμηνεύοντες αὐτόν.

ΜΕΡΟΣ Α'
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Εισαγωγικόν σημείωμα. Κατὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας (γε-
νομένην τὸ 338 π.Χ.) οἱ Ἀθηναῖοι ἠττήθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς
Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β', πατρὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ὡς ἐκ
τούτου κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου, μήπως οὗτος ἐπέλθῃ καὶ κατ' αὐτῆς
τῆς πόλεως των. Ἦναγκάσθησαν λοιπόν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν σω-
τηρίαν τῆς πατρίδος των, νὰ λάβουν ἔκτακτα μέτρα. "Ἐν ἐκ τούτων
ἦτο « μήτε νὰ ἐξέλθῃ τις ἐκ τῆς πόλεως μήτε νὰ ἐκπέμψουν οἱ Ἀθη-
ναῖοι τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας των εἰς ἄλλα μέρη ».

Τότε ὁ Λεωκράτης, πλούσιος Ἀθηναῖος βιομήχανος, ἔχων ἐργο-
στάσιον χαλκουργίας, ἐκ δειλίας ἐγκατέλειπε τὴν πατρίδα του ἀποπλεύ-
σας κρυφίως εἰς Ρόδον, ἀφοῦ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὄλην τὴν κινητὴν
περιουσίαν του. Ἐκεῖ, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν φυγὴν του, διέδωσε
ψευδῶς, ὅτι κατελήφθησαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ ὅτι πο-
λιορκεῖται ὁ Πειραιεὺς. Τοιοῦτοτρόπως ἔβλαψε σπουδαίως τὰ Ἀθη-
ναϊκὰ συμφέροντα, διότι οἱ Ρόδιοι πιστεύσαντες εἰς τὰς ψευδολογίας
του ἐξώπλισαν τριήρεις καὶ συνελάμβανον τὰ σιταγωγὰ πλοῖα, διὰ τῶν
ὁποίων μετεφέρετο σίτος εἰς τὰς Ἀθήνας ἔξωθεν, καὶ κατεκράτουν
καὶ αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των.

Μετὰ τρία ἔτη ὁ Λεωκράτης μετέβη καὶ ἐγκατεστάθη ὡς ἔμπορος
εἰς τὰ Μέγαρα. Ἐκεῖ διαμένων ἐπώλησε δι' ἀντιπροσώπων « πλη-
ρεξουσίων » του τὰ ἐν Ἀθήναις κτήματά του. Πέντε ὅμως ἔτη ἀπὸ τῆς
εἰς Μέγαρα ἐγκαταστάσεώς του, νομίσας ὅτι οἱ συμπολιταὶ του εἶχον
λησμονήσει τὴν ἐπαίσχυντον προᾶξίν του, ἐτόλμησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς
Ἀθήνας. Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ συνείδησις καὶ ἡ φλογερὰ φιλοπατρία τοῦ Ἀν-
κούργου δὲν ἠδύνατο ν' ἀνεχθοῦν τὴν θρασύτητα τοῦ ἰδιοτελοῦς καὶ
ἀφιλοπάτριδος Λεωκράτους, ὁ ὁποῖος ἐτόλμα νὰ περιφέρεται ἐλευθέ-
ρως καὶ ἀναιδῶς ἐν τῇ πόλει, τὴν ὁποίαν εἰς κρίσιμον περίστασιν καὶ
ἐν ὥρᾳ μεγάλου κινδύνου εἶχεν ἐγκαταλείψει. "Ὅθεν κατήγγειλεν αὐτὸν
εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ ἐζήτησε τὴν εἰς
θάνατον καταδίκην του. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ἀποδεχθεῖσα τὴν κα-

ταγγελίαν παρέμπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Ἡλιαίαν— ἢ Ἀλίαν —, δηλ. τὸ ὄρκωτὸν δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλουν οἱ διὰ κληρώσεως ἐκ τοῦ λαοῦ λαμβανόμενοι δικασταί, οἱ λεγόμενοι ἡ λ ι α σ τ α ἰ ἢ ὁ μ ω μ ο - κ ὁ τ ε ς, ἐκ τοῦ ὅρκου τὸν ὁποῖον ὤμνον. Οὗτοι ἀνῆρχοντο εἰς ἑξ̄ χιλιάδας καὶ ἀπῆρτιζον δέκα τμήματα, ἐκ πεντακοσίων ἕκαστον, ἐνῶ οἱ λοιποὶ χίλιοι ἦσαν ἀναπληρωματικοί. Ἐδίκαζον δὲ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις καθὼς καὶ τὰς φονικὰς. Ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου ὁ Λυκοῦργος ὡς κατήγορος ἐξεφώνησε τὸν προκείμενον λόγον (τὸ 330 π.Χ.).

- 1 - 2 Δικαίαν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ εὐσεβῆ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τὴν ἀρχὴν τῆς κατηγορίας Λεωκράτους τοῦ κρινομένου ποιήσομαι. εὐχομαι γὰρ τῇ Ἀθηνᾶ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τοῖς ἥρωσι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἰδρυμένοις, εἰ μὲν εἰσήγγελκα Λεωκράτη δικαίως καὶ κρίνω τὸν προδόντα αὐτῶν καὶ τοὺς νεῶς καὶ τὰ ἔδη καὶ τὰ τεμένη καὶ τὰς ἐν τοῖς νόμοις τιμὰς καὶ θυσίας τὰς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων παραδεδομένας, ἐμὲ μὲν ἄξιον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων κατήγορον ποιῆσαι, ὃ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ πόλει συμφέρει, ὑμᾶς δέ, ὡς ὑπὲρ πατέρων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ πατρίδος καὶ ἱερῶν βουλευομένους, καὶ ἔχοντας ὑπὸ τῇ ψήφῳ τὸν προδότην ἀπάντων τούτων, ἀπαραιτήτους δικαστὰς καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον γενέσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα παρανομοῦσιν· εἰ δὲ μήτε τὸν προδόντα τὴν πατρίδα μήτε τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καθίστημι, σωθῆναι αὐτὸν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ὑφ' ὑμῶν τῶν δικαστῶν.
- 3 - 4 Ἐβουλόμην δ' ἄν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ ὠφέλιμόν ἐστι τῇ πόλει εἶναι τοὺς κρίνοντας ἐν ταύτῃ τοὺς παρανομοῦντας, οὕτω καὶ φιλόανθρωπον αὐτὸ παρά τοῖς πολλοῖς ὑπειληφθαι· νῦν δὲ περιέστηκεν εἰς τοῦτο, ὥστε τὸν ἰδίᾳ κινδυνεύοντα καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀπεχθανόμενον οὐ φιλόπολιν, ἀλλὰ φιλοπράγμονα δοκεῖν εἶναι, οὐ δικαίως οὐδὲ συμφερόντως τῇ πόλει. τρία γὰρ

ἔστι τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει καὶ διασώζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν, πρῶτον μὲν ἢ τῶν νόμων τάξις, δεύτερον δ' ἢ τῶν δικαστῶν ψῆφος, τρίτον δ' ἢ τούτοις τὰ δίκηματα παραδιδούσα κρίσις· ὁ μὲν γὰρ νόμος πέφυκε προλέγειν ἃ μὴ δεῖ πράττειν, ὁ δὲ κατήγορος μηνύειν τοὺς ἐνόχους τοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμίαις καθεστῶτας, ὁ δὲ δικαστὴς κολάζειν τοὺς ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἀποδειχθέντας αὐτῷ. ὥστ' οὐθ' ὁ νόμος οὐθ' ἢ τῶν δικαστῶν ψῆφος ἄνευ τοῦ παραδώσοντος αὐτοῖς τοὺς ἀδικοῦντας ἰσχύει.

Ἐγὼ δ', ὦ Ἀθηναῖοι, εἰδὼς Λεωκράτη φυγόντα μὲν⁵⁻⁶ τοὺς ὑπὲρ πατρίδος κινδύνους, ἐγκαταλιπόντα δὲ τοὺς αὐτοῦ πολίτας, προδεδωκότα δὲ πᾶσαν τὴν ὑμετέραν δύναμιν, ἅπασιν δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἐνοχον ὄντα, ταύτην τὴν εἰσαγγελίαν ἐποιησάμην, οὔτε δι' ἐχθραν οὐδεμίαν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντινοῦν τοῦτον τὸν ἀγῶνα προελόμενος, ἀλλ' αἰσχρὸν εἶναι νομίσας τοῦτον περιορᾶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλοντα καὶ τῶν κοινῶν ἱερῶν μετέχοντα, τῆς τε πατρίδος ὄνειδος καὶ πάντων ὑμῶν γεγεννημένον. πολίτου γὰρ ἔστι δικαίου μὴ διὰ τὰς ἰδίας ἐχθρας εἰς τὰς κοινὰς κρίσεις καθιστάναι τοὺς τὴν πόλιν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὴν πατρίδα τι παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν, καὶ τὰ κοινὰ τῶν ἀδικημάτων κοινὰ καὶ τὰς προφάσεις ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς.

"Ἀπαντας μὲν οὖν χρὴ νομίζειν μεγάλους εἶναι τοὺς δημο-⁷⁻⁸σίους ἀγῶνας, μάλιστα δὲ τοῦτον, ὑπὲρ οὗ νῦν μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν. ὅταν μὲν γὰρ τὰς τῶν παρανόμων γραφὰς δικάζητε, τοῦτο μόνον ἐπανορθοῦτε καὶ ταύτην τὴν πράξιν κωλύετε, καθ' ὅσον ἂν τὸ ψήφισμα μέλλῃ βλάπτειν τὴν πόλιν· ὁ δὲ νῦν ἐνεστηκὼς ἀγὼν οὐ μικρὸν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς πόλεως οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὅλης τῆς πατρίδος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀείμνηστον καταλείψει τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν κρίσιν. οὕτω γὰρ ἔστι δεινὸν τὸ γεγεννημένον ἀδίκημα καὶ

τηλικούτον ἔχει τὸ μέγεθος, ὥστε μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχεσθαι εὐρεῖν ἀξίαν, μηδὲ ἐν τοῖς νόμοις ὡρίσθαι τιμωρίαν ἀξίαν τῶν ἀμαρτημάτων. τί γὰρ χρὴ παθεῖν τὸν ἐκλιπόντα μὲν τὴν πατρίδα, μὴ βοηθήσαντα δὲ τοῖς πατρώοις ἰεροῖς, ἐγκαταλιπόντα δὲ τὰς τῶν προγόνων θήκας, ἅπασαν δὲ τὴν πόλιν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις παραδόντα; τὸ μὲν γὰρ μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων, θάνατος, ἀναγκαῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, ἔλαττον δὲ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων καθέστηκε.

§ 9 Παρεῖσθαι δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὧ ἄνδρες, οὐ διὰ ῥαθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μήτ' ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενησθαι τοιοῦτον μηδὲν μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενήσεσθαι. διὸ καὶ μάλιστα, ὧ ἄνδρες, δεῖ ὑμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικαστάς, ἀλλὰ καὶ νομοθέτας. ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώριξε, ῥάδιον τούτῳ κανόνι χρωμένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ σφόδρα περιείληφεν ἐνὶ ὀνόματι προσαγορεύσας, μείζω δὲ τούτων τις ἠδίκηκεν, ἅπασιν δ' ὁμοίως ἐνοχός ἐστιν, ἀναγκαῖον τὴν ὑμετέραν κρίσιν καταλείπεσθαι παράδειγμα τοῖς ἐπιγιγνομένοις.

§ 10 Εὖ δ' ἴστε, ὧ ἄνδρες, ὅτι οὐ μόνον τοῦτον νῦν κολάσετε κατεψηφισμένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς νεωτέρους ἅπαντας ἐπ' ἀρετὴν προτρέψετε. δύο γὰρ ἐστί τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους, ἢ τε τῶν ἀδικούντων τιμωρία καὶ ἢ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς διδομένη δωρεά· πρὸς ἐκάτερον δὲ τούτων ἀποβλέποντες τὴν μὲν διὰ τὸν φόβον φεύγουσι, τῆς δὲ διὰ τὴν δόξαν ἐπιθυμοῦσι. διὸ δεῖ, ὧ ἄνδρες, προσέχειν τούτῳ τῷ ἀγῶνι καὶ μηδὲν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τοῦ δικαίου.

§ 1-13 Ποιήσομαι δὲ καὶ γὰρ τὴν κατηγορίαν δικαίαν, οὔτε ψευδόμενος οὐδὲν οὔτ' ἔξω τοῦ πράγματος λέγων. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν εἰς ὑμᾶς εἰσιόντων πάντων ἀτοπώτατον ποιοῦσιν. ἢ

γάρ συμβουλεύουσιν ἐνταῦθα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἢ κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον ἢ περὶ οὐ μέλλετε τῆν ψῆφον φέρειν. "Ἔστι δ' οὐδέτερον τούτων χαλεπὸν, οὐθ' ὑπὲρ ὧν μὴ βουλευέσθε γνώμην ἀποφήνασθαι, οὐθ' ὑπὲρ ὧν μηδεὶς ἀπολογήσεται κατηγορίαν εὔρειν. ἀλλ' οὐ δίκαιον ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦν δικαίαν τὴν ψῆφον φέρειν, αὐτοὺς δὲ μὴ δικαίαν τὴν κατηγορίαν ποιεῖσθαι. τούτων δ' αἴτιοι ὑμεῖς ἐστε, ὧ ἄνδρες· τὴν γὰρ ἐξουσίαν ταύτην δεδώκατε τοῖς ἐνθάδ' εἰσιούσι, καὶ ταῦτα κάλλιστον ἔχοντες τῶν Ἑλλήνων παράδειγμα τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδριον, ὃ τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἄλλων δικαστηρίων, ὥστε καὶ παρ' αὐτοῖς ὁμολογεῖσθαι τοῖς ἀλίσκομένοις δικαίαν ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. πρὸς ὃ δεῖ καὶ ὑμᾶς ἀποβλέποντας μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος λέγουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται τοῖς τε κρινομένοις ἄνευ διαβολῆς ὁ ἀγὼν, καὶ τοῖς διώκουσιν ἤκιστα συκοφαντεῖν, καὶ ὑμῖν εὐορκοτάτην τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν. ἀδύνατον γὰρ ἐστὶν ἄνευ τοῦ τοιοῦτου λόγου, μὴ δικαίως δεδιδαγμένους, δικαίαν θέσθαι τὴν ψῆφον.

Δεῖ δ', ὧ ἄνδρες, μηδὲ ταῦτα λαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι οὐχ ὁμοίος § 14 - 15
 ἐστὶν ὁ ἀγὼν περὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν. περὶ μὲν γὰρ ἀγνώτος ἀνθρώπου τοῖς "Ἐλλησιν ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἐδοκεῖτ' ἂν ἢ καλῶς ἢ καὶ φαύλως ἐψηφίσθαι· περὶ δὲ τούτου, ὃ τι ἂν βουλεύσησθε, παρὰ πᾶσι τοῖς "Ἐλλησιν ἔσται λόγος, οἱ ἴσασι τὰ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων ἔργα ἐναντιώτατα τοῖς τούτω διαπεπραγμένοις ὄντα. ἐπιφανῆς τε γὰρ ἐστὶ διὰ τὸν ἔκπλου τὸν εἰς Ῥόδον καὶ τὴν ἀπαγγελίαν, ἣν ἐποιήσατο καθ' ὑμῶν πρὸς τε τὴν πόλιν τὴν τῶν Ῥοδίων καὶ τῶν ἐμπόρων τοῖς ἐπιδημοῦσιν ἐκεῖ, οἱ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιπλέοντες δι' ἐργασίαν ἀπήγγελλον ἅμα περὶ τῆς πόλεως, ἃ Λεωκράτους ἀκηχόεσαν· ὥστε περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν ὀρθῶς βουλευέσθαι περὶ αὐτοῦ. εὖ γὰρ ἴστε, ὧ Ἀθηναῖοι, ὅτι, ᾧ πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῷ πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὖσε-

βῶς καὶ πρὸς τοὺς γονέας ὁσίως καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξαιτ' ἂν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὗτος διαφύγοι τιμωρίαν.

16 Δέομαι δ' ὑμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἄχθεσθαι, ἐὰν ἄρξωμαι ἀπὸ τῶν τῆ πόλει τότε συμβάντων, ἀλλὰ τοῖς αἰτίοις ὀργίζεσθαι καὶ δι' οὗς ἀναγκάζομαι νῦν μεμνηθῆσαι περὶ αὐτῶν. γεγεννημένης γὰρ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης καὶ συνδραμόντων ἀπάντων ὑμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐψηφίσατο ὁ δῆμος παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰ τεῖχη κατακομίζειν, τοὺς δὲ στρατηγοὺς τάττειν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησι, καθ' ὅ τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

17 Λεωκράτης δὲ τούτων οὐδενὸς φροντίσας, συσκευασάμενος ἃ εἶχε χρήματα, μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὸν λέμβον κατέκομισε, τῆς νεῶς ἤδη περὶ τὴν Ἀκτὴν ἐξορμούσης, καὶ περὶ δείλην ὄψιαν κατὰ μέσσην τὴν Ἀκτὴν διὰ τῆς πυλίδος ἐξελθὼν πρὸς τὴν νᾶυν προσέπλευσε καὶ ὤχετο φεύγων, οὔτε τοὺς λιμένας τῆς πόλεως ἔλεῶν, ἐξ ὧν ἀνήγετο, οὔτε τὰ τεῖχη τῆς πατρίδος αἰσχυρόμενος, ὧν τὴν φυλακὴν ἔρημον τὸ καθ' ἑαυτὸν μέρος κατέλιπεν, οὔτε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς Ἀθηναῶς τῆς σωτείρας ἀφορῶν καὶ προδίδους ἐφοβήθη, οὗς αὐτίκα σώσοντας ἑαυτὸν ἐκ τῶν κινδύνων ἐπικαλέσεται.

18 Καταχθεὶς δὲ καὶ ἀφικόμενος εἰς Ῥόδον, ὥσπερ τῆ πατρίδι μεγάλας εὐτυχίας εὐαγγελιζόμενος, ἀπήγγελλεν, ὡς τὸ μὲν ἄστν τῆς πόλεως ἐαλωκὸς καταλίποι, τὸν δὲ Πειραιᾶ πολιορκούμενον, αὐτὸς δὲ μόνον διασωθεὶς ἦκοι· καὶ οὐκ ἠσχύνθη τὴν τῆς πατρίδος ἀτυχίαν αὐτοῦ σωτηρίαν προσαγορεύσας. οὕτω δὲ σφόδρα ταῦτ' ἐπίστευσαν οἱ Ῥόδιοι, ὥστε τριῆρεις πληρώσαντες τὰ πλοῖα κατῆγον, καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν

ναυκλήρων οἱ παρεσκευασμένοι δεῦρο πλεῖν αὐτοῦ τὸν σῆτον ἐξείλοντο καὶ τᾶλλα χρήματα διὰ τοῦτον.

Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν τὰς μαρτυρίας ἀπάντων, πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων καὶ τῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κατοικούντων, οἳ τοῦτον ἴσασιν ἐν τῷ πολέμῳ φύγοντα καὶ ἐκπλεύσαντα Ἀθήνηθεν, ἔπειτα τῶν παραγενομένων εἰς Ῥόδον, ὅτε Λεωκράτης ταῦτ' ἀπήγγελλε, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Φυρκίνου μαρτυρίαν, ὃν καὶ ὑμῶν ἴσασιν οἱ πολλοὶ κατηγοροῦντα τούτου ἐν τῷ δήμῳ, ὡς καὶ μεγάλη καταβεβλαφῶς εἶη τὴν πεντηκοστὴν μετέχων αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ἐπειδὴ χρόνος ἐγένετο καὶ 21 ἀφικνεῖτο Ἀθήνηθεν πλοῖα εἰς τὴν Ῥόδον καὶ φανερόν ἦν, ὅτι οὐδὲν δεινὸν ἐγεγόνει περὶ τὴν πόλιν, φοβηθεὶς ἐκπλεῖ πάλιν ἐκ τῆς Ῥόδου καὶ ἀφικνεῖται εἰς Μέγαρα· καὶ ὥκει ἐν Μεγάροις πλείω ἢ πέντε ἔτη προστάτην ἔχων Μεγαρέα, οὐδὲ τὰ ὄρια τῆς χώρας αἰσχυρόμενος, ἀλλ' ἐν γειτόνων τῆς ἐκθρεψάσης αὐτὸν πατρίδος μετοικῶν.

Καὶ οὕτως αὐτοῦ κατεγνώκει αἰδίδιον φυγὴν, ὥστε μετα- 22 πεμφάμενος ἐντεῦθεν Ἀμύνταν τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα αὐτοῦ τὴν πρεσβυτέραν καὶ τῶν φίλων Ἀντιγένην Ξυπετεῶνα, καὶ δεηθεὶς τοῦ κηδεστοῦ πρίασθαι παρ' αὐτοῦ τάνδράποδα καὶ τὴν οἰκίαν, ἀποδόσθαι ταλάντου, καὶ ἀπὸ τούτου προσέταξε τοῖς τε χρήσταις ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα καὶ τοὺς ἐράνους διενεγεῖν, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ ἀποδοῦναι.

"Ἄξιον δ' ἐστὶν ἐφ' οἷς μέλλω λέγειν ἀγανακτῆσαι καὶ 25-26 μισῆσαι τουτονὶ Λεωκράτην. οὐ γὰρ ἐξήρκεσε τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ καὶ τὰ χρήματα μόνον ὑπεκθέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῶα, ἃ τοῖς ὑμετέροις νομίμοις καὶ πατρίοις ἔθεσιν οἱ πρόγονοι παρέδοσαν αὐτῷ ἰδρυσάμενοι, ταῦτα μετεπέμψατο εἰς Μέγαρα καὶ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς χώρας, οὐδὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν πατρῶων ἱερῶν φοβηθεὶς, ὅτι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτὰ κινήσας

συμφεύγειν αὐτῶ, ἐκλιπόντα τοὺς νεῶς καὶ τὴν χώραν, ἣν κατεῖχον, ἤξιωσε καὶ ἰδρῦσθαι ἐπὶ ξένης καὶ ἀλλοτρίας, καὶ εἶναι ὀθνεῖα τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς νομίμοις τοῖς κατὰ τὴν Μεγαρέων πόλιν εἰθισμένοις. Καὶ οἱ μὲν πατέρες ὑμῶν, ὡς τῆς Ἀθηναῶν τὴν χώραν εἰληχίας, ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθήνας, ἔν' οἱ τιμῶντες τὴν θεὸν τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι· Λεωκράτης δ' οὔτε νομίμων οὔτε πατρίδος οὔθ' ἱερῶν φροντίσας τὸ καθ' αὐτὸν ἐξαγώγιμον ὑμῖν καὶ τὴν παρά τῶν θεῶν βοήθειαν ἐποίησε.

§ 27 Καὶ οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτῶ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὴν πόλιν ἀδικῆσαι, ἀλλ' οἰκῶν ἐν Μεγάροις, οἷς παρ' ὑμῶν ἐξεκομίσαστο χρήμασιν ἀφορμῇ χρώμενος, ἐκ τῆς Ἠπείρου παρὰ Κλεοπάτρας εἰς Λευκάδα ἐσιτήγει καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον. καίτοι, ὧ ἄνδρες, καὶ περὶ τούτων οἱ ὑμέτεροι νόμοι τὰς ἐσχάτας τιμωρίας ὀρίζουσιν, ἐάν τις Ἀθηναίων ἄλλοσέ ποι σιτηγῆσῃ ἢ ὡς ὑμᾶς· ἔπειτα τὸν προδόντα μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, σιτηγῆσαντα δὲ παρὰ τοὺς νόμους, μὴ φροντίσαντα δὲ μήτε ἱερῶν μήτε πατρίδος μήτε νόμων, τοῦτον ἔχοντες ὑπὸ τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ οὐκ ἀποκτενεῖτε καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ποιήσετε; πάντων ἄρ' ἀνθρώπων ῥαθυμότατοι ἔσεσθε καὶ ἥκιστα ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ὀργιζόμενοι.

(Ἔστι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Λεωκράτης ἀναγνωρίζει τὸ ἐγκλήμα του, ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι, καίτοι τὸν προσεχάλεσα νὰ παραδώσῃ τοὺς δούλους του νὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἀνάκρισιν, αὐτὸς ἠρηθῆ. Μετὰ τὴν ἀρνησίν του αὐτὴν ὁμολογεῖ ἐμπράκτως, ὅτι εἶναι προδότης καὶ ἐπομένως ἄξιός νὰ ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.)

§ 36 Ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἡλίκοις κινδύνους τὴν πόλιν οὔσαν Λεωκράτης προδεδωκεν, ἀναμνησάμενος ὑμᾶς βούλομαι. καὶ μοι λαβὲ τὸ ψήφισμα νομισματεῦ, τὸ Ὑπερείδου καὶ ἀναγίνωσκε.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ἄκουετε τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες, ὅτι τὴν βουλὴν τοὺς § 37-38 πενταχοσίους καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ χρηματιοῦσαν περὶ φυλακῆς τοῦ Πειραιῶς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔδοξε καὶ πράττειν διεσκευασμένην ὅ τι ἂν δοκῇ τῷ δήμῳ συμφέρον εἶναι. καίτοι, ὦ ἄνδρες, εἰ οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι ἔνεκα τοῦ βουλευέσθαι ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν τάξει διέτριβον, ἄρ' ὑμῖν δοκοῦσι μικροὶ καὶ οἱ τυχόντες φόβοι τότε τὴν πόλιν κατασχεῖν; ἐν οἷς Λεωκράτης οὕτωσι καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδράς ὄχητο καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξέκόμισε καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῶα μετεπέμψατο καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἦλθεν, ὥστε κατὰ τὴν τούτου προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ νεώ, ἔρημοι δ' αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελέλειπτο δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα.

Καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὦ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν § 39-40 τὴν πόλιν ἠλέησεν, οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκῶς; τίς δ' ἦν οὕτως ἢ μισόδημος τότε ἢ μισαθῆναιος, ὅστις ἠδυνήθη ἂν ἄτακτον αὐτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν; ἠνίκα ἢ μὲν ἤττα καὶ τὸ γεγονός πάθος τῷ δήμῳ προσηγέλλετο, ὀρθὴ δ' ἦν ἡ πόλις ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, αἱ δ' ἐλπίδες τῆς σωτηρίας τῷ δήμῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ πεντήκοντ' ἔτη γεγονόσι καθειστήκεσαν, ὀρᾶν δ' ἦν ἐπὶ μὲν τῶν θυρῶν γυναῖκας ἐλευθέρως περιφόβους κατεπτηχυίας καὶ πυνθανομένας, εἰ ζῶσι, τὰς μὲν ὑπὲρ ἀνδρός, τὰς δ' ὑπὲρ πατρός, τὰς δ' ὑπὲρ ἀδελφῶν, ἀναξίως αὐτῶν καὶ τῆς πόλεως ὀρωμένας, τῶν δ' ἀνδρῶν τοὺς τοῖς σώμασιν ἀπειρηκότητας καὶ ταῖς ἡλικίαις πρεσβυτέρους καὶ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ στρατεύεσθαι ἀφειμένους ἰδεῖν ἦν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τότε ἐπὶ γήρωσ ὀδῶ περιφθειρομένους, διπλᾶ τὰ ἱμάτια ἐμπεπορημένους;

Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν κατὰ τὴν πόλιν γιγνομένων καὶ § 41-42

πάντων τῶν πολιτῶν τὰ μέγιστα ἡτυχηκότων, μάλιστα ἂν τις ἤλγησε καὶ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς, ἤνιχ' ὄραν ἦν τὸν δῆμον ψηφισάμενον τοὺς μὲν δούλους ἐλευθέρους, τοὺς δὲ ξένους Ἀθηναίους, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους· ὃς πρότερον ἐπὶ τῷ αὐτόχθων εἶναι καὶ ἐλεύθερος ἐσεμνύετο. τοσαύτη δ' ἡ πόλις ἐκέχρητο μεταβολῇ, ὥστε πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις ἀγαπᾶν, ἐὰν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀσφαλῶς δύνηται διακινδυνεῦσαι, καὶ πρότερον μὲν πολλῆς χώρας τῶν βαρβάρων ἐπάρχειν, τότε δὲ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς ἰδίας κινδυνεύειν· καὶ τὸν δῆμον, ὃν πρότερον Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες Ἕλληνες βοηθὸν ἐπεκαλοῦντο, τοῦτον ἔδει τότε ἐξ Ἄνδρου καὶ Κέω καὶ Τροιζῆνος καὶ Ἐπιδαύρου ἐπικουρίαν αὐτῷ μεταπέμψασθαι.

43-44

Ἔσπε, ὦ ἄνδρες, τὸν ἐν τοῖς τοιοῦτοις φόβοις καὶ τηλικούτοις κινδύνοις καὶ τοσαύτη αἰσχύνη ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν, καὶ μήτε ὄπλα θέμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος μήτε τὸ σῶμα παρασχόντα τάξει τοῖς στρατηγοῖς, ἀλλὰ φυγόντα καὶ προδόντα τὴν τοῦ δήμου σωτηρίαν, τίς ἂν ἢ δικαστῆς φιλόπολις καὶ εὐσεβεῖν βουλόμενος ψήφῳ ἀπολύσειεν, ἢ ρήτωρ κληθεὶς τῷ προδότῃ τῆς πόλεως βοηθήσειε, τὸν οὐδὲ συμπενηθῆσαι τὰς τῆς πατρίδος συμφοράς τηλήσαντα, οὐδὲ συμβεβλημένον οὐδὲν εἰς τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου σωτηρίαν; καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὐκ ἔστιν ἤτις ἡλικία οὐ παρέσχετο ἑαυτὴν εἰς τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν, ὅτε ἡ μὲν χώρα τὰ δένδρα συνεβάλλετο, οἱ δὲ τετελευτηκότες τὰς θήκας, οἱ δὲ νεῶ τὰ ὄπλα. ἐπεμελοῦντο γὰρ οἱ μὲν τῆς τῶν τειχῶν κατασκευῆς, οἱ δὲ τῆς τῶν τάφρων, οἱ δὲ τῆς χαρακώσεως· οὐδεὶς δ' ἦν ἀργὸς τῶν ἐν τῇ πόλει. ἐφ' ὧν οὐδενὸς τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ παρέσχετο τάξει Λεωκράτης.

Ἦν εἰκὸς ὑμᾶς ἀναμνησθέντας τὸν μὴδὲ συνεπενεγκεῖν⁴⁵ μὴδ' ἐπ' ἐκφορὰν ἐλθεῖν ἀξιώσαντα τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας ἐν Χαιρωνείᾳ τελευτησάντων θανάτῳ ζημιῶσαι, ὡς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος ἀτάφων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν γεγενημένων· ὧν οὗτος οὐδὲ τὰς θήκας παριῶν ἤσχύνθη ὀγδόῳ ἔτει τὴν πατρίδα αὐτῶν προσαγορεύων.

Περὶ ὧν, ὦ ἄνδρες, μικρῷ πλείω βούλομαι διελθεῖν, καὶ⁴⁶ ὑμῶν ἀκοῦσαι δέομαι καὶ μὴ νομίζειν ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς τοιοῦτους λόγους τῶν δημοσίων ἀγῶνων· αἱ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐλογίαι τὸν ἔλεγχον σαφῆ κατὰ τῶν τάναντία ἐπιτηδευόντων ποιοῦσιν. ἔτι δὲ καὶ δίκαιον τὸν ἔπαινον, ὃς μόνος ἄθλον τῶν κινδύνων τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστί, τοῦτον, ἐπειδὴ κάκεινοι εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως τὰς ψυχὰς τὰς αὐτῶν ἀνήλωσαν, ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ κοινοῖς ἀγῶσι τῆς πόλεως μὴ παραλιπεῖν.

Ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς πολεμίοις ἀπήντησαν ἐπὶ τοῖς ὀρίοις⁴⁷ τῆς Βοιωτίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας μαχοῦμενοι, οὐκ ἐπὶ τοῖς τείχεσι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχοντες, οὐδὲ τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν προέμενοι τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλὰ τὴν μὲν αὐτῶν ἀνδρείαν ἀσφαλεστέραν φυλακὴν εἶναι νομίζοντες τῶν λιθίνων περιβόλων, τὴν δὲ θρέψασαν αὐτοὺς αἰσχυρόμενοι περιορᾶν πορθουμένην, εἰκότως· ὥσπερ γὰρ πρὸς τοὺς φύσει γεννησαντας καὶ τοὺς ποιητοὺς τῶν πατέρων οὐχ ὁμοίως ἔχουσιν ἅπαντες ταῖς εὐνοίαις, οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώρας τὰς μὴ φύσει προσηκούσας, ἀλλ' ὕστερον ἐπικτήτους γενομένας καταδεέστερον διάκεινται. τοιαύταις δὲ γνώμαις χρησάμενοι, καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν ἐξ ἴσου τῶν κινδύνων μετασχόντες, οὐχ ὁμοίως τῆς τύχης ἐκοινώνησαν· τῆς γὰρ ἀρετῆς οὐ ζῶντες ἀπολαύουσιν, ἀλλὰ τελευτήσαντες τὴν δόξαν καταλελοίπασιν, οὐχ ἠττηθέντες, ἀλλ' ἀποθανόντες ἔνθαπερ ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀμύνοντες.

9 - 50

Εἰ δὲ δεῖ καὶ παραδοξότατον μὲν εἶπεῖν, ἀληθὲς δέ, ἐκεῖνοι νικῶντες ἀπέθανον· τὰ γὰρ ἄλλα τοῦ πολέμου τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστὶν ἐλευθερία καὶ ἀρετὴ· ταῦτα δὲ ἀμφοτέρω τοῖς τελευτήσασιν ὑπάρχει. ἔπειτα δὲ οὐδ' οἷόν τ' ἐστὶν εἶπεῖν ἠττηθῆναι τοὺς ταῖς διανοαῖς μὴ πτήξαντας τὸν τῶν ἐπιόντων φόβον· μόνους γὰρ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις καλῶς ἀποθνήσκοντας οὐδ' ἂν εἷς ἠττᾶσθαι δικαίως φήσειε· τὴν γὰρ δουλείαν φεύγοντες εὐκλεῖα θάνατον αἰροῦνται. ἐδήλωσε δὲ ἡ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ· μόνου γὰρ τῶν ἀπάντων τὴν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν εἶχον· ἅμα γὰρ οὗτοί τε τὸν βίον μετέλλαξαν καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς δουλείαν μετέπεσε· συνετάφη γὰρ τοῖς τούτων σώμασιν ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερία. ὅθεν καὶ φανερόν πασὶν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες. ὥστε, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἂν αἰσχυνθεῖην εἰπὼν στέφανον τῆς πατρίδος εἶναι τὰς ἐκείνων ψυχάς.

§ 51

Καὶ δι' ἃ οὐκ ἀλόγως ἐπετήδευον, ἐπίστασθε, ὦ Ἀθηναῖοι, μόνου τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τιμᾶν· εὐρήσετε δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἀθλητὰς ἀνακειμένους, παρ' ὑμῖν δὲ στρατηγούς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας· καὶ τοιοῦτους μὲν ἄνδρας οὐδ' ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ὀλίγους εὐρεῖν ῥάδιον, τοὺς δὲ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νενικηκότας εὐπετῶς πολλαχόθεν ἔστι γεγονότας ἰδεῖν. ὥσπερ τοῖνυν τοῖς εὐεργέταις μεγίστας τιμὰς ἀπονέμετε, οὕτω δίκαιον καὶ τοὺς τὴν πατρίδα κατασιχύνοντας καὶ προδιδόντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις κολάζειν.

§ 52

Σκέψασθε δ', ὦ ἄνδρες, ὅτι οὐδ' ἐν ὑμῖν ἐστὶν ἀποψηφισασθαι Λεωκράτους τουτουί, τὰ δίκαια ποιούσι. τὸ γὰρ ἀδίκημα τοῦτο κεκριμένον ἐστὶ καὶ κατεγνωσμένον. ἡ μὲν γὰρ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή—καὶ μηδεὶς μοι θορυβήσῃ· ταύτην γὰρ ὑπολαμβάνω μεγίστην τότε γενέσθαι τῇ πόλει σωτηρίαν—τοὺς φυ-

γόντας τὴν πατρίδα καὶ ἐγκαταλιπόντας τότε τοῖς πολεμίοις λαβροῦσα ἀπέκτεινε. καίτοι, ὦ ἄνδρες, μὴ νομίζετε τοὺς τὰ τῶν ἄλλων φονικά ἀδικήματα ὀσιώτατα δικάζοντας αὐτοὺς ἂν εἶς τινα τῶν πολιτῶν τοιοῦτόν τι παρανομήσαι.

Ἄλλὰ μὴν Αὐτολύκου γε ὑμεῖς κατεψηφίσασθε μείναντος § 53 - 54
 μὲν αὐτοῦ ἐν τοῖς κινδύνοις, ἔχοντος δ' αἰτίαν τοὺς υἱεῖς καὶ τὴν γυναῖκα ὑπεκθέσθαι, καὶ ἐτιμωρήσασθε. καίτοι εἰ τὸν τοὺς ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον ὑπεκθέσθαι αἰτίαν ἔχοντα ἐτιμωρήσασθε, τί δεῖ πάσχειν, ὅστις ἀνὴρ ὢν οὐκ ἀπέδωκε τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι; ἔτι δὲ ὁ δῆμος, δεινὸν ἠγγησάμενος εἶναι τὸ γιγνόμενον, ἐψηφίσαστο ἐνόχους εἶναι τῇ προδοσίᾳ τοὺς φεύγοντας τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον, ἀξίους εἶναι νομίζων τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. ἂ δὴ κατέγνωσται μὲν παρὰ τῶ δικαιοτάτῳ συνεδρίῳ, κατεψήφισται δ' ὑφ' ὑμῶν τῶν δικάζειν λαχόντων, ὁμολογεῖται δὲ παρὰ τῶ δήμῳ τῆς μεγίστης ἀξία εἶναι τιμωρίας, τούτοις ὑμεῖς ἐναντία ψηφιεῖσθε; πάντων ἄρ' ἀνθρώπων ἔσσεσθε ἀγνωμονέστατοι καὶ ἐλαχίστους ἔξετε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν κινδυνεύοντας.

Ἦξει δ' ἴσως ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λόγον φερόμενος, ὃν αὐτῷ § 59 - 60
 συμβεβουλεύκασι τινες τῶν συνηγόρων, ὡς οὐκ ἐνοχός ἐστι τῇ προδοσίᾳ· οὔτε γὰρ νεωρίων κύριος οὔτε πυλῶν οὔτε στρατοπέδων οὔθ' ὄλως τῶν τῆς πόλεως οὐδενός. ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι τοὺς μὲν τούτων κυρίους μέρος ἂν τι προδοῦναι τῆς ὑμετέρας δυνάμεως, τουτονὶ δ' ὅλην ἐκδοτον ποιῆσαι τὴν πόλιν. ἔτι δ' οἱ μὲν τοὺς ζῶντας μόνον ἀδικουσι προδιδόντες, οὗτος δὲ καὶ τοὺς τελευτηκότας καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ ἱερά τῶν πατρίων νομίμων ἀποστερωῶν. καὶ ὑπὸ μὲν ἐκεῖνων προδοθεῖσαν οἰκεισθαι ἂν συνέβαινε δούλην οὔσαν τὴν πόλιν, ὃν δὲ τρόπον οὗτος ἐξέλιπεν, ἀοίκητον ἂν γενέσθαι. ἔτι δὲ ἐκ μὲν τοῦ κακῶς πράττειν τὰς πόλεις μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰκός ἐστιν, ἐκ δὲ τοῦ παντάπασι γενέσθαι ἀνάστατον καὶ τῶν κοινῶν ἐλπίδων στερη-

θῆναι. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωποι ζῶντι μὲν ἐλπίς ἐκ τοῦ κακῶς πρά-
 ξαι μεταπεσεῖν, τελευτήσαντι δὲ συναναιρεῖται πάντα, δι' ὧν
 ἂν τις εὐδαιμονήσειεν, οὕτω καὶ περὶ τὰς πόλεις συμβαίνει
 πέρας ἔχειν τὴν ἀτυχίαν, ὅταν ἀνάστατοι γένωνται. εἰ γὰρ δεῖ
 τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι.

61 - 62 Τεκμήριον δὲ μέγιστον ἡμῶν γὰρ ἡ πόλις τὸ μὲν παλαιὸν
 ὑπὸ τῶν τυράννων κατεδουλώθη, τὸ δ' ὕστερον ὑπὸ τῶν τριά-
 κοντα, καὶ ὑπὸ Λακεδαιμονίων τὰ τεῖχη καθηρέθη· καὶ ἐκ τού-
 των ὅμως ἀμφοτέρων ἠλευθερώθημεν καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων
 εὐδαιμονίας ἠξιώθημεν προστάται γενέσθαι· ἀλλ' οὐχ ὅσαι πώ-
 ποτ' ἀνάστατοι γεγόνασι. τοῦτο μὲν γάρ, εἰ καὶ παλαιότερον
 εἰπεῖν ἐστι, τὴν Τροίαν τίς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι μεγίστη γεγενη-
 μένη τῶν τότε πόλεων καὶ πάσης ἐπάρξασα τῆς Ἀσίας, ὡς
 ἄπαξ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατεσκάφη, τὸν αἰῶνα ἀοίκητός ἐστι;
 τοῦτο δὲ Μεσσήνην πεντακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον ἐκ τῶν τυ-
 χόντων ἀνθρώπων συνοικισθεῖσαν;

84 (Ἴσως ὅμως ὁ Λεωκράτης τολμήσῃ νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὸ ἀδί-
 κημά του εἶναι ἀσήμαντον, διότι ἡ σωτηρία τῆς πόλεως δὲν ἐξηρεῖται
 ἀπὸ ἑνα ἄνθρωπον. Ἡ δικαιολογία αὐτὴ εἶναι ἀστήρικτος. Ἡ πα-
 τρίς εἶναι ἄθροισμα ἀτόμων, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει χρέος νὰ τὴν
 προστατεύῃ εἰς τοὺς κινδύνους της. Ἄλλως δὲ προκειμένου νὰ ἐκτιμή-
 σωμεν τὴν βαρύτητα τῶν ἀδικημάτων τῆς προδοσίας, δὲν πρέπει νὰ
 λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τοῦ διαπραχθέντος ἐγκλήματος, ἀλλ'
 αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν πράξιν, τὴν φύσιν της καὶ τὰς συνεπειάς της.
 Αἱ πράξεις τῆς προδοσίας εἶναι κατὰ φύσιν ὅμοιαι. Διὰ τοῦτο ἡ ἰδία
 ποινὴ πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους τοὺς προδότας, μεγάλους ἢ
 μικρούς. Εἶναι ἐν τούτοις ἐνδεχόμενον νὰ προβάλλῃ ὁ κατηγορούμενος
 τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ φυγὴ δὲν εἶναι προδοσία, ἀφοῦ καὶ οἱ πρόγο-
 νοί μας κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου ἐφυγον εἰς τὴν Σαλαμίνα. Ὁ
 ἰσχυρισμὸς αὐτὸς μόνον τὴν ὀργὴν ἠμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ. Ὁ παραλ-
 ληλισμὸς τοῦ τιμιωτάτου καὶ ἠθικωτάτου ἐκείνου ἔργου πρὸς τὴν ἀτι-
 μοτικὴν πράξιν τοῦ Λεωκράτους εἶναι ἀνόητος καὶ ἀποτελεῖ πρό-

κλῆσιν εἰς τὴν νοημοσύνην σας. Οἱ πρόγονοί μας δὲν ἔφυγον, διὰ τὰ σώσασιν τὸ σαρκίον των, ὅπως ὁ Λεωκράτης, ἀλλ' ἀπεχώρησαν εἰς καταλληλότερον ἔδαφος, διὰ τὰ διεξαγάγουν ἀπὸ ἐκεῖ ἀποτελεσματικώτερον τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως.)

Καίτοι ὑμεῖς τίνα τρόπον νενομίκατε περὶ τούτων, καὶ § 75-77
 πῶς ἔχετε ταῖς διανοίαις, θεωρήσατε. ἄξιον γὰρ ὅμως καίπερ πρὸς εἰδότας διελθεῖν· ἐγκώμιον γὰρ νῆ τὴν Ἀθηναίων εἰσι τῆς πόλεως οἱ παλαιοὶ καὶ τὰ ἔθνη τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κατασκευασάντων, οἷς ἂν προσέχητε, τὰ δίκαια ποιήσετε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις σεμνοὶ καὶ ἄξιοι τῆς πόλεως δόξεται εἶναι. ὑμῖν γὰρ ἔστιν ὄρκος, ὃν ὁμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὴν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσι καὶ ἔφηβοι γένωνται, μήτε τὰ ἱερά ὄπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν λείψειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν· ὃν εἰ μὲν ὁμώμοκε Λεωκράτης, φανερώς ἐπιώρκηκε, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἠδίκηκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἠσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὁμώμοκεν, εὐθύς δῆλός ἐστι παρεσκευασμένος οὐδὲν ποιήσειν τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἂν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσασθε. βούλομαι δὲ ὑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὄρκου. Λέγε, γραμματεῦ.

Ο Ρ Κ Ο Σ. Οὐ καταισχυνῶ ὄπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην, ὅτω ἂν στοιχήσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν. τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὄσης ἂν παραδέξωμαι. καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυθμένοις πείσομαι καὶ οὐστίνας ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρῶσεται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς ἢ μὴ πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν· καὶ ἱερά τὰ πάτρια τιμήσω. Ἰστορες τούτων Ἀγλαυρος, Ἐννάλιος, Ζεὺς, Ἀδξῶ, Θαλλῶ, Ἡγεμόνη.

§ 78 Καλός γε, ὦ ἄνδρες, καὶ ὅσιος ὁ ὄρκος. παρὰ τοῦτον τοίνυν ἅπαντα πεποιήκε Λεωκράτης. καίτοι πῶς ἂν ἄνθρωπος γένοιτο ἀνοσιώτερος ἢ μᾶλλον προδότης τῆς πατρίδος; τίνα δ' ἂν τρόπον ὅπλα καταισχύνειέ τις μᾶλλον, ἢ εἰ λαβεῖν μὴ θέλοι καὶ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι; πῶς δ' οὐ καὶ τὸν παραστάτην καὶ τὴν τάξιν λέλοιπεν ὁ μὴδὲ τάξαι τὸ σῶμα παρασχών; ποῦ δ' ὑπὲρ ὀσίων καὶ ἱερῶν ἤμυεν ἂν ὁ μὴδένα κίνδυνον ὑπομείνας; τίνη δ' ἂν τὴν πατρίδα παρέδωκε μείζονα προδοσίᾳ; τὸ γὰρ τούτου μέρος ἐκλελειμμένη τοῖς πολεμίους ὑποχείριός ἐστιν. εἶτα τοῦτον οὐκ ἀποκτενεῖτε τὸν ἀπάσαις ταῖς ἀδικίαις ἔνοχον ὄντα; τίνας οὖν τιμωρήσεσθε; τοὺς ἔν τι τούτων ἡμαρτηκότας; ῥάδιον ἔσται παρ' ὑμῖν ἄρα μεγάλα ἀδικεῖν, εἰ φαυεῖσθε ἐπὶ τοῖς μικροῖς μᾶλλον ὀριζόμενοι.

§ 79 Καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τὸ συνέχον τὴν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστί. τρία γὰρ ἐστίν, ἐξ ὧν ἡ πολιτεία συνέστηκεν, ὁ ἄρχων, ὁ δικαστής, ὁ ἰδιώτης. τούτων τοίνυν ἕκαστος ταύτην πίστιν δίδωσιν, εἰκότως· τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους πολλοὶ ἤδη ἐξαπατήσαντες καὶ διαλαθόντες οὐ μόνον τῶν παρόντων κινδύνων ἀπελύθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἀθῶοι τῶν ἀδικημάτων τούτων εἰσὶ· τοὺς δὲ θεοὺς οὐτ' ἂν ἐπιορκήσας τις λάθοι οὐτ' ἂν ἐκφύγοι τὴν ἀπ' αὐτῶν τιμωρίαν, ἀλλ' εἰ μὴ αὐτός, οἱ παῖδές γε καὶ τὸ γένος ἅπαν τὸ τοῦ ἐπιορκήσαντος μεγάλοις ἀτυχήμασι περιπίπτει.

§ 80-81 Διόπερ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ταύτην πίστιν ἔδωσαν αὐτοῖς ἐν Πλαταιαῖς πάντες οἱ Ἕλληνες, ὅτε ἔμελλον παραταξάμενοι μάχεσθαι πρὸς τὴν Ξέρξου δύναμιν, οὐ παρ' αὐτῶν εὐρόντες, ἀλλὰ μιμησάμενοι τὸν παρ' ὑμῖν εἰθισμένον ὄρκον, ὃν ἀξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. καὶ γὰρ παλαιῶν ὄντων τῶν τότε πεπραγμένων ὅμως ἀτεχνῶς ἐστίν ἐν τοῖς πεπραγμένοις ἰδεῖν τὴν ἐκείνων ἀρετὴν. Καὶ μοι ἀναγίνωσκε αὐτόν.

Ο Ρ Κ Ο Σ. Οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδ' ἐγκαταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων ἅπαντας θάψω. καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τοὺς βαρβάρους τῶν μὲν μαχασαμένων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεων οὐδεμίαν ἀνάστατον ποιήσω· τὰς δὲ τὰ τοῦ βαρβάρου προελομένας ἀπάσας δεκατεύσω· καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω παντάπασι, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐάσω καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας.

Οὕτω τοίνυν, ὧ ἄνδρες, σφόδρα ἐνέμειναν ἐν τούτῳ πάν- § 82
τες, ὥστε καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν μεθ' ἑαυτῶν ἔσχον βοηθόν, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομένων πρὸς τὸν κίνδυνον μάλιστα ἢ πόλις ὑμῶν εὐδοκίμησεν. ὁ καὶ πάντων ἂν εἶη δεινότατον, τοὺς μὲν προγόνους ὑμῶν ἀποθνήσκειν τολμαῖν, ὥστε μὴ τὴν πόλιν ἀδοξεῖν, ὑμᾶς δὲ μὴ κολάζειν τοὺς καταισχύναντας αὐτήν, ἀλλὰ περιορᾶν τὴν κοινὴν καὶ μετὰ πολλῶν πόνων συνειλεγμένην εὐκλειαν, ταύτην διὰ τὴν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πονηρίαν καταλυομένην. καίτοι, ὧ ἄνδρες, μόνοις ὑμῖν τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἔστιν οὐδὲν τούτων περιιδεῖν.

Βούλομαι δὲ μικρὰ τῶν παλαιῶν ὑμῖν διελθεῖν, οἷς παρα- § 83
δείγμασι χρώμενοι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων βέλτιον βουλευέσθε. τοῦτο γὰρ ἔχει μέγιστον ἢ πόλις ἡμῶν ἀγαθόν, ὅτι τῶν καλῶν ἔργων παράδειγμα τοῖς Ἑλλησι γέγονεν· ὅσον γὰρ τῷ χρόνῳ πασῶν ἔστιν ἀρχαιοτάτη, τοσοῦτον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀρετῇ διενηνόχασιν.

Ἐπὶ Κόδρου γὰρ βασιλεύοντος Πελοποννησίοις γενομέ- § 84 - 85
νης ἀφορίας κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἔδοξε στρατεῦειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ ἡμῶν τοὺς προγόνους ἐξαναστήσαντας κατα-

νείμασθαι τὴν χώραν. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφοὺς ἀποστείλαντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων, εἰ λήφονται τὰς Ἀθήνας. ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς, ὅτι τὴν πόλιν αἰρήσουσιν, ἐὰν μὴ τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων Κόδρον ἀποκτείνωσιν, ἐστράτευον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Κλεόμαντις δὲ τῶν Δελφῶν τις πυθόμενος τὸ χρηστήριον δι' ἀπορρήτων ἐξήγγειλε τοῖς Ἀθηναίοις· οὕτως οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς ἔξωθεν ἀνθρώπους εὖνους ἔχοντες διετέλουν. ἐμβαλόντων δὲ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν τί ποιοῦσιν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἄνδρες δικασταί; οὐ καταλιπόντες τὴν χώραν, ὥσπερ Λεωκράτης, ὥχοντο, οὐδ' ἔκδοτον τὴν θρεψαμένην καὶ τὰ ἱερά τοῖς πολεμίοις παρέδωσαν, ἀλλ' ὀλίγοι ὄντες κατακλεισθέντες ἐπολιορκοῦντο καὶ διεκατέρουν εἰς τὴν πατρίδα.

§ 86 - 87 Καὶ οὕτως ἦσαν, ὧ ἄνδρες, γενναῖοι οἱ τότε βασιλεύοντες, ὥστε προηροῦντο ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀρχομένων σωτηρίας μᾶλλον ἢ ζῶντες ἐτέραν μεταλλάξαι τὴν χώραν. φασὶ γοῦν τὸν Κόδρον παραγγείλαντα τοῖς Ἀθηναίοις προσέχειν ὅταν τελευτήσῃ τὸν βίον, λαβόντα πτωχικὴν στολήν, ὅπως ἂν ἀπατήσῃ τοὺς πολεμίους, κατὰ τὰς πύλας ὑποδύντα φρύγανα συλλέγειν πρὸ τῆς πόλεως· προσελθόντων δ' αὐτῷ δυοῖν ἀνδροῖν ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πυνθανομένων, τὸν ἕτερον αὐτῶν ἀποκτεῖναι τῷ δρεπάνῳ προσπεσόντα· τὸν δὲ περιλειμμένον, παροξυνθέντα τῷ Κόδρῳ καὶ νομίσαντα πτωχὸν εἶναι σπασάμενον τὸ ξίφος ἀποκτεῖναι τὸν Κόδρον. τούτων δὲ γενομένων οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κήρυκα πέμψαντες ἤξιον δοῦναι τὸν βασιλέα θάψαι, λέγοντες αὐτοῖς ἅπασαν τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τοῦτον μὲν ἀπέδωσαν, γνόντες δέ, ὡς οὐκέτι δυνατὸν αὐτοῖς τὴν χώραν κατασχεῖν ἀπεχώρησαν. τῷ δὲ Κλεομάντει τῷ Δελφῷ ἢ πόλις αὐτῷ τε καὶ ἐκγόνοις ἐν Πρυτανείῳ αἰδίων σίτησιν ἔδωσαν.

§ 88 - 89 Ἄρα γε ὁμοίως ἐφίλουν τὴν πατρίδα Λεωκράτει οἱ τότε

βασιλεύοντες, οἳ γε προηροῦντο τοὺς πολεμίους ἕξαπατῶντες ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀντὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντικαταλλάττεσθαι; τοιγαροῦν μονώτατοι ἐπώνυμοι τῆς χώρας εἰσίν, ἰσοθέων τιμῶν τετυχηκότες, εἰκότως ὑπὲρ ἧς γὰρ οὕτω σφόδρα ἐσπούδαζον, δικαίως ταύτην καὶ τεθνεῶτες ἐκληρονομοῦν. ἀλλὰ Λεωκράτης οὔτε ζῶν οὔτε τεθνεῶς δικαίως ἂν αὐτῆς μετάσχοι, μονώτατος δ' ἂν προσηκόντως ἐξορισθεῖη τῆς χώρας, ἣν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίους ὄψετο· οὐδὲ γὰρ καλὸν τὴν αὐτὴν καλύπτειν τοὺς τῇ ἀρετῇ διαφέροντας καὶ τὸν κάκιστον πάντων ἀνθρώπων.

Καίτοι γ' ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ὃ καὶ νῦν ἴσως ἐρεῖ πρὸς § 90-91
 ὑμᾶς, ὡς οὐκ ἂν ποτε ὑπέμεινε τὸν ἀγῶνα τοῦτον συνειδῶς ἑαυτῷ τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένῳ ὥσπερ οὐ πάντας καὶ τοὺς κλέπτοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τούτῳ τῷ τεκμηρίῳ χρωμένους· οὐ γὰρ τοῦ πράγματός ἐστι σημεῖον, ὡς οὐ πεποιήκασιν, ἀλλὰ τῆς ἀναιδείας, ἣν ἔχουσιν. οὐ γὰρ τοῦτο δεῖ λέγειν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἐξέπλευσεν οὐδὲ τὴν πόλιν ἐγκατέλιπεν, οὐδ' ἐν Μεγάρῳις κατώκησε· ταῦτά ἐστι τεκμήρια τοῦ πράγματος, ἐπεὶ γε τὸ ἐλθεῖν τοῦτον, οἴμαι θεόν τινα αὐτὸν ἐπ' αὐτὴν ἀγαγεῖν τὴν τιμωρίαν, ἴν', ἐπειδὴ τὸν εὐκλεᾶ κίνδυνον ἔφυγε, τοῦ ἀκλεοῦς καὶ ἀδόξου θανάτου τύχοι, καὶ οὐς προὔδωκε, τούτοις ὑποχείριον αὐτὸν καταστήσειεν. ἐτέρωθι μὲν γὰρ ἀτυχῶν οὕτω δῆλον, εἰ διὰ ταῦτα δίκην δίδωσιν· ἐνταῦθα δὲ παρ' οἷς προὔδωκε, φανερόν ἐστιν, ὅτι τῶν αὐτοῦ παρανομημάτων ὑπέχει ταύτην τὴν τιμωρίαν. οἳ γὰρ θεοὶ οὐδὲν πρότερον ποιοῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγουσι.

Τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων § 93
 οὐκ ἀκήκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἢ πόλιν κατέγνω, τοῦτον φυγόντα καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα ὅτι, ἂν ἔλθῃ Ἀθήναζε, τεύξεταί τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα καὶ οὐδὲν ἦττον ὑπὸ

τῆς πόλεως ἀποθανόντα; δικαίως· τὸ γὰρ τῶν νόμων τοῖς ἡδικηκόσι τυχεῖν τιμωρία ἐστίν. ὁ δέ γε θεὸς ὀρθῶς ἀπέδωκε τοῖς ἡδικημένοις κολάσαι τὸν αἴτιον· δεινὸν γὰρ ἂν εἶη, εἰ ταῦτα σημαίνει τοῖς εὐσεβέσι καὶ τοῖς κακούργοις.

§ 94 Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν πάσας μὲν τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τοὺς γονέας καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐσεβειαν, εἰκότως· παρ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν εἰλήφραμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν, εἰς τούτους μὴ ὅτι ἀμαρτεῖν, ἀλλ' ὅτι μὴ εὐεργετοῦντας τὸν αὐτῶν βίον καταναλῶσαι μέγιστον ἀσέβημά ἐστι.

§ 95 - 96 Λέγεται γοῦν ἐν Σικελίᾳ — εἰ γὰρ καὶ μυθωδέστερόν ἐστιν, ἀλλ' ἀρμόσει καὶ νῦν ἅπασι τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι — ἐκ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρὸς γενέσθαι· τοῦτον δὲ ρεῖν φασιν ἐπὶ τὴν ἄλλην χώραν καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κατοικουμένων. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὀρμησαι πρὸς φυγὴν τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας, ἓνα δὲ τινὰ τῶν νεωτέρων, ὀρῶντα τὸν πατέρα πρεσβύτερον ὄντα καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν, ἀλλ' ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀράμενον φέρειν. φορτίου δ', οἶμαι, προσγενομένου καὶ αὐτὸς ἐγκατελήφθη. ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ θεῖον, ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς ἔχει. λέγεται γὰρ κύκλω τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι τούτους μόνους, ἀφ' ὧν καὶ τὸ χωρίον ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χωρὸν· τοὺς δὲ ταχεῖαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονέας ἅπαντας ἐγκαταλιπόντας ἀπολέσθαι.

§ 97 Ὡστε καὶ ὑμᾶς δεῖ τὴν παρὰ θεῶν ἔχοντας μαρτυρίαν ὁμογνωμόνως τοῦτον κολάζειν τὸν ἅπασι τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ἔνοχον ὄντα κατὰ τὸ ἑαυτοῦ μέρος· τοὺς μὲν γὰρ θεοὺς τὰς πατρίους τιμὰς ἀπεστέρηκε, τοὺς δὲ γονέας τοῖς πολεμίοις

ἐγκατέλιπε, τοὺς δὲ τετελευτηκότας τῶν νομίμων οὐκ εἶασε τυχεῖν.

Βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τῶν Ὀμήρου παρασχέσθαι ἐπῶν § 102 - 103
οὕτω γὰρ ὑπέλαβον ὑμῶν οἱ πατέρες σπουδαῖον εἶναι ποιητὴν, ὥστε νόμον ἔθεντο καθ' ἐκάστην πεντετηρίδα τῶν Παναθηναίων μόνου τῶν ἄλλων ποιητῶν βραψωδεῖσθαι τὰ ἔπη, ἐπίδειξιν ποιούμενοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων προηροῦντο, εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ νόμοι διὰ τὴν συντομίαν οὐ διδάσκουσιν, ἀλλ' ἐπιτάττουσιν, ἃ δεῖ ποιεῖν, οἱ δὲ ποιηταὶ μιμούμενοι τὸν ἀνθρώπινον βίον, τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων ἐκλεξάμενοι, μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως τοὺς ἀνθρώπους συμπεΐθουσιν. Ἐκτωρ γὰρ τοῖς Τρωσὶ παρακελευόμενος ὑπὲρ τῆς πατρίδος τάδε εἶρηκεν·

ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶ διαμπερές· ὃς δὲ κεν ὑμέων
βλήμενος ἢ τυπεῖς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπη,
τεθνάτω. οὐ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης
τεθνάμεν· ἀλλ' ἄλοχός τε σῆη καὶ νήπια τέκνα,
καὶ κλῆρος καὶ οἶκος ἀκήρατος, εἴ κεν Ἀχαιοὶ
οἴχωνται σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαίαν.

Τούτων τῶν ἐπῶν ἀκούοντες, ὧ ἄνδρες, οἱ πρόγονοι ὑμῶν § 104
καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ζηλοῦντες οὕτως ἔσχον πρὸς ἀρετὴν, ὥστε οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος ὡς κοινῆς ἤθελον ἀποθνήσκειν. οἱ γοῦν ἐν Μαραθῶνι παραταξάμενοι τοῖς βαρβάροις τὸν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἀσίας στόλον ἐκράτησαν, τοῖς ἰδίους κινδύνους κοινὴν ἄδειαν ἅπασιν τοῖς Ἕλλησι κτώμενοι, οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ μέγα φρονοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύτης ἄξια πράττειν, τῶν μὲν Ἑλλήνων προστάτας, τῶν δὲ βαρβάρων δεσπότας ἑαυτοὺς καθιστάντες· οὐ γὰρ λόγῳ τῆν ἀρετὴν ἐπετήδευον, ἀλλ' ἔργῳ πᾶσιν ἐπεδείκνυτο.

Οἱ μὲν δὴ πρόγονοι τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν, οἱ πρῶτοι § 108 -

τῆς Ἀττικῆς ἐπέβησαν, καὶ καταφανῆ ἐποίησαν τὴν ἀνδρείαν τοῦ πλούτου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγινομένην. Λακεδαιμόνιοι δ' ἐν Θερμοπύλαις παραταξάμενοι ταῖς μὲν τύχαις οὐχ ὁμοίαις ἐχρήσαντο, τῇ δ' ἀνδρεία πολὺ πάντων διήνεγκαν. τοιγαροῦν ἐπὶ τοῖς ἡρώεσι μαρτυρία ἐστὶν ἰδεῖν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἀληθῆ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, ἐκείνοις μὲν·

*ὦ ξεῖν', ἄγγελον Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις·*

τοῖς δὲ ὑμετέροις προγόνους·

*Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
χρυσόφορον Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.*

§ 110 Ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ μνημονεύεσθαι καλὰ καὶ τοῖς πράξασιν ἔπαινος καὶ τῇ πόλει δόξα ἀείμνηστος· ἀλλ' οὐχ ὁ Λεωκράτης πεποίηκεν, ἀλλ' ἐκὼν τὴν ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος συνηθροισμένην τῇ πόλει δόξαν κατήσχυνεν. ἐὰν μὲν οὖν ἀποκτείνγητε αὐτόν, δόξετε πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλη βλάβετε· οἱ γὰρ ἐκείνους μὴ θαυμάζοντες τοῦτον πειράσσονται μιμεῖσθαι, νομίζοντες ἐκεῖνα μὲν παρὰ τοῖς παλαιοῖς εὐδοκιμεῖν, παρὰ δ' ὑμῖν ἀναίδειαν καὶ προδοσίαν καὶ δειλίαν κεκρίσθαι κάλλιστον.

(Ἀνάλογον μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα ἠσθάνοντο οἱ πρόγονοί μας τὸ μῖσος κατὰ τῶν προδοτῶν. Πρὸς ἀπόδειξιν αὐτοῦ ἀρκοῦν δύο παραδείγματα. Τὸ ἐν ἀναφέρεται εἰς τὸν στρατηγὸν Φράνιχον, τὸ ἄλλο εἰς τὸν Ἴππαρχον, συγγενῆ τῶν Πεισιστρατιδῶν. Ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ὑπῆρξε πρωτεργάτης τῆς μεταβολῆς τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἰς ὀλιγαρχίαν (411), ὁ δῆμος ὄχι μόνον δὲν ἐτιμώρησε

τοὺς φανεῖς του, ἀλλ' ἐξέβαψε καὶ τὰ ὄστα του καὶ τὰ ἔρριψεν ἔξω τῶν συνόρων τῆς Ἀττικῆς. Τὸν Ἴππαρχον ἐξ ἄλλου, ὁ ὁποῖος κατηγορήθη διὰ προδοσίαν, ἀλλὰ φεύγων δὲν προσήλθε νὰ δικασθῆ, ἡ πόλις ἐτιμώρησε μὲ βαρυντάτην ἠθικὴν ποινήν. Ἀνέλυσε τὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως χάλκινον ἀνδριάντα του καὶ κατεσκεύασε στήλην, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέγραφεν ἕκτοτε τὰ ὀνόματα τῶν ἀνοσιῶν καὶ τῶν κακούργων, καὶ πρῶτον - πρῶτον τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Ἰππάρχου.)

Λαχβὲ δ' αὐτοῖς καὶ τὸ ψήφισμα περὶ τῶν εἰς Δεκέλειαν μεταστάντων, ὅτε ὁ δῆμος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐπολιορκεῖτο, ὅπως εἰδῶσιν, ὅτι περὶ τῶν προδοτῶν οἱ πρόγονοι ὁμοίας καὶ ἀκολούθους ἀλλήλαις τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. ἀναγίνωσθε, γραμματεῦ.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, καὶ τούτου τοῦ ψηφίσματος, ὅτι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μεταστάντων εἰς Δεκέλειαν κατέγνωσαν, καὶ ἐψηφίσαντο, ἐάν τις αὐτῶν ἐπανιῶν ἀλίσκεται, ἀπαγαγεῖν Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, παραλαβόντας δὲ παραδοῦναι τῷ ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος. ἔπειτα ἐκεῖνοι μὲν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ μεταστάντας οὕτως ἐκόλαζον, ὑμεῖς δὲ τὸν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα εἰς Ῥόδον καὶ προδόντα τὸν δῆμον οὐκ ἀποκτενεῖτε; πῶς οὖν δόξετε ἀπόγονοι εἶναι ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν;

Ἄξιον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ τοῦ περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαντος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ βουλή, ὅτι λόγῳ μόνον ἐνεχείρει προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτεινε.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Τί οὖν, ὦ ἄνδρες; ἄρά γε ὑμῖν δοκεῖ βουλομένοις μιμεῖσθαι τοὺς προγόνους πάτριον εἶναι Λεωκράτην μὴ ἀπο-

κτείναι; ὅποτε γὰρ ἐκεῖνοι ἀνάστατον τὴν πόλιν οὔσαν τὸν λόγῳ μόνον προδιδόντα οὕτως ἀπέκτειναν, τί ὑμᾶς προσήκει τὸν ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ τὴν οἰκουμένην ἐκλιπόντα ποιῆσαι; ἄρ' οὐχ ὑπερβαλέσθαι ἐκείνους τῇ τιμωρίᾳ;

§ 127 Ἐνθυμεῖσθε τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τῆς προνοίας ταύτης καὶ τῶν ἔργων ἀξίως, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθε ἐν τῇ ψήφῳ, οἷων ἀνδρῶν ἔκγονοί ἐστε, ἀλλὰ παρακελεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς, ὅπως ὅμοια ἐκείνοις καὶ ἀκόλουθα τῇ τήμερον ἡμέρᾳ ἐψηφισμένοι ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἔξιτε. ὑπομνήματα δ' ἔχετε καὶ παραδείγματα τῆς ἐκείνων τιμωρίας τὰ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀδικούντων ψηφίσμασιν ὠρισμένα· διομωμόκατε δ' ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ Δημοφάντου κτείνειν τὸν τὴν πατρίδα προδιδόντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ χειρὶ καὶ ψήφῳ. μὴ γὰρ οἴεσθε τῶν μὲν οὐσιῶν, ἄς ἂν οἱ πρόγονοι καταλίπωσι, κληρονόμοι εἶναι, τῶν δὲ ὄρκων καὶ τῆς πίστεως, ἣν δόντες οἱ πατέρες ὑμῶν ὄμηρον τοῖς θεοῖς τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως μετεῖχον, ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν.

§ 128 Οὐ μόνον τοίνυν ἡ πόλις ὑμῶν οὕτως ἔσχε πρὸς τοὺς προδιδόντας, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμόνιοι. καὶ μὴ μοι ἀχθεσθῆτε, ὦ ἄνδρες, εἰ πολλάκις μέμνημαι τῶν ἀνδρῶν τούτων· καλὸν γὰρ ἔστι πόλεως εὐνομουμένης περὶ τῶν δικαίων παραδείγματα λαμβάνειν· ἀσφαλέστερον γὰρ ἕκαστος ὑμῶν τὴν δικαίαν καὶ τὴν εὖορκον ψῆφον θήσεται. Πausανίαν γὰρ τὸν βασιλέα αὐτῶν προδιδόντα τῷ Πέρσῃ τὴν Ἑλλάδα λαβόντες, ἐπειδὴ ἔφθασε καταφυγῶν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοῖκου ἱερόν, τὴν θύραν ἀποικοδομήσαντες καὶ τὴν ὄροφὴν ἀποσκευάσαντες καὶ κύκλῳ περιστρατοπεδεύσαντες οὐ πρότερον ἀπῆλθον, πρὶν ἢ τῷ λιμῷ ἀπέκτειναν, καὶ πᾶσιν ἐπίσημον ἐποίησαν τὴν τιμωρίαν, ὅτι οὐδ' αἱ παρὰ τῶν θεῶν ἐπικουρίαι τοῖς προδόταις βοηθοῦσιν, εἰκότως· οὐδὲν γὰρ πρότερον ἀδικοῦσιν ἢ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβοῦσι, τῶν πατρῶν νομίμων αὐτοὺς ἀποστεροῦντες.

Μέγιστον δὲ τῶν ἐκεῖ γεγενημένων τεκμήριόν ἐστιν, ὃ § 129
 μέλλω λέγειν· νόμον γὰρ ἔθεντο περὶ ἀπάντων τῶν μὴ θελόν-
 των ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν διαρρήδην λέγοντα ἀπο-
 θνήσκειν, εἰς αὐτὸ τοῦτο τὴν τιμωρίαν τάξαντες, εἰς ὃ μάλι-
 στα φοβούμενοι τυγχάνουσι, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν
 ὑπεύθυνον κινδύνῳ ἐποίησαν μετ' αἰσχύνης. ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι
 οὐ λόγον ἀναπόδεικτον εἶρηκα, ἀλλὰ μετ' ἀληθείας παραδεί-
 γματα, φέρε αὐτοῖς τὸν νόμον.

Ν Ο Μ Ο Σ

Ἐνθυμεῖσθε δὴ, ὡς καλὸς ὁ νόμος, ὃ ἄνδρες, καὶ σύμφο- § 130
 ρος οὐ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. ὁ γὰρ
 παρὰ τῶν πολιτῶν φόβος ἰσχυρὸς ὧν ἀναγκάσει τοὺς πρὸς τοὺς
 πολεμίους κινδύνους ὑπομένειν· τίς γὰρ ὀρῶν θανάτῳ ζημιού-
 μενον τὸν προδότην ἐν τοῖς κινδύνοις ἐκλείψει τὴν πατρίδα;
 ἢ τίς παρὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως φιλοψυχῆσει εἰδῶς ὑ-
 ποκειμένην αὐτῷ ταύτην τὴν τιμωρίαν; οὐδεμίαν γὰρ ἄλλην
 δεῖ ζημίαν εἶναι τῆς δειλίας ἢ θάνατον· εἰδότες γάρ, ὅτι δυοῖν
 κινδύνοι ὑποκειμένοι ἀναγκαῖον ἔσται θατέρου μετασχεῖν,
 πολὺ μᾶλλον αἰρήσονται τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τὸν πρὸς
 τοὺς νόμους καὶ τοὺς πολίτας.

Τοσοῦτ' ἂν δικαιότερον οὗτος ἀποθάνοι τῶν ἐκ τῶν § 131-132
 στρατοπέδων φευγόντων, ὅσον οἱ μὲν εἰς τὴν πόλιν ἤκουσιν
 ὡς ὑπὲρ ταύτης μαχοῦμενοι ἢ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν
 συνατυχοῦντες, οὗτοσὶ δ' ἐκ τῆς πατρίδος ἔφυγεν ἰδίᾳ τὴν σω-
 τηρίαν ποριζόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐστίας ἀμύνεσθαι τολ-
 μήσας, ἀλλὰ μόνος οὗτος τῶν πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ τῆς
 φύσεως οἰκεῖα καὶ ἀναγκαῖα προδέδωκεν, ἃ καὶ τοῖς ἀλόγοις
 ζῴοις μέγιστα καὶ σπουδαιότατα διείληπται· τὰ γοῦν πετεινά,
 ἃ μάλιστα πέφυκε πρὸς τάχος, ἔστιν ἰδεῖν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν

νεοττιᾶς ἐθέλοντα ἀποθνήσκειν· ὅθεν καὶ τῶν ποιητῶν τινες εἰρήκασιν·

οὐδ' ἀγορία γὰρ ὄρονις, ἦν πλάσῃ δόμον,
ἄλλην νεοσσούς ἠξίωσεν ἐντεκεῖν.

ἀλλὰ Λεωκράτης τοσοῦτον ὑπερβέβληκε δειλία, ὥστε τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε.

§ 133 Τοιγαροῦν οὐδεμία πόλις αὐτὸν εἶασε παρ' αὐτῇ μετοικεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἀνδροφόνων ἤλαυνεν, εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ φόνου φεύγοντες εἰς ἑτέραν πόλιν μεταστάντες οὐκ ἔχουσιν ἐχθροὺς τοὺς ὑποδεξαμένους, τοῦτον δὲ τίς ἂν ὑποδέξαιτο πόλις; ὅς γὰρ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ πατρίδος οὐκ ἐβόηθησε, ταχύ γε ἂν ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας κίνδυνόν τινα ὑπομείνειε. κακοὶ γὰρ καὶ πολῖται καὶ ξένοι καὶ ἰδίᾳ φίλοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων εἰσίν, οἳ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν τῆς πόλεως μεθέξουσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις οὐδὲ βοηθείας ἀξιώσουσι.

§ 134 Καίτοι τὸν ὑπὸ τῶν μηδὲν ἀδικουμένων μισούμενον καὶ ἐξελαυνόμενον τί δεῖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν τῶν τὰ δεινότατα πεπονθότων; ἄρ' οὐ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυγχάνειν; καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες, τῶν πρόποτε προδοτῶν δικαιοτάτ' ἂν Λεωκράτης, εἴ τις μεῖζων εἶη τιμωρία θανάτου, ταύτην ὑπόσχοι. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι προδοταὶ μέλλοντες ἀδικεῖν ὅταν καταληφθῶσι, τιμωρίαν ὑπέχουσιν· οὗτος δὲ μόνος διαπεπραγμένος, ὅπερ ἐπεχείρησε, τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν, κρίνεται.

(Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συνηγόρους θὰ ζητήσουν τὴν ἀθώωσιν τοῦ Λεωκράτους λόγῳ τῆς φιλίας των πρὸς αὐτόν. Οἱ τοιοῦτοι συνηγόροι εἶναι ἀξιοὶ περιφρονήσεως, διότι εἶναι ὅμοιοι πρὸς τὸν προστατευόμενον των. Ἄλλοι πάλιν θὰ προσπαθήσουν νὰ σᾶς διαθέσουν εὐμενῶς, πρὸς τὸν κατηγορούμενον χρησιμοποιοῦντες τὴν ρητορικὴν των δεξιότητιαν. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἀξιοὶ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, διότι χρησιμοποιοῦν τὴν ἰκανότητά των ὄχι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας, ἀλλ' ὑπὲρ ἐνὸς κοινοτάτου προδότου. Ἄλλοι τέλος

θὰ ζητήσουν ἴσως τὴν ἀθώωσίν του ἐπικαλούμενοι τὰς λειτουργίας, τὰς ὁποίας ἔχουν ἀναλάβει χάριν τῆς πόλεως. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἀξίωσις θὰ ἦτο τοῦλάχιστον παράλογος. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του πρὸς τὴν πατρίδα τὴν ἀθώωσιν κατηγορουμένου, ὅταν μάλιστα συμβαίῃ νὰ βαρύνεται οὗτος μὲ τὸ μέγιστον ἔγκλημα τῆς προδοσίας.)

Ἐγὼ τοίνυν μὴνῶ Λεωκράτην πρὸς ὑμᾶς τοὺς κυρίους ὄντας κολάσαι, ὑμέτερον δ' ἐστὶ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρῆσασθαι τοῦτον. τὰ γὰρ ἀδικήματα, ἕως μὲν ἂν ᾖ ἄκριτα, παρὰ τοῖς πράξασίν ἐστιν, ἐπειδὴν δὲ κρίσις γένηται, παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπεξεληθοῦσιν. εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν κρύβδην ψηφίζόμενος ἕκαστος ὑμῶν φανεράν ποιήσῃ τὴν αὐτοῦ διάνοιαν τοῖς θεοῖς. § 146

Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, ὑπὲρ πάντων τῶν μεγίστων καὶ δεινοτάτων ἀδικημάτων μίαν ὑμᾶς ψῆφον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ φέρειν, οἷς ἅπασιν ἔνοχον ὄντα Λεωκράτην ἔστιν ἰδεῖν, προδοσίας μὲν, ὅτι τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις ὑποχείριον ἐποίησε, δήμου δὲ καταλύσεως, ὅτι οὐχ ὑπέμεινε τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον, ἀσεβείας δέ, ὅτι τοῦ τὰ τεμένη τέμνεσθαι καὶ τοὺς νεῶς κατασκάπτεσθαι τὸ καθ' ἑαυτὸν γέγονεν αἴτιος, τοκέων δὲ κακώσεως τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων καὶ τῶν νομίμων ἀποστερωῶν, λιποταξίου δὲ καὶ ἀστρατείας οὐ παρασχὼν τὸ σῶμα τάξαι τοῖς στρατηγοῖς. ἔπειτα τούτου τίς ἀποψηφιᾶται καὶ συγγνώμην ἔξει τῶν κατὰ προαίρεσιν ἀδικημάτων; καὶ τοσοῦτόν ἐστιν ἀνόητος, ὥστε τοῦτον σφάζων τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προσέσθαι τοῖς ἐγκαταλιπεῖν βουλομένοις, καὶ τοῦτον ἐλεήσας αὐτὸς ἀνελέητος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπολέσθαι προαιρήσεται, καὶ τῷ προδότῃ τῆς πατρίδος χάριν θέμενος ὑπεύθυνος εἶναι τῇ παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίᾳ; § 147-148

Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τῇ πατρίδι βοηθῶν καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς νόμοις ἀποδέδωκα τὸν ἀγῶνα, καὶ δικαίως, οὔτε τὸν ἄλλον § 149-150

τούτου βίον διαβαλὼν οὐτ' ἔξω τοῦ πράγματος οὐδὲν κατηγορήσας· ὑμῶν δ' ἕκαστον χρῆ νομίζειν τὸν Λεωκράτους ἀποψηφιζόμενον θάνατον τῆς πατρίδος καὶ ἀνδραποδισμόν καταψηφιζέσθαι, καὶ δυοῖν καδίσκοιν κειμένοιν τὸν μὲν προδοσίας, τὸν δὲ σωτηρίας εἶναι, καὶ τὰς ψήφους φέρεσθαι τὰς μὲν ὑπὲρ ἀναστάσεως τῆς πατρίδος, τὰς δὲ ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εὐδαιμονίας. εἰ μὲν Λεωκράτην ἀπολύσῃτε, προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· εἰ δὲ τοῦτον ἀποκτείνῃτε, διαφυλάττειν καὶ σῶζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε. νομίζοντες οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἰκετεύειν ὑμῶν τὴν χώραν καὶ τὰ δένδρα, δεῖσθαι τοὺς λιμένας, τὰ νεώρια καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς νεῶς καὶ τὰ ἱερά βοηθεῖν αὐτοῖς, παράδειγμα ποιήσατε Λεωκράτη, ἀναμνησθέντες τῶν κατηγορουμένων, ὅτι οὐ πλέον ἰσχύει παρ' ὑμῖν ἔλεος οὐδὲ δάκρυα τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1 - 2. **δικαίαν... και εὐσεβῆ... και ὑπὲρ τῶν θεῶν**· ἡ ἀρχὴ τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Λεωκράτους εἶναι δικαία μὲν, διότι ἔγινε συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους καὶ ὑπηγορεύθη ὄχι ἀπὸ ἐμπάθειαν ἀλλ' ἐξ ἀγῶν προθέσεων τοῦ κατηγοροῦ· εὐσεβῆς δέ, διότι ὁ ρήτωρ θὰ ἐπικαλεσθῆ εὐθὺς κατωτέρω τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν πρὸς ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας κατὰ τὴν κρινομένην ὑπόθεσιν· ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν θεῶν, διότι ἡ τιμωρία τῶν ἐνόχων καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ἀθῶων ἀποβαίνει ἐπωφελῆς εἰς τὴν πολιτείαν καὶ προάγει τὴν πίστιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν θείαν δικαιοσύνην. **τοῖς κατὰ τὴν πόλιν**· διότι ἐκάστη ἀρχαία ἐλληνικὴ πόλις ἐκτὸς τῶν πανελληνίων θεῶν εἶχε καὶ τοὺς λεγομένους ἐ γ χ ω ρ ί ο υ ς ἢ ἐ π ι χ ω ρ ί ο υ ς θεοὺς καὶ ἥρωας, οἱ ὅποιοι ἐτιμῶντο ὡς προστάται καὶ πολιουῦχοι αὐτῆς. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἐπιχώριοι ἥρωες ἦσαν ὁ Κέκροψ, ὁ Ἐρεχθεύς, ὁ Αἰγεύς, ὁ Λεῶς, ὁ Ἀκάμας, ὁ Ἀντίοχος, ὁ Ἴπποθῶν, ὁ Οἰνεύς, ὁ Αἶας καὶ ὁ Πανδίων. Ἐκ τούτων ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ 508 π.Χ. αἱ δέκα φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς (βλ. ἐρμηνευτ. σημειώσεις § § 88-89). **τὴν χώραν**· δηλ. τὴν ὑπαίθρον Ἀττικὴν. **τοῖς ἰδρυμένοις** = διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχουν καθιδρύματα (ναοί, βωμοί, ἀγάλματα) : οἱ ὅποιοι τιμῶνται. **εἰσαγγέλλω** = καταγγέλλω ἐνώπιον τῆς βουλῆς ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου· ἡ δὲ ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου εἰσαγγελία ἐγίνετο συνήθως ἐπὶ ἀδικημάτων, τὰ ὅποια ἐβλαπτον τὸ δημόσιον καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι (π.χ. συνωμοσία κατὰ τοῦ καθεστῶτος ἢ προδοσία τῆς πόλεως ἢ φρουρίων ἢ πεζῆς ἢ ναυτικῆς στρατιᾶς). Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ἂν ὁ δῆμος ἀπεφαινετο περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἢ ὑπόθεσις παρεπέμπετο εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ συγκροτηθῆ ἐκ 1000 ἢ 1500 δικαστῶν (ἡλιαστῶν). Ἡδύνατο ὁμως καὶ ἀπ' εὐθείας ὁ δῆμος νὰ δικάσῃ τὸ κατηγορούμενον ἐγκλημα καὶ νὰ ἐκδώσῃ αὐτὸς ἀπόφασιν (πρβλ. τὴν δίκην τῶν ἐν Ἀργινοῦσαις νικητῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν). **κρίνω** = φέρω εἰς τὸ δικαστήριον. **αὐτῶν**· ἡ

γενική εις τὸ νεώς, ἔδη κλπ. - ἔδη (θεῶν) = ἀγάλματα (τῶν θεῶν). **τέμενος** = τόπος ἀφιερωμένος εις τὸν θεόν : ἱερὸν ἔδαφος. **αἱ ἐν τοῖς νόμοις θυσίαι** = αἱ νόμιμοι θυσίαι. Τὰς θυσίας αὐτὰς ὑπεχρεοῦτο νὰ τελεῖ κάθε πολίτης· ἀλλ' ὁ Λεωκράτης, ἐπειδὴ ἀπουσίαζεν ἐξ Ἀθηνῶν, δὲν ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον τοῦτο καὶ ἐπομένως ἤσέβει πρὸς τοὺς θεοὺς. **δ· δηλαδὴ τὸ ποιῆσαι τοὺς θεοὺς ἐμὲ ἄξιον κατήγορον. ὡς... βουλευομένους** = ἔχοντες ὑπ' ὄψει σας, ὅτι πρόκειται νὰ ἐκδώσετε ἀπόφασιν. **καὶ ἔχοντας** = καὶ ὡς ἔχοντας. **ἔχω τινὰ ὑπὸ τῆ ψήφῳ** = ἔχω τινὰ ὑποχείριον τῆς ἀποφάσεώς μου, εἶμαι κύριος νὰ ἀποφασίσω περὶ τίνος (ὑπὲρ ἢ κατὰ). **ἀπαραίτητος** = ἄκαμπτος, ἀμειλικτος. **γενέσθαι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ εὐχομαι. **ἀγών** = δικαστικός ἀγών, δίκη. **καθίστημί τινα εις ἀγῶνα** = ἐμπλέκω τινὰ εις δίκην, φέρω ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. **σωθῆναι**· ἐκ τοῦ εὐχομαι.

§ 3 - 4. **οἱ κρίνοντες** = οἱ κατήγοροι. **εἶναι... ἐν ταύτῃ**· δηλ. τῇ πόλει. **αὐτὸ**· δηλ. τὸ κρίνειν. **ὑπειλῆφθαι**· ἐκ τοῦ ἐβουλόμην ἄν. **ὑπολαμβάνομαι** = θεωροῦμαι. **περίεστηκε**· ἐνν. **τὸ πρᾶγμα** = ἔχει φθάσει, καταντήσει τὸ πρᾶγμα **εἰς τοῦτο** = εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. **ιδία** = προσωπικῶς. **κινδυνεύοντα**· εἰς τὰς δημοσίας δίκας ὁ κατήγορος, ἂν δὲν ἐλάμβανε τὸ 1/5 τῶν ψήφων τῶν δικαστῶν, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν. **ὑπὲρ τῶν κοινῶν** = διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον. **ἀπεχθάνομαι** = γίνομαι μισητός· τὸν ἀπεχθανόμενον· ὁ κατήγορος χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος ἐγίνετο μισητός εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους τοῦ κατηγορουμένου. **φιλοπράγμων** = φιλόδικος. **ἢ τῶν νόμων τάξις** = ἢ οἱ νόμοι τάττουσιν = αἱ διατάξεις τῶν νόμων. **τούτοις**· δηλ. τοῖς δικασταῖς. **τάδικήματα** = τοὺς ἀδικουήσας. **κρίσις** = κατηγορία. **πέφυκα**· μετ' ἀπαρεμφ. = ἔχω προορισμόν. **προλέγω** (καὶ συνηθέστερον **προαγορεύω**) = διακηρύττω δημοσίᾳ. **τοὺς ἐνόχους... καθεστῶτας** = τοὺς καθεστῶτας ἐνόχους. **τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια** = αἱ τιμωραὶ αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἐκ τῶν νόμων. **ἀποδείκνυμαι** = ὑποδεικνύομαι. **ὁ παραδώσων** = ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ὄρεξιν νὰ παραδίδῃ.

§ 5 - 6. **τὰ γεγραμμένα** = τὰ εἰς τὴν ἔγγραφον καταγγελίαν ἀναφερόμενα ἀδικήματα. Ἦσαν δὲ αὐτὰ προδοσία, δήμου κατάλυσις, ἀσέβεια, γονέων κάκωσις, λιποτάξιον καὶ ἀστρατεία. **εἰσαγγελία**· (βλ. § § 1 - 2):

εἰσαγγέλλω. οὐδ' ἤντινονῶν = οὔτε δι' οἰανδήποτε : οὔτε καὶ τὴν ἐλαχίστην. προαιρουῶμαι = ἀναλαμβάνω. περιορῶ (μετὰ μτχ.) = ἀνέχομαι νά... - ἐμβάλλω = εἰσβάλλω, εἰσέρχομαι ἐπιδεικτικῶς. κοινὰ ἱερὰ = δημόσιαι ἱεροτελεστίαι. ὄνειδος = αἰτία κατασχύνης. κοινὰ κρίσεις = δημόσιαι δίκαι. κοινὰ ἀδικήματα = τὰ βλάπτοντα τὸ κοινόν (: ὄλους) ἀδικήματα. κοινὰς καὶ τὰς προφάσεις ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νομίζειν = ὅτι περιέχουν (ἐπίσης) κοινὰς δι' ὄλους καὶ τὰς ἀφορμὰς τῆς ἐναντίον αὐτῶν (δηλ. τῶν παρανομούντων) ἔχθρας.

§ 7 - 8. ὑπὲρ = περί. φέρω (ἢ τίθεμαι) τὴν ψῆφον ὑπὲρ τίνος = ψηφίζω, ἐκδίδω τὴν ἀπόφασίν μου περί τίνος. γραφή = ἔγγραφος καταγγελία εἰς δημοσίαν δίκην. παρανόμων γραφᾶς· διὰ νὰ μὴ ὑποβάλλωνται νομοσχέδια (ψηφίσματα) εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἀντίθετα πρὸς ἰσχύοντα νόμους, ἢ ἀθην. πολιτεία παρεῖχε τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ἕν ἔτος εἰς κάθε πολίτην νὰ διώξῃ τὸν εἰσηγητὴν τοῦ τοιοῦτου παρατύπου ψηφίσματος ἢ καὶ ψηφισθέντος νόμου. Ἡ τοιαύτη διώξις ἐγένετο διὰ τῆς λεγομένης γραφῆς παρανόμων (ἐνν. ψηφισμάτων). τοῦτο μόνον = τοῦτο μόνον τὸ σημεῖον. ἐπανορθῶ = διορθώνω. καθ' ὅσον... τὴν πόλιν = κατὰ τὴν ἑκτασιν δηλαδὴ (μόνον), κατὰ τὴν ὅποιαν τὸ προταθὲν παράνομον ψήφισμα πρόκειται νὰ βλάβῃ τὴν πόλιν. ὁ ἐνεστικῶς ἀγὼν = ἡ προκειμένη, ἡ σημερινὴ δίκη. οὐ μικρὸν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς πόλεως (ἐνν. πραγμάτων) = προστατεύει ὄχι μικρὸν μέρος τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. οὐδ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἐνν. ἔσται. ὑπὲρ ὅλης τῆς πατρίδος. ἐνν. ἐστί. κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος = διὰ παντὸς τοῦ χρόνου : εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. οἱ ἐπιγιγνόμενοι = οἱ μεταγενέστεροι. τὴν κρίσιν = τὸν τρόπον τῆς κρίσεως (ὑμῶν). κατηγορία = τίτλος κατηγορίας (ὁ ὅποιος νὰ περιλαμβάνῃ τὸ σύνθετον ἀδικήμα τοῦ Λεωκράτους : προδοσίαν, δήμου κατάλυσιν, ἀσέβειαν κλπ.). ἐνδέχεσθαι· ἀπροσώπως = δυνατὸν εἶναι. πατρῶα ἱερὰ = τὰ ἱερὰ τῆς οἰκογενείας. θήκη = τάφος. τίμημα = τιμωρία. θάνατος· παράθεσις εἰς τὸ μέγιστον... τῶν τιμημάτων. ἐπιτίμιον· ἐνν. καθέστηκε, τὸ ὅποιον = ἐστί.

§ 9. παρεῖσθαι· ἀπαρέμφ. πρσμ. τοῦ παρίεμαι = παραμελοῦμαι, παραλείπομαι. ὑπὲρ = περί. τοιούτων· δηλ. ἀδικημάτων, οἷον τὸ ἀδι-

κημα (ή προδοσία) του Λ. **ῥαθυμία** = ἀμέλεια. **ἐπίδοξόν ἐστί τι** = ἀναμένεται, θεωρεῖται πιθανόν κάτι· **ῥα** = ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα. **διορίζω** = καθορίζω λεπτομερῶς. **κανόνι**· κατηγ. τοῦ **τούτω** (δηλ. τῷ νόμῳ). **ῥα δὲ μὴ... περιεῖληφεν... ἔνοχος ἐστίν** = δι' ῥα (ῥα· αἰτιατ. τοῦ κατά τι) ὅμως (ἀδικήματα) δὲν ἔχει περιλάβει (: προβλέπει ὁ νόμος) λεπτομερῶς, χαρακτηρίσας αὐτὰ μὲ ἓνα ὄνομα, καὶ ῥα κανεῖς ἔχει διαπράξει μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ (δηλ. τὰ ὑπὸ ἓνα ὄνομα) ἐγκλήματα καὶ εἶναι ἔνοχος ἐξ ἴσου εἰς ὅλα αὐτά. **κρίσις** = ὁ τρόπος τῆς κρίσεως.

§ 10. **ἴστε**· προστακτ. **κατεψηφισμένοι** = ἐὰν τὸν καταδικάσετε. **δωρεὰ** = τιμητικὸν δῶρον : ἠθικὴ ἀμοιβή. **δὲ** = γάρ. **περὶ πλείονος ποιῶμαι τι** = θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον : θέτω τι εἰς ἀνωτέραν μοῖραν.

§ 11 - 13. **πρᾶγμα**· εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = ἡ δικαζομένη ὑπόθεσις. **οἱ εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες** = οἱ ἐμφανιζόμενοι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας. **κοινὰ πράγματα** = αἱ δημόσιαι ὑποθέσεις. **διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον** = ὁμιλοῦν συκοφαντικῶς δι' ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα μᾶλλον. **ἀξιοῦν**· ὑποκείμ. τοῦ ἀπαρεμφάτου **τοὺς κατηγόρους**· τὸ ὑμᾶς ὑποκείμ. τοῦ **τὴν ψῆφον φέρειν**. **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. **τῶν Ἑλλήνων** = ἡ οἱ (ἄλλοι) Ἕλληνες. **τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδριον** = ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή ἢ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή. **ὁ ἀλίσκόμενος** = ὁ καταδικαζόμενος. **ὁ κρινόμενος** = ὁ κατηγορούμενος. **ἀγών** = ; (§ § 7-8). **ὁ διώκων** = ὁ κρίνων = ὁ κατηγορῶς. **συκοφαντεῖν... ἐνεγκεῖν**· ἐκ τοῦ ἔσται, τὸ ὁποῖον ἐδῶ = ἐξέσται. **εὐορκος** = ὁ σύμφωνος μὲ τὸν ὄρκον. **μὴ δικαίως δεδιδαγμένους**· ἐπεξηγ. τοῦ **ἄνευ τοῦ τοιούτου λόγου** = ἐὰν δηλαδὴ δὲν ἔχετε διαφωτισθῆ ὀρθῶς (: ἐπαρκῶς). **τίθεμαι τὴν ψῆφον** = ; (βλ. § § 7-8).

§ 14 - 15. **περὶ μὲν... ἀγνώτος ἀνθρώπου τοῖς Ἕλλησιν** = ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀγνώστου ἀνθρ. εἰς τοὺς Ἕλλ. **ἐν ὑμῖν αὐτοῖς** = μεταξύ σας (μόνον): εἰς τὸν στενὸν κύκλον ὑμῶν (τῶν Ἀθηναίων). **ἐπιφανής** = πασίγνωστος. **ἀπαγγεῖλιαν ποιῶμαι πρὸς τινα (ἢ τινί)** = φέρω εἰδήσεις εἰς τινα. **καθ' ὑμῶν** = εἰς βάρος σας, πρὸς βλάβην

τῶν συμφερόντων σας. οἱ· εἰς τὸ οἰκουμένην κατὰ τὸ νοούμενον, δηλ. οἱ κάτοικοι τῆς οἰκουμένης. **τούτω· τῷ Λ. περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι** = φροντίζω πολὺ διὰ κάτι. **ᾧ πλείστον διαφέρετε...**, τούτου πλείστον ἀμελεῖν δόξαιτ' ἄν· ἡ πλοκὴ = δόξαίτε ἂν πλείστον ἀμελεῖν τούτου, ᾧ (= καθ' ὃ) πλείστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων (δηλ.) τῷ πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς· (ἔχειν) (= τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείᾳ) καὶ πρὸς τοὺς γονέας ὁσίως (ἔχειν) (= τῇ πρὸς τοὺς γονέας ὁσιότητι [= φιλοστοργίᾳ]) καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν (= τῇ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτιμίᾳ [= φιλοπατρίᾳ].) ὁσίως ἔχω πρὸς τινα = τηρῶ τὰς ὑπὸ τοῦ θείου δικαίου ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις μου πρὸς τινα (ὅπως τὴν φιλοστοργίαν). **φιλοτίμως ἔχω πρὸς τινα·** προκειμένου περὶ πατρίδος = εἶμαι φιλόπατρις.

§ 16. **τότε·** δηλ. μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π.Χ.). **τοῖς αἰτίοις = τῷ αἰτίῳ** (δηλ. τῷ Λεωκρ.). **καὶ δι' οὓς·** ἐνν. τοὺς συνηγόρους τοῦ Λεωκρ. **κατακομίζω τινὰ εἰς τὰ τείχη** = μεταφέρω τινὰ ἐκ τῆς ὑπαίθρου ἐντὸς τῶν τειχῶν πρὸς ἀσφάλειαν. **τάττω εἰς τὰς φυλακὰς** = ὀρίζω φρουράς. **τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων·** αἱ γενικαὶ διαιρετικά. **τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν·** δηλ. τῶν μετοίκων καὶ ξένων. **καθ' ὃ τι (= ὅπως) ἂν αὐτοῖς δοκῇ** = ὅπως αὐτοὶ νομίζουσι καλόν.

§ 17. **συσκευάζομαι τὰ χρήματα** = εἰτοιμάζω τὰ πράγματά μου. **τὸν λέμβον·** ἐννοεῖται ἡ λέμβος τοῦ πλοίου, τὸ ὅποιον ἦτο ἠγκυροβολημένον εἰς τὴν ἀκτὴν. **περὶ τὴν Ἀκτὴν·** οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ τμήμα τῆς πειραικῆς χερσονήσου, τὸ ὅποιον ἔκειτο δεξιᾷ ὡς πρὸς τὸν εἰσπλέοντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. **ἐξορμέω - ᾧ =** εἶμαι ἀραγμένος ἐξω τοῦ ὄρμου (τοῦ ἀγκυροβολίου) καὶ περιμένω. **δειλὴν ὄψιαν =** κατὰ τὰς τελευταίας ἀπογευματινὰς ὥρας : ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα (4-6)· τὸ προηγούμενον τμήμα τοῦ δειλινοῦ (2-4) ἐλέγετο **δειλὴ πρωία·** κατὰ μέσην τὴν Ἀκτὴν = εἰς τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς Ἀκτῆς, διὰ τῆς πυλίδος· δηλ. τοῦ τείχους τοῦ Πειραιῶς. **ἐλεῶ τινα =** αἰσθάνομαι οἶκτον πρὸς τινα. **ἀνάγομαι =** ἐκπλέω. **φυλακὴ =** φρούρησις. **τὸ καθ' αὐτὸν μέρος =** ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτόν : τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸν ἑαυτόν του. **καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς σωτεί-**

ρας· τὸ μὲν πρῶτον εὐρίσκετο εἰς τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ δεύτερον ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος κατὰ τὸν δῆμον Κορυθαλλέων. **ἀφορῶ** = βλέπω ἀπὸ μακρὰν, ἀντικρὺζω. **αὐτίκα**· ἐπίρρ. = εὐθὺς ἀμέσως : μετ' ὀλίγον.

§ 18. **κατάγομαι** = καταπλέω εἰς λιμένα. **εὐαγγελίζομαι εὐτυχίας** = ἀναγγέλλω χαρμοσύνους εἰδήσεις περὶ εὐτυχῶν γεγονότων. **τὸ ἄστὺ τῆς πόλεως** = ἡ πόλις μας, ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν. **πληρῶ τριήρεις** = τοποθετῶ πληρώματα ἐπὶ τριήρων, ἐπανδρῶ τριήρεις. **τὰ πλοῖα**· δηλ. τὰ ἐμπορικά, τὰ ἄλλως ὀλκὰδες καλούμενα. **κατάγω τὰ πλοῖα** = ὀδηγῶ τὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα. **ναύκληρος** = ὁ ἰδιοκτήτης καὶ κυβερνήτης τοῦ πλοίου. **δεῦρο πλεῖν**· δηλ. εἰς τὰς Ἀθήνας. **αὐτοῦ**· δηλ. ἐν Ρόδῳ. **ἐξαιροῦμαι τὸν σῖτον** = ἐκφορτῶν τὸν σῖτον. **χρῆμα** = πρᾶγμα, ἐμπόρευμα.

§ 19. **καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω** = καὶ ὅτι ταῦτα, ἃ λέγω, ἀληθῆ ἔστιν. **ἀναγνώσεται**· δηλ. ὁ γραμματεὺς τῆς πόλεως. **τῶν ἐν τῷ τόπῳ** δηλ. εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Λεωκρ. - **Φυρκίνου**· ὁ Φύρκινος ἦτο προϊστάμενος τῆς ἐταιρείας, ἡ ὁποία εἶχεν ἐνοικιάσει τὸν φόρον τῆς πεντηκοστῆς. **ἐν τῷ δήμῳ** = ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. **μεγάλα καταβεβλαφῶς** = μεγάλην βλάβην καταβεβλαφῶς = ὅτι εἶχε γίνεи πρόξενος μεγάλων ζημιῶν. **τὴν πεντηκοστὴν (ἐνν. μερίδα ἢ μοῖραν)**· πεντηκοστὴ ἦτο φόρος (1/50, ἦτοι 2%) εἰσπραττόμενος ἐπὶ παντός ἐξαγομένου ἢ εἰσαγομένου εἶδους, π.χ. σίτου κλπ. Τὴν εἰσπραξίν τοῦ φόρου τούτου ἀνελάμβανεν ἀντὶ ὀρισμένου ποσοῦ καταβαλλομένου εἰς τὴν πολιτείαν ἐταιρεία, ὁ προϊστάμενος τῆς ὁποίας ἐλέγετο ἀρχώνης ἢ τελωνάρχης, τὰ δὲ μέλη πεντηκοστολόγοι ἢ τελῶναι. Τοιοῦτος τελώνης ἦτο καὶ ὁ Λεωκράτης. **μετέχων αὐτῆς** = μολονότι ἦτο μέτοχος εἰς τὴν ἐταιρείαν τῆς εἰσπράξεως αὐτῆς.

§ 21. **ἐπειδὴ χρόνος ἐγένετο** = ἀφοῦ ἐπέρασεν ἀρκετὸς καιρὸς (3 περίπου ἔτη). **προστάτην ἔχων**· ὁ μέτοχος, δηλ. ὁ πολίτης ἐλληνικῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειπε τὴν πατρίδα του καὶ ἐγκαθίστατο εἰς ἄλλην πόλιν, ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐκλέξῃ ἕνα πολίτην αὐτῆς, διὰ νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύῃ εἰς τὰς δικαστικὰς ὑποθέσεις του. Ὁ πολίτης οὗτος ἐλέγετο **προστάτης**. **ἐν γειτόνων**· ἐν. **χώρᾳ** = εἰς γειτονικὴν χώραν. **ἐτρέφω** = ἀνατρέφω.

§ 22 - 23. **καταγιγνώσκω τινός τι** = καταδικάζω τινά εἰς κάτι. **αἰδιος** = αἰώνιος. **Ἐυπετεῶνα** (ὄνομαστ. **Ἐυπετεών**)· ἀπὸ τὸν δῆμον **Ἐυπέτης**, ὁ ὁποῖος εὕρισκετο μεταξύ τῆς σημερινῆς Καλλιθέας καὶ τῶν Τζιτζιφιῶν. **κηδεστής** = γαμβρός. **πρίασθαι**· τοῦ **ἰωνοῦμαι**. **τάνδράποδα... τὴν οἰκίαν**· ἔνν. ἑαυτοῦ· **ἀποδίδομαι** = πωλῶ. **ταλάντου**· γεν. τοῦ τμήματος. **ἀπὸ τούτου**· δηλ. τοῦ ταλάντου. **τοῖς χρήσταις**· δηλ. τοῖς ἑαυτοῦ. **χρήστης** = δανειστής. **τοὺς ἑράνους διενεγκεῖν** = νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἑράνου τὴν ὀφειλὴν του· εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον σύλλογοι ἰδιωτῶν, οἱ ὁποῖοι συνεισέφερον κατὰ μῆνα εἰς κοινὸν ταμεῖον ὀρισμένον χρηματικὸν ποσόν, διὰ νὰ βοηθοῦν ἄπορα μέλη ἀντιμετωπίζοντα οἰκονομικὰς στενοχωρίας. Ἄν τὸ βοηθηθὲν μέλος τοῦ συλλόγου κατῴρθωνε νὰ ἀποκτήσῃ κάποτε οἰκονομικὴν εὐεξίαν, ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ συλλόγου τοὺς ἑράνους : (**τοὺς ἑράνους διενεγκεῖν**).

§ 25 - 26. **ὑπεκτίθεμαι** = φέρω κρυφίως ἔξω εἰς ἀσφαλὲς μέρος : ἀπομακρύνω. **πατρῶα ἱερά** = τὰ ἱερά τῆς οἰκογενείας. **νόμιμα** = νόμοι, θεσμοί. **τὴν ἐπωνυμίαν τῶν πατρῶων ἱερῶν** = τὴν ἐπωνυμίαν (= τὸ ὄνομα, τὸν τίτλον) «πατρῶα ἱερά». **κινῶ** = μετακινῶ. **συμφεύγειν... ἤξιωσε... εἶναι**· ἡ πλοκή: **ἤξιωσεν (αὐτὰ) συμφεύγειν... αὐτῶ... καὶ ἰδρῦσθαι καὶ εἶναι**. **ἄξιόω - ῶ** = θεωρῶ ἠθικόν. **ὄθνεϊος** = ξένος. **νόμιμα**· ἐδῶ = ἔθιμα, συνήθειαι. **ὡς εἰληχίας** (πρkm. τοῦ **λαγχάνω**) = ἐπειδὴ εἶχε λάβει μὲ κλῆρον. **τὸ καθ' ἑαυτὸν** = ὅσον ἐζηρῆτο ἀπὸ αὐτόν. **ἐξαγώγιμος** = ὁ δυνάμενος νὰ ἐξαχθῇ (ὅπως τὰ προϊόντα)· **ἐξαγώγιμον ποιῶ τι** = ἐξάγω κάτι. **ὁμῖν** = πρὸς (ἠθικὴν) ζῆμίαν σας.

§ 27. **οἷς ἐξεκομίσαστο χρήμασι** = τοῖς χρήμασιν, ἃ ἐξεκομίσαστο. **ἀφορμῇ** = τὰ χρηματικὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀρχίζει κανεὶς τὰς ἐπιχειρήσεις του : κεφάλαιον. **παρὰ Κλεοπάτρας**· ἡ Κλ. ἤτο σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν ἐν Ἠπείρῳ Μολοσσῶν Ἀλεξάνδρου καὶ ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ. Αὕτη διεχειρίζετο τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, καθ' ὃν χρόνον ὁ σύζυγος τῆς εἶχεν ἐκστρατεῦσαι εἰς τὴν Ἰταλίαν. **σιτηγέω - ῶ** = μετακομίζω σῖτον. **περὶ τούτων**· τῶν πραγμάτων. **τὰς ἐσχάτας τιμωρίας**· πρβλ. τὸν **Κατὰ σιτοπωλῶν** λόγον τοῦ Λυσίου.

ὡς· πρόθ. = πρὸς. ἔχω ὑπὸ τῆ ψήφῳ = ; (βλ. § § 1-2). ῥάθυμος ἀδιάφορος. δεινὰ = ἐγκληματικαὶ πράξεις. ὀργιζόμενοι· ἔνν. ἔσεσθε :

§ 36. τὸ Ὑπερείδου· ὁ Ὑπερείδης (390 - 322 π.Χ.) ἦτο σύγχρονος τοῦ Δημοσθένους, τοῦ ὁποίου δὲν ὑπελείπετο εἰς τὴν ρητορικὴν δεινότητα. Ἀνῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα καὶ συνειργάζετο μὲ τὸν Δημοσθένην. Ἐφρονεύθη ἀπὸ τὸν Ἀντίπατρον εἰς τὴν Αἴγιαν τὸ 322.

§ 37 - 38. ἡ βουλή οἱ πεντακ. = ἡ βουλή τῶν πεντακοσίων. χρηματιοῦσαν· μελλ. τοῦ χρηματίζω = συσκέπτομαι. ἐν τοῖς ὀπλοῖς = ἔνοπλος. διασκευάζομαι = ὀπλιζομαι. δοκεῖ = φαίνεται καλόν. ἀφίεμαι τοῦ στρατεύεσθαι = ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι· πρβλ. καὶ Ἴσοκρ. Ἐπιστ. Α' πρὸς Φίλ., § 5-6. οἱ τυχόντες φόβοι = οἱ μηδαμνοί, οἱ ἀνάξιοι λόγου φόβοι. ἀποδράς ὄχρητο = ἔγινεν ἄφαντος. εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἦλθεν = ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον προδοσίας. κατὰ τὴν προαίρεσιν τούτου = ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτόν. ἐκλείπομαι = ἐγκαταλείπομαι.

§ 39 - 40. ἐπιδεδημηκῶς· ἔνν. εἰς τὰς Ἀθήνας. ἐπιδημῶ = ἔρχομαι καὶ μένω εἰς ἓνα τόπον. μισόδημος = ὁ ἐχθρὸς τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. ἄτακτος = ὁ μὴ τοποθετημένος εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν : ὁ ἀστράτευτος. πάθος = συμφορά. ὀρθὸς = εἰς τὸ πόδι: ἀνήσυχος. ἐν τοῖς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη· διότι ὅλοι αἱ ἄλλαι στρατεύσιμοι ἡλικίαι τῶν Ἀθηναίων εἶχον σταλῆ εἰς τὴν Χαιρώνειαν. καθέστηκα = ἔχω στηριχθῆ. ἐστί· μὲ ἀπαρέμφ. (ὄρᾶν) = εἶναι δυνατὸν. κατεπτηχυίας· τοῦ καταπτήσω = εἶμαι ζαρωμένος ἀπὸ τὸν φόβον. τὰς μὲν ὑπὲρ ἀνδρὸς = ἄλλαι μὲν διὰ τοὺς ἀνδρας των. ἀπειρηκότας· τοῦ ἀπαγορεύω = κουράζομαι, ἔξαντλοῦμαι. ὀδὸς (εἰς τοὺς ποιητὰς οὐδὸς = κατώφλι. ἐπὶ γήρωσ ὀδῶ = εἰς τὸ κατώφλι τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ γήρατος πρὸς τὸν τάφον : εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου. περιφθειρομένους ἢ μτχ. ἐκ τοῦ ἰδεῖν· περιφθείρομαι = περιφέρομαι κατάκοπος. ἐμπεπορημένους· τοῦ ἐμπορπᾶω - ῶ = μὲ πόρτην (παραμάνναν) κουμπώνω· ἐμπεπορημένοι διπλᾶ τὰ ἱμάτια = φοροῦντες τὰ φορέματά των διπλωμένα καὶ κουμπωμένα μὲ πόρτην (διὰ τὸ μὴ ἐμποδίζουσαν τὰς κινήσεις των).

§ 41 - 42. **ἐλευθέρους· ἐν. εἶναι. ἄτιμος** = ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει χάσει τὰ πολιτικά του δικαιώματα. **ἐπίτιμος** = ὁ ἀνακτῶν τὰ πολιτικά του δικαιώματα. **ὄς· ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου ἰσοῦται πρὸς δεικτικὴν μὲ ἀνάλογον σύνδεσμον** (γάρ, οὖν, δέ, μέντοι κλπ.) = **οὗτος μέντοι** (δηλ. ὁ δῆμος). **σεμνύνομαι** = ὑπερφηρανεύομαι, καμαρώνω. **κέχρημαι μεταβολῇ** = ὑφίσταμαι μεταβολὴν. **ἀγαπῶ, ἐάν** = μένω εὐχαριστημένος, ἄν. - τὸ ἀπαρ. **ἀγαπᾶν** ὡς καὶ τὰ κατωτέρω **ἐπάρχειν... κινδυνεύειν** ἐκ τοῦ ὥστε. **αὐτῶν·** κατὰ τὸ νοούμενον ἀντὶ αὐτῆς. **ἐπάρχω τινός** = ἐξουσιάζω κάποιον. **βοηθὸν ἐπεκαλοῦντο·** πότε; (βλ. Ἴσοκρ. Α' πρὸς Φίλ. ἐπιστολήν, § § 19 -21).

§ 43 - 44. **ἐν τοῖς τοιούτοις φόβοις... κινδύνοις... καὶ αἰσχύνῃ** ἐννοοῦνται οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι καὶ ἡ ταπεινώσις, τὰ ὅποια εἶχε προκαλέσει εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τῆς Χαιρωνείας. **ὄπλα τίθεμαι ὑπὲρ τινος** = λαμβάνω τὰ ὄπλα πρὸς υπεράσπισιν τινος. **τὸ σῶμα** = τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, ἑαυτόν, **τάττω·** ἐπὶ στρατηγῶν = τοποθετῶ εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. **κληθείς·** διότι οἱ κατηγορούμενοι εἰς τὸ τέλος τῆς ἀπολογίας τῶν ἐκάλουν ἢ παρεκάλουν, ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν, ὡς συνηγόρους αὐτῶν ῥητορας. **βοηθῶ τινι·** ἐπὶ κατηγορουμένου = ὑπερασπίζω τινά. **τολμῶ** = βαστᾶ ἢ ψυχὴ μου. **συμβάλλομαι** = συνεισφέρω. **οὐκ ἔστιν ἦτις ἡλικία οὐ** = δὲν ὑπάρχει (δὲν ἔμεινεν) ἡλικία πού νά μὴ· ἐπομένως = πᾶσα. **ἡ χώρα** (= οἱ ἄγροι) **τὰ δένδρα συνεβάλλετο·** διὰ τὴν περισταύρωσιν (πασσάλωσιν) τῶν χαρακωμάτων. **τὰς θήκας·** διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἀφήρουν ἐκ τῶν μνημείων τοὺς λίθους καὶ ἐχρησιμοποιοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν. **οἱ νεῶ τὰ ὄπλα·** τὰ ὅποια ἀφιερῶντο εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν πολεμικῶν λαφύρων. **χαράκωσις** = ὀχύρωσις διὰ προχείρων χαρακωμάτων. **ἐφ' ὧν·** ἐν. ἔργων. **τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ** = ἑαυτόν.

§ 45. **ὧν** = τούτων δὲ (πάντων). **συνεπενεγχεῖν·** τοῦ συνεπιφέρω = προσφέρω μαζί μὲ ἄλλους εἰς τὸν νεκρὸν ἐναγίσματα (ἄνθη, ἀρώματα κλπ.). **τὸν μηδὲ συνεπενεγχεῖν... ἀξιώσαντα** = αὐτόν, ὁ ὅποιος δὲν ἔκρινεν ἀξίον ἑαυτοῦ (: δὲν κατεδέχθη) νά προσφέρῃ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἐναγίσματα εἰς τοὺς νεκρούς. **ἐκφορὰ** = κηδεῖα. **ζημιῶ-**

σαι. τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ εἰκός (ἔστι). ὡς γεγενημένων = μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἔχουν μείνει. τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος = ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν. ὀγδόω ἔτει = μετὰ ὀκτῶ ἔτη. προσαγορεύω τινά = χαιρετίζω τινά.

§ 46. περὶ ὧν· δηλ. ἀνδρῶν. διέρχομαι = διεξέρχομαι, λέγω. ἀλλότριος = ξένος, ἄσχετος. εὐλογία = ἐγκώμιον. ποιῶ τὸν ἔλεγχον σαφῆ κατὰ τινος = ἀποκαλύπτω περιτράνωσ τινά. ἐπιτηδεύω = πράττω. καὶ δίκαιον· ἔνν. ἔστι. τῶν κινδύνων· δηλ. τῶν πολεμικῶν. ἀνάλωσαν (συνηθέστερον μετ' αὐξήσεως ἀνήλωσαν) τοῦ ἀναλώ - ῶ (ἢ ἀναλίσκω), τὸ ὅποῖον ἐπὶ τῆς ζωῆς = θυσιάζω.

§ 47 - 48. ἀπαντῶ τινι = ἐξέρχομαι πρὸς ἀντιμετώπισίν τινος. ἐπὶ τοῖς ὄριοις τῆς Βοιωτίας· ποῦ; τὴν χώραν· δηλ. τὴν ἑαυτῶν. προέμενοι· τοῦ προίεμαί τί τινι = ἀφίνω κάτι εἰς τὴν διάκρισίν τινος. φυλακῆν· ἔνν. τῆς χώρας. τὴν θρέψασαν· δηλ. χώραν. περιορῶ = ; (βλ. § 5). πορθοῦμαι = λαφυραγωγοῦμαι. οἱ φύσει γεννήσαντες = οἱ φυσικοὶ πατέρες. ποιητὸς πατήρ = θετὸς πατήρ. ἔχω πρὸς τινά· μετὰ τροπ. ἐπιρ. = διακίμαι πρὸς τινά. ταῖς εὐνοίαις· τοῦ κατὰ τι = ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην : ἀπὸ ἀπόψεως ἀγάπης. προσηκούσας· ἔνν. αὐτοῖς· ὁ μὴ φύσει προσήκων τινὶ = ἐκεῖνος ὅστις δὲν συνδέεται πρὸς τινά διὰ φυσικῆς συγγενείας, διὰ φυσικοῦ δεσμοῦ. χῶραι ἐπίκτητοι γενόμενα ὕστερον = χῶραι ἀποκτηθεῖσαι κατόπιν : χῶραι πρὸς τὰς ὁποίας συνεδέθησαν οἱ ἄνθρωποι ἀργότερον. καταδέεστερον διάκειμαι πρὸς τινά = τρέφω πρὸς τινά μικρότερον στοργῆν : δὲν ἀγαπῶ τινά ἐπαρκῶς. οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώρας... διάκεινται· ἡ ἔννοια : οἱ Ἀθηναῖοι ἐξῆλθον εἰς τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐχθρῶν διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν : Ἐπειδὴ ἠγάπων τὴν Ἀττικὴν ὡς φυσικὴν πατρίδα των περισσότερον ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν συνεδέθησαν δι' ἐπικτήτου δεσμοῦ, δηλαδὴ τῆς συμμαχίας, δὲν ἠνείχοντο νὰ ἀναμείνουν τοὺς πολεμίους εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς, τὰ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην θὰ ὑφίσταντο μοιραίας καταστροφάς. τοιαύταις γνώμαις χρῆσάμενοι = μολονότι τοιούτων ἀντιλήψεων ἐνεφοροῦντο, ὑπὸ τοιούτων ἰδανικῶν ἐνεπνέοντο. τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν· ἔνν. τοὺς ἀγωνιστὰς τῶν παλαιότερων πολέμων. οὐχ ὁμοίως (τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν) τῆς τύχης ἐκοινώνησαν = δὲν ἀπέλαυσαν

τῆς ἰδίας πρὸς ἐκείνους εὐτυχίας : δὲν εἶχον τὴν ἰδίαν τύχην μὲ ἐκείνους.
τῆς ἀρετῆς = τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνδρείας των : τῆς τιμῆς καὶ τῆς
 δόξης διὰ τὴν ἀνδρείαν των. **ἀμύνω ὑπὲρ τινος** = ἀγωνίζομαι ὑπὲρ
 τινος.

§ 49 - 50 **τοῖς τελευτήσασιν**· εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας.
οὐδ' οἷόν τ' ἐστίν = οὐδ' ἔξεστιν = οὐδὲ ἐπιτρέπεται. **διάνοια** =
 ψυχὴ, φρόνημα. **πήσσω φόβον** (σύστοιχον ἀντικείμενον) = αἰσθά-
 νομαι φόβον, κάμπτομαι ἔμπρὸς εἰς τὸν φόβον. **οἱ ἐπιόντες** = οἱ ἐ-
 χθροὶ. **καλῶς** = ἐντίμως, ἐνδόξως. **οὐδὲ... εἰς**· πρὸς ἔμφασιν ἀντὶ **οὐ-**
δεῖς. **φεύγοντες**· ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας. **ἐδήλωσε**· ἀμεταβάτως =
δήλη ἐγένετο = ἐφάνη, κατεδείχθη (ἐνν. **ἐκ τοῦδε** = ἀπὸ τοῦ ἐξῆς
 γεγονότος). **τῶν ἀπάντων**· ἐνν. Ἑλλήνων. **μεταλλάττω τὸν βίον** =
 ἀποθνήσκω. **τὰ τῆς Ἑλλάδος**· δηλ. πράγματα = ἡ Ἑλλάς. **ἰδίᾳ** =
 πρὸς ἰδίους (: ἰδιοτελεῖς) σκοποῦς. **στέφανος** = τιμῆ.

§ 51. **καὶ δι' αὐτῶν ἐπετήδευον**· ἐνν. ταῦτά ἐστι = καὶ ἡ αἰτία,
 διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι ἀδικαιολογήτως ἔδειξαν ἀνδρείαν, εἶναι ἡ ἐξῆς.
εὐρήσετε δέ· ὁ δὲ ἐδῶ = ὅθεν, διὰ τοῦτο. **ἀθλητὰς ἀνακειμένους** =
 ὅτι εἶναι ἰδρυμένοι ἀδριάντες ἀθλητῶν. **στρατηγούς ἀγαθούς**· ὅπως
 λ.χ. τοῦ Κόνωνος καὶ Τιμοθέου. **τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας**·
 τοὺς τυραννοκτόνους Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα. **τοιούτους ἀνδρας**·
 ὅποιοι οἱ ἀγαθοὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ τυραννοκτόνοι. **στεφανίτας ἀγῶνας**·
στεφανίτης ἀγών ἐκαλεῖτο ὁ ἀθλητικὸς ἀγών, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς
 ἐπαθλον ἐδίδετο στέφανος. Ἦτο δὲ ὁ στέφανος εἰς τὰ Ὀλύμπια ἐκ
 κόντινου, δηλ. ἀγριελαίας, εἰς τὰ Νέμεα ἀπὸ σέλινου, εἰς τὰ Ἴσθμια πα-
 λαιοτέρου μὲν ἐκ σελίνου, κατὰ δὲ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἐκ πίτυος
 καὶ εἰς τὰ Πύθια ἀπὸ δάφνης. **εὐπετῶς** = εὐκόλως. **ἔστι· μετ' ἀπα-**
ρεμφ. = εἶναι δυνατόν. **πολλαχόθεν γεγονότας** = ἐκ πολλῶν πόλε-
 ων προερχομένους, ἔλκοντας τὴν καταγωγὴν.

§ 52. **ἐστίν ἔν τινι** = εἶναι εἰς τὸ χέρι κάποιου : ἔχει κάποιος
 τὸ δικαίωμα. **ἀποψηφίζομαι τινος** = ἀθρώνω τινά. **τὰ δίκαια ποι-**
οῦσι = ἄν (θέλετε νὰ) ἀπονέμετε τὸ δίκαιον. **κατεγνωσμένον ἐστίν**,
 πρkm. τοῦ **καταγιγνώσκομαι** (παθ.) = καταδικάζομαι. **ὁσίως** =

σύμφωνα με τὸ θεῖον δίκαιον. ἄν· εἰς τὸ παρανομήσαι = ὅτι παρανομήσειαν ἄν·

§ 53 - 54. **Αὐτόλυκος**· Ἀρεοπαγίτης. Κατεδικάσθη εἰς θάνατον μετὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν διετύπωσε κατ' αὐτοῦ ὁ ἴδιος ὁ Λυκοῦργος, ὅτι μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας μετέφερε τὴν οἰκογενειάν του εἰς ἀσφαλές μέρος. **αὐτοῦ**· ἐπίρρ. = ἐδῶ. **αἰτίαν ἔχω** = κατηγοροῦμαι. **ὑπεκτίθεμαι** = μεταφέρω κρυφίως ἔξω (τῆς πόλεως) εἰς ἀσφαλές μέρος. **οἷσις** = **τοῦτον**, **οἷσις· δεινόν** = ἐπικίνδυνον. **κίνδυνος** = ἀγών. **ἃ κατέγνωσται** = **ἃ κετεγνωσμένα ἐστί**· ἃς ἐρμηνευθῆ = ὅταν αὐτὰ (τὰ ἀδικήματα) ἔχουν καταδικασθῆ· **οἱ λαχόντες** = οἱ κληρωθέντες, εἰς τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ κληρὸς. **ἀγνώμων** = ἀνόητος.

§ 59 - 60. **ἤξει... φερόμενος** = θὰ φθάσῃ δὲ ἴσως (ὁ Λεωκρ.) ἐν τῇ φορᾷ τοῦ λόγου του εἰς ἐκείνην τὴν δικαιολογίαν. **νεώριον** = ναύσταθμος. **κύριος· ἐνν. ἦν** = εἶχεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. **οὔτε γὰρ νεωρίων ... οὔτε στρατοπέδων κλπ.**· πρβλ. τὰ περὶ εἰσαγγελίας λεγόμενα ἐν § 1 - 2. **ὄλωσ** = ἐν γένει. **τῶν τῆς πόλεως· ἐνν. πραγμάτων** = τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς πόλεως. **ἔκδοτον ποιῶ τὴν πόλιν** = ἐκδίδωμι τὴν πόλιν = προδίδω τὴν πόλιν. **οἱ μὲν· δηλ. κύριοι τῶν νεωρίων, στρατοπέδων κλπ.** τὰ πάτρια νόμιμα = αἱ πατροπαράδοτοι συνήθειαι. **ἀποστερῶν·** διότι δὲν ἐξετέλει τὰς δημοσίας θυσίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεχρεοῦτο πᾶς Ἀθηναῖος πολίτης (πρβλ. § 1 - 2). Δὲν προσέφερον ἐπίσης τὰς νενομισμένας τιμὰς εἰς τοὺς νεκροὺς (χοάς, ἐναγίσματα κλπ.), τὰς ὁποίας κατὰ παράδοσιν ἀπένεμον εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι. **ὑπὸ ἐκείνων·** δηλ. τῶν κυρίων τῶν νεωρίων κλπ.- **προδοθεῖσαν** = εἰ προδύθη. **ἔξέλιπεν· ἐνν. αὐτὴν, δηλ. τὴν πόλιν.** **ἀοικήτος** = ἀκατοικήτος. **κακῶς πράττω** = δυστυχῶ. **μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰκός ἐστιν** = εἰκός ἐστὶ τυχεῖν (τὰς πόλεις) μεταβολῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον. **εἰκός ἐστιν** = εἶναι πιθανόν, ὑπάρχει ἐλπίς. **ἀνάστατον·** δηλ. πόλιν τινά. **ἀνάστατος γίγνομαι** = καταστρέφομαι, ἐρημοῦμαι. **στερηθῆναι·** τὸ ἀπαρ. ἐκ τοῦ **εἰκός ἐστιν** = εἶναι φυσικόν, ἐπόμενον. **ἐλπίς· ἐνν. ἐστὶν μεταπεσεῖν** = μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον. **συναναίρειται** = σὺν τῷ βίῳ ἀναίρειται = μαζί με τὴν

ζωὴν του ἐξαφανίζονται, κάμνουν πτερά. **πέρας ἔχειν τὴν ἀτυχίαν** = νὰ εἶναι τελειωτικὴ (: νὰ μὴ ἐπιδέχεται μεταβολὴν) ἡ ἀτυχία των.

§ 61 - 62. **τεκμήριον δὲ μέγιστον· ἐνν. τὸδε ἐστίν. ὑπὸ τῶν τυράννων·** δηλ. τοῦ Πεισιστράτου καὶ τῶν υἱῶν του (560-510 π.Χ.). **ἀμφοτέρων·** δηλ. τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀφ' ἑνός, τῶν τριάκοντα καὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Λακεδαιμονίων ἀφ' ἑτέρου. **ἠλευθερώθημεν καὶ... ἤξιώθημεν προστάται γενέσθαι·** ἐκ μὲν τῶν πρώτων ὑπὸ τῶν τυραννοκτόνων, ἐκ δὲ τῶν δευτέρων ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τοῦ Κόνωνος. **ἀλλ' οὐχ ὅσαι = ἀλλ' οὐ ταῦτὰ ἔπραξαν, ὅσαι. τοῦτο μὲν... τοῦτο δὲ =** οὕτω λ.χ., ἔτσι ἐπίσης. **εἰ καὶ παλαιότερον εἰπεῖν ἐστι =** ἂν καὶ εἶναι ὀλίγον παλαιόν, διὰ νὰ τὸ ἀναφέρῃ κανεὶς. **τὴν Τροίαν τίς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι·** πρόληψις = **τίς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι ἡ Τροία. ἐπάρχω τινός =** ἔχω ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μου κάποιον. **τὸν αἰῶνα =** εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. **συνοικισθεῖσαν·** ἡ μτχ. ἐκ τοῦ ἀκήκοεν. **Μεσσήνην πεντακοσίους ἔτεσιν... συνοικισθεῖσαν·** ἡ Μεσσήνη συμφίση ἀπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὸ 369 π.Χ. Ἐπομένως πόσα ἔτη ἀκριβῶς εἶχον περάσει ἀπὸ τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται ἐδῶ;

§ 75 - 77. **νομίζω·** ἐδῶ = νομοθετῶ. **περὶ τούτων·** δηλαδὴ σχετικῶς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος. **ἔχω τῇ διανοίᾳ =** σκέπτομαι. **θεωρῶ =** ἀναλογίζομαι. **ἄξιον γάρ...·** τὸ πλήρες : **ἄξιον γάρ ἐστι, καίπερ πρὸς εἰδότας λέγοντα, ὅμως διελθεῖν (=** νὰ διηγηθῶ λεπτομερῶς). **ἔθος =** ἔθιμον, ἄγραφος νόμος. **κατασκευάζω τι =** κανονίζω κάτι. **ταῦτα·** δηλ. τὰ ὅποια ἀνωτέρω ἐξέφρασε διὰ τοῦ **περὶ τούτων. οἷς·** δηλ. νόμοις καὶ ἔθεσι. **σεμνός =** σεβαστός. **ληξιαρχικὸν γραμματεῖον·** εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νέοι, ὅταν εἰσῆρχοντο εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν (18ον ἔτος) ἐνεγράφοντο ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου εἰς κατάλογον, ὁ ὁποῖος ἐκαλεῖτο **ληξιαρχικὸν γραμματεῖον**, φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ οἰκείου δημάρχου. Μόνον ἀπὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης πράξεως καὶ ἐξῆς ἠδύναντο οἱ νέοι νὰ τύχουν τῆς πατρικῆς κληρονομίας (**ἄρχειν τῆς λήξεως**). **εὐθύς·** δηλ. μόλις ἀπέφυγε τὸν ὄρκον. **ἀνθ' ὧν =** διὰ τὰς ὁποίας παραβάσεις (δηλ. τὴν ἐπιορκίαν ἢ τὴν σκόπιμον ἀποφυγὴν τοῦ ὄρκου). **παραστάτης =** ὁ παραπελευρῶς ἰστάμενος : ὁ σύντροφος μάχης. **ὄτω =** ὥτινι = μὲ

ὅποιον. **στοιχῶ** (στοῖχος)· ἐδῶ = βαδίζω ἢ ἴσταμαι εἰς τάξιν μάχης : τάσσομαι εἰς τὴν γραμμὴν. **ἀμύνω**· ἀμεταβάτως = ἀμύνομαι. **ὄσια καὶ ἱερὰ** = τὰ κατὰ θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην διάταξιν καθωρισμένα. **ἀρείων**· ἐν χρήσει ὡς συγκρ. τοῦ **ἀγαθός** = ἰσχυρότερος. **εὐηκοῶ** = ὑπακούω προθύμως. **οἱ ἀεὶ κρίνοντες** = οἱ ἐκάστοτε δικάζοντες. **ἰδρυμένοι θεσμοὶ** = οἱ κείμενοι νόμοι. **ὁμοφρόνως** = ἀπὸ κοινοῦ. **ἀναιρῶ** = ἀνατρέπω. **ἴστωρ (οἶδα)** = μάρτυς· **ἱστορες**· ἐνν. ἔστων. **Ἄγλαυρος**· θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, ἡ ὁποία ἐθυσίασεν ἐκουσίως κατὰ χρησὶμόν πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως τὴν θυγατέρα τῆς Ἀλκίππη καὶ ἠξιώθη θεῖων τιμῶν. **Ἐνυάλιος**· ἐπίθετον τοῦ Ἄρεως. **Θαλλῶ**· μία ἐκ τῶν δύο Ὁρῶν, τὰς ὁποίας ἐλάτρευον οἱ Ἀθηναῖοι. Ἡ ἄλλη ὠνομάζετο **Καρπῶ**. Ἐθεωροῦντο θεράπαινοι τοῦ Διός, ἀνοίγουσαι καὶ κλείουσαι τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ. Ὅπως εἶναι φανερόν, αἱ Ὁραὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν κρατοῦσαν εἰς τὴν φύσιν τάξιν καὶ διὰ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν ἐπιφέρουν τὴν αὔξησιν (Θαλλῶ, ἀνοιξίς) καὶ τὴν καρποφορίαν τῶν φυτῶν (Καρπῶ, θέρος). **Αὐξῶ**, **Ἠγεμόνη**· αἱ δύο χάριτες αἱ ὁποῖαι ἐλατρεύοντο εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐλέγοντο κόραι τοῦ Διός καὶ τῆς Ἥρας καὶ ἦσαν σύμβολα τῆς ἀνθήσεως καὶ τῆς καρποφορίας, ὅπως αἱ Ὁραὶ. Ἡ ἐπὶ κλησίς πρὸς αὐτὰς φέρεται μόνον εἰς τὸν ὄρκον τῶν Ἐφήβων.

§ 78. **ὄσιος** = εὐσεβής, γεμᾶτος ἀπὸ εὐλάβειαν. **τὸ τούτου μέρος** = ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτόν. **ἐκλείπω** = ἐγκαταλείπω.

§ 79. **καὶ μὴν** = πρὸς τούτοις. **συνέχω** = σφίζω. **τρία**· δηλ. μόρια, στοιχεῖα. **ἡ πολιτεία συνέστηκε** = ἔχει συγκροτηθῆ ἡ πολιτεία. **ταύτην**· καθ' ἑλξιν πρὸς τὸ κατηγ. **πίστιν**, ἀντὶ **τούτου** (τὸν ὄρκον)· οὕτω καὶ κατωτέρω **ταύτην πίστιν ἔδωσαν αὐτοῖς**. **πίστις** = ἐγγύησις. **ταύτην πίστιν δίδωσιν**· πλὴν τῶν ἰδιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ὠρκίζοντο τὸν ἐν § 77 ὄρκον, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ δικασταὶ ὤμνουν, ὅτι θὰ ἐκπληροῦν πιστῶς τὰ καθήκοντά των. **ἀπολύομαι** = ἀπαλλάσσομαι, γλυτώνω. **ἐπιορκήσας** = εἰ ἐπιορκήσειε· τούτου ἀπόδοσις : οὐτ' ἂν λάθοι οὐτ' ἂν ἐκφύγοι· εἰ μὴ αὐτός· δηλ. **δικὴν δώσει** = θὰ τιμωρηθῆ.

§ 80 - 81. **ἔδωσαν αὐτοῖς** = ἔδωκαν ἀναμεταξύ των : ὠρκίσθησαν. **παρ' αὐτῶν** = ἀπὸ ἰδικῆν των ἐμπνευσιν. **τὸν παρ' ὑμῖν**· δηλ.

τὸν ὄρκον τῶν ἐφήβων (§ 77). **ἀτεχνῶς** (ἐκ τοῦ ἀτεχνῆς ἀνεπιτήδευτος, ἀπλοῦς) = ἀκριβῶς, σαφῶς. **περὶ πλείονος ποιουμαί τι**· βλ. §§ 14 - 15. **τοὺς τελευτήσαντας = οἱ ἂν τελευτήσωσι**. **κρατῶ τινα** = νικῶ τινα. **ἀνάστατον ποιῶ** = ἐρημῶν. **προαιρουμαι τὰ τοῦ βαρβάρου** = προτιμῶ τοὺς βαρβάρους : πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τῶν βαρβάρων. **δεκατεύω τινὰ** = ὑποχρεώνω τινὰ νὰ πληρῶνῃ τὸ δεκάτον τῶν προσόδων του. **καταβάλλω** = κρημνίζω, μεταβάλλω εἰς συντρίμματα. **ὑπόμνημα** = ἐνθύμιον. **ἐν τούτῳ**· δηλ. τῷ ὄρκῳ.

§ 82. **γίγνομαι ἀγαθὸς πρὸς τὸν κίνδυνον** = ἀντιμετωπίζω μὲ γενναϊότητα τοὺς κινδύνους. **εὐδοκιμῶ** = διακρίνομαι. **ὄ**· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα = τοῦτο δέ, τὸ ἐξῆς. **ὥστε μὴ** = διὰ νὰ μὴ. **ἀδοξῶ**· ἀμεταβ. = χάνω τὴν φήμην μου. **περιορῶ** (μετὰ μτχ.) = ; (βλ. § 5). **εὐκλεια** = δόξα. **οὐκ ἔστιν** (μετ' ἀπαρμφ.) = δὲν δύνασθε νὰ... **οὐδὲν τούτων**· δηλ. τῶν ἀδικημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς πατρίδος.

§ 83. **διελθεῖν = διηγῆσασθαι**. **περὶ τούτων**· δηλ. τῶν ἀδικημάτων τοῦ Λεωκρ. **διενηνόχασιν**· τοῦ διαφέρω τινός = ἀναδεικνύομαι ἀνώτερός τινος.

§ 84 - 85. **ἐξανίστημί τινα** = ἐκδιώκω τινὰ. **ἀναιρῶ**· ἐπὶ μαντείου = δίδω χρησμόν. **Δελφός** = ὁ κάτοικος τῶν Δελφῶν· **χρηστήριον** = χρησμός. **δι' ἀπορρήτων** = μυστικῶς. **ἔκδοτον τὴν θρεψαμένην** (ἐνν. γῆν) **παραδίδωμι** = παραδίδω τὴν θρέψασάν με χώραν (: τὴν πατρίδα μου) εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν. **διακαρτερῶ** = ὑπομένω μὲ καρτερίαν. **εἰς τὴν πατρίδα**· ὁ προσδιορισμὸς νὰ συναφθῇ πρὸς τὴν μετοχὴν **κατακλεισθέντες**.

§ 86 - 87. **ἐτέραν μεταλλάξαι τὴν χώραν** = νὰ ἀνταλλάξουν μὲ ἄλλην τὴν χώραν των : νὰ μεταβοῦν εἰς ἄλλην χώραν. **γοῦν** = τοῦλάχιστον. **πτωχικὴ στολὴ** = ἐνδυμασία ἐπαίτου. **ὅπως ἂν ἀπατήσῃ** διὰ νὰ ἀπατήσῃ, ἂν ἠμπορέσῃ (αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔχει ὁ ἂν συναπτόμενος μὲ τὸ ὅπως). **ὑποδύομαι κατὰ τὰς πύλας** = ἐξέρχομαι κρυφίως (= ὑπὸ) διὰ τῶν πυλῶν. **ἀποκτεῖναι... προσπεσόντα**· ἢ πλοκῆ = (φασίν) ἀποκτεῖναι (Κόδρον ὑποκείμε.) **προσπεσόντα** (αὐτῷ, τῷ ἐτέρῳ). **προσπίπτω τινὶ** (ἢ πρὸς τινα) = ὀρμῶ κατὰ τινος.

περιλείπομαι=ύπολείπομαι, ἐπιζῶ. **σπῶ (- άω) τὸ ξίφος** = σύρω τὸ ξίφος ἀπὸ τὴν θήκην. **ἀποκτεῖναι**· ἐκ τοῦ **φασί**. **Πρυτανεῖω**· τὸ Πρυτανεῖον ἦτο δημόσιον κατάστημα κείμενον ὑπὸ τὰς βορείους κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τῆς ἀγορᾶς. Ἦτο ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον συνήρχοντο οἱ πρυτάνεις, διεσκέπτοντο καὶ ἐσιτοῦντο. Εἰς αὐτὸ ἐπίσης ἐφιλοξενοῦντο οἱ ξένοι τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο οἱ ἔξοχοι τῶν πολιτῶν, ὅσοι ἠξιώθησαν αὐτῆς τῆς τιμῆς δι' ἰδικὰς τῶν ἢ τῶν προγόνων τῶν εὐεργεσίας πρὸς τὴν πόλιν. Ἡ εἰς τὸ Πρυτανεῖον σίτησις ἦτο μεγίστη τιμῆ, ἐδίδετο δὲ ἢ ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον ἢ εἰς τὸ διηνεκές (ἀ εἰ σ ι τ ο ι). Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κλεισθένους (508 π.Χ.) αἱ συσκέψεις καὶ ἡ σίτησις τῶν πρυτάνεων ἐγίνοντο εἰς τὴν Θόλον, θολωτὸν δηλ. οἰκοδόμημα παρὰ τὴν ἀγοράν. Σημειωτέον ὅτι Πρυτανεῖον εἶχε πᾶσα ἑλληνικὴ πόλις, ἐθεωρεῖτο δὲ τοῦτο ὡς τὸ συμβολικὸν κέντρον τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς.

§ 88 - 89. **ἀντικαταλλάττομαί τι ἀντί τινος** = δίδω κάτι εἰς ἀντάλλαγμα ἄλλου τινός. **τοιγαροῦν** = διὰ τοῦτο λοιπόν. **μονώτατος**· (ὑπερθ. τοῦ **μόνος**) = ἐντελῶς, ἀποκλειστικῶς **μόνος**. **ἐπώνυμοι τῆς χώρας εἰσι** = ἔχουν δώσει τὸ ὄνομα τῶν εἰς τὴν χώραν . Ἐννοεῖ τοὺς 10 ἐπώνυμους ἥρωας τῆς Ἀττικῆς (ἴδε σημειώσεις §§ 1 - 2), ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλαβον τὰ ὀνόματα αἱ φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων (Κεκροπίς, Ἐρεχθίδης, Αἰγίδης, Λεοντίς (ὀρθότερον Λεωντίς), Ἀκαμαντίς, Ἀντιοχίς, Ἴπποθοωντίς, Οἰνίης, Αἰαντίς καὶ Πανδιονίς). Εἰς τοὺς ἥρωας τούτους ὁ Λυκ. συγκαταλέγει καὶ τὸν Κόδρον διὰ τὴν αὐτοθυσίαν του. **ὑπὲρ ἧς**· δηλ. χώρας. **σπουδάζω** = ἐνδιαφέρομαι. **ἐκληρονόμουν**· διότι ὡς φέρουσα τὰ ὀνόματά τῶν ἐθεωρεῖτο κληρονομία τῶν. **τὴν αὐτήν**· δηλ. γῆν.

§ 90 - 92. **ὡς οὐκ ἂν ποτε** κλπ. ἐπεξήγησις τοῦ **δ**. **ὑπομένω τὸν ἀγῶνα** = ἔχω τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῶ εἰς δίκην. **σύνοιδα ἐμαυτῷ διαπεπραγμένῳ** = συναισθάνομαι (: ἔχω τὴν ἀντίληψιν) ὅτι ἔχω πράξει. **ὥσπερ οὐ εἰς τὸ χρωμένους** (αἰτ. ἀπόλυτος ἀντὶ τῆς κανονικωτέρας γενικῆς). **πρᾶγμα** = γεγονός. **ἐστὶ σημεῖον**· δηλ. τοῦτο (τὸ τεκμήριον)· **πρᾶγμα**· ἐδῶ = ἡ προκειμένη ὑπόθεσις. **ἐπ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν** = διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὴν τὴν τιμωρίαν. **ἐτέρωθι**· ἐπίρρ. = εἰς ἄλλο μέρος. **ἀτυχῶ** = μοῦ συμβαίνει ἀτύχημα. **ὑπέχω τιμωρίαν τινός** = ὑφίσταμαι τιμωρίαν διὰ κάτι. **οὐδὲν πρότερον ποιούσι** =

δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο πρῶτα - πρῶτα. **παράγω** = παραπλανῶ, σκοτίζω. **οἱ θεοὶ οὐδὲν... παράγουσι** = τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ποὺ κάνουν οἱ θεοὶ εἰς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, εἶναι νὰ σκοτίζουν τὸ λογικόν των.

§ 93. **Καλλίστρατον**: οὗτος ἦτο Ἀθηναῖος ρήτωρ καὶ πολιτικός. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας (362 π.Χ.) κατηγορήθη, ὅτι ὑπέβαλε προτάσεις ἐπιζημήβους εἰς τὴν πολιτείαν καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ἐγκατέλειψε τὰς Ἀθήνας. Ἀργότερον ἐνοστάλησε τὴν πατρίδα καί, ἀφοῦ ἐζήτησε προηγουμένως τὴν συμβουλὴν τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ἐπανῆλθε. **καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον** = καταδικάζω κάποιον εἰς θάνατον. **τυγχάνω τῶν νόμων (ἢ τῶν νομίμων)** = εὐρίσκω τὸ δίκιο μου. **τεύξεται...** ὁ χρησμός ἦτο διαφορούμενος: εἰς αὐτὸν ὁ Καλλ. ἔδωσε τὴν συμφέρουσαν ἐξηγήσιν, ὅτι θὰ ἐπανακτήσῃ τὰ πολιτικά του δικαιώματα καὶ τὴν θέσιν του εἰς τὴν πολιτείαν, ἐνῶ ὁ χρησμός ὑπενόει, ὅτι θὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν φυγάδα ἡ νόμιμος τιμωρία. **βωμόν τῶν δώδεκα θεῶν**: ἦτο ἰδρυμένος εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηναίων. **ταῦτὰ σημαίνω** = δίδω ὁμοίους (: με τὸν ἴδιον ἀποτελεσμα) χρησμούς:

§ 94. **ἐπισκοπῶ** = ἐπιβλέπω. **ἀγαθὰ πάσχω** = εὐεργετοῦμαι, δέχομαι εὐεργεσίας. **μὴ ὅτι** (μὴ εἶπω ὅτι) **ἀμαρτεῖν... ἀλλ' ὅτι...** **ἀσέβημά ἐστι** = ὄχι μόνον τὸ νὰ ἀμαρτήσωμεν (εἰς τοὺς γονεῖς), ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ καταναλώσωμεν (: ἀφιερῶσωμεν) τὴν ζωὴν μας εὐεργετοῦντες αὐτοὺς εἶναι μεγίστη ἀσέβεια.

§ 95 - 96. **γοῦν** = τοῦλάχιστον, παραδείγματος χάριν. **μυθωδέστερον** = κάπως μυθῶδες. **ρύακα γενέσθαι** = ὅτι ἐξεχύθη ρύαξ (λάβα). **καὶ δὴ καὶ** = καὶ μάλιστα. **πόλιν τινά**: τὴν Κατάνην. **νεωτέρων—πρεσβύτερον** ἄνευ συγκριτικῆς ἐννοίας. **ὄντα... δυνάμενον... ἐγκαταλαμβανόμενον**: ἐκ τοῦ ὄρωντα. **ἐγκαταλαμβάνομαι** = καταλαμβάνομαι εἰς ἓνα τόπον, προφθάνομαι. **ὄθεν δὴ καὶ ἄξιον... θεωρῆσαι τὸ θεῖον** = ἐκ τούτου δὲ κυρίως ἀξίζει νὰ κρῖνῃ κανεὶς τοὺς θεοὺς. **εὐμενῶς ἔχω** = διάκειμαι εὐμενῶς, με συμπάθειαν. **προσαγορεύεσθαι**: ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ λέγεται: **ἅπαντας**: νὰ συναφθῇ μετὰ τὸ ἀπολέσθαι.

§ 97. **ὁμογνωμόνως** = ὁμοφώνως. **τῶν νομίμων** = τῶν συνήθων τιμῶν (βλ. § 59).

§ 102 - 103. **τῶν Ὀμ. ἐπῶν** ἔνν. **τι** = ἀπόσπαμά τι. **Παναθηναίων** : κατὰ τὰ μεγάλα Π. ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ τῶν ραψωδῶν τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. **ραψωδῶ** = εἶμαι ραψωδός, ἀπαγγέλλω τὰ ποιήματα ἄλλου, μάλιστα δὲ τοῦ Ὀμήρου· τὸ παθητικ. ἐπὶ ποιημάτων = ἀπαγγέλλομαι ὑπὸ ραψωδῶν. **ἐπίδειξιν ποιοῦμαι** = δεικνύω. **μιμοῦμαι τι** = περιγράφω λεπτομερῶς κάτι. **μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως** = διὰ λόγου στηριζομένου εἰς παραδείγματα. **συμπείθω** = καταπείθω. **ἀλλά**· μετὰ προστακτ. εἶναι παρακελευσματικός = ἐμπρός. **διαμπερές** = πέρα πέρα, ἀδιακόπως. **κεν** = ἄν. **βλήμενος**· μτχ. μέσου ἄορ. με παθητ. σημασίαν τοῦ **βάλλω**. **τυπεῖς**· μτχ. παθ. ἄορ. β' τοῦ **τύπτω**. **βλήμενος ἢ τυπεῖς** = κτυπηθεὶς ἀπὸ μακρὰν ἢ ἐκ τοῦ πλησίον. **πότμος** = ἡ μοῖρα, τὸ πεπρωμένον. **ἐπίσπη ἄορ. β' (ἐπέσπον)** τοῦ **ἐρέπω** = ἀκολουθῶ, εὐρίσκω. **οἱ** = αὐτῶ. **ἀεικῆς** = ἀπρεπῆς, ἀνάρμοστος. **τεθνάμεν** = **τεθνάαι**. **ἄλοχος** = σύζυγος. **σῆ**· ἔνν. **ἐστὶ σῆ** (τὸ ἄρσεν. **σόςος**) = σῶα. **κλῆρος** = περιουσία. **ἀκήρατος** = ἄθικτος, ἀβλαβής. **εἴ κεν** = εἴθε μόνον, ἄρκεῖ μόνον. **οἴχομαι** = φεύγω, ἀναχωρῶ. **φίλην ἐς γαῖαν** = εἰς τὴν πατρίδα των.

§ 104. **οὕτως ἔσχον πρὸς ἀρετὴν** = τόσῃ γενναιότητῃ ἐπέδειξαν. **στόλος** = στρατός. **κρατῶ τινα** = νικῶ τινα. **ἄδεια** = ἀσφάλεια. **ἀλλ' ἐπὶ τῷ πράττειν** = ἀλλὰ (μέγα φρονοῦντες) ἐπὶ τῷ πράττειν **ἄξια ταύτης** (δηλ. τῆς δόξης). **ἐπιτηδεύω** = ἀσκῶ.

§ 108 - 109. **περιγίγνομαι τινος** = εἶμαι ἀνώτερός τινος. **οὐχ ὁμοίως ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις** = δὲν ἠυνοήθησαν ἀπὸ τὴν τύχην ὁμοίως· δὲν ἐστάθησαν ἐξ ἴσου τυχηροί. **ἠρίον** (τὸ) = τάφος. **πρὸς τοὺς Ἕλληνας** = διὰ τοὺς Ἕλληνας. **νόμιμα** = νόμοι. **προμαχῶ τινος** = μάχομαι ὑπὲρ τινος. **Μαραθῶνι**· δοτ. τοπική. **χρυσοφόρος** = ὁ φορῶν χρυσᾶ κοσμήματα, ὁ χρυσοφορτωμένος. **ἐστόρεσαν**· ἄορ. τοῦ **στόρνυμι** ἢ **στρώννυμι** = στρώνω, σωριάζω.

§ 110. **ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος** = καθ' ὅλον τὸν διαρρεύσαντα χρόνον. **ἀποστερήσετε**· ἐφ' ὅσον δὲν θὰ τιμᾶται πλέον ἢ ἀρετὴ αὐτῶν. **ἐκεῖνα** = τὰ ἐκείνων ἔργα. **παρὰ τοῖς παλαιοῖς εὐδοκιμῶ** = τιμῶμαι

ἀπὸ τοὺς παλαιούς. **κέκριμαι** = θεωροῦμαι. **κάλλιστον** = ὠραιότατον παράσημον.

§ 120. **λαβέ'** ἔνν. **καὶ ἀνάγνωθι'** εἰς τοῦτο τὸ αὐτοῖς, δηλαδὴ εἰς τοὺς δικάζοντας. **μεθίσταμαι** = αὐτομολῶ, δραπετεύω. **Δεκέλειαν** ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε οἱ Σπαρτιᾶται κατέλαβον τὴν Δεκέλειαν (413 π.Χ.), ὀλιγαρχικοὶ Ἀθηναῖοι κατέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ πλῆθος δούλων. **ἀκόλουθος** = σύμφωνος.

§ 121. **καταγιγνώσκω'** μὲ ἀντικείμεν. μόνον κατὰ γενικὴν δηλοῦσαν πρόσωπον = θεωρῶ τινα ἄξιον κατηγορίας (: καταδίκης). **ἀπαγαγεῖν'** δηλ. αὐτόν. **ἀπάγω** ὡς δικαστικὸς ὄρος = συλλαμβάνω καὶ ὀδηγῶ ἐνώπιον ἀρχόντος κατηγορούμενον. **θεσμοθέται'** οἱ ἐξ νεώτεροι ἐκ τῶν ἐννεα ἀρχόντων· οὗτοι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔργων των, ἐδίκαζον ὑποθέσεις μὴ ὑπαγομένης εἰς ἴδιον δικαστήριον. **παραλαβόντας'** ἔνν. αὐτόν. **ὁ ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος** = ὁ ἐπιστάτης τοῦ ὀρύγματος (τοῦ βαράθρου), δηλ. ὁ δήμιος. Οὗτος ἔργον εἶχε νὰ κατακρημνίσῃ ἐντὸς χάσματος βαθέος καὶ σκοτεινοῦ τοὺς καταδίκους. **ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ'** δηλ. ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς, διότι ἡ Δεκέλεια ἦτο δῆμος αὐτῆς.

§ 122. **τοῖνον** = δέ. **τελευτήσαντος'** δηλ. τοῦ Λυκίδου. Οὗτος ἦτο μέλος τῆς βουλῆς τῶν 500 καὶ συνέστησεν εἰς τοὺς προσφυγόντας εἰς τὴν Σαλαμίνα Ἀθηναίους νὰ δεχθοῦν τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου περὶ συμφιλίωσης πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περαιτέρω καταστροφῆς τῆς πόλεως. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐξοργισθέντες διὰ τὴν βέβηλον σχέψιν τοῦ Λυκίδου ἐφόνευσαν αὐτόν διὰ λίθων ἐντὸς τοῦ βουλευτηρίου. **ἐγχειρέω - ῶ** = ἀποπειρῶμαι. **περιελομένη'** τοῦ ρ. **περιαιροῦμαι** = ἀφαιρῶ. **τοὺς στεφάνους'** κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων των οἱ βουλευταὶ ἐφόρουσιν στέφανον ἐκ μύρτου· ἐπειδὴ ὅμως οἱ λιθοβολήσαντες τὸν Λυκίδην ἐνήργουν ἐκτὸς τῶν καθηκόντων των, ἀπέβαλον τοὺς στεφάνους.

§ 123. **πάτριον** = σύμφωνον πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων, τῶν προγόνων. **ὁπότε** = ἀφοῦ. **ἀνάστατον οὔσαν** = ὅτε ἦτο ἔρημος (λόγῳ τῆς φυγῆς τῶν κατοίκων εἰς Σαλαμίνα). **οἰκουμένην'** ἔνν. **πολιν**. **ἄρα'** ἔνν. **οὐ προσήκει**. **ὑπερβάλλομαί τινα** = ὑπερβάλλω, ξεπερνῶ κάποιον.

§ 127. τῆς προνοίας ταύτης δηλ. τῶν προγόνων. τῶν ἔργων· δηλ. τοῦ Λεωκρ. = τῶν ἀδικημάτων (τοῦ Λ.). τῇ ψήφῳ = κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψηφοφορίας. παρακελεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς = παρακινεῖτε ἀλλήλους, συμβουλευέτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον. ὅπως... ἔξιτε (μελ. τοῦ ἐξέρχομαι) = πῶς θὰ ἐξέλθετε. ἀκόλουθα = συνεπῆ, σύμφωνα πρὸς τὰς ἀντιλήψεις ἐκείνων. ὑπόμνημα = γραπτὴ ὑπόμνησις. διόμνυμι = ὀρκίζομαι ἐπισήμως. Δημοφάντου· οὗτος μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Ἀθήναις προσωρινῆς ἀρχῆς τῶν 400 καὶ τὴν καταδίκην εἰς θάνατον τοῦ ρήτορος Ἀντιφῶντος (411 π.Χ.) εἰσήγαγε ψήφισμα, κατὰ τὸ ὑποῖον ἐτιμωροῦντο διὰ θανάτου, ὅπως οἱ προδόται, οἱ δεχόμενοι ἀξιώματα τῆς πολιτείας παρὰ μὴ νομίμων ἀρχόντων. οὐσία = περιουσία. τῶν ὄρκων καὶ τῆς πίστεως = τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως. ὄμηρον = ὡς ἐγγύησιν. κοινῆς εὐδαιμονίας· δηλ. τῆς ἐλευθερίας. ταύτης δέ· δηλ. τῆς πίστεως· ὁ δὲ ἀνακεφαλαιωτικὸς = αὐτῆς λέγω.

§ 128. τοίνυν = δέ. οὕτως ἔχω = τοιαύτην στάσιν τηρῶ. ἄχθομαί τιμι = θυμῶν, δυσφορῶ ἐναντίον κάποιου. τίθεμαι τὴν ψῆφον = δίδω τὴν ψῆφόν μου. λαμβάνω = ἀντιλαμβάνομαι, ἐνοῶ. φθάνω καταφυγῶν = προφθάνω νὰ καταφύγω. ἀποικοδομῶ τι = φράσσω κάτι μὲ τοῖχον. ἀποσκευάζω τι = ἀφαιρῶ τι. ἐπίσημος = φανερός.

§ 129. τῶν ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὴν Λακεδαιμόνα. διαρρηδην = ρητῶς. εἰς αὐτὸ τοῦτο τὴν τιμωρίαν τάξαντες, εἰς δὲ μάλιστα φοβούμενοι τυγχάνουσι = ὄρισαντες τὴν τιμωρίαν (αὐτήν), ἡ ὁποία κατατείνει εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς (δηλ. τὸν θάνατον), εἰς τὸ ὅποῖον ἀποβλέποντες κυρίως (ὅσοι δὲν θέλουν νὰ κινδυνεύσουν ὑπὲρ πατρίδος) συμβαίνει νὰ φοβοῦνται. ὑπεύθυνον... μετ' αἰσχύνης = ὑποκειμένην εἰς κίνδυνον παρακολουθούμενον ὑπὸ αἰσχύνης (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πολεμικὸν κίνδυνον, τὸν ὅποῖον παρακολουθεῖ ἡ δόξα). φέρε· ἐνν. καὶ ἀνάγνωθι.

§ 130. ἀναγκάσει· ἐνν. πάντα. θανάτῳ ζημιούμαι = τιμωροῦμαι μὲ θάνατον. ὑπομένω = ἀντιμετωπίζω μὲ θάρρος. φιλοψυχῶ = ἀγαπῶ τὴν ζωὴν μου ἀπὸ δειλίαν : εἶμαι δειλός. εἰδῶς ὑποκειμένην αὐτῷ... ταύτην τὴν τιμωρίαν = γνωρίζων ὅτι τὸν περιμένει αὐτὸς ὁ θάνατος (= ταύτην) ὡς τιμωρία.

§ 131 - 132. τῶν φευγόντων· β' ὄρος τῆς συγκρίσεως. ὅσον = καθόσον. ἢ κοινῇ... συνατυχοῦντες = ἢ διότι θέλουν νά δοκιμάσουν ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς ἄλλους συμπολίτας τῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἤττης. ποριζόμενος = προσπαθῶν νά ἐξασφαλίσῃ. ἰδίᾳ = διὰ τὸν ἑαυτόν του, προσωπικῶς. τὰ τῆς φύσεως οἰκεία καὶ ἀναγκαῖα = οἱ φυσικοὶ δεσμοὶ πρὸς τὸν οἶκον καὶ τοὺς συγγενεῖς. διείληπται· τοῦ διαλαμβάνομαι = θεωροῦμαι. πέφυκα πρὸς τάχος = εἶμαι προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ταχύτητα (: νά φεύγω μακρὰν). νεοττιᾶ = νεοσιᾶ, ἡ φωλεά. τῶν ποιητῶν τινες· οἱ παρατιθέμενοι στίχοι εἶναι ἀγνώστου ποιητοῦ. δόμος = οἶκος, φωλεά. ἤξιωσεν· γνωμικὸς ἄορ. : ἀξιοῖ = κρίνει ἄξιον ἑαυτοῦ, ἐπιτρέπει. ἐντεκεῖν· τοῦ ἐντίκτω = γεννᾷ μέσα· ὑποκείμενον τοῦ ἐντεκεῖν εἶναι τὸ ἄλλην (ἐνν. ὄρνιν). ὑπερβάλλω (ἀμτβ.) δειλιᾶ = δεικνύομαι ἀσύγκριτος κατὰ τὴν δειλίαν : δεικνύω ὑπερβολικὴν δειλίαν.

§ 133. ἀνδροφόνος = ἀνθρωποκτόνος, φονεὺς. ἐλαύνω = ἀπελάυνω, ἐκδιώκω. φεύγω φόνου = κατηγοροῦμαι διὰ φόνον. μεθίσταμαι εἰς ἄλλην πόλιν = μεταβαίνω εἰς ἄλλην πόλιν. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ φονεῖς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης εἶχον δικαίωμα νά ἐγκαταλείψουν τὴν πόλιν ἐκουσίως, προτοῦ ἐκδοθῆ ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου. ὑποδέχομαι = δέχομαι εἰς τὴν οἰκίαν μου (ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν) : φιλοξενῶ. ταχύ γε· μὲ εἰρωνεῖαν = γρήγορα βέβαια! ἰδίᾳ φίλοι = ἰδιαίτεροι, προσωπικοὶ φίλοι. ἀξιώσουσι· δηλ. ταύτην, τὴν πόλιν.

§ 134. καίτοι = καὶ λοιπόν. τὰ δεινότατα πεπονθότων: τί εἶχον πάθει οἱ Ἀθηναῖοι ἐξ αἰτίας τοῦ Λεωκράτους; τυγχάνειν· ἐκ τοῦ δεῖ. οἱ πώποτε προδότηι = οἱ κάποτε (οἱ μέχρι τοῦδε) προδότηι· ὑπέχω τιμωρίαν = ὑφίσταμαι τιμωρίαν. ἀδικεῖν = προδιδόναι. τὴν πόλιν ἐγκαταλιπών· ἐπεξήγησις τοῦ ὅπερ ἐπεχείρησε.

§ 146. παρὰ τοῖς πράξασιν ἔστιν = βαρύνουν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὰ διέπραξαν. κρίσις· ἐνν. αὐτῶν. παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπέξελοῦσιν = (βαρύνουν ἐκείνους), οἱ ὅποιοι δὲν ἐτιμώρησαν δικαίως. κρύβδην· ἐπίρρ. = μυστικά. διάνοια = σκέψις.

§ 147 - 148. **ὑπὲρ** = περί. **μίαν ψῆφον φέρειν** = ὅτι μὲ μίαν (μόνην) ψῆφον κρίνετε. **οἷς**· μεγίστοις δηλ. καὶ δεινοτάτοις ἀδικήμασι. **δήμου κατάλυσις** = κατάλυσις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. **τέμενος** = ; (§ § 1 - 2). **τέμνομαι**· ἐπὶ γῆς (ἐδάφους) = καταστρέφομαι. **τοκεὺς** = γονεὺς. **κάκωσις** = κακὴ μεταχειρίσις, κακοποίησις. **μνημεῖον** = πρᾶγμα ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (δηλ. ἀνδριάντες καὶ τάφοι). **τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων**· διότι, ὅπως ἀναφέρει προηγουμένως ὁ Λυκ., ὁ χαλκοῦς ἀνδριάς τοῦ πατρὸς τοῦ Λεωκρ., ὁ ὁποῖος ἀνέκειτο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς σωτήρος, κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. **τὰ νόμιμα** = αἱ συνήθεις τιμαί. **λιποτάξιον** (τὸ) = λιποταξία. **τὸ σῶμα** = ἑαυτόν. **τάξαι** = νὰ τοῦ ἀναθέσουν ὑπηρεσίαν. **ἀποψηφίζομαι τινος** = ἀθωῶναι τινά· τὸ ἀντίθ. **καταψηφίζομαι τινος** (τι). **τὰ κατὰ προαίρεσιν ἀδικήματα** = τὰ ἐκούσια, τὰ ἐκ προθέσεως ἀδικήματα. **προΐεμαι τί τινι** = ἀφίνω, ἀναθέτω τι εἰς κάποιον. **προαιροῦμαι** = προτιμῶ. **χάριν τίθεμαι** = χαρίζομαι, δεικνύω ἐπιείκειαν. **ὑπεύθυνός εἰμί τινι** = ὑπόκειμαι εἰς τι.

§ 149 - 150. **ἀποδίδωμι τὸν ἀγῶνα** = φέρω τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα εἰς πέρας. **ἔξω τοῦ πράγματος** = ; (βλ. § § 11 - 13). **δυσὶν καδίσκοιν**· οἱ καδίσκοι ἦσαν εἶδος κληρωτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔρριπτον οἱ δικασταὶ τὰς ψήφους των διὰ τοὺς δικαζομένους. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο χαλκοῦς καὶ ἐκαλεῖτο κ ὕ ρ ι ο ς, ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἐλέγετο ἄ κ υ ρ ο ς. Διὰ νὰ προστατεύεται τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, εἰς ἑκάτερον τῶν καδίσκων τούτων ἔρριπτον οἱ δικασταὶ ἀνά μίαν ψῆφον — χάλκινον δισκάριον φέρον εἰς τὸ μέσον προεξέχον σωληνάριον (α ὕ λ ι σ κ ο ν) — ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν καταδικαστικὴ ἦτο τρυπημένη, ἢ δὲ ἀθωωτικὴ πλήρης. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ψηφοφορίας οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι ἐμέτρουν τὰς ψήφους τοῦ κυρίου καδίσκου χωρίζοντες τὰς πλήρεις ἀπὸ τὰς τρυπημένας. Κατόπιν ὁ προεδρεύων τοῦ δικαστηρίου κατελόγιζε τὰς μὲν τρυπημένας εἰς τὸν ἐνάγοντα, τὰς δὲ πλήρεις εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ διὰ κήρυκος ἀνεκοίνωνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς. Ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς διαδίκους, ὁ ὁποῖος ἐλάμβανε τὰς περισσοτέρας ψήφους, ἦτο ὁ νικητῆς. Ἐπὶ ἰσοψηφίας ὑπερίσχυεν ὁ ἐναγόμενος, διότι προσετίθετο εἰς τὰς ἀθωωτικὰς ἢ ψήφος τῆς Ἀθηνᾶς. Κατὰ τὰς ε ἰ σ α γ γ ε λ ἱ α ς ὁμως, ὅπως ἢ παροῦσα, ὁ τρόπος τῆς ψηφοφορίας ἦτο κάπως διάφορος. Ἐγένετο μὲν καὶ εἰς αὐτὰς χρῆ-

σις δύο καδίσκων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἀθωωτικός (ὁ ἀπολύων) καὶ ὁ ἄλλος καταδικαστικός (ὁ ἀπολλύς), ἀλλ' ὁ δικαστὴς ἐχρησιμοποίησε μίαν μόνον ψῆφον (κ ο γ χ ὑ λ ι ο ν), τὴν ὁποίαν ἔρριπτεν εἰς τὸν ἕνα ἐκ τῶν καδίσκων κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος ἐξησφάλιζε τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας. **τὰ κατηγορημένα** = τὰ εἰς τὴν ἐγγραφον καταγγελίαν ἀναφερόμενα ἀδικήματα (βλ. §§ 5 - 6). **οὐ πλέον ἰσχύει παρ' ὑμῖν** = δὲν ἀσκοῦν μεγαλύτεραν ἐπίδρασιν εἰς τὰς ψυχὰς σας.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΑΙΡΟΝ

Γ. ΠΑΠΑΘΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

Εἰς τὴν Α' καὶ Β' ἐπιστολὴν τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς Φίλιππον ἡ μὲν εἰσαγωγὴ εἶναι ἔργασίᾳ τοῦ κ. Μ. Πετρίδου, αἱ δὲ ἐρμηνευτικαὶ καὶ πραγματικαὶ σημειώσεις εἶναι ἔργασίᾳ τοῦ κ. Γ. Παπασικονόμου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος του Ίσοκράτους

α) Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις του. β) Αἱ πολιτικαὶ του ιδέαι.

Ὁ περίφημος ρητοροδιδάσκαλος τῆς ἀρχαιότητος Ἰσοκράτης ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 436 π.Χ.

Ὁ πατὴρ του ὠνομάζετο Θεόδωρος καὶ διετήρει ἐργοστάσιον κατασκευῆς αὐλῶν, εἰς τὸ ὁποῖον εἰργάζοντο πολλοὶ δοῦλοι. Μὲ αὐτὸ κατάρθωσε νὰ γίνῃ πολὺ πλούσιος καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχε τὴν εὐχέρειαν νὰ παράσχῃ εἰς τὸν υἱὸν του ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ μορφωθῇ καλῶς.

Ὁ Ἰσοκράτης ἦτο προικισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ ὀξεῖαν ἀντίληψιν καὶ ἠσθάνετο μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν μάθησιν. Διὰ τοῦτο, μὲ ἄκραν προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμαθήτευσε πλησίον τῶν σοφιστῶν Πρωταγόρου, Προδίκου καὶ Γοργίου, κατόπιν δὲ ἠκροάσθη τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁποῖου ἐγοητεύθη καὶ ὠφελήθη μεγάλως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἐπισυμβάντα κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὁ Ἰσοκράτης εὗρέθη χωρὶς περιουσίαν. Ὁ καταστρεπτικὸς ἐκεῖνος πόλεμος εἶχε καταστήσει πολλοὺς εὐπόρους Ἀθηναίους πτωχοὺς. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ μετέλθῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λογογράφου, διὰ νὰ πορίζεται ἐξ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἐγράφε δηλαδὴ κατὰ παραγγελίαν πολιτῶν καὶ ἐπὶ πληρωμῇ λόγους, τοὺς ὁποῖους οὗτοι ἐξεφώνουν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἐπιδιώκοντες νὰ ὑπερασπίσουν τὸ δίκαιόν των καὶ νὰ κερδίσουν τὴν δίκην των. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ λογογράφου παρεῖχεν εἰς αὐτὸν στενοχωρίας καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησεν ἄλλο στάδιον δρᾶσεως πλέον ἐνεργοῦ. Ἰδρυσε λοιπὸν (τὸ 391 π.Χ.) ρητορικὴν σχολὴν ἐν Ἀθήναις, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδίδασκεν ὄχι μόνον ρητορικὴν, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίαν, ἐπιδιώκων νὰ ἀναδείξῃ τοὺς μαθητάς του ὄχι μόνον καλοὺς ῥήτορας, ἀλλὰ καὶ μορφωμένους πολίτας ἱκανοὺς νὰ ἐννοοῦν, νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράττουν τὰ

πρέποντα εις κάθε περίστασιν. Πλεῖστοι νέοι (περὶ τοὺς ἑκατὸν) ἀπὸ ὅλας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις συνέρρευσαν εἰς τὴν σχολὴν του, ἡ ὁποία ἀπέβη τρόπον τινὰ τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Κικέρων, ὁ μέγιστος τῶν Ῥωμαίων ρητόρων, παρέβαλε μὲ τὸν Δούρειον Ἴππον, διότι ἐξώρμησαν ἐξ αὐτῆς ἐξοχοὶ ἄνδρες, ὀπλισμένοι μὲ πολλὰς γνώσεις καὶ ἀρετὰς καὶ ἀνεδείχθησαν ἄλλοι μὲν ἀριστεῖς τῶν γραμμάτων (ἱστορικοὶ, ποιηταί, ρήτορες), ἄλλοι δὲ πρωταγωνισταὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς δράσεως.

Ἡ φιλοσοφία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσοκράτης ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ρητορικὴν ἐδίδασκε, δὲν εἶχε χαρακτῆρα θεωρητικόν, ἀλλ' ἤτο μᾶλλον πρακτικὴ καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του χρηστοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐναρέτους πολίτας, ἱκανοὺς νὰ ἐξυπηρετοῦν ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος.

Χάρις εἰς τὴν σχολὴν του ὁ Ἰσοκράτης συνῆψεν εἰλικρινεῖς φιλικὰς σχέσεις μὲ ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἔζων ἔτι μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ὡς λ.χ. τὸν βασιλέα τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, τὸν Ἀρχίδαμον τῆς Σπάρτης καὶ τὸν Φίλιππον τὸν Β' τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Ἰσοκράτης δὲν ἀνεμίχθη ἐνεργῶς εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς πατρίδος του ἕνεκα τῆς φυσικῆς ἀτολμίας του καὶ τῆς ἀδυνατοῦ φωνῆς του. Περιωρίσθη εἰς τὸ ἔργον τοῦ ρητοροδιδασκάλου, εἰς τὸ ὅποιον διέπρεψεν. Αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἰσοκράτους, τὰς ὁποίας προσεπάθει διὰ τῶν συγγραφῶν του (δηλ. τῶν λόγων του) νὰ διαδίδῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του καὶ εἰς ὅλους τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι : Ἀφοῦ αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν ἰδίᾳ πόλεμον εἶχον περιπέσει εἰς ἀδυναμίαν καὶ κάποιαν παρακμὴν, ἔπρεπε νὰ συνενωθοῦν ὅλαι καὶ συντεταγμέναι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς νέας ἰσχυρᾶς ἑλληνικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἀπετέλουν οἱ Μακεδόνες τοῦ Φιλίππου, νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν Περσῶν. Ὁ φιλόπατρις καὶ συνετὸς ρητοροδιδάσκαλος εἰς τὴν ἀτομικὴν πολιτικὴν μιᾶς ἐκάστης ἑλληνικῆς πόλεως ἀντέτασσε τὴν ἐνωτικὴν, τὴν πανελληνίον καὶ πανεθνικὴν πολιτικὴν του. Ἡ πολιτικὴ του αὐτὴ ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τινων ὡς οὐτοπία ἐνὸς ὄνειροπόλου διανοουμένου, ὅμως δὲν ἤρρησε νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου ἔλαβε σάρκα καὶ ὄσπᾶ, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας μας.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀπέθανε τῷ 338 π.Χ. ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν

Χαιρωνεῖα μάχην, εἰς ἡλικίαν 98 ἐτῶν, ἀφοῦ ἔζησεν ἐν μέσῳ σπουδαιοτάτων ἱστορικῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἐξειλίχθησαν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῶν παραμονῶν τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Οἱ δὲ συμπολιταὶ του τιμῶντες τὴν μνήμην του τὸν ἔθαψαν δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐτοποθέτησαν σειρῆνα ὡς σύμβολον τῆς γοητευτικῆς χάριτος τοῦ λόγου του.

2. Ἔργα τοῦ Ἰσοκράτους

Ἀπὸ τοὺς 25 λόγους, οἱ ὅποιοι ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Ἰσοκράτην, ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν 21 καθὼς καὶ 10 ἐπιστολαί, αἱ ὅποια ἀπευθύνονται εἰς ἐπιφανῆ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τοῦ πεζοῦ ἀττικοῦ λόγου πολλὰ ὀφείλει εἰς τὸν Ἰσοκράτην, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα εἶναι πλήρης κάλλους καὶ ἡ φράσις ἀνθηρὰ καὶ ρυθμική.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Εισαγωγικὸν σημείωμα. Ἐκ τῶν 10 ἐπιστολῶν τοῦ Ἰσοκράτους 2 ἀπευθίνονται πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τὸν Β', τὸν πατέρα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Α'

Τὴν πρώτην ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὁ ρήτωρ πιθανώτατα τὸ 342 π.Χ., ὅτε ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ Φίλιππος εἰς μίαν μάχην ἐναντίον τῶν βαρβάρων Θρακῶν ἐπληρώθη εἰς τὴν ὠμοπλάτην καὶ διέτρεξε τὸν κίνδυνον ν' ἀποθάνῃ. Ἡ εἶδησις αὕτη εἶχε προξενήσει ζωηρὰν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἰδιαίτατα συνεκίνησε τὸν Ἰσοκράτην, ὁ ὁποῖος ἐπίστευε τότε, ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς συνενώσεως ὄλων τῶν ἀλληλομαχομένων Ἑλλήνων καὶ τῆς ἐκστρατείας των ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Φιλίππου κατὰ τῶν Περσῶν. Κατὰ τὴν γνώμην του ἡ ζωὴ τοῦ Φιλίππου ἦτο πολῦτιμος ὄχι μόνον διὰ τοὺς Μακεδόνας, ἀλλὰ καὶ δι' ὄλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Δι' αὐτὸ καὶ παρεκινήθη νὰ γράψῃ τὴν προκειμένην ἐπιστολήν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ σχέσεις Ἀθηνῶν καὶ Μακεδονίας ἦσαν ὁμαλαὶ καὶ ἀδιατάρακτοι. Ὁ φιλόπατρις ρήτωρ δὲν ἐθεώρει, ὡς οἱ ἄλλοι, τὸν Φίλιππον ὡς ἐχθρόν, ἐπιβουλευόντα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὡς μίαν νέαν ἐθνικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία διαρκῶς ἀύξανομένη θὰ καθίστατο ἰκανὴ νὰ συνενώσῃ καὶ στρέψῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς ἔργα γενναϊότερα, ὅπως ἡ τιμωρία τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐρμηνεύοντες τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν τοῦ Ἰσοκράτους θὰ ἴδωμεν μὲ πόσῃν οὕτως σέβεισιν καὶ φιλικὴν διάθεσιν συμβουλεύει τὸν Φίλιππον νὰ μὴ ἐκτίθεται ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης εἰς κινδύνους κατὰ τὰς μάχας. Ἐπίσης θὰ ἴδωμεν πῶς τὸν προτρέπει νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο ἤδη περιπεπλεγμένος, καὶ ποίαν πολιτικὴν συμβουλεύει νὰ μετέλθῃ ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων, διὰ

νά δυνηθῆι νά πραγματοποιήσῃ μετ' αὐτῶν τοὺς κοινούς σκοπούς των

B'

Τὴν δευτέραν πρὸς Φίλιππον ἐπιστολὴν ὁ Ἰσοκράτης ἐγράφε μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Φιλίππου (τὸ 338 π.Χ.).

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν θὰ ἴδωμεν ποίαν στάσιν ὁ ρήτωρ συνιστᾷ εἰς τὸν Φίλιππον νά τηρήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπέναντι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν πρόσφατον, νικηφόρον δι' αὐτόν, ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην. Τοῦτο δὲ διὰ νά κατορθώσῃ νά συνενώσῃ ὅλας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις καὶ στρέψῃ αὐτὰς ἐναντίον τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐχθρῶν τοῦ ἔθνους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

Ἰσοκράτης Φιλίππῳ χαίρειν.

§ 1-2 Οἶδα μὲν, ὅτι πάντες εἰώθασι πλείω χάριν ἔχειν τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλευούσιν, ἄλλως τε καὶ μὴ κελευσθεὶς ἐπιχειρῆι τις τοῦτο ποιεῖν. ἐγὼ δ' εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον ἐτύγχανόν σοι παρηνεκῶς μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ἐξ ὧν ἐδόκει μοι τὰ πρόποντα μάλιστα ἂν σαυτῷ πράττειν, ἴσως οὐδ' ἂν νῦν ἐπεχειροῦν ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν σοὶ συμβεβηκότων· ἐπειδὴ δὲ προειλόμην φροντίζειν τῶν σῶν πραγμάτων καὶ τῆς πόλεως ἕνεκα τῆς ἐμαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, αἰσχυθεῖν ἂν, εἰ περὶ μὲν τῶν ἤττον ἀναγκαίων φαινοίμην σοι συμβεβουλευκῶς, ὑπὲρ δὲ τῶν μᾶλλον κατεπειγόντων μηδένα λόγον ποιόμην, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ἐκεῖνα μὲν ὑπὲρ δόξης ὄντα, ταῦτα δ' ὑπὲρ τῆς σῆς σωτηρίας, ἧς ὀλιγωρεῖν ἄπασιν ἐδοξας τοῖς ἀκούσασι τὰς περὶ σοῦ ῥηθείσας βλασφημίας.

§ 3-4 Οὐδεὶς γὰρ ἔστιν, ὅστις οὐ κατέγνω προπετέστερόν σε κινδυνεύειν ἢ βασιλικώτερον, καὶ μᾶλλον σοι μέλειν τῶν περὶ

τὴν ἀνδρείαν ἐπαίνων ἢ τῶν ὅλων πραγμάτων. ἔστι δ' ὁμοίως αἰσχροὺς περιστάσεων τε τῶν πολεμίων μὴ διαφέροντα γενέσθαι τῶν ἄλλων, μηδεμιᾶς τε συμπεσοῦσης ἀνάγκης αὐτὸν ἐμβλαεῖν εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν οὐδὲν ἂν ἦσθα μέγα διαπεπραγμένος, τελευτήσας δὲ τὸν βίον ἄπασαν ἂν τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν συνανεῖλες. χρὴ δὲ μὴ καλὰς ἀπάσας ὑπολαμβάνειν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις τελευτάς, ἀλλὰ τὰς μὲν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν παίδων ἐπαίνων ἀξίας, τὰς δὲ ταῦτά τε πάντα βλαπτούσας καὶ τὰς πράξεις τὰς πρότερον κατορθωμένας καταρρυσταίνουσας αἰσχροὺς νομίζειν καὶ φεύγειν ὡς αἰτίας πολλῆς ἀδοξίας γιγνομένης.

Ἡγοῦμαι δὲ σοὶ συμφέρειν μιμεῖσθαι τὰς πόλεις, ὃν τρόπον § 5 - 6
 διοικοῦσι τὰ περὶ τοὺς πολέμους. ἄπασαι γάρ, ὅταν στρατόπεδον ἐκπέμπωσιν, εἰώθασιν τὸ κοινὸν καὶ τὸ βουλευσόμενον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων εἰς ἀσφάλειαν καθιστάναί. διὸ δὴ συμβαίνει μὴ μιᾶς ἀτυχίας συμπεσοῦσης ἀνηρῆσθαι καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἀλλὰ πολλὰς ὑποφέρειν δύνασθαι συμφορὰς καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τούτων ἀναλαμβάνειν. ὁ καὶ σὲ δεῖ σκοπεῖν καὶ μηδὲν μείζον ἀγαθὸν τῆς σωτηρίας ὑπολαμβάνειν, ἵνα καὶ τὰς νίκας τὰς συμβαινούσας κατὰ τρόπον διοικῆς καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς συμπιπτούσας ἐπανορθοῦν δύνῃ. ἴδιοι δ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίους περὶ τῆς τῶν βασιλέων σωτηρίας πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιουμένους καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν πολιτῶν φύλακας αὐτῶν καθιστάοντας, οἷς αἰσχίον ἔστιν ἐκείνους τελευτήσαντας περιδεῖν ἢ τὰς ἀσπίδας ἀποβλεῖν.

Ἄλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνά σε λέληθεν, ἃ Ξέρξης τε τῷ κατα- § 7 - 8
 δουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας βουλευθέντι καὶ Κύρῳ τῷ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντι συνέπεσεν. ὁ μὲν γὰρ τηλικαύταις ἤτταις καὶ συμφοραῖς περιπεσὼν, ἡλικίας οὐδεὶς οἶδεν ἄλλοις γενομένης, διὰ τὸ περιποιῆσαι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν τε βασιλείαν κατέσχε καὶ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ παρέδωκε καὶ τὴν

Ἄσιαν οὕτω διώκησεν, ὥστε μηδὲν ἤττον αὐτὴν εἶναι φοβερὰν τοῖς Ἑλλησιν ἢ πρότερον. Κῦρος δὲ νικήσας ἄπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν καὶ κρατήσας τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν οὐ μόνον αὐτὸν ἀπεστέρησε τηλικαύτης δυναστείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνακολουθήσαντας εἰς τὰς ἐσχάτας συμφορὰς κατέστησεν. ἔχοιμι δ' ἂν παμπληθεῖς εἰπεῖν, οἱ μεγάλων στρατοπέδων ἡγεμόνες γενόμενοι διὰ τὸ προδιαφθαρῆναι πολλὰς μυριάδας αὐτοῖς συναπόλεσαν.

§ 9 - 11 Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ μὴ τιμᾶν τὴν ἀνδρείαν τὴν μετ' ἀνοίας ἀλογίστου καὶ φιλοτιμίας ἀκαίρου γιγνομένην, μηδὲ πολλῶν κινδύνων ἰδίων ὑπαρχόντων ταῖς μοναρχίαις ἑτέρους ἀδόξους καὶ στρατιωτικούς αὐτῷ προσεξευρίσκειν, μηδ' ἀμιλλᾶσθαι τοῖς ἢ βίου δυστυχοῦς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις ἢ μισθοφορᾶς ἕνεκα μείζονος εἰκῆ τοὺς κινδύνους προαιρουμένοις, μηδ' ἐπιθυμεῖν τοιαύτης δόξης, ἧς πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων τυγχάνουσιν, ἀλλὰ τῆς τηλικαύτης τὸ μέγεθος, ἣν μόνος ἂν τῶν νῦν ὄντων κτήσασθαι δυνηθείης· μηδ' ἀγαπᾶν λίαν τὰς τοιούτας ἀρετάς, ὧν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστιν, ἀλλ' ἐκείνας, ὧν οὐδεὶς ἂν πονηρὸς κοινωνήσῃ· μηδὲ ποιεῖσθαι πολέμους ἀδόξους καὶ χαλεπούς, ἐξὸν ἐντίμους καὶ ῥαδίους, μηδ' ἐξ ὧν τοὺς οἰκειοτάτους εἰς λύπας καὶ φροντίδας καταστήσεις, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ποιήσεις, οἷας καὶ νῦν αὐτοῖς παρέσχες· ἀλλὰ τῶν μὲν βαρβάρων, πρὸς οὓς νῦν πολεμεῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαρκέσει σοι κρατεῖν, ὅσον ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσαι τὴν σαυτοῦ χώραν, τὸν δὲ βασιλέα τὸν νῦν μέγαν προσαγορευόμενον καταλύειν ἐπιχειρήσεις, ἵνα τὴν τε σαυτοῦ δόξαν μείζω ποιήσης καὶ τοῖς Ἑλλησιν ὑποδείξης, πρὸς ὃν χρὴ πολεμεῖν.

§ 12 Πρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποιησάμην ἐπιστεῖλαί σοι ταῦτα πρὸ τῆς στρατείας, ἵν', εἰ μὲν ἐπέισθης, μὴ τηλικούτῳ κινδύνῳ περιέπεσες, εἰ δ' ἠπίστησας, μὴ συμβουλευεῖν ἐδόκουν ταῦτά

τοῖς ἤδη διὰ τὸ πάθος ὑπὸ πάντων ἐγνωσμένοις, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς ἐμαρτύρει τοὺς λόγους ὀρθῶς ἔχειν τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ αὐτῶν εἰρημένους.

Πολλὰ δ' ἔχων εἰπεῖν διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν παύσομαι λέγων· οἶμαι γὰρ καὶ σέ καὶ τῶν ἐταίρων τοὺς σπουδαϊοτάτους ῥαδίως ὁπόσ' ἂν βούλησθε προσθήσειν τοῖς εἰρημένοις. πρὸς δὲ τούτοις φοβοῦμαι τὴν ἀκαιρίαν· καὶ γὰρ νῦν κατὰ μικρὸν προῖὼν ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐκ εἰς ἐπιστολῆς συμμετρίαν ἀλλ' εἰς λόγου μῆκος ἐξοκείλας. § 13

Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ παραλειπτέον ἐστὶ τὰ περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πειρατέον παρακαλέσαι σε πρὸς τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς. οἶμαι γὰρ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἀπαγγέλλοντας καὶ λέγοντας οὐ μόνον τὰ δυσχερέστατα τῶν περὶ σοῦ παρ' ἡμῖν εἰρημένων ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν προστιθέντες· οἷς οὐκ εἰκὸς προσέχειν τὸν νοῦν. καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον ποιοίης, εἰ τὸν μὲν δῆμον τὸν ἡμέτερον ψέγεις, ὅτι ῥαδίως πείθεται τοῖς διαβάλλουσιν, αὐτὸς δὲ φαίνοιο πιστεύων τοῖς τὴν τέχνην ταύτην ἔχουσι, καὶ μὴ γινώσκεις, ὡς, ὅσω περ ἂν τὴν πόλιν εὐαγωγότεραν ὑπὸ τῶν τυχόντων οὔσαν ἀποφαίνωσι, τοσοῦτ' ἄλλῳ σοι συμφερόντως ἔχουσαν αὐτὴν ἐπιδεικνύουσιν. εἰ γὰρ οἱ μηδὲν ἀγαθὸν οἴοι τ' ὄντες ποιῆσαι διαπράττονται τοῖς λόγοις, ὅ τι ἂν βουλευθῶσιν, ἧ πού σέ γε προσήκει τὸν πλεῖστ' ἂν ἔργῳ δυνάμενον εὐεργετῆσαι μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ' ἡμῶν. § 14 - 15

Ἦγοῦμαι δὲ δεῖν πρὸς μὲν τοὺς πικρῶς τῆς πόλεως ἡμῶν κατηγοροῦντας ἐκείνους ἀντιτάττεσθαι τοὺς πάντα τε ταῦτ' εἶναι λέγοντας καὶ τοὺς μῆτε μεῖζον μῆτ' ἔλαττον αὐτὴν ἠδικηκέναί φάσκοντας· ἐγὼ δ' οὐδὲν ἂν εἴποιμι τοιοῦτον αἰσχυρθεῖν γὰρ ἂν, εἰ τῶν ἄλλων μηδὲ τοὺς θεοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι νομιζόντων αὐτὸς τολμῶν λέγειν, ὡς οὐδὲν πάποθ' ἢ πόλις ἡμῶν πεπλημμέληκεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖν' ἔχω περὶ αὐτῆς § 16 - 18

εἰπεῖν, ὅτι χρησιμωτέραν οὐκ ἂν εὖροις ταύτης οὔτε τοῖς Ἑλλησιν οὔτε τοῖς σοῖς πράγμασιν· ᾧ μάλιστα προσεκτέον τὸν νοῦν ἐστίν. οὐ γὰρ μόνον συναγωνιζομένη γίγνεται ἂν αἰτία σοι πολλῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ φιλικῶς ἔχειν δοκοῦσα μόνον· τοῦς τε γὰρ ὑπὸ σοὶ νῦν ὄντας ῥᾶον ἂν κατέχοις, εἰ μηδεμίαν ἔχοιεν ἀποστροφὴν, τῶν τε βαρβάρων οὐς βουληθείης θᾶπτον ἂν καταστρέψαιο. καίτοι πῶς οὐ χρή προθύμως ὀρέγεσθαι τῆς ταύτης εὐνοίας, δι' ἣν οὐ μόνον τὴν ὑπάρχουσαν ἀρχὴν ἀσφαλῶς καθέξεις, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἑτέραν ἀκινδύνως προσκτήσει;

§ 19 - 21 Θαυμάζω δ' ὅσοι τῶν τὰς δυνάμεις ἔχόντων τὰ μὲν τῶν ξενιτευομένων στρατόπεδα μισθοῦνται καὶ χρήματα πολλὰ δαπανῶσι, συνειδότες, ὅτι πλείους ἠδίκηκε τῶν πιστευσάντων αὐτοῖς ἢ σέσωκε, τὴν δὲ πόλιν, τὴν τηλικαύτην δύναμιν κεκτημένην μὴ πειρῶνται θεραπεύειν, ἣ καὶ μίαν ἐκάστην τῶν πόλεων καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα πολλάκις ἤδη σέσωκεν. ἐνθυμοῦ δ' ὅτι πολλοῖς καλῶς βεβουλεῦσθαι δοκεῖς, ὅτι δικαίως κέχρησαι Θετταλοῖς καὶ συμφερόντως ἐκείνοις, ἀνδράσιν οὐκ εὐμεταχειρίστοις, ἀλλὰ μεγαλοψύχοις καὶ στάσεως μεστοῖς. χρή τοίνυν καὶ περὶ ἡμᾶς πειρᾶσθαι γίγνεσθαι σε τοιοῦτον, ἐπιστάμενον, ὅτι τὴν μὲν χώραν Θετταλοί, τὴν δὲ δύναμιν ἡμεῖς ὁμορόν σοι τυγχάνομεν ἔχοντες, ἦν ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ προσαγαγέσθαι. πολὺ γὰρ κάλλιον ἐστὶ τὰς εὐνοίας τῶν πόλεων αἰρεῖν ἢ τὰ τείχη. τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἔργων οὐ μόνον ἔχει φθόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων τὴν αἰτίαν τοῖς στρατοπέδοις ἀνατιθέασιν· ἦν δὲ τὰς οικειότητος καὶ τὰς εὐνοίας κτήσασθαι δυναθῆς, ἅπαντες τὴν σὴν διάνοιαν ἐπαινέσονται.

§ 22 - 24 Δικαίως δ' ἂν μοι πιστεύοις, οἷς εἴρηκα περὶ τῆς πόλεως. φανήσομαι γὰρ οὔτε κολακεύειν αὐτὴν ἐν τοῖς λόγοις εἰθισμένος, ἀλλὰ πλεῖστα πάντων ἐπιτετιμηκῶς, οὔτ' εὖ παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς εἰκῆ δοκιμάζουσι φερόμενος, ἀλλ' ἀγνοούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ φθονούμενος, ὥσπερ σύ. πλὴν τοσοῦτον

διαφέρομεν, ὅτι πρὸς σέ μὲν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὕτως ἔχουσι, πρὸς δ' ἐμέ, διότι προσποιοῦμαι βέλτιον αὐτῶν φρονεῖν, καὶ πλείους ὀρῶσιν ἐμοὶ διαλέγεσθαι βουλομένους ἢ σφίσιν αὐτοῖς. ἡβουλόμεν δ' ἂν ἡμῖν ὁμοίως ῥάδιον εἶναι τὴν δόξαν, ἣν ἔχομεν παρ' αὐτοῖς, διαφεύγειν· νῦν δὲ σύ μὲν οὐ χαλεπῶς, ἣν βουλευθῆς, αὐτὴν διαλύσεις, ἐμοὶ δ' ἀνάγκη καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ δι' ἄλλα πολλὰ στέργειν τοῖς παροῦσιν.

Οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν πλὴν τοσοῦτον, ὅτι καλὸν § 25
ἐστὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὑπάρχουσαν ἡμῖν παρακαταθέσθαι τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η Β'

Ἰσοκράτης Φιλίππῳ χαίρειν.

Ἐγὼ διελέχθην μὲν καὶ πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τε τῶν τῇ § 1
πόλει καὶ τῶν σοὶ συμφερόντων ἐξαρκούντως, ὡς ἑμαυτὸν ἔπειθον, ἡβουλήθη δὲ καὶ πρὸς σέ γράψαι, περὶ ὧν μοι δοκεῖ πρακτέον εἶναι μετὰ τὴν εἰρήνην, παραπλήσια μὲν τοῖς ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένοις, πολὺ δ' ἐκείνων συντομώτερα.

Κατ' ἐκείνον μὲν γὰρ τὸν χρόνον συνεβούλευον, ὡς χρῆ § 2
διαλλάξαντά σε τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν Ἀργείων εἰς ὁμόνοιαν καταστήσαι τοὺς Ἕλληνας, ἡγούμενος, ἂν τὰς προεστῶσας πόλεις πείσης οὕτω φρονεῖν, ταχέως καὶ τὰς ἄλλας ἐπακολουθήσειν. τότε μὲν οὖν ἄλλος ἦν καιρὸς, νῦν δὲ συμβέβηκε μηκέτι δεῖν πείθειν· διὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γεγενημένον ἠναγκασμένοι παντες εἶσιν εὖ φρονεῖν καὶ τούτων ἐπιθυμεῖν, ὧν ὑπονοοῦσί σε βούλεσθαι πράττειν καὶ λέγειν, ὡς δεῖ παυσασμένους τῆς μακρίας καὶ τῆς πλεονεξίας, ἣν ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν.

§ 3 Καὶ πολλοὶ πυνθάνονται παρ' ἐμοῦ, πότερον ἐγὼ σοὶ παρήνευσα ποιεῖσθαι τὴν στρατεῖαν τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἢ σοῦ διανοηθέντος συνεῖπον· ἐγὼ δ' οὐκ εἰδέναι μὲν φημι τὸ σαφές, οὐ γὰρ συγγεγενῆσθαι σοὶ πρότερον, οὐ μὴν ἀλλ' οἴεσθαι σὲ μὲν ἐγνωκέναι περὶ τούτων, ἐμὲ δὲ συνειρηκέναι ταῖς σαῖς ἐπιθυμίαις. ταῦτα δὲ ἀκούοντες ἐδέοντό μου πάντες παρακελεύεσθαι σοὶ καὶ προτρέπειν ἐπὶ τῶν αὐτῶν τούτων μένειν, ὡς οὐδέποτε ἂν γενομένων οὔτε καλλίωνων ἔργων οὔτ' ὠφελιμωτέρων τοῖς Ἕλλησιν οὔτ' ἐν καιρῷ μᾶλλον πραχθησομένων.

§ 4 - 5 Εἰ μὲν οὖν εἶχον τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἤνπερ πρότερον, καὶ μὴ παντάπασιν ἦν ἀπειρηκώς, οὐκ ἂν δι' ἐπιστολῆς διελεγόμην, ἀλλὰ παρὼν αὐτὸς παρώξυνον ἂν σε καὶ παρεκάλουν ἐπὶ τὰς πράξεις ταύτας. νῦν δ' ὡς δύναμαι, παρακελεύομαι σοὶ μὴ καταμελῆσαι τούτων, πρὶν ἂν τέλος ἐπιθῆς αὐτοῖς. ἔστι δὲ πρὸς μὲν ἄλλο τι τῶν ὄντων ἀπλήστως ἔχειν οὐ καλὸν—αἱ γὰρ μετριότητες παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκίμοῦσι—, δόξης δὲ μεγάλης καὶ καλῆς ἐπιθυμεῖν καὶ μηδέποτε ἐμπίπλασθαι προσήκει τοῖς πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκοῦσιν· ὅπερ σοὶ συμβέβηκεν. ἡγοῦ δὲ τόθ' ἔξειν ἀνυπέμβλητον αὐτὴν καὶ τῶν σοὶ πεπραγμένων ἀξίαν, ὅταν τοὺς μὲν βαρβάρους ἀναγκάσῃς εἰλωτεύειν τοῖς Ἕλλησι πλὴν τῶν σοὶ συναγωνισαμένων, τὸν δὲ βασιλέα τὸν νῦν μέγαν προσαγορευόμενον ποιήσῃς τοῦτο πράττειν, ὅ τι ἂν σὺ προστάτῃς. οὐδὲν γὰρ ἔσται λοιπὸν ἔτι πλὴν θεδὸν γενέσθαι. ταῦτα δὲ κατεργάσασθαι πολὺ βῆρόν ἐστιν ἐκ τῶν παρόντων ἢ προελθεῖν ἐπὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν, ἣν νῦν ἔχεις ἐκ τῆς βασιλείας τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν ὑπαρξάσης.

§ 6 Χάριν δ' ἔχω τῷ γήρα ταύτην μόνην, ὅτι προήγαγεν εἰς τοῦτό μου τὸν βίον, ὥσθ' ἂ νέος ᾖν διενοοῦμην καὶ γράφειν ἐπεχειροῦν ἐν τε τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ καὶ τῷ πρὸς σὲ πεμφθέντι, ταῦτα νῦν τὰ μὲν ἤδη γιγνόμενα διὰ τῶν σῶν ἐφορῶ πράξεων, τὰ δ' ἐλπίζω γενήσεσθαι.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

Ἰσοκράτης Φιλίππῳ χαίρειν. ὁ τύπος τῶν ἐπιστολῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν ἦτο πολὺ διάφορος τοῦ συνηθιζομένου κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Οἱ Ἕλληνες ἤρχιζον τὴν ἐπιστολὴν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστολέως· ἠκολούθει τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου, πρὸς τὸ ὁποῖον αὕτη ἀπηλυθύνετο κατὰ δοτικὴν, καὶ τέλος χαιρετισμός. Ἐπεράτουν δὲ τὴν ἐπιστολὴν δι' ἑνὸς χαιρετισμοῦ : «Ἐρρωσο» ἢ «Εὐτύχει».

§ 1 - 2. **ἄλλως τε κἄν** = καὶ μάλιστα ἂν. **εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον**· ἐν τῷ λόγῳ του δηλαδὴ τῷ ἐπιγραφομένῳ «Φίλιππος», ὁ ὁποῖος ἐγράφη μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην (οὕτως ὀνομασθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀθηναίου πρεσβευτοῦ Φιλοκράτους), διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν περὶ τῆς ἀνακτῆσεως τῆς Ἀμφιπόλεως πόλεμον μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Φιλίππου. **εὖνοια** = ἀγαθὴ πρόθεσις, ἀγάπη. **ἐξ ὧν** = περὶ τούτων. **ἀποφαινομαι** = δίδω γνῶμην, συμβουλεύω. **περὶ τῶν σοὶ συμβεβηκότων**· ἐννοεῖ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐκθέσει ἑαυτὸν ὁ Φίλιππος πολεμῶν κατὰ τῶν Θρακῶν. **τῶν σῶν πραγμάτων** = διὰ τὰς ὑποθέσεις σου, διὰ σέ. **περὶ τῶν ἤττον ἀναγκαιῶν**· τῆς κατὰ τῶν Περσῶν δηλαδὴ ἐκστρατείας. **φαίνομαι συμβεβουλευκῶς τινι** = εἶμαι φανερός, ὅτι ἔχω συμβουλεύσει τινά, εἶναι φανερόν, ὅτι ἔχω συμβουλεύσει τινά. **ὑπὲρ** = περί. **κατεπέιγω** (ἀμετάβατ.) = σπεύδω, βιάζομαι. **τὰ μᾶλλον κατεπέιγοντα** = τὰ σπουδαιότερα. Ἐννοεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ μὴ ἐκθέτῃ τὴν ζωὴν του εἰς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. **ὀλιγωρῶ τινος** = παραμελῶ τι, ἀδιαφορῶ διὰ κάτι. **βλασφημία** = κακολογία, κατηγορία. Περὶ τῶν κατηγοριῶν τούτων ὀμιλεῖ ἀμέσως (§ § 3 - 4).

§ 3 - 4. **οὐδεὶς... ἔστιν ὅστις οὐ κατέγνω** (ἐνν. σοῦ) = πάντες ἐν γένει σοῦ προσάπτουν τὴν μομφήν. **προπετώσ** = μετὰ σπουδῆς, ἀπερι-

σκέπτως, **κινδυνεύω προπετέστερον ἢ βασιλικώτερον** = ἐκτίθεμαι εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μεγαλύτεραν ἀπερισκεψίαν παρὰ μὲ βασιλικὴν σύνεσιν. **μέλει τινί τινος** = ἐνδιαφέρεται τις διὰ τι. **τὰ ὅλα πράγματα** = τὸ σπουδαιότερον ὅλων, ἡ ζωὴ. **περιστάντων** (ἐνν. σέ)· **περίσταμαί τινα** = ἴσταμαι περίξ τινός, περικυκλώνω τινά. **διαφέρων τινός** = ὑπέρτερός τινος. **κατορθώνω** = νικῶ. **συναναίρω τί (τινι)** = καταστρέφω τι ἐξ ὀλοκλήρου μετὰ τινος (ἐνταῦθα: τοῦ βίου). **καταρρυπαίνω** = ρυπαίνω πολύ, μολύνω. **ἀδοξία** = κακὴ φήμη, δυσφήμησις.

§ 5 - 6. **τὰς πόλεις ἐννοεῖ τὰς δημοκρατικὰς ὡς αἱ Ἀθηναίαι πόλεις, ὃν τρόπον· ἀντί: τὸν τρόπον, καθ' ὃν αἱ πόλεις. διοικῶ τὰ περὶ τοὺς πολέμους** = ρυθμίζω τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν πόλεμον. **στρατόπεδον** = στρατός, **τὸ κοινόν** = αἱ ἀρχαί, ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, «ἡ κυβέρνησις». **τὸ βουλευόμενον** = οἱ κρίνοντες, ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, οἱ βουλευταί. **ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων· ἐνν. πραγμάτων** = διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. **εἰς ἀσφάλειαν καθιστάναί**· ἐν Ἀθήναις οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ ἄρχοντες ἐν γένει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς των δὲν ὑπέκειντο εἰς στρατεύσιν παρὰ εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις (βλ. καὶ Λυκ. κατὰ Λεωκρ. § § 37 - 38). **ἀτυχία** = ἦττα. **ἀναιρεῖται ἡ δύναμις** = καταστρέφεται, ἐξαφανίζεται ἡ δύναμις. **δύνασθαι**· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ **συμβαίνει**. **ὑποφέρειν καὶ ἀναλαμβάνειν**· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ **δύνασθαι**. **συμφορὰ** = ἀτυχία (βλ. ἀνωτέρω). **ἀναλαμβάνω ἑμαυτὸν** = ἀνακτῶ τὴν δυνάμιν μου. **κατὰ τρόπον** = προσηκόντως, ὀρθῶς. **διοικῶ τὰς νίκας** = ἐκμεταλλεύομαι τὰς νίκας. **καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν ἀνδρῶν φύλακας αὐτῶν καθιστάνας**· ἐκστρατεύων ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης — ἀπὸ τοῦ 510 π.Χ. μόνον ὁ ἕτερος τῶν βασιλέων ἐξήρχετο τῆς Σπάρτης — εἶχε περὶ ἑαυτὸν τὸ σῶμα τῶν 300 ἐπιλέκτων ἵππέων. **ἀποβάλλω τὴν ἀσπίδα** = ἀπορρίπτω τὴν ἀσπίδα, ἐγκαταλείπω τὴν ἐν τῇ μάχῃ θέσιν μου. Διὰ τοὺς Σπαρτιάτας, ὡς γνωστὸν, ἡ ἀπορρίψις τῆς ἀσπίδος ἐθεωρεῖτο μέγα ὄνειδος.

§ 7 - 8. **ἀλλὰ μὴν** = πρὸς τοῦτους. **λανθάνει τινά τι** = διαφεύγει τι τὴν προσοχὴν τινος. **ἀμφισβητῶ τινί τινος** = ἐρίζω, φιλονικῶ πρὸς τινά περὶ τινος. **Κύρω τῷ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντι** (ἐνν. τῷ ἀδελφῷ)· Κύρος ὁ νεώτερος, ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Ξενοφώντος, μὴ ἀναμείνας τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς

παρὰ τὰ Κούναξα συναφθείσης τὸ 401 π.Χ. μάχης, ἀλλὰ ριφθεις ἀπερισκέπτως εἰς αὐτὴν ἐφονεύθη. **περιποιῶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν** = διασώζω τὴν ζωὴν μου. **κατέχω** = συγκαταῶ, διατηρῶ. **προπέτεια** = σπουδὴ, ἀπερὶσκεψία. **δυναστεία** = ἀρχή, ἐξουσία. **τοὺς συνακολουθήσαντας**: ἔννοεῖ τοὺς μυρίους.

§ 9 - 11. **ἐνθυμοῦμαι τινας** = ἀναλογίζομαι τι, λαμβάνω τι ὑπ' ὄψιν. **ἀνοια** = ἀνοησία, μωρία. **ἀλόγιστος** = ἀπερίσκεπτος. **τὴν γιγνομένην μετ' ἀνοίας ἀλογίστου** = τὴν συνδεομένην μὲ ὑπερβολικὴν ἀπερὶσκεψίαν. **φιλοτιμία** = φιλοδοξία. **εἰκῆ** = ἀσκόπως, ἀπερὶσκεπτως. **ἀρετὴ** = ἐπίδειξις γενναιότητος, « παλληκαριά ». **φαῦλος** = ταπεινὸς τὸ γένος, ἀνάξιος λόγου. **πονηρὸς** = κακός. **ἔξον** = εἰ καὶ **ἔξεστιν** (ἐνν. ποιεῖσθαι). **τοὺς οἰκειοτάτους**: ἔχει κατὰ νοῦν τοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος φίλους τοῦ Μακεδόνοιο βασιλέως. Διὰ δὲ τοῦ κατωτέρω **ἐχθροὺς** ἔννοεῖ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἀντιμακεδονικῆς μερίδος, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Δημοσθένης. **ἔξαρκεῖ** (ἀπρόσ.) = εἶναι ἀρκετόν: ὁ μέλλ. **ἔξαρκέσει** ἀντὶ τῆς προστακτ. **ἔξαρκείτω**. **τὸν νῦν μέγαν**: τὸν βασιλέα δηλ. τῶν Περσῶν. **καταλύω** = καταβάλλω, καθαιρῶ.

§ 12. **πρὸ πολλοῦ ποιοῦμαι** (μετ' ἀπαρεμφ.) = θεωρῶ πολὺ σπουδαῖον. **ἐπιστέλλω τινί τι** = δίδω εἰς τινα δι' ἐπιστολῆς συμβουλὰς διὰ τι. **πρὸ τῆς στρατείας**: ἔννοεῖ τὴν ἐκστρατείαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Φίλιππος ἐξέθεσεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του. **ἴνα, εἰ μὲν ἐπέισθης, μὴ περιέπεσες**: ἢ τελ. πρότασις μεθ' ὀριστ. ἱστορ. χρόνου μετὰ πρότασιν δηλοῦσαν εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον ἢ ὅτι δὲν ἔγινε κάτι, φανερώνει εὐχὴν ἀπραγματοποίητον. **διὰ τὸ πάθος** = ἔνεκα τοῦ παθήματός σου, τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον διέτρεξες. **ταῦτά τοις ὑπὸ πάντων ἤδη ἐγνωσμένοις** = τὰ ἴδια πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπὸ ὅλους τώρα ἀναγνωρίζονται ὡς ὀρθά. **τὸ συμβεβηκός** = τὸ πάθος. **ἐμαρτύρει**: ἐνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ ἴνα. **ὁ λόγος** = ἡ συμβουλὴ. **περὶ αὐτῶν**: τῆς ἀνάγκης δηλαδὴ τῆς προφυλάξεως τῆς ζωῆς σου.

§ 13. **διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν**: τὴν εὐκολίαν δηλαδὴ μετὰ τῆς ὁποίας πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, ὅτι ἡ πρόνοια τοῦ Φιλίππου περὶ τῆς ζωῆς του ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν. Ὁ προσδιορ. εἰς τὸ **παύσομαι**

λέγων. **έταϊρος** = φίλος· ειδικώτερον ό άνήκων εις τό άποτελοῦν τήν σωματοφυλακήν του βασιλέως των Μακεδόνων σῶμα ίππικου. **σπουδαίος** = καλός, χρηστός. **άκαιρία** (έπί προσώπων) = άδιακρισία, φορτικότης. **οὐκ εις έπιστολής συμμετρίαν**· ένν. έκ του **έξοκείλας** κατά ζευγμα ή μητ. **προβάς ή προχωρήσας**. **έξοκέλλω** (έπί πλοίου) = πίπτω έξω εις τήν ξηράν· ή μητ. **έξοκείλας** μεταφορικῶς· **έλαθον έμαυτόν... έξοκείλας** = χωρίς νά τό άντιληφθῶ έδωσα εις τήν έπιστολήν μου μήκος ρητορικού λόγου.

§ 14 - 15. **οὐ μήν αλλά** = έν τούτοις. **παρακαλῶ** = παρακινῶ, προτρέπω. **οίκειότης** = φιλία. **χρήσις τινος** = στενή σχέσις, σύνδεσμος μετά τινος. **τούς άπαγγέλλοντας και λέγοντας**· έννοεῖ τήν έν 'Αθήναις μακεδονίζουσαν μερίδα. **δυσχερής** = δυσάρεστος. **παρ' αὐτῶν** = άφ' έαυτῶν, έξ ίδίας έμπνεύσεως. **τοῖς διαβάλλουσιν**· έννοεῖ τήν άντιμακεδονικήν μερίδα. **έχω** = γνωρίζω, έξασκῶ. **εὐάγωγος** = ευκόλως άγόμενος, ό ευκόλως παρασυρόμενος· **εὐαγωγοτέραν**· πρὸς ταύτην δηλ. ή εκείνην τήν πολιτικήν μερίδα. **άποφαίνω** = άποδεικνύω, παρουσιάζω. **συμφερόντως έχω τινί** = ώφελῶ τινά, έξυπηρετῶ τό συμφέρον τινός. **διαπράττομαι** = φέρω εις πέρας, κατορθώνω. **ή πού γε** = ασφαλῶς ώς έγώ τουλάχιστον νομίζω. **προσήκει**· ύποκ. αὐτοῦ τό **άποτυχεῖν**. **τόν δυνάμενον άν** = δς άν δύναίτο· ένν. **εί βούλοιτο**. **μηδενός άποτυχάνω παρά τινος** = έπιτυγχάνω τά πάντα παρά τινος.

§ 16 - 18. **πικρῶς κατηγορῶ τινος** = διατυπώνω βαρείας κατηγορίας κατά τινος (βλ. § § 14 - 15 αὐτός δέ φαίνοιτο πιστεύω τοῖς τήν τέχνην ταύτην έχουσι). **έκείνους**· έπεξηγεῖται διά τῶν έπιφερομένων: **τούς λέγοντας και τούς... φάσκοντας**. **πάντα ταῦτα**· ότι δηλ. ή πόλις ραδίως πείθεται τοῖς διαβάλλουσιν (βλ. § § 14-15). **μήτε μεῖζον μήτ' έλαττον** = μήτε μέγα μήτε μικρόν = μήτε όλίγον μήτε πολύ. **άδικῶ** = διαπράττω σφάλμα. **πλημμελῶ** = κάμνω μουσικόν σφάλμα· και μεταφορικῶς : πλανῶμαι, ύποπίπτω εις σφάλμα. **τά σά πράγματα** = αί κρατικά σου ύποθέσεις. **άποστροφή** = καταφύγιον. **καταστρέφομαι** = ύποτάσσω. **εὐνοια** = φιλία. **άρχή** = έξουσία, έπικράτεια..

§ 19 - 21. **οἱ τὰς δυνάμεις ἔχοντες** = οἱ ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν, οἱ κυβερνῶντες· ἡ γενικὴ εἰς τὸ θαυμάζω. **Ξενιτεύομαι** = ὑπηρετῶ ὡς μισθοφόρος ξένος. **στρατόπεδα τῶν Ξενιτευομένων** = τὰ ξενικὰ στρατεύματα. **μισθοῦμαι** = προσλαμβάνω ἐπὶ μισθῷ. **συνειδότες** (ἐνδοτ. μτχ.) = ἀν καὶ καλῶς γνωρίζουν. **ἡδίκηκεν ἢ σέσωκε**· τὸ ὑποκ. ἐννοητέον ἐκ τῶν προηγουμ. κατ' ἀττικὴν σύνταξιν. **ὅτι πλείους...** **σέσωκε**· ὑπαινιγμὸς ταῦτα εἰς τὴν τακτικὴν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων, ἅτινα πολλάκις ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ καταβαλλομένου μισθοῦ ἤλλασσον κύριον, ἐκτὸς δὲ τούτου προέβαινον καὶ εἰς βριαιοπραγίας κατὰ τῆς χώρας, ἣτις εἶχε προσλάβει αὐτὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς. **θεραπεύω τινὰ** = περιποιοῦμαι τινά, συνάπτω φιλικὰς σχέσεις μετὰ τινος. **μίαν ἐκάστην τῶν πόλεων**· ἐννοεῖ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν παρέσχον οἱ Ἀθηναῖοι εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν εἰλώτων, εἰς τὰς Πλαταιάς καὶ τοὺς Εὐβοεῖς ἀπειλούμενους ὑπὸ τῶν Θηβαίων κ.ἄ. **καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα**· τοῦτο συνέβη κατὰ τὰ Περσικά. **χρῶμαί τινι δικαίως καὶ συμφερόντως** = συμπεριφέρομαι πρὸς τινά κατὰ τρόπον δίκαιον καὶ ἐξυπηρετοῦντα τὸ συμφέρον του. Ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα τὴν κατὰ τὸ 352 π.Χ. ἀπαλλαγὴν τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τῆς τυραννίας τῶν ἀδελφῶν Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου. **εὐμεταχείριστος** = εὐκολοκυβέρνητος. **στάσεως μεστός** = ἐπιρρεπὴς εἰς ἐπαναστάσεις κατὰ τῶν καθεστώτων, εἰς ἐμφυλίους ἔριδας. **ὄμορος δύναμις** = παραπλησία δύναμις. **προσάγομαί τινά** = προσελκύνω τινά μετ' ἐμὲ τὸ μέρος μου. **ἔχω φθόνον** = προκαλῶ φθόνον. **τῶν τοιούτων**· δηλ. ἔργων, οἷον ἡ κατάληψις τειχῶν. **ἀνατίθημί τινι τὴν αἰτίαν τινός** = ἀποδίδω εἰς τινά τὴν αἰτίαν τινός. **διάνοια** = σύνεσις, διπλωματικὴ ἱκανότης.

§ 22 - 24. **πλείστα πάντων** (ἐνν. τῶν ἄλλων ῥητόρων) **ἐπιτετιμηκώς**· ὑπαινίσσεται ἄλλους λόγους του, εἰς τοὺς ὁποίους ἐλέγχει τοὺς Ἀθηναίους. **εὐ φέρομαι παρά τινι** = ἐκτιμῶμαι παρά τινος. **οἱ εἰκῆ δοκιμάζοντες** = οἱ ἐξετάζοντες ἐπιπολαιῶς τὰ πράγματα. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπομένων ἔχει κατὰ νοῦν τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα καὶ τοὺς σοφιστάς. **ἀγνοοῦμαι** = μένω ἄγνωστος, παρεξηγοῦμαι. **οὕτως ἔχουσι**· δηλ. φθονοῦν. **προσποιοῦμαι** = φαίνομαι, ἰσχυρίζομαι. **ὄρῳσι πλείους ἐμοὶ διαλέγεσθαι βουλομένους**· ἐννοεῖ τοὺς σοφιστάς, τοὺς ὁποίους ἐγκαταλείποντες οἱ νέοι προσήρχοντο εἰς τὸν Ἰσο-

κράτην. **διαφεύγω τὴν δόξαν**, ἣν ἔχω παρά τινι = κατορθώνω ν' ἀποβάλλω τις τὴν ιδέα, τὴν ὁποίαν ἔχει περὶ ἐμοῦ. **στέργω τοῖς παροῦσιν** = ἀρκοῦμαι εἰς τὰ παρόντα, εἶμαι εὐχαριστημένος μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.

§ 25. **ὕμῖν· ἀντί σοί, διὰ τὸ μεγαλειότερον. παρακατατίθεμαι τινί τι** = παραδίδω εἰς τινά τι πρὸς φύλαξιν, ἐμπιστεύομαι εἰς τινά τι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

§ 1. **'Αντίπατρος** ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων στρατηγῶν τοῦ Φιλίππου, μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ 'Αλεξάνδρου (400 - 319 π.Χ.). Μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας διεσχίσθηεν ἐν 'Αθήναις τὰς διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν εἰρήνης ὡς πρεσβευτῆς τοῦ Φιλίππου. **ἔξαρκούντως**=ἐπαρκῶς, ἐν ἐκτάσει, ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον=κατὰ τὴν πεποίθησίν μου. **μετὰ τὴν εἰρήνην** ἐννοεῖ τὴν συναφθεῖσαν μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην. **ἐν τῷ λόγῳ** τῷ ἐπιγραφομένῳ « Φίλιππος » ἢ « πρὸς Φίλιππον ».

§ 2. **κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον**· ὅτε δηλαδὴ ἔγραφε τὸν « πρὸς Φίλιππον » λόγον. **οὕτω φρονεῖν**· δηλ. **διαλλάττεσθαι ἀλλήλαις**. **καιρὸς** = περίστασις, κατάστασις πραγμάτων. **διὰ τὸν ἀγῶνα τὸν γενημένον**· τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ δηλ. μάχην. **ὑπονοῶ** = εἰκάζω, φαντάζομαι. **καὶ τούτων, ὧν ὑπονοοῦσι· ἀντί: καὶ τούτων, ἃ ὑπονοοῦσι. μανία** (μαίνομαι) = μανιῶδες πάθος (ἀντίθ. σωφροσύνη). **παύομαι τῆς μανίας** = παραμερίζω τὰ πάθη μου. **πλεονεξία** = ἀπληστία, τάσις πρὸς ἐπικράτησιν. **ἐκφέρω τὸν πόλεμον** = μεταφέρω τὸν πόλεμον.

§ 3. **πυνθάνομαι παρά τινος** = ζητῶ νὰ πληροφορηθῶ παρά τινος, ἐρωτῶ τινά. **συναγορεύω** = συνηγορῶ, συμφωνῶ. **συγγίγνομαι τινι** = συναναστρέφομαί τινι, συνομιλῶ μετὰ τινος. **οὐ μὴν ἀλλὰ** = ἀλλ' ὅμως. **γινώσκω περὶ τινος** = ἀποφασίζω περὶ τινος. **ὡς οὐδέποτε' ἂν γενομένων** = διότι κατὰ τὴν γνώμην των οὐδέποτε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνου. **ἔργα**· ἐννοεῖ πολεμικά. **ἐν καιρῷ μᾶλλον** = εἰς καταλληλοτέραν περίστασιν.

§ 4 - 5. ἀπαγορεύω = ἐξαντλοῦμαι, καταβάλλομαι ἔνεκα τοῦ γήρατος. παρακαλῶ = παροτρύνω, παρακινῶ. καταμελῶ τινος = παραμελῶ ἐντελῶς τι· ἀπλήστως ἔχω τι = φλέγομαι ἀπὸ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν διὰ τι, ἐπιθυμῶ τι πολύ. αἱ μετριότητες = οἱ μέτριοι (μετωνυμία) = οἱ μετριόφρονες, οἱ ἐγκρατεῖς. εὐδοκιμῶ παρά τινι = εὐδοκιμῶ, ἔχω καλὴν φήμην. εἰλωτεύω = εἶμαι εἴλωτος, δοῦλος. κατεργάζομαι = ἐπιτυγχάνω. τὰ παρόντα = ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. Ὁ προσδιορ. δηλοῖ τὸ ἀναγκαστ. αἷτιον. προέρχομαι = φθάνω. βασιλεία = ἀρχή, βασίλειον· ἐκ τῆς βασιλείας = στηριζόμενος εἰς τὸ βασίλειον. ὑμῖν (βλ. Α' ἐπιστολήν, § 25). Τὸ νόημα : ἡ κατάλυσις τῆς περσικῆς δυνάμεως καὶ ἡ ὑποταγὴ τῶν Περσῶν θὰ ἀπαιτήσουν κόπους πολὺ ὀλιγωτέρους ἀπὸ ὅσους ἐχρειάσθησαν, διὰ τὸ ἀνυψωθῆναι τὸ ἀρχικῶς μικρὸν βασίλειον τοῦ Φιλίππου εἰς τὴν σημερινήν του περιωπήν.

§ 6. προάγω τὸν βίον τινός εἰς τοῦτο = παρατείνω τόσον τὸν βίον τινός. ἐν τῷ πανηγυρικῷ· ὅπου καλεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ ὁμονήσουν καὶ νὰ στραφοῦν κατὰ τῶν βαρβάρων. καὶ τῷ πρὸς σέ πεμφθέντι· ἔννοεῖ τὸν λόγον « π ρ ὸ ς Φ ί λ ι π π ο ν ». ἐφορῶ = βλέπω.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.	
A. Δημοσθένης λόγος	1 - 91	
1. Είσαγωγή	» 7 - 9	
2. Κείμενον	» 11 - 51	
α) Α' Ὀλυμπιακός	» 11 - 19	
β) Β' Ὀλυμπιακός	» 19 - 27	
γ) Α' κατά Φιλίππου	» 28 - 41	
δ) Β' κατά Φιλίππου	» 42 - 51	
3. Λεξιλόγιον	» 53 - 91	
B. Λυκούργου λόγος κατά Λεωκράτους	» 93 - 149	
1. Είσαγωγή	» 97 - 98	
2. Κείμενον	» 99 - 126	
3. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	» 127 - 149	
Γ. Ἴσοκράτους ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον	» 151 - 173	
1. Είσαγωγή	» 155 - 157	
2. Κείμενον	» 159 - 166	
α) Α' ἐπιστολή	» 159 - 165	
β) Β' ἐπιστολή	» 165 - 166	
3. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	» 167 - 173	
α) Α' ἐπιστολῆς	» 167 - 172	
β) Β' ἐπιστολῆς	» 172 - 173	

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.

Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕ Ι. 1968 (XI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 85.000 - ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ 1675/25-7-68 & 1756/9-8-68

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ω. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε. - ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 4 - ΑΘΗΝΑΙ 110

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

